RAY BRADBURY

Vienišasis prišaukia mirtį

RAY BRADBURY

Vienišasis prišaukia mirtį

ROMANAS

Iš anglų kalbos vertė
Rasa Akstinienė

VILNIUS 2004

UDK 820(73)-3
Br-14

Ray BRADBURY
DEATH IS A LONELY BUSINESS
Avon Books, New York, 1999

„Garsiausios XX a. pabaigos knygos“

ISBN 9986-16-369-2

Su meile
Donui Congdonui,
dėl kurio tai įvyko.

Taip pat skiriu knygą
Raymondo Chandlerio, Dashiellio Hammetto,
Jameso M. Caino ir Rosso MacDonaldo atminimui.

Taip pat savo draugams ir mokytojams
Leighui Brackettui ir Edmondui Hamiltonui,
kurių labai ilgiuosi.

Seniau Kalifornijoje Veneciją galėjai pasiūlyti žmonėms, kuriems patinka būti liūdniems. Čia beveik kasnakt pakyla rūkas, pakrantėje vaitoja naftos gręžinio mechanizmai, tamsus vanduo tekšlena kanaluose, kai vėjas sustiprėja ir kaukia aplink namus ir tuščiose alėjose, smėlis šnypšdamas daužosi į jūsų namų langus.

Tai buvo dienos, kai Venecijos prieplauka buvo begriūvanti ir benuslenkanti į jūrą, ir ten galėjai rasti didžiulio dinozauro – mugės geležinkeliuko – skeletą, kurį vis paslėpdavo atlekiančios bangos.

Vieno ilgo kanalo gale galėjai rasti senus cirko vagonus, kurie parvirto ir buvo palikti, o vidurnaktį, jei žiūrėdavai, matydavai narvuose gyvas būtybes – žuvys ir vėžiai judėdavo drauge su bangomis; ir visi cirkai laikui atėjus kažkaip pražūdavo ir pranykdavo.

Ir čia kas pusvalandį jūros link skubėdavo dideli raudoni tramvajai, jie vidurnaktį suklykdavo ties vingiu, aukštai pakibę laidai sukibirkščiuodavo, jie riedėdavo tolyn, aimanuodami tarsi numirėliai, besivartantys per miegus, lyg tramvajai ir vieniši vyrai, kurie linguodami juos vairuodavo, būtų žinoję, kad kitais metais jų nebeliks, kad bėgius užlies betonu ir de-

gutu, o aukštus voratinklinius laidus suvynios ant ritinių ir iš-gabens.

Ir kaip tik tuo metu, vienais iš tų vienišų metų, kai rūkai niekad neišsisklaidydavo ir vėjai niekad nesiliaudavo raudoję, važiuodamas senu raudonu tramvajumi dundančiais bėgiais, vieną vakarą susitikau Mirties draugą, bet to nežinojau.

Tą vakarą lijo, skaičiau knygą, sėdėdamas seno, cypiančio, girgždančio vagono gale: važiavau iš vienos tuščios stoties, kur buvo primėtyta konfeti, į kitą. Tik aš ir didelis, skausmingas medinis vagonas ir konduktorius priešais, judinantis žalvarines rankenėles, atleidžiantis stabdžius, o kai reikia, išleidžiantis pragaro garus.

Ir vyras tarp sėdynių, kuris kažkaip čia pateko, man jo nepastebėjus.

Galiausiai suvokiau, kad nebesu vienas, nes jis siūbavo, lingavo, ilgai stovėjo už manęs, tarsi neapsispręsdamas, nes čia buvo keturiasdešimt tuščių sėdynių, o vėlyvą naktį, kai taip tuščia, sunku apsispręsti, kur sėstis. Bet galiausiai išgirdau, kaip jis sėdasi, ir žinojau, kad jis čia, nes užuodžiau jį kaip žemę, užtvindomą per jūros potvynį. Užuodžiau ne tik jo drabužius; buvo aišku, kad jis per trumpą laiko tarpą pernelyg daug išgėrė.

Neatsisukau į jį. Jau seniai žinau, kad žvilgsnis tik padrąsina.

Užsimerkiau ir sėdėjau nusisukęs. Tai nepadėjo.

– O, – sudejavo vyras.

Jaučiau, kaip jis lenkiasi į priekį. Jaučiau jo karštą alsavimą į savo kaklą. Suleidau nagus į kelius ir susigūžiau.

– O, – dar garsiau suaimanavo jis. Tarsi kas nors būtų kritęs nuo uolos ir prašęs pagalbos, ar kas nors būtų per audrą nuplaukęs toli į jūrą ir norėtų būti pastebėtas.

– Ach!

Dabar pliaupė labai smarkiai, o didelis raudonas tramvajus nutrūktgalviškai lėkė bėgiais per vidurnakčio pievas, lietus žliaugė langu, neleisdamas pažvelgti laukan. Mes perplaukė-

me Kalverio Sitį, nepamatę kino studijos, ir lėkėme toliau, didelis vagonas kilojosi, grindų lentos po kojomis cypavo, tuščios sėdynės girgždėjo, sąstatas švilpė.

Už savęs pajutau stiprų oro šuorą, kai nematomas vyras suklykė:

– Vienišasis!

Traukinio švilpukas užgožė jo balsą, taigi jam teko pradėti iš pradžių.

– Vienišasis...

Dar vienas švilpukas.

– Vienišasis, – pasakė balsas man už nugaros, – prišaukia mirtį.

Pasirodė, kad jis verkia. Spoksojau į lietaus čiurkšles, skubančias mūsų pasitikti. Sąstatas lėtėjo. Vyras staiga pašoko, tarsi ketintų man suduoti, jei nesiklausysiu ir galiausiai neatsisuksiu. Jis norėjo būti matomas. Jis norėjo įtraukti mane į savo reikalus. Jaučiau, kaip jis tiesia rankas, bet negalėjau atspėti, ar sugniaužė kumščius, norėdamas man trinktelėti, ar ištiesė pirštus, norėdamas mane sugriebti. Suspaudžiau prieš save sėdynės atlošą. Jo balsas sprogo.

– O, vienišasis!

Sąstatas sustojo.

„Varyk, – galvojau, – pabaik!“

– Prišaukia mirtį! – kraupiai sušnibždėjo jis ir pasišalino.

Girdėjau, kaip atsidaro galinės durys. Pagaliau atsigręžiau.

Vagonas buvo tuščias. Vyras išėjo nešinas laidotuvėmis. Girdėjau, kaip prie traukinio girgžda keliuko žvyras.

Nematomas vyras murmėjo kažką sau po nosimi tol, kol užsitrenkė durys. Vis dar girdėjau jį pro langą. Kažką apie kapus. Kažką apie kapus. Kažką apie vienatvę.

Sąstatas truktelėjo ir nudundėjo tolyn per aukštą žolę ir audrą.

Į viršų pakėliau langą, išsilenkiau ir pažvelgiau atgal į šlapią tamsą.

Jei ten ir buvo miestas, žmonės arba vienas vyras ir jo baisus liūdesys, aš nei mačiau juos, nei girdėjau.

Sąstatas suko vandenyno link.

Man buvo baisu, kad panirsime po vandeniu.

Uždariau langą ir drebėdamas atsisėdau.

Visą likusį kelią turėjau sau priminti: tau tik dvidešimt septyneri. Tu negeri. Bet...

Vis dėlto aš gėriau.

Čia, tolimiausiame užmirštame žemyno pakrašty, kur sustojo vagonai ir žmonės drauge su jais, radau kažkaip užsilikusią smuklę, joje buvo tik barmenas, įsimylėjęs Hopalong Kasidi iš vėlyvosios televizijos programos.

– Prašau dvigubą degtinės.

Nustebau išgirdęs savo balsą. Kodėl geriu? Kad išdrįsčiau paskambinti savo merginai Pegei, kuri yra už dviejų tūkstančių mylių Meksike? Kad pasakyčiau jai, jog man viskas gerai? Bet juk man nieko nenutiko, tiesa?

Nieko, aš tik važiavau tramvajumi, lijo šaltas lietus, o kraupus balsas už manęs skleidė baimės garus. Bet man buvo baisu grįžti į savo lovą, kuri buvo tuščia kaip šaldytuvas, pamestas okių* pakeliui į vakarus.

Tuštesnė už ją buvo tik mano – Didžiojo Amerikos rašytojo – banko sąskaita ant jūros kranto stovinčiame senoviniame, romėnų šventyklą primenančiame banke, kurį nuplaus kitas nuosmukis. Kas rytą kasininkai lūkuriuodavo irklinėse valtyse, kol vadybininkas skandindavosi artimiausiame bare. Retai maty-

* Oklahomos žemdirbiai, kurie per 1930 metų depresiją buvo priversti palikti savo ūkius. (*Visos pastabos vertėjos*)

davau kurį nors iš jų. Išskyrus tada, kai ką nors atsitiktinai parduodavau bulvariniam detektyvų žurnalui, ten nebuvo grynųjų, kuriuos galėčiau išsiimti. Taigi...

Gurkštelėjau degtinės. Susiraukiau.

– Jėzau, – aiktelėjo barmenas, – atrodo, kad pirmą kartą geri!

– Taip ir yra.

– Baisiai atrodai.

– Baisiai jaučiuosi. Ar kada nors galvojai, kad gali nutikti kas nors baisaus, bet nežinai kas?

– Tai vadinama nervingumu.

Dar gurkštelėjau degtinės ir sudrebėjau.

– Ne, ne. Kažkas išties baisaus, tai artėja prie tavęs, štai ką noriu pasakyti.

Barmenas pažvelgė man per petį, tarsi ten būtų pamatęs žmogaus iš traukinio šmėklą.

– Ar atsivedei tai su savimi?

– Ne.

– Tada to čia nėra.

– Bet, – paprieštaravau, – jis kalbėjo su manimi – vienas raganius.

– Raganius?

– Nemačiau jo veido. Dieve, dabar jaučiuosi blogiau. Labanakt.

– Gert mažiau reikia!

Bet aš jau buvau už durų ir žvalgiausi, kad pamatyčiau manęs laukiantį padarą. Pro kur eiti, kad nesusitikčiau tamsos? Pasirinkau.

Ir žinodamas, kad pasirinkau klaidingai, nuskubėjau tamsiu seno kanalo pakraščiu prie paskendusių cirko vagonėlių.

Niekas nežinojo, kaip liūtų narvai pateko į kanalą. Nes atrodė, kad nė vienas neprisimena, kaip kanalai, besidriekian-

tys per senamiesčio centrą, apaugo žolėmis, žolės šlamėjo prie durų kiekvieną naktį drauge su smėliu, gabalėliais jūros dumblių ir tabako trupinėliais, iškritusiais iš cigarečių, numestų pakrantėje dar 1910 metais.

Bet čia buvo kanalai, o vieno gale – tamsiai žalias ir nafta apmaurėjęs vandentakis, senoviniai cirko vagonėliai ir narvai, nuo jų luposi baltas emalis, auksiniai dažai, rūdijo stori virbai.

Seniai seniai, trečiojo dešimtmečio pradžioje, šiuos narvus tikriausiai nurideno kokia nors šviesios vasaros audra, ir gyvūnai šliaužiojo juose, liūtai žiojo nasrus ir kvėpė karštą mėsos aromatą. Baltų arklių kaimenės tempė puošnius ekipažus per Veneciją ir per laukus, kol MGM* atidarė papildomus frontus ir sukūrė naujovišką cirką, amžinai gyvuosiantį kino juostose.

Dabar visa tai, kas priminė seną paradą, baigėsi čia. Kai kurie narvai vagonai stovėjo stati giliame kanalo vandenyje, kiti buvo parvirtę ant šonų ir palaidoti po bangomis, kurios kartais nuslūgdavo nuo jų auštant ir pridengdavo juos vidurnakčiais. Tarp virbų šmižinėjo žuvys. Dieną maži berniukai ateidavo ir šokinėdavo aplink milžiniškas užmirštas plieno ir medžio salas, o kartais įlįsdavo vidun, purtydavo virbus ir riaumodavo.

Bet dabar, jau seniai po vidurnakčio, kai paskutinis tramvajus nulėkė į šiaurę palei tuščią pakrantę, kanaluose teškėjo juodas vanduo, jie čiulpė narvus kaip senos moterys čiulpsi tuščias dantenas.

Aš bėgau nuleidęs galvą nuo lietaus čiurkšlių, kurios staiga dingo. Mėnulis švystelėjo pro tamsos properšą tarsi didelė mane stebinti akis. Ėjau per veidrodžius, rodančius man tą patį mėnulį ir debesis. Ėjau per dangų apačioje, ir... kai kas nutiko...

Maždaug už kvartalo tarp kanalo krantų atrieda juoda ir lygi sūraus vandens banga. Kažkur sekluma įsileido jūrą. Ir

* Metro-Goldwyn-Mayer, kino kompanija, įkurta 1924 metais.

štai atplūsta tamsūs vandenys. Banga pasiekė mažą tiltuką, o tuo pat metu aš pasiekiau jo vidurį.

Vanduo sušnypštė aplink senus liūtų narvus.

Paspartinau žingsnį. Įsitvėriau tilto turėklų.

Nes viename narve, tiksliai po manimi, blyškus šviesulys prisilietė prie virbų.

Ranka pamojavo iš narvo.

Kažkoks senas liūtų tramdytojas nuėjo miegoti, ką tik atsibudo ir pasijuto esąs keistoje vietoje.

Ranka, ištiesta pro narvo virbus, suglebusi. Liūtų tramdytojas bunda.

Vanduo atslūgo ir vėl atplūdo.

Ir šmėkla prisispaudė prie virbų.

Pasilenkęs per turėklus, negalėjau patikėti.

Bet dabar šviesi šmėkla įgavo formą. Ne tik plaštaka, ranka, bet ir visas kūnas karojo ir vangiai gestikuliavo, tarsi didžiulė marionetė, sukaustyta geležies.

Blyškus veidas tuščiomis akimis, kurios atspindėjo mėnulio šviesą, jose daugiau nieko nebuvo, atrodė kaip sidabrinė kaukė.

Paskui banga susitraukė ir nuseko. Kūnas dingo.

Kažkur mano galvoje tuščias tramvajus įsuko į surūdijusių bėgių vingį, nuspaudė stabdžius, staigiai sustojo, kai kažkur nematomas vyras iškratė tuos žodžius su kiekvienu trūktelėjimu, šoktelėjimu, krustelėjimu.

– Vienišasis... prišaukia... mirtį.

Ne.

Banga vėl suvilnijo tarsi gestai per spiritizmo seansą, kurį prisiminiau iš kažkurio vakaro.

Ir šmėkliškas pavidalas vėl pakilo narve.

Negyvėlis norėjo išeiti.

Kažkas baisiai suriko.

Supratau, kad tai aš, kai tuzinas šviesų įsižiebė mažuose nameliuose palei tamsų kanalą.

– Gerai, atsitraukit, atsitraukit!

Atvažiavo dar daugiau mašinų, daugiau policininkų, įsižiebė daugiau šviesų, klydinėjo daugiau žmonių su chalatais, marinami miego, jie stovėjo su manimi, dar labiau norėdami miego. Mes atrodėme tarsi grupė nelaimingų klounų, paliktų ant tilto, žvelgiančių į savo paskendusį cirką.

Stovėjau drebėdamas, spoksojau į narvą galvodamas, kodėl neatsisukau? Kodėl nepažvelgiau į tą vyrą, kuris žinojo viską apie tą žmogų apačioje cirko vagonėlyje?

„Dieve, – galvojau, – o jei tas vyras traukinyje iš tiesų įgrūdo šį lavoną į narvą?"

Įkalčiai? Jokių. Turėjau tik tris žodžius, pakartotus naktiniame tramvajuje pirmą valandą nakties. Turėjau tik lietų, tyškantį ant aukštai kabančių laidų, kartojantį šiuos žodžius. Tik jaučiau, kaip šaltas vanduo atplūsta tarsi mirtis palei kanalą, kad nuplautų narvus ir grįžtų dar šaltesnis nei atplūdo.

Dar daugiau keistų klounų išėjo iš senų vienaaukščių namų.

– Gerai, žmonės, dabar trečia ryto. Išsiskirstykit!

Vėl pradėjo lyti, o atvažiavę policininkai į mane žiūrėjo tarsi sakydami: kodėl nesirūpini savo reikalais? ar negalėjai palaukti iki ryto ir paskambinti anonimiškai?

Vienas policininkas stovėjo ant kanalo krašto, apsimovęs juodas maudymosi kelnaites, ir su pasišlykštėjimu žvelgė į vandenį. Jo kūnas buvo baltas, ilgai nebuvęs saulėje. Jis stovėjo, stebėdamas bangas, atplūstančias į narvą ir iškeliančias kviečiantį miegalių. Už virbų pasirodė veidas. Veidas buvo toks nutolęs, toks liūdnas. Man nemaloniai suskaudo krūtinę. Turėjau atsitraukti, nes gerklėje pajutau pirmą virpantį sielvarto kosulį.

O tada baltas policininkas perskrodė vandenį. Jis nugrimzdo.

Pamaniau, kad jis irgi paskendo. Lietus krito ant naftuoto kanalo paviršiaus.

O paskui pareigūnas pasirodė narve, veidu prisispaudęs prie virbų.

Buvau sukrėstas, nes pamaniau, kad tai negyvėlis priėjo paskutinį kartą iščiulpti gyvenimą.

Po akimirkos pamačiau, kaip plaukikas daužo kojomis, iš tolimojo narvo galo tempdamas ilgą šmėklišką pavidalą tarsi blyškių jūros dumblių laidotuvių kaspiną.

Kažkas raudojo. Gerasis Jėzau, juk tai negaliu būti aš!

Lavonas dabar buvo ištemptas ant kanalo kranto, o plaukikas šluostėsi. Mirkčiojo patrulių mašinų šviesos. Trys policininkai su žibintuvėliais pasilenkė prie lavono, tyliai kalbėjosi.

– Sakyčiau, maždaug dvidešimt keturios valandos.

– Kur koroneris?

– Telefonas sugedo. Tomas nuėjo jo pakviesti.

– Ar turi piniginę, asmens liudijimą...

– Tuščia. Tikriausiai pravažiuojantis.

Jie ėmė versti kišenes.

– Ne, ne pravažiuojantis, – paprieštaravau ir nutilau.

Vienas policininkas atsuko žibintuvėlį man į veidą. Labai smalsiai jis tyrė mano akis ir klausėsi garsų, palaidotų mano gerklėje.

– Ar jį pažįstate?

– Ne.

– Tai kodėl?..

– Kodėl jaučiuosi bjauriai? Todėl. Jis miręs, amžiams, Jėzau. Ir aš jį radau.

Mano mintys peršoko prie kitų prisiminimų.

Vieną šviesią vasaros dieną, jau seniai, aš pasukau už kampo ir radau vyrą, tysantį po sudaužyta mašina. Vairuotojas iššokęs iš mašinos ir palinkęs virš kūno. Žengiau į priekį ir sustojau.

Kažkas rausva gulėjo ant šaligatvio po mano batu.

Prisimenu, tai būdavo vidurinės mokyklos laboratorijos mėgintuvėliuose. Vienišas lopinėlis smegenų audinio.

Pro šalį ėjusi nepažįstama moteris ilgai stovėjo ir žvelgė į kūną po mašina. Paskui ji impulsyviai pasielgė taip, kaip ir pati nesitikėjo. Ji lėtai priklaupė prie kūno. Prilietė jam petį, švelniai jį lietė, tarsi sakydama: vajetau, vajetau, vajetau. Jergutėliau.

– Ar jį... nužudė? – išgirdau save sakant.

Policininkas atsisuko.

– Kodėl taip sakote?

– Kaip jis... Noriu pasakyti, kaip jis pateko į šį narvą... po vandeniu... jei kas nors... jo ten neįgrūdo?

Žibintuvėlio šviesa vėl pasisuko ir prilietė mano veidą tarsi apžiūrinčio gydytojo ranka.

– Ar jūs mus iškvietėte telefonu?

– Ne, – sudrebėjau. – Aš šaukiau, dėl manęs užsidegė visos šviesos.

– Ei, – kažkas sušnibždėjo.

Neuniformuotas detektyvas, žemas, pliktelėjęs, priklaupė prie lavono ir išvertė palto kišenes. Iš jų iškrito gumulėliai ir gniužuliukai, atrodantys kaip šlapi sniego dribsniai, papjė mašė.

– Po velnių, kas čia? – kažkas paklausė.

„Žinau“, – pagalvojau, bet nepasakiau.

Mano rankos drebėjo. Pasilenkiau prie detektyvo ir paėmiau keletą šlapių gniužuliukų. Jis susikaupęs purtė iš kitų kišenių visą šlamštą. Palaikiau juos ant delno ir stodamasis įsikišau į kišenę, o detektyvas pakėlė galvą.

– Jūs peršlapęs, – tarė jis. – Pasakykite savo pavardę ir adresą tam pareigūnui ir eikite namo. Išsidžiovinkite.

Vėl pradėjo lyti, aš drebėjau. Atsisukau, pasakiau pareigūnui savo pavardę ir adresą ir nuskubėjau namo.

Buvau nurisnojęs maždaug kvartalą, kai sustojo mašina ir atsidarė durys. Žemasis detektyvas pliktelėjusia kakta mirktelėjo man.

– Dieve, baisiai atrodai, – pasakė.

– Kažkas kitas man tai sakė prieš valandą.

– Lipk vidun.

– Aš gyvenu tik už kvartalo...

– Vidun!

Įsliuogiau virpėdamas, ir jis pavežė mane pro kitus du kvartalus į mano tvankų sausainių dėžutės dydžio butuką, už kurį per mėnesį mokėjau trisdešimt dolerių. Išlipdamas vos nepargriuvau, buvau taip nusilpęs nuo drebulio.

– Kramlis, – prisistatė detektyvas, – Elmas Kramlis. Paskambink man, kai suvoksi, kokius popiergalius susigrūdai į kišenę.

Išsigandau, pasijutau kaltas. Įkišau ranką į kišenę. Linktelėjau.

– Žinoma.

– Ir nebesijaudink, nebesibjaurėk, – pridūrė Kramlis. – Jis buvo niekas, – jis nutilo susigėdęs to, ką pasakė, ir palenkęs galvą užvedė mašiną.

– Kodėl manau, kad jis buvo kažkas? – ištariau. – Kai prisiminsiu, paskambinsiu.

Stovėjau sustingęs. Bijojau, kad daugiau baisių dalykų dar laukia manęs. Kai atidarysiu buto duris, ar pro jas šliūkštels juodas kanalo vanduo?

– Šok! – ir Elmas Kramlis užtrenkė duris.

Jo mašina buvo tik du raudonos šviesos taškeliai, tolstantys gaivioje liūtyje, kuri privertė mane užsimerkti.

Pažvelgiau į degalinės telefono būdelę, kurią naudojau kaip savo biurą, skambindamas redaktoriams, kurie niekada man neperskambindavo. Pasiknisau kišenėse, ieškodamas smulkių ir galvodamas, kad paskambinsiu į Meksiką, pažadinsiu Pegę, ji sumokės už skambutį, papasakosiu jai apie narvą, apie vyrą ir... O Dieve, mirtinai ją išgąsdinsiu!

„Paklausyk detektyvo“, – galvojau.

Šok.

Dabar taip smarkiai tirtėjau, kad negalėjau į spyną įkišt rakteliūkščio.

Lietus įsekė vidun.

Viduje manęs laukė...

Tuščias keturiasdešimties kvadratinių metrų vieno kambario butas su aplūžusia sofa, knygų lentyna su keturiolika knygų joje ir daugybė laukiančios erdvės, krėslas, pigiai pirktas iš Gudvilio parduotuvėlės*, *Sears, Roebuck and company* nedažytas pušinis stalas su blogai sutepta 1934 m. *Underwood standart* rašomąja mašinėle ant jo, didele kaip pianola ir aidinčia garsiai, kaip medinės klumpės į grindis.

Rašomojoje mašinėlėje laukė popieriaus lapas. Medinėje dėžėje šalia buvo sudėta mano literatūrinė produkcija, viskas vienoje krūvoje. Čia buvo „Bulvarinis detektyvas", „Detektyviniai pasakojimai" ir „Juoda kaukė", už kiekvieną jų gavau po trisdešimt ar keturiasdešimt dolerių. Kitoje pusėje buvo dar viena medinė dėžė, laukianti rankraščio. Joje buvo vienintelis atsisakiusios prasidėti knygos puslapis.

ROMANAS BE PAVADINIMO.

Po šia antrašte – mano pavardė. Ir data – 1949 metų liepos 1 diena.

Tai buvo prieš tris mėnesius.

Suvirpėjau, nusirengiau, nusišluosčiau rankšluosčiu, įsisupau į chalatą ir grįžęs ėmiau spoksoti į stalą.

Prilietčiau mašinėlę, svarsčiau, ar ji – pamirštas draugas, ar vyras, ar nedora meilužė.

* Labdaros parduotuvės, surenkančios ir pigiai pagal katalogą pardavinėjančios drabužius, baldus ir namų apyvokos reikmenis.

Maždaug prieš keletą savaičių ji skleidė garsus, šiek tiek primenančius Mūzą. Dabar aš dažniau sėdėdavau prie mašinėlės taip, tarsi kas per riešus būtų nupjovęs man rankas. Tris ar keturis kartus per dieną sėsdavau čia ir kankindavausi tampomas kūrybinių konvulsijų. Niekas nesirašė. O jei ir rašėsi, tai atsidurdavo ant grindų kaip plaukų kamuoliai, kuriuos kasnakt iššluodavau. Keliavau per plačią dykumą, žinomą kaip Sausumos Kerai, Arizonoje.

Dėl to iš dalies buvo kalta Pegė, kuri vis dar buvo toli tarp mumijų katakombose Meksike, aš buvau vienišas, ir saulė nešvietė Venecijoje jau tris mėnesius, tik sklaidėsi migla ir rūkas, paskui lijo, ir vėl užplūsdavo migla ir rūkas. Kas vidurnaktį susisukdavau į šaltą medvilninį vatiną ir auštant išsirisdavau apžėlusia pasmakre. Mano pagalvė kas rytą būdavo drėgna, bet neatsimindavau, ką sapnavau, kad taip ją pasūdžiau.

Žvelgiau pro langą į tą telefoną, kurio klausydavausi kiaurą dieną ir kuris niekada nesuskambėdavo, kam nors siūlant pinigų už puikų mano romaną, jei būčiau jį baigęs pernai.

Mačiau, kaip pirštai apgraibomis juda mašinėlės klaviatūra. Pagalvojau, kad jie primena negyvo nepažįstamojo narve rankas, karančias vandenyje, judančias kaip aktinijos, ar nematomo vyro už mano nugaros šiąnakt traukinyje rankas.

Abu vyrai gestikuliavo.

Lėtai lėtutėliai atsisėdau.

Kažkas tuksėjo mano krūtinėje, tarsi kas būtų tuksenęs į palikto narvo virbus.

Kažkas kvėpavo man į kaklą...

Privalau priversti juos abu pasitraukti. Privalau kaip nors juos nuraminti, kad galėčiau užmigti.

Garsas išsiveržė man iš gerklės, lyg netrukus imčiau vemti. Bet neapsivėmiau.

Vietoj to mano pirštai pradėjo spausdinti, tol braukė užrašą ROMANAS BE PAVADINIMO, kol šis dingo.

Paskui padariau eilutės dydžio tarpą ir pamačiau, kad ant popieriaus ima ryškėti šie žodžiai:

VIENIŠASIS, tada PRIŠAUKIA ir galiausiai MIRTĮ.

Baisiai išsiviepiau, žioptelėjau ir nesilioviau spausdinęs kokią valandą, kol žaibų nušviestas tramvajus nuriedėjo per lietų, o liūto narvą užpildė juodas jūros vanduo, kuris plūste plūdo ir išlaisvino negyvėlį...

Žemyn per mano rankas, palei mano plaštakas ir iš mano šaltų pirštų galiukų į puslapį.

Tamsa užliejo kaip potvynis.

Nusijuokiau žiūrėdamas į ją.

Ir griuvau į lovą.

Mėgindamas užmigti, ėmiau čiaudėti, čiaudėjau ir gulėjau nelaimingas, pasidėjęs dėžę popierinių nosinaičių, jausdamas, kad sloga niekada nesibaigs.

Naktį rūkas sutirštėjo, kelias į paplūdimį nugrimzdo jame ir dingo, rūko sirena nesiliaudama kaukė. Atrodė, kad kažkoks seniai miręs jūros gyvūnas kaukia ir keliauja į savo kapą tolyn nuo kranto, vis raudodamas, kad niekas juo nepasirūpina ir neseka iš paskos.

Naktį vėjas įsmuko pro buto langą ir šlamino atspausdintus romano puslapius ant stalo. Girdėjau popierių šnabždant kaip vandenį kanale, tarsi kvėpavimą ant kaklo ir galiausiai užmigau.

Pabudau vėlai, įspindus saulei. Čiaudėjau eidamas prie durų, plačiai jas atlapojau, išėjau į dienos šviesą, tokią ryškią, kad panorau gyventi amžinai, ir labai susigėdau minties, kad noriu kaip Ahabas* trenkti saulei. Tačiau tik skubiai apsiren-

* Kapitonas iš knygos „Mobis Dikas“.

giau. Mano drabužiai po praėjusios nakties vis dar buvo drėgni. Apsimoviau teniso šortus, apsivilkau švarką, paskui išverčiau drėgno palto kišenes, susiradau papjė mašė gniužuliukus, kurie vos prieš kelias valandas iškrito iš negyvėlio kostiumo.

Nagu prilieciau garuojančius kąsnelius. Žinojau, kas čia. Bet dar nebuvau pasiruošęs to pripažinti.

Nesu bėgikas. Bet bėgau...

Nuo kanalo, nuo narvo, nuo balso tramvajuje, kalbančio tamsai, nuo savo kambario ir ką tik prirašytų lapų, laukiančių, kol perskaitysiu, nes jie ėmė viską kalbėti, bet aš dar nenorėjau jų skaityti. Tik kaip aklas bėgau į pakrantės pietus.

Į Prarasto Pasaulio šalį.

Pagaliau sulėtinau žingsnį ir ėmiau spoksoti į priešpiet maitinamus keistus mechaninius žvėris.

Naftos šachtos. Naftos siurbliai.

Šie didžiuliai pterodaktiliai, sakiau draugams, atskrido oru šimtmečio pradžioje, sklandė vidury nakties ir suko lizdus. Išsigandę pakrantės žmonės atsibudę išgirdo, kaip siurbia alkani milžinai. Žmonės atsisėdo lovose, pažadinti trečią ryto skeletinių figūrų girgždesio, šlamesio, judesių, žemės konvulsijų, mojančių beplunksnių sparnų, pirmykščio kvėpavimo. Jų kvapas kaip laikas sklido palei krantą iš amžiaus prieš urvus ar žmones, kurie slėpėsi urvuose; džiunglių, palaidotų žemėje ir virtusių nafta, kvapas.

Bėgau pro šį brontozaurų mišką, įsivaizduodamas trikeratopus* ir statinių tvoros stegozaurus**, siurbiančius juodą sirupą, paskendusius degute. Jų aimanos aidu atsimušė į krantą, kur bangų mūša griaudėjo kaip senovėje.

*Didelis keturkojis žolėdis dinozauras, gyvenęs kreidos periodo pabaigoje, turėjęs didžiulę galvą su dviem dideliais ragais, mažesnį ragą ant snapo ir kaulingą juostelę ant kaklo.

** Mažagalvis keturkojis žolėdis dinozauras iš juros ir ankstyvojo kreidos periodų su dviguba eile didelių kaulinių plokštelių per nugarą.

Bėgau pro mažulyčius baltus kotedžus, kurie vėliau įsikūrė tarp pabaisų, buvo iškasti kanalai ir atspindėjo giedrą 1910 metų dangų, kai baltos gondolos plaukiojo per švarias bangas ir po tiltais, per kuriuos driekėsi jonvabališkos elektros lemputės, žadančios ateities pasivaikščiojimo vietas, jos atplaukė kaip baleto trupės ir dingo, po karo nebegrįžo. O tamsūs žvėrys tiesiog čiulpė smėlį, kol gondolos skendo, pasiimdamos su savimi paskutinio vakarėlio juoką.

Žinoma, kai kurie žmonės liko pasislėpę lūšnose ar užsirakinę keliose Viduržemio jūros vilose, įsiterpusiose kaip kokia architektūros ironija.

Staiga lioviausi bėgęs ir sustojau. Man reikia tučtuojau apsisukti ir surasti tą papjė mašė mulčią, o paskui sužinoti jas praradusio negyvo savininko vardą.

Bet dabar priešais mane iškilo vieneri Viduržemio jūros rūmai, spindintys baltai kaip mėnulio pilnatis. Jie sustingo smėlyje.

– Konstanse Ratigan, – sušnibždėjau. – Ar gali išeiti ir pavaidinti?

Tiesą sakant, tai buvo ryškiai balta Arabijos maurų tvirtovė, atsisukusi į jūrą ir raginanti potvynį ateiti ir nusitempti ją. Čia buvo minaretų, bokštelių ir mėlynai baltų koklių, rizikingai suklotų ant smėlio pakopų vos už šimto pėdų nuo tos vietos, kur smalsios bangos pagarbiai linkčiojo, kur kirai sukdami ratus leidosi žemyn, norėdami apsidairyti, ir kur aš dabar stovėjau sustingęs.

– Konstanse Ratigan.

Bet niekas neišėjo į lauką.

Vieniša, ypač šioje driežų teritorijoje, rūmus saugojo ta ypatinga kino karalienė.

Kiaurą naktį ir visą dieną viename bokšto lange degė šviesa. Niekada nemačiau, kad ji būtų užgesusi. Ar dabar ji čia?

Taip!

Nes šešėlis skubiai šmėstelėjo už lango, tarsi kažkas būtų priėjęs ir pažvelgęs žemyn į mane, o paskui pranykęs kaip naktinis drugys.

Stovėjau apimtas prisiminimų.

Trečiajame dešimtmetyje ji staigiai iškilo į populiarumo viršūnes ir taip pat staigiai nusileido šachta į filmų požemius. Senas laikraštis rašė, kad Konstansės Ratigan režisierius rado ją lovoje su studijos kirpėju ir perpjovė jai kojų raumenis peiliu, kad ji niekada nebegalėtų vaikščioti taip, kaip jam patiko. Tada jis išplaukė į vakarus, į Kiniją. Konstansės Ratigan daugiau niekas nebematė. Niekas nežinojo, ar ji gali vaikščioti.

„Dieve“, – girdėjau save šnabždant.

Jaučiau, kad ji atkeliaudavo į mano pasaulį nakties gilumoje ir pažinojo žmones, kuriuos aš pažinojau. Tarp mudviejų pleveno būsimų susitikimų nuojauta.

„Nagi, – galvojau, – pabelsk žalvariniu liūto belstuku į jos duris, išeinančias į pakrantę.“

Ne, papurčiau galvą. Bijojau, kad gali atsiliepti tik juodai balta kino ektoplazma.

Iš tiesų nenorite sutikti ypatingos meilės, paprasčiausiai norite svajoti, kad vieną vakarą ji išeis ir vaikštinės, jos pėdsakai nyks smėlyje, vėjui pučiant, ji įeis į jūsų butą, pasibels į jūsų langą, įėjusi švies dvasios šviesa ilgus keistus filmus ant lubų.

„Konstanse, brangioji Ratigan, – galvojau, – bėk laukan! Įšok į tą didelį baltą *Duesenberg* limuziną, šviesų ir ryškų, stovintį smėlyje, užvesk variklį, mostelėk ir nuvežk mane į pietus, į Koronadą, į saulės nušviestą pakrantę.“

Niekas neįjungė variklio, niekas nepamojavo, niekas nenuvežė manęs į pietus, į saulę, šalin nuo rūko sirenos, kuri pasilaidojo jūroje.

Taigi pasitraukiau, nustebau, kad sūrus vanduo sušlapino mano sportbačius, ir apsisukęs nuėjau prie šalto lietaus nar-

vuose, geriausias rašytojas pasaulyje, tik to niekas nežino, išskyrus mane.

Švarko kišenėje turėjau drėgną konfeti, papjė mašė mulčią, įžengdamas į vieną vietą, kur žinojau turįs eiti.

Čia rinkdavosi seniai.

Tai buvo mažutė, tamsi parduotuvėlė prie tramvajaus bėgių, čia buvo parduodami saldainiai, cigaretės, laikraščiai ir bilietai į didelius raudonus tramvajus, kurie kursavo iš Los Andželo jūros link.

Tabaku kvepiančios pastogės savininkai buvo du nikotino dėmėmis išmarginti broliai, kurie visada verkšlendavo ir bardavosi tarpusavy kaip porelė senmergių. Vienoje pusėje ant suoliuko, nepaisydami jokių argumentų, kaip minia per nuobodžias teniso varžybas, kiaurą dieną sėdinėdavo keletas senukų, jie vis meluodavo apie savo amžių. Vienas sakė, kad jam aštuoniasdešimt dveji. Kitas gyrėsi, kad jam devyniasdešimt. Trečias kalbėjo, kad jam devyniasdešimt ketveri. Kas savaitę jie pasisakydavo vis kitą amžių, nes jau būdavo pamiršę pereito mėnesio melą.

O jei įsiklausydavai, pro šalį riedant dideliems geležiniams vagonams, galėdavai išgirsti, kaip rūdžių dribsniai krenta nuo senolių kaulų ir plazda jų kraujagyslėse, kad akimirką sumirguliuotų jų gęstančiuose žvilgsniuose, kai jie ilgas valandas sėdėdavo po ištartų sakinių ir mėgindavo prisiminti, apie ką šnekėjosi po pietų ir galbūt baigs šnekėtis po vidurnakčio, kai du broliai besibardami uždarys parduotuvę ir verkšlendami nušlepsės į savo viengungiškas lovas.

Niekas nežinojo, kur gyvena tie seniai. Kas naktį, kai broliai niurzgėdami pranykdavo tamsoje, sėniai išsisklaidydavo kaip muilinės gubojos, pučiamos į visas šalis sūraus vėjo.

Įžengiau į amžiną prieblandą ir stovėjau žiūrėdamas į suolą, ant kurio nuo laiko pradžios sėdėjo seniai.

Tarp senių buvo tuščia vieta. Visada jų būdavo keturi, o dabar liko tik trys, ir iš jų veidų galėjau spręsti, kad nutiko kažkas baisaus.

Pažvelgiau į jų kojas, kurias supo ne tik cigarų pelenai, bet ir švelnios keistų popiergalių, pramuštų skylamušiu, pusnys, konfeti iš šimtų tramvajaus bilietų, įvairių L, X ir M formų.

Ištraukiau ranką iš kišenės ir palyginau dabar beveik išdžiūvusią tižią masę su sniegu ant grindų. Pasilenkiau, paėmiau keletą popieriūkščių ir perleidau juos pro pirštus, abėcėlę ore.

Pažvelgiau į tuščią vietą ant suoliuko.

– Kur tas senas džentel... – užsikirtau.

Nes seniai žiūrėjo į mane, tarsi būčiau šūviu sudraskęs jų tylą. Be to, jų žvilgsniai sakė, kad esu netinkamai apsirengęs laidotuvėms.

Vienas senesniųjų užsidegė pypkę ir galiausiai, papsėdamas ją, sumurmėjo:

– Jis ateis. Visada ateina.

Bet kiti du neramiai sujudėjo, jų veidais perėjo šešėlis.

– Kur, – drįsau pasakyti, – jis gyvena?

Senis liovėsi papsėjęs pypkę.

– Kas nori žinoti?

– Aš, – atsakiau. – Jūs mane pažįstate. Aš jau daugelį metų čia ateinu.

Seniai nervingai susižvalgė.

– Tai svarbu, – pridūriau.

Senis sujudėjo paskutinį kartą.

– Kanarėlės, – sumurmėjo seniausiasis.

– Ką?

– Kanarėlių dama, – jo pypkė užgeso. Jis vėl ją užsidegė žvelgdamas susirūpinusiu žvilgsniu. – Bet netrukdyk jam. Jam viskas gerai. Jis neserga. Jis ateis.

Jis pernelyg daug protestavo, tad kiti seniai lėtai, slapčia muistėsi ant suolo.

– Kuo jis vardu? – paklausiau.

Tai buvo klaida. Nežinoti jo vardo! Dieve mano, visi jį žino! Seniai dėbsojo į mane.

Nuraudau ir atsitraukiau.

– Kanarėlių dama, – pasakiau ir išbėgau pro duris. Manęs vos neparbloškė Venecijos trumposios linijos tramvajus, važiuojantis už trisdešimties pėdų nuo parduotuvės durų.

– Asilas! – suriko mašinistas, pasilenkė pro langą ir pagrūmojo kumščiu.

– Kanarėlių dama! – atsišaukiau kaip koks kvailys, modamas sugniaužtu kumščiu ir rodydamas, kad esu gyvas.

Ir nuklupiniavau jos ieškoti.

Žinojau jos adresą iš užrašo lange.

Parduodamos kanarėlės.

Venecijoje buvo ir yra daug pamirštų vietų, kur žmonės išstato parduoti paskutinius nudėvėtus savo sielų gabalėlius, tikėdamiesi, kad niekas jų nepirks.

Vargu ar yra koks senas namas su neskalbtomis užuolaidomis, o jo lange nekabėtų užrašas.

1927 „NASH“. PRIEINAMA KAINA. EITI PER UŽPAKALINĮ KIEMĄ.

Arba

ŽALVARINĖ LOVA, BEVEIK NENAUDOTA. PIGI. ANTRAME AUKŠTE.

Eidamas žmogus galvoji, kuri lovos pusė buvo naudota, kiek laiko naudojo abi jos puses, kiek laiko naudojo abi jos puses ir kiek laiko jos nebenaudoja, dvidešimt, trisdešimt metų?

Arba SMUIKAI, GITAROS, MANDOLINOS.

Lange kybo senoviniai instrumentai, tik vietoj stygų ar ašutų juos apraizgę voratinkliai, o viduje senis pasilenkęs prie dar-

bastalio pjausto lentas, jo galva visada nugręžta nuo šviesos, jo rankos juda; kažkas likę iš tų metų, kai gondolos buvo sumestos į užpakalinius kiemus, kai jose imta auginti gėles.

Kada jis paskutinį kartą pardavė smuiką ar gitarą?

Beldi į duris, į langą. Senis ir toliau pjausto ir šveičia švitru, jo veidas, jo pečiai tirta. Ar jis juokiasi, kad tu beldi, o jis apsimeta negirdįs?

Praeini pro langą su užrašu.

KAMBARYS SU VAIZDU.

Kambario langas į jūrą. Bet ten jau dešimt metų niekas negyvena. Jūros gali ir nebūti.

Pasukau už kampo ir pagaliau ten buvo tai, ko ieškojau.

Jis kabojo saulės nurudintame lange, gležnos išblukusios raidės užrašytos grafitiniu pieštuku, blyškios kaip citrinų sultys, išdegusios, išsitrynusios, o Dieve, maždaug prieš penkiasdešimt metų!

Parduodamos kanarėlės.

Taip, kažkas prieš pusšimtį metų palaižė pieštuko galelį, išmargino raidėmis kartono gabalą ir pakabino jį senti pritvirtintą lipniu musgaudžiu, užlipo viršun gerti arbatos į kambarius, kur dulkės nuklojo laiptų turėklus, taip aplipo lemputes, kad jos švytėjo rytietiška šviesa; kur pagalvės buvo korpijos gniužulai, o spintose ant tuščių pakabų kabojo šešėliai.

Parduodamos kanarėlės.

Aš nesibeldžiau. Prieš daugelį metų tiesiog iš paiko smalsumo pamėginau pasibelsti ir jausdamasis kvailai nuėjau.

Paspaudžiau senovinę durų rankeną. Durys nuslydo vidun. Apačioje buvo tuščia. Nė viename kambaryje nebuvo baldų. Šūktelėjau dulkėtoje saulėkaitoje.

– Ar yra kas namie?

Pamaniau, kad išgirdau šnabždant palėpę:

– ...nieko.

Tarpulangiuose gulėjo negyvos musės. Keletas kandžių, nustipusių 1929-ųjų vasarą, mojavo dulkėtais sparneliais ant priekinių pertvarų.

Kažkur toli virš galvos, kur senovinė mergelė Katilėlis, jau be kasos, tūnojo pamiršta savo bokšte, nukrito plunksna ir sujudino orą:

– ...taip?

Pelė atsiduso tarp tamsių gegnių:

– ...užeikite.

Plačiau atvėriau vidines duris. Jos pasidavė garsiai, vargingai suspiegdamos. Man pasirodė, jog niekas jų nesutepa dėl to, kad bet kurį įėjusį ir neprisistačiusį nubaidytų surūdiję vyriai.

Kandis prilietė tamsią lemputę viršutiniame koridoriuje.

– ...viršuje...

Įžengiau į popietės prieblandą, pro veidrodžius, kurie buvo nugręžti į sieną. Joks stiklas nematė manęs ateinančio. Joks stiklas nepamatys manęs išeinančio...

– ...taip? – šnabždesys.

Užlipęs laiptais, dvejodamas stabtelėjau prie durų. Gal pažvelgęs vidun tikėjausi pamatyti milžinišką kanarėlę, išsitiesusią ant dulkių kilimo, nebegalinčią giedoti, galinčią tik širdimi murmėti žodžius.

Įėjau.

Išgirdau aiktelėjimą.

Tuščio kambario vidury stovėjo lova, ant kurios užsimerkusi, vos alsuodama, gulėjo senutė.

„Archeopteriksas“, – pagalvojau.

Pagalvojau. Tikrai.

Mačiau tokius kaulus muziejuje, gležnus driežiškus to pamiršto ir išnykusio paukščio sparnus, jų forma įsirėžė smiltainio graviūrose, kurias galbūt išraižė koks Egipto žynys.

Ši lova ir jos turinys buvo tarsi seklios upės sąnašos. Ramioje tėkmėje buvo spalių ir lieso skeleto baidyklė.

Ji gulėjo aukštielninka ir taip švelniai gelsva, kad negalėjau patikėti matąs gyvą būtybę; maniau, kad tai tik fosilija, nepaliesta amžinybės gijų.

– Taip? – mažutė pageltusi galva virš antklodės pravėrė akis. Sublykčiojo šviesios šukelės.

– Kanarėlės? – išgirdau save sakantį. – Užrašas jūsų lange? Paukščiai?

– O, – atsiduso senutė. – Jergutėliau.

Ji pamiršo. Tikriausiai ji daugelį metų nebuvo nusileidusi žemyn. Ir tikriausiai aš pirmasis užkopiau į viršų per tūkstantį dienų.

– O, – šnabždėjo ji, – tai buvo seniai. Kanarėlės. Taip. Turėjau gražučių kanarėlių.

– 1920-ieji, – vėl šnabždesys. – 1930-ieji, 1931-ieji... – jos balsas nuslopo. Čia sustojo metai.

Tik dar vienas rytmetys. Tik dar viena popietė.

– Jos giedojo, Dievulėliau, kaip jos giedodavo. Bet niekas niekada neatėjo pirkti. Kodėl? Taip ir nepardaviau nė vienos.

Apsidairiau. Tolimajame šiauriniame kambario kampe stovėjo paukščių narvelis, dar du kyšojo iš spintos.

– Atsiprašau, – sumurmėjo ji. – Tikriausiai pamiršau nukabinti tą užrašą nuo lango...

Priėjau prie narvelių. Mano įtarimai pasitvirtino.

Pirmojo narvo dugne pamačiau 1926 metų gruodžio 25 dienos *Los Angeles Times* papirusą.

HIROHITO SĖDO Į SOSTĄ.
Jaunas monarchas, dvidešimt septynerių,
šią popietę...

Priėjau prie kito narvelio ir sumirksėjau. Vidurinės mokyklos prisiminimai užplūdo mane savo baimėmis.

ADIS ABEBA SUBOMBARDUOTA.
Musolinis triumfuoja.
Heilė Selasi protestuoja...

Užsimerkiau ir nusisukau nuo tų pamirštų metų. Kaip seniai liovėsi šnarėti plunksnos ir nutilo paukščiai giesmininkai. Sustojau prie lovos ir ten gulinčios susiraukšlėjusios kortos. Išgirdau save sakantį:

– Ar sekmadienio rytais esat klausiusis „Uolėtųjų kalnų kanarėlių valandos“?

– Su grojančiu vargonininku ir pilna studija pagal muziką giedančių kanarėlių! – šūktelėjo moteris, džiaugsmas atgaivino jos kūną, ji pakėlė galvą. Jos akys žybčiojo kaip stiklo šukės. – „Kai pavasaris ateina į kalnus“!

– „Mieloji Siu“, „Žydrasis dangus“, – pridūriau.

– Ak, paukščiai juk buvo nuostabūs!

– Nuostabūs, – tada man buvo devyneri ir mėgindavau suvokti, kaip, po velnių, paukščiai taip gerai girdi muziką. – Kartą pasakiau mamai, kad paukščių narveliai tikriausiai apklijuoti gaidomis iš pigių krautuvių.

– Atrodo, buvai jautrus vaikutis, – senutė išsekusi nuleido galvą ant pagalvės ir užsimerkė. – Dabar paukščiai nebemokomi taip giedoti.

„Ir niekada nebuvo mokomi“, – pagalvojau.

– Bet, – sušnibždėjo ji, – juk iš tiesų atėjai manęs aplankyti ne dėl kanarėlių?

– Ne, – prisipažinau. – Dėl senuko, kuris nuomoja iš jūsų...

– Jis miręs.

Man nespėjus nė prasižioti, ji ramiai tęsė:

– Nuo pat vakar ryto negirdėjau jo virtuvėje apačioje. Praėjusią naktį tyla man pasakė. Kai apačioje dabar atidarei duris, žinojau, kad ateina žmogus pranešti man blogų naujienų.

– Man labai gaila.

– Nesigailėk. Matydavau jį tik per Kalėdas. Šalia gyvenanti dama manimi pasirūpina, ateina, du kartus per dieną perkloja lovą ir padeda maisto. Taigi jis išėjo, tiesa? Ar gerai jį pažinojai? Ar bus laidotuvės? Ant stalelio yra penkiasdešimt centų. Nupirk jam puokštelę.

Ant staliuko nebuvo pinigų. Nebuvo ir paties staliuko. Apsimečiau, kad yra, ir įsidėjau į kišenę nesamus pinigus.

– Tiesiog ateik po pusmečio, – šnabždėjo ji. – Aš vėl būsiu sveika. Ir pardavinėsiu kanarėles, ir... Tu žiūri į duris! Ar turi eiti?

– Taip, ponia, – kaltai atsakiau. – Ar galiu pasakyti... Jūsų paradinės durys neužrakintos.

– Ką gi, kas gi ko nors norėtų iš tokios senės kaip aš? – ji paskutinį kartą pakėlė galvą.

Jos akys sužibo. Veidas persikreipė iš skausmo, nes kažkas dunksėjo po oda, norėdamas išsilaisvinti.

– Niekas niekada neateina į šį namą, neužlipa laiptais, – suriko ji.

Jos balsas nuslopo kaip radijo stotis už kalvų. Ji lėtai sukosi ir merkėsi.

„Dieve mano, – pagalvojau, – ji nori, kad kas nors ateitų ir padarytų jai baisią paslaugą!“

„Ne aš!“ – pagalvojau.

Jos akys plačiai atsimerkė. „Ar aš pasakiau tai garsiai?“

– Ne, – pasakė ji, žvilgsniu varstydama mano veidą. – Tu – ne jis.

– Kas?

– Tas, kuris stovi už mano durų. Kasnakt, – ji atsiduso. – Bet jis niekada neįeina. Kodėl?

Ji sustojo kaip laikrodis. Vis dar kvėpavo, bet laukė, kad išeičiau.

Pažvelgiau sau per petį.

Vėjas tarpdury blaškė dulkeles kaip rūką, kaip kažką lau-

kiantį. Daiktą, žmogų, kad ir kas tai būtų, kas ateina kasnakt ir stovi koridoriuje.

Stovėjau jam skersai kelio.

– Sudie, – atsisveikinau.

Tyla.

Turėjau pasilikti, išgerti arbatos, pavakarieniauti, papusryčiauti su ja. Bet juk neįmanoma apsaugoti visų žmonių visose vietose visą laiką, tiesa?

Luktelėjau prie durų.

Sudie.

Ar ji tai suaimanavo miegodama? Aš tik žinojau, kad jos alsavimas išstūmė mane lauk.

Eidamas apačion, suvokiau, kad vis dar nežinau, kuo vardu senis, paskendęs liūto narve su tramvajaus bilietų konfeti kiekvienoje kišenėje.

Radau jo kambarį. Bet tai nepadėjo.

Jo vardo ten nebus, kaip ir jo paties.

Iš pradžių viskas būna gerai. Bet žmonių, mažų miestelių ar didelių miestų istorija nepaprastai retai gerai baigiasi.

Paskui viskas griūva. Yla išlenda iš maišo. Viskas pakrinka. Laikas suyra. Pienas sugyžta. Naktimis laidai ant aukštų stulpų pasakoja piktas pasakas dulkiančiai miglai. Vanduo kanaluose apsitraukia maurais. Titnago gabalėliai neišskelia kibirkščių. Liečiamos moterys nespinduliuoja šilumos.

Vasara staiga pasibaigia.

Žiema apsninga tavo paslėptą kūną.

Tada ateina laikas sienai.

Mažo kambario sienai, kur trūkčiojantys dideli raudoni tramvajai pralekia pro šalį tarsi košmarai, o tu vartaisi ant savo šaltos plieninės lovos drebančiame ne tokiame karališka-

me pamirštų kanarėlių buto pusrūsyje, kur skaičiai nukrito nuo fasadinio portiko, o gatvės ženklas kampe buvo pasuktas iš šiaurės į rytus, kad žmonės, jei kada nors jie ateitų tavęs ieškoti, vis pasuktų ne į tą bulvarą.

Bet kol kas ta siena yra šalia tavo lovos, kad skaitytum ją ašarotomis akimis, kad siektum jos ir niekada nepasiektum, ji pernelyg toli, pernelyg didelė ir pernelyg tuščia.

Žinojau, kad radęs senio kambarį rasiu tą sieną.

Ir radau.

Durys, kaip ir visos durys name, buvo neužrakintos, laukė, kol slenkstį peržengs vėjas, rūkas ar koks išblyškęs nepažįstamasis.

Peržengiau slenkstį. Ir stabtelėjau. Gal tikėjausi rasti senio rentgeninį atspaudą, išsitiesusį ant tuščio gulto. Jo kambarys, kaip ir kanarėlių damos viršuje, atrodė tarsi vėlyvą daiktų išpardavimo dienos vakarą – viskas buvo išvogta už penkis centus ar už dešimtuką.

Ant grindų nebuvo nė dantų šepetėlio, muilo ar plaušinės. Senis tikriausiai maudėsi jūroje kartą per dieną, kiekvieną popietę jūržolėmis valėsi dantis, išsiskalbdavo vienintelius marškinius sūriame potvynyje ir gulėdavo šalia jų kopose, kol jie išdžiūdavo, kai šviesdavo saulė, jei tik ji išvis šviesdavo.

Žengiau pirmyn tarsi naras, leisdamasis gilyn į jūrą. Kai žinai, kad kas nors yra miręs, jo paliktas oras stabdo tavo judesius, netgi trukdo kvėpuoti.

Aš žioptelėjau.

Mano spėjimas buvo klaidingas.

Nes ten, ant sienos, buvo jo vardas. Vos nepargriuvau lenkdamasis dirstelėti.

Jo vardas buvo pakartotas daugybę kartų, iškraigaliotas ant

tinko lovos kojūgalyje. Visur, tarsi bijodamas senatvės ar užmaršties, bijodamas, kad pakirs auštant ir nebežinos savo vardo, kraigaliojo jis nuo nikotino dėmėtu nagu.

Viljamas. Paskui *Vilis.* Ir *Vilius.* O apačioje – *Bilis.*

O toliau irgi.

Smitas. Smitas. Smitas. Smitas.

O apačioje – *Viljamas Smitas.*

Ir *Smitas V.*

Jo daugybos lentelė iškildavo ir pranykdavo mano regėjimo lauke, nes priminė visas naktis, kai įsibauginęs nenorėdavau tamsiuose amžiuose įžvelgti savo ateities. Vienišas aš 1999 metais nagu braukau tinką, krebždėdamas tarsi pelė...

– Dievulėliau! – sušnabždėjau. – Pala!

Gultas kvyktelėjo tarsi priliesta snaudžianti katė. Atsisėdau visu svoriu ir pirštais perbraukiau tinką. Čia buvo daugiau žodžių. Žinutė, užuomina, įkaltis?

Prisiminiau paauglystės magiją, kai bičiuliai rašydavo laiškučius bloknotuose ir paskui išplėšdavo prirašytus lapus. Bet jeigu išsinešdavai bloknotą iš kambario, minkštu pieštuku patrindavai paslėptus įlinkius tuščiuose lapuose, pasirodydavo žodžiai.

Dabar kaip tik tai ir padariau. Susiradau pieštuką ir švelniai patryniau jo smaigaliu sienos paviršių. Iškilo nagų įbrėžimų iliuzijos, vienur burna, kitur akis; figūros, formos, senio snaudulio gabalėliai: *Ketvirta nakties, o nemiegu.*

O apačioje vaiduokliškas maldavimas:

Prašau, Dieve – miego!

Ir aušros nusivylimas:

Jėzau.

Bet štai pagaliau, man tupiantis, kažkas trakštelėjo keliuose. Nes čia buvo šie žodžiai:

Jis vėl stovi koridoriuje.

Jis stovėjo tramvajuje tarp sėdynių.

Ne, ne. Per daug!

Juk ne nusikaltimas, tiesa, stovėti tramvajuje tarp sėdynių aimanuojant ar stovėti čia, koridoriuje, paprasčiausiai dėbsant į duris ir leidžiant seniui suvokti, jog esi čia su savo tyla?

Taip, bet kas, jei vieną naktį tas, kad ir kas ten buvo, įėjo į kambarį?

Ir prišaukė mirtį?

Pažvelgiau į tą užrašą, vienišą ir išblankusį, tarsi skelbimas „Parduodamos kanarėlės“ lange į gatvę. Atsitraukiau nuo to baisaus vienatvės ir nusiminimo sakinio.

Išėjęs į koridorių, stovėjau ir uodžiau orą, mėgindamas atspėti, ar kitas žmogus, kaukole aptempta oda stoviniavo čia praėjusį mėnesį.

Norėjau atsigręžti ir taip sušukti, kad viršuje susiūbuotų tušti paukščių narveliai: „Jei tas vyras grįš, jergutėliau! Paskambinkite man!“

Kaip? Mačiau tuščią telefono stalelį greta savęs, o po juo – 1933 metų telefonų knygos puslapių krūvelę.

„Tada sušukite pro langą!“

Bet kas gi išgirs jos balsą, jei jis tylus kaip senas raktas, besisukąs surūdijusioje spynoje?

„Ateisiu ir saugosiu“, – galvojau. Kodėl?

Nes negyva jūros dugno mumija, ta sena rudeninė moteris, gulinti įkapėse viršuje, meldėsi, kad šaltas vėjas užlėktų laiptais į viršų.

„Užrakinkite visas duris!“ – galvojau.

Bet kai pamėginau užtrenkti paradines duris, jos neužsidarė.

O aš girdėjau vis dar šnabždantį šaltą vėją.

Bėgau kiek įkabindamas, paskui sulėtinau žingsnį ir sustojau nepasiekęs policijos nuovados.

Nes negyvos kanarėlės ėmė šnarenti sausais sparneliais man prie pat ausų.

Jos norėjo išeiti. Tik aš galėjau jas išgelbėti.

Be to, aplink save jaučiau ramius vandenis, keliančius Nilo dumblą, užliesiančius ir ištrinsiančius senovinę Nikotris, dviejų tūkstančių metų amžiaus faraono dukrą.

Tik aš galiu sustabdyti tamsų Nilą, kad jis nenusineštų jos pasroviui ir neužpiltų smėliu.

Nubėgau prie savo *Underwood Standard* rašomosios mašinėlės.

Spausdinau ir gelbėjau paukščius, spausdinau ir gelbėjau seną išdžiūvusį kūną.

Jausdamasis kaltas, bet triumfuodamas, triumfuodamas, bet jausdamas kaltę išsukau juos iš po velenėlio ir suguldžiau į savo paukščių narvelių, smiltainio, upės dugno romano dėžės dugną, kur jie gieda, kai skaitai žodžius, ir šnabžda, kai atverti puslapį.

Tada nurimęs ir išsigelbėjęs išėjau.

Pasukau į policijos nuovadą kupinas didelių įgeidžių, nežabotų idėjų, neįtikimų įkalčių, galimų galvosūkių, akivaizdžių sprendimų.

Ateidamas jaučiausi kaip puikiausias akrobatas, laipiojantis aukščiausia trapecija, nuleista iš didžiausio baliono.

Et, nesupratau, kad detektyvas leitenantas Elmas Kramlis apsiginklavęs ilgomis adatomis ir oriniu šautuvu.

Kai atėjau, jis kaip tik pro paradines nuovados duris žengė

laukan. Mano veido išraiška greičiausiai jį perspėjo, kad ketinu jį apipilti savo mintimis, fantazijomis, sąvokomis ir įkalčiais. Jis mostelėjo ranka, tarsi nusivalydamas veidą, vos nesmuko atgal, galiausiai lėtai nušlumpsėjo žemyn, tarsi artėdamas prie fugaso.

– Ką tu čia veiki?

– Argi piliečiai neturi ateiti, jei jie gali padėti demaskuoti žudiką?

– Kur matai žudikus? – Kramlis peržvelgė peizažą, ir iš tiesų ten nieko nebuvo. – Kita tema?

– Nenorite išgirsti, ką turiu pasakyti?

– Visa tai jau esu girdėjęs anksčiau, – Kramlis prasispraudė pro mane ir pasuko prie savo automobilio, pastatyto šalia šaligatvio. – Vos ką nors Venecijoje pakerta infarktas arba kas nors susipainioja batraiščiuose, jau kitą dieną prisistato nuo tuzino iki pusantro tuzino žmonių, padedančių demaskuoti sustojusią širdį arba atpainioti batraiščius. Atrodai kaip priepuolio ištikta širdis, apsivyniojusi batraiščiais, o aš praėjusią naktį nė bluosto nesudėjau.

Jis vis ėjo, o aš bėgau iš paskos, nes jis žygiavo kaip Haris Trumenas, 120 žingsnių per minutę greičiu.

Jis girdėjo mane bėgant ir mestelėjo per petį:

– Žinai, ką tau pasakysiu, jaunasis tėtuši Hemingvėjau...

– Žinote, kaip užsidirbu gyvenimui?

– Visi Venecijoje žino. Vos tik išspausdini istoriją *Dime Detective* arba *Flynn's Detective,* visas miestas klausosi, kaip tu klykauji prie gėrimų parduotuvės spaudos lentynos, badydamas pirštu žurnalus.

– O, – tariau, ir karšto oro likučiai iššvilpė iš mano baliono. Nusileidęs ant žemės, stovėjau prie mašinos, užstojęs kelią Kramliui, ir kandžiojau apatinę lūpą.

Kramlis pamatė tai ir nutaisė nusikaltusio tėvo išraišką.

– Jėzau Kristau, – atsiduso.

– Ką?

– Ar žinai, kodėl mane erzina detektyvai mėgėjai? – pasiteiravo Kramlis.

– Nesu detektyvas mėgėjas, esu rašytojas profesionalas ir turiu didelę veikiančią anteną!

– Taigi esi mažulis, mokantis spausdinti, – tarė Kramlis ir luktelėjo, kol nutils mano aimanos. – Bet jei tiek metų kaip aš būtum sukiojęsis po Veneciją, mano kabinetą ir morgą, žinotum, kad visi bastūnai, einantys pro šalį, ar bet kuris girtuoklis, įslenkantis vidun, yra pilni teorijų, įkalčių, sąsajų, kurių užtektų Biblijai parašyti arba paskandinti baptistų sekmadienio iškylos valtelę. Jei mes klausytume visų vapančių pamokslininkų, kurie įpuola pro kalėjimų duris, pusė pasaulio būtų įtariamieji, trečdalis būtų areštuoti, o visi kiti išvirti ar pakarti. O jei taip yra, kodėl turėčiau klausyti kažkokio jauno rašytojūkščio, kuris net nepadavė paraiškos įrašyti savo vardą į literatūros istoriją, – vėl mano aimana, vėl laukimas, – kuris vien dėl to, kad rado liūto narvą, pilną atsitiktinio paskendusio mėšlo, mano aptikęs „Nusikaltimą ir bausmę“ ir jaučiasi kaip Raskolnikovo sūnus. Kalbos pabaiga. Atsakymas.

– Ar žinote Raskolnikovą? – nustebęs išspaudžiau.

– Žinojau dar tau negimus. Bet tai neturi reikšmės. Dėstyk savo argumentus.

– Aš esu rašytojas ir kur kas daugiau numanau apie jausmus nei jūs.

– Niekai. Aš esu detektyvas ir kur kas daugiau numanau apie faktus nei tu. Bijai, kad faktai tave sutrikdys?

– Aš...

– Štai ką pasakyk man, vaiki. Ar tau yra kas nutikę gyvenime?

– Nutikę?

– Taip, nutikę. Koks didis ar mažas įvykis. Bet kas. Tarkim, liga, išprievartavimas, mirtis, karas, revoliucija, žmogžudystė.

– Mano motina su tėvu mirė...

– Ramiai?

– Taip. Bet kartą per apiplėšimą nušovė mano dėdę...

– Ar matei, kaip jį nušauna?

– Ne, bet...

– Ką gi, tai nesvarbu, nebent būtum matęs. Noriu pasakyti, ar esi kada nors anksčiau radęs ką nors panašaus į žmogų liūtų narve?

– Ne, – galiausiai prisipažinau.

– Ką gi, dabar jau esi. Tavęs vis dar neapleidžia šokas. Nežinai, kas yra gyvenimas. Aš gimiau ir augau morge. Tai pirmas tavo tikras prisilietimas prie marmuro plokštės. Tad gal nurimk ir eik šalin.

Jis pajuto, kad kalba pernelyg garsiai, papurtė galvą ir pridūrė:

– Ne, kodėl gi man nenusiraminus ir nepasišalinus.

Tą jis ir padarė. Atplėšė mašinos dureles, įšoko vidun ir pranyko, man dar nespėjus vėl prisipūsti oro į savo balioną.

Keikdamasis nušlitiniavau į telefono būdelę, į plyšį įleidau dešimtuką ir paskambinau į vietovę už penkių mylių nuo Los Andželo. Kai kažkas kitame gale pakėlė ragelį, išgirdau, kaip radijas groja „Raspą“, trinktelėjo durys, buvo nuleistas vanduo tualete, bet galėjau justi saulės šviesą, kurios reikėjo man, laukiančiam čia.

Dama, gyvenanti daugiabučiame name *Temple* ir *Figueroa* gatvių sankryžoje, laikydama rankoje ragelį nervinosi, bet galiausiai atsikrenkštė ir pasakė:

– *Que*?

– Ponia Gutjerez! – sušukau. Nutilau ir vėl pradėjau. – Ponia Gutjerez, tai Pamišėlis.

– O! – aiktelėjo ji ir nusijuokė. – *Si, si*! Ar nori pasikalbėti su Fane?

– Ne, ne, tik keletą šūksnių. Ar šūktelėsite žemyn, ponia Gutjerez, prašau?

– Šūktelėsiu.

Girdėjau, kaip ji juda. Girdėjau nušiurusių, klibančių būsto grindų girgždesį. Kada nors juodasis strazdas nutūps ant stogo, ir namukas sugrius. Girdėjau, kaip mažutis čiau čiau veislės šunytis tapena per linoleumą paskui ją ir kiauksi, nors, atrodo, zvimbia kaip kokia stambi kamanė.

Girdėjau, kaip atsidaro balkono durys, ponia Gutjerez išeina lauk, pasilenkia žemyn iš antro aukšto ir saulės nušviesta šaukia į pirmą aukštą:

– Aai, Fane! Aai! Tai Pamišėlis.

Sušukau į ragelį:

– Pasakykit jai, kad man reikia užsukti!

Ponia Gutjerez laukė. Girdėjau pirmo aukšto balkono girgždesį, tarsi didžiulis kapitonas būtų išriedėjęs ant lentų apžvelgti pasaulio.

– Aai, Fane, Pamišėliui reikia užsukti!

Ilga tyla. Balsas švelniai kyla į orą virš būsto kiemelio. Žodžių nesupratau.

– Pasakykit jai, kad man reikia „Toskos"!

– „Toska"! – ponia Gutjerez sušuko žemyn į kiemą.

Ilga tyla.

Vėl visas namukas sulinksta, tik kitaip, tarsi žemė suktųsi snausdama po pietų.

Pirmo „Toskos" veiksmo melodija apsupo ponią Gutjerez. Ji prabilo:

– Fanė sako...

– Girdžiu muziką, ponia Gutjerez. Tai reiškia: „Taip"!

Padėjau ragelį. Tą pat akimirką už kelių jardų šimtai tūkstančių sūraus vandens tonų užliejo krantą šauniu ritmu. Nulenkiau galvą prieš Dievo tikslumą.

Pasitikrinęs, ar turiu dvidešimt centų kišenėje, nubėgau į tramvajų.

Ji buvo nuostabi.

Iš tiesų jos vardas ir pavardė buvo Kora Smit, bet pati save vadino Fane Floriana, ir visi į ją taip ir kreipdavosi. Aš susipažinau su ja prieš daugelį metų, kai gyvenau daugiabutyje, o persikėlęs prie jūros vis dar palaikiau su ja santykius.

Fanė buvo tokia milžiniška, kad niekada nemiegodavo atsigulusi. Kiaurą parą ji sėdėdavo didžiulėje kapitono kėdėje, pritvirtintoje prie jos buto grindų, linoleume matėsi ryškios žymės, įsispaudusios nuo didžiulio jos svorio. Judėti stengėsi kuo mažiau, jai užimdavo kvapą, plaukiant prie durų ir spraudžiantis koridoriumi į siaurą tualetą. Ji bijojo, kad kurią dieną gali ten gėdingai įstrigti. „Dievulėliau, – dažnai sakydavo ji, – argi nebūtų baisu, jei tektų kviesti gaisrininkus, kad mane iš ten ištrauktų.“ O paskui ji grįždavo atgal į krėslą prie radijo ir gramofono ir vos per metrą šaldytuvo, pilno ledų, sviesto, majonezo ir kitokio nesveiko maisto netinkamais kiekiais. Ji vis valgė ir vis klausėsi. Šalia šaldytuvo buvo lentynos be knygų, tik su tūkstančiais Karuzo, Gali-Kurči ir Svortaut bei kitų dainininkų įrašų. Kai vidurnaktį būdavo išdainuotos paskutinės dainos ir sušnypšdavo stodama paskutinė plokštelė, Fanė paskęsdavo savyje tarsi dramblys, užlietas tamsos. Stambūs kaulai slėpėsi mėsos kalne. Apvalus veidas buvo mėnulis, stebintis plačią kūno teritoriją. Atsirėmusi į pagalves, ji alsiai iškvėpdavo ir įkvėpdavo, vėl iškvėpdavo, bijodama griūties, kuri įvyktų, jei ji kaip nors pernelyg smarkiai atsiloštų, tada jos svoris ją sugniuždytų, lašiniai prarytų ir sutraiškytų plaučius, amžiams užspaustų jos balsą ir šviesą. Ji niekada apie tai nekalbėdavo, bet kartą, kai kažkas paklausė, kodėl jos kambaryje nėra lovos, jos akys baimingai užsiliepsnojo, ir apie lovas niekas daugiau nebekalbėjo. Lašiniai, kaip Žudikas, visada būdavo su ja. Ji miegojo savo kalne bijodama ir pabusdavo ryte džiaugda-

masi, kad praėjo dar viena naktis, kad ji ją ištvėrė.

Muzikos automatas laukė skersgatvyje prie daugiabučio.

– Dievulėliau, – sakydavo Fanė. – Kai mirsiu, atnešk muzikos automatą, įgrūsk mane vidun, nuleisk žemyn. Dievulėliau. O kol esi čia, branguti, paduok man tą majonezo stiklainį ir tą didįjį šaukštą.

Stovėjau prie paradinių daugiabučio durų ir klausiausi.

Jos balsas plūdo žemyn koridoriais. Jis prasidėjo tyras kaip gaivus kalnų šaltinis ir kaskadomis leidosi iš antro aukšto į pirmą, paskui tekėjo koridoriumi. Beveik galėjau gerti jos dainavimą, toks jis buvo grynas.

Fanė.

Kol kopiau laiptais į antrą aukštą, ji paleido kelias treles iš „Traviatos“. Kai stabtelėjau antroje laiptų aikštelėje, užsimerkęs klausiausi, kaip madam Baterflai dainomis sveikino šviesų laivą uoste ir baltai apsivilkusį leitenantą.

Tai buvo liaunos tarnaitės japonės, stovinčios ant kalvos pavasario popietę, balsiukas. Ant stalelio šalia lango, už kurio buvo daugiabučio trečio aukšto balkonas, gulėjo tos septyniolikmetės tarnaitės portretas. Mergaitė galėjo sverti daugiausia 120 svarų*, bet tai buvo prieš daugelį metų. Tai jos balsas tempė mane aukštyn senais laiptais – ateinančios šviesos pažadas.

Žinojau, kad man priėjus prie durų dainavimas nutils.

– Fane, – sakysiu, – ką tik girdėjau čia kažką dainuojant.

– Tikrai?

– Kažką iš Baterflai repertuaro.

– Kaip keista. Įdomu, kas tai galėjo būti?

* Apie 54 kilogramus.

Mes žaidėme šį žaidimą daugelį metų, kalbėjome apie muziką, diskutavome apie simfonijas, baletus, operas, klausėmės jų per radiją, grojome jas senu sukriošusiu Edisono gramofonu, bet niekada, niekada per tuos tris tūkstančius dienų Fanė nedainavo, kai buvau kambaryje su ja.

Bet šiandien buvo kitaip.

Kai užlipau į trečią aukštą, ji nebedainavo. Bet tikriausiai ji galvojo, planavo. Gal ji pažvelgė pro langą ir pamatė mane, einantį gatve. Gal permatė mane kiaurai. Gal mano balsas, šaukiantis skersai miestą telefonu (neįmanoma), atnešė liūdną naktį ir lietų. Šiaip ar taip, galinga nuojauta iškilo masyviame Fanės Florianos kūne. Ji bet kada galėjo pateikti siurprizą.

Stovėjau prie jos durų ir klausiausi.

Milžiniškas laivas girgžda kaudamasis su potvynio bangomis. Ten judėjo didi sąžinė.

Tylus šnypštimas: gramofonas!

Pabeldžiau į duris.

– Fane, – šūktelėjau, – čia Pamišėlis.

– *Voila*!

Ji pravėrė duris, griaudžiant muzikai. Didi dama. Įstatė nudrožtą medinę adatėlę į šnypščiančią plokštelę, paskui nubangavo prie durų ir suėmusi rankeną laukė. Kai batutą nuleido žemyn, ji plačiai atlapojo duris. Pučinis atplūdo, apsupo, įsitraukė mane vidun. Jam padėjo Fanė Floriana.

Tai buvo pirmoji „Toskos" pusė. Fanė patupdė mane į sukežusią kėdę, sugriebė tuščią delną ir įspraudė į jį taurę gero vyno.

– Aš negeriu, Fane.

– Tauškalai. Pažvelk į savo veidą. Gerk! – ji plūduriavo aplink tarsi stebuklingas begemotas, tapęs lengvas kaip karpažolė, ir nugrimzdo tarsi į baisiai keistą lovą – į bejėgę kėdę.

Baigiantis plokštelei, apsiverkiau.

– Nagi, nagi, – šnabždėjo Fanė, pripildama man taurę. – Nagi, nagi.

– Visada verkiu, klausydamas Pučinio, Fane.

– Taip, brangusis, bet ne taip graudžiai.

– Tiesa, ne taip graudžiai, – nugėriau pusę antros taurės. Tai buvo 1938 metų *St. Emilion* iš gero vynuogyno, jį nupirko ir paliko vienas iš turtingų Fanės draugų, kurie ateidavo per visą miestą maloniai pasišnekučiuoti, pasijuokti, prisiminti gerus abiejų laikus, nesvarbu, kurio pajamos būtų buvusios didesnės. Vieną vakarą pamačiau, kaip laiptais kopia kažkuris Toskaninio giminaitis, ir laukiau. Kartą mačiau besileidžiantį Lorensą Tibetą, ir prasilenkdami linktelėjome vienas kitam. Drauge su kalbomis jie visada atsinešdavo geriausius butelius ir visada išeidavo šypsodamiesi. Pasaulio centras gali būti bet kur. Čia jis buvo trečiame daugiabučio aukšte negražiojoje Los Andželo pusėje.

Nusišluosčiau ašaras švarko rankogaliu.

– Sakyk man, – tarė didžiulė stora dama.

– Radau negyvėlį, Fane. Ir niekas manęs neklausė!

– Dievulėliau, – jos apvalus veidas dar suapvalėjo, prasivėrė lūpos, akys išsiplėtė, paskui užjausdamos prisimerkė. – Vargšas berniukas. Kas?

– Tai buvo vienas iš tų šaunių senių, sėdinčių bilietų parduotuvėlėje prie Venecijos Trumposios linijos stotelės, sėdinčių ten nuo tada, kai Bilis Sandis nusviedė Bibliją, o Viljamas Dženingsas Brajanas pasakė kalbą apie aukso kryžių. Dar vaikystėje juos matydavau. Keturis senius. Jautei, kad jie bus ten amžinai, prilipę prie medinių suolų. Nemanau, kad kada būčiau matęs kurį jų šen bei ten vaikštinėjantį. Jie ten sėdėdavo visą dieną, visą savaitę, visus metus, dūmydami pypkes ir cigarus, vis šnekučiuodamiesi apie politiką ir galvodami, ką daryti su šalimi. Kai man buvo penkiolika, vienas jų pažvelgė į mane ir tarė: „Tu suaugsi ir pakeisi pasaulį į gera, vaikine?“ – „Taip, sere“, – atsakiau. „Manau, tu tai padarysi, – tarė jis. – Ar ne, džentelmenai?“ – „Taip“, – choru atsakė jie ir nusišypsojo man.

Tai tą senį, kuris manęs to paklausė, aš radau vakar naktį liūto narve.

– Narve?

– Po vandeniu, kanale.

– Reikėtų dar vienos „Toskos“ pusės.

Fanė buvo kylanti lavina, potvynis, plaukiantis prie mašinos, galinga jėga, sukanti gramofono rankeną, ir Dievo šnabždesys, statantis adatą ant naujo paviršiaus.

Kai muzika pakilo, ji grįžo į savo krėslą kaip laivas vaiduoklis, karališkas ir blyškus, tylus ir susirūpinęs.

– Žinau vieną priežastį, kodėl tau taip sunku viską pakelti, – tarė ji. – Pegė. Ji vis dar studijuoja Meksike?

– Jos nėra jau tris mėnesius. Lygiai taip pat galėtų būti ir treji metai, – atsakiau. – Dieve mano, aš vienišas.

– Ir pažeidžiamas, – pridūrė Fanė. – Ar nereikėtų jai paskambinti?

– Dievulėliau, Fane, negaliu sau to leisti. Be to, nenoriu, kad jai tektų mokėti. Tiesiog turiu tikėtis, kad ji man ryt poryt paskambins.

– Vargšiukas. Meilės ligonis.

– Mirties ligonis. Baisu, Fane, bet aš net nežinojau senio vardo! Argi ne gėda?

Antroji „Toskos“ pusė išties padarė savo. Sėdėjau nuleidęs galvą, o ašaros riedėjo ir nuo nosies galelio lašėjo į vyną.

– Sugadinai *St. Emillion*, – švelniai tarstelėjo Fanė, pasibaigus plokštelei.

– Dabar aš įsirdęs, – leptelėjau.

– Kodėl? – Fanė tarsi didi granatmedžio motina stovėjo prie gramofono, drožė naują adatą ir ieškojo laimingesnės plokštelės. – Kodėl?

– Kažkas jį nužudė, Fane. Kažkas įgrūdo jį į tą narvą. Kitaip jis nebūtų galėjęs ten patekti.

– Jergutėliau, – suniurnėjo ji.

– Kai man buvo dvylika, vienas mano dėdžių buvo nušautas Rytuose per apiplėšimą vėlyvą vakarą savo mašinoje. Per laidotuves su broliu prisiekėme, kad rasime žudiką ir atkeršysime. Bet jis vis dar bastosi kažkur po pasaulį. O tai vyko prieš daugelį metų kitame mieste. Šį kartą viskas vyksta čia. Kad ir kas būtų paskandinęs senuką, jis gyvena per kelis kvartalus nuo manęs Venecijoje. O kai jį rasiu...

– Perduosi jį policijai, – Fanė didingai, bet švelniai pasilenkė į priekį. – Gerai išsimiegojęs, pasijusi geriau.

Tada ji pamatė mano veido išraišką.

– Ne, – tarė ji lyg per mano laidotuves, – tu nepasijusi geriau. Ką gi, varyk. Bet visi vyrai yra kvailiai. Dieve, kas per gyvenimas mūsų, moterų, stebinčių, kaip kvailiai žudo vienas kitą, kaip žudikai žudo žudikus, o mes stovime greta ir šaukiame prašydamos liautis, bet niekas neklauso. Ar tu irgi manęs negirdi, meiluti?

Ji uždėjo kitą plokštelę ir nuleido adatą kaip mylintį bučinį, perbraukė man skruostą storais šviesiai rausvos chrizantemos spalvos pirštais.

– Prašau, būk atsargus. Man nepatinka Venecija. Čia per mažai gatvių žibintų. O tie prakeikti naftos siurbliai dirba visą naktį ir be paliovos aimanuoja.

– Venecija manęs neprigriebs, Fane, neprigriebs ir tas, kuris bastosi po Veneciją.

„Stovėdamas koridoriuose, laukdamas, – galvojau, – už senukų ir senučių durų.“

Fanė iškilo virš manęs kaip milžiniškas ledynas.

Ji tikriausiai vėl pamatė mano veidą, kuriame atsispindėjo viskas, jis nieko negalėjo nuslėpti. Ji instinktyviai dirstelėjo į duris, tarsi pro jas būtų prasklendęs šešėlis. Jos nuojauta mane apstulbino.

– Kad ir ką darytum... – jos balsas paskendo šimtuose svarų staiga susirūpinusio kūno, – neatsinešk jos čia.

– Mirtis nėra daiktas, kurį galėtum atsinešti, Fane.

– Kaip tik yra. Prieš užeidamas apačioje nusivalyk kojas. Ar turi pinigų nunešti kostiumą į cheminę valyklą? Duosiu tau kiek. Nusiblizgink batus. Išsivalyk dantis. Niekada nesižvalgyk atgal. Žvilgsniu galima žudyti. Jei pažvelgsi į ką nors ir anas suvoks, kad tu nori būti nužudytas, jis eis su tavimi. Ateidinėk čia, brangusis, bet pirma nusiprausk ir žvelk tiesiai priešais save.

– Niekalai, Fane, ir tauškalai. Žinai, kad taip mirties nenubaidysi. Šiaip ar taip, nieko neatsinešiu, tik pats ateisiu. Atsinešiu daugybę metų, Fane, ir meilę.

Taip tirpo sniegas Himalajuose.

Ji lėtai pasisuko, it karuselė. Staiga abu išgirdome muziką, kuri jau seniai aidėjo iš šnypščiančios plokštelės.

„Karmen“.

Fanė Floriana pasirausė užantyje ir ištraukė vėduoklę su juodais nėriniais, išskleidė ją, mosavo prieš staiga flamenko liepsna užsidegusias akis, apsimestinai kukliai prisimerkė, o jos prarastas balsas atgimė, gaivus kaip vėsus kalnų upelis, toks jaunas, koks aš jaučiausi praeitą savaitę.

Ji dainavo. O dainuodama judėjo.

Tarsi būčiau stebėjęs, kaip Metropolitene svaiginamai aukštai pakyla sunki užuolaida, klostėmis gula aplink Gibraltaro uolą ir sukasi valdoma maniako dirigento, kuris žino, kaip įelektrinti dramblių baletą ir pašaukti iš gelmių baltus banginius, purškiančius čiurkšles.

Baigiantis pirmai dainai, aš vėl verkiau.

Tik šįsyk juokdamasis.

Tik vėliau pagalvojau: „Dievulėliau. Pirmą kartą. Savo kambaryje. Ji dainavo“.

Man!

Apačioje buvo popietė.

Stovėjau saulės nutviekstoje gatvėje siūbuodamas, mėgaudamasis vyno skoniu burnoje, žvelgdamas į trečią daugiabučio aukštą.

Skambėjo atsisveikinimo dainos melodija; Baterflai atsisveikina su savo jaunuoju leitenantu, baltai apsirengusiu, plaukiančiu tolyn.

Fanė pasirėmė į balkono turėklus, žvelgė žemyn į mane, maža burnytė tarsi rožės pumpuras liūdnai šypsojosi, jauna mergaitė, įkalinta apvaliame mėnulio pilnaties veide, leidžianti muzikai už nugaros kalbėti apie mūsų draugystę ir atsisveikinimą su manimi.

Matydamas ją ten, pagalvojau apie Konstansę Ratigan, užrakintą maurų tvirtovėje prie jūros. Norėjau grįžti ir paklausti apie panašumą.

Bet Fanė pamojavo. Galėjau jai tik pamojuoti.

Dabar buvau pasirengęs pamatyti giedrą Venecijos dangų.

„Mažas pliki, neatrodantis panašus į detektyvą, Elmai Kramli, – galvojau, – štai aš ateinu!“

Bet aš tik slampinėjau priešais Venecijos policijos nuovadą ir jaučiausi kaip bailys.

Negalėjau nuspręsti, ar Kramlis ten viduje yra Grožis ar Pabaisa.

Šitaip neapsispręsdamas, skausmingai lūkuriavau ant šaligatvio, kol kai kas, panašus į Kramlį, pažvelgė pro viršutinį kalėjimo langą.

Aš pasprukau.

Pagalvojus, kad jis pravers lūpas ir tarsi litavimo lempa nudegins rausvai oranžine spalva mano skruostus, širdis man nukrito į kulnus.

„Dievulėliau, – galvojau, – kada galiausiai susidursiu su juo akis į akį ir iškrausiu visas tamsias paslaptis, kurios renkasi kaip kapų dulkės mano rankraščio dėžėje? Kada?“

Netrukus.

Tai nutiko naktį.

Mažas lietutis maždaug antrą ryto atkeliavo prie mano buto.

„Kvaila! – galvojau lovoje klausydamasis. – Mažas lietutis? Kokio dydžio? Trijų pėdų pločio, šešių pėdų aukščio, viskas vienoje vietoje?“ Lietus merkė mano durų kilimėlį, buvo tik prie durų, o paskui skubiai dingo!

Velnias!

Pašokau iš lovos ir atlapojau duris.

Danguje nė debesėlio. Švietė žvaigždės, jokios miglos, jokio rūko. Lietaus būti negalėjo.

Tačiau prie mano durų buvo bala.

Ir ateinančiojo pėdsakai, pasukti į mane, ir kiti, basų kojų, nueinančiojo.

Tikriausiai išstovėjau ten visas dešimt sekundžių, tada pratrūkau:

– Na, palauk!

Kažkas šlapias stovėjo čia pusę minutės, beveik ketindamas pabelsti, svarstydamas, ar aš nemiegu, paskui nuėjo prie jūros.

Ne. Sumirksėjau. Ne prie jūros. Jūra yra man iš dešinės, į vakarus.

Šie basų kojų pėdsakai veda į kairę, į rytus.

Pasekiau jais.

Bėgau, tarsi galėčiau pasivyti miniatiūrinę audrą.

Kol pasiekiau kanalą.

Kur pėdsakai sustojo prie krašto...

Jėzau!

Žvelgiau žemyn į tepaluotą vandenį.

Mačiau, kaip kažkas išsliuogė į viršų ir ėjo vidurnakčio gatve į mano namus, o paskui parbėgo, žingsniai buvo platesni, ir...

Panėrė?

Dieve, kas gi plaukiotų šiame purviname vandenyje?

Tas, kuriam nesvarbu, kuriam niekad nerūpėjo ligos? Tas, kuriam patikdavo naktį atvykti ir tamsoje išvykti į pragarą, linksmintis ar prišaukti mirtį?

Vaikštinėjau kanalo krantine, įtempęs akis žiūrėdamas, ar nepamatysiu ko sudrumsčiant juodą paviršių.

Jūra nuslūgo ir vėl patvino, vanduo liejosi per surūdijusią užtvanką. Pro šalį praplaukė ruoniukų būrelis, bet tai buvo tik be tikslo plaukiantys rudadumbliai.

– Jūs dar čia? – sušnibždėjau. – Kodėl atėjote? Kodėl pas mane?

Įtraukiau oro ir sulaikiau jį plaučiuose.

Nes tuščiavidurėje betoninėje slėptuvėje, po mažu cementiniu bunkeriu, tolimojoje aplūžusio tilto pusėje...

Man pasivaideno iškylantys purvini kirpčiai, paskui tepaluotas antakis. Akys dėbsojo į mane. Tai galėjo būti jūrų ūdra, šuo ar jūrų kiaulė, kažkaip užklydusi į kanalą ir jame paklydusi.

Pusiau išlindusi iš vandens galva ilgai buvo prieš mane.

Ir aš prisiminiau vaikystėje sklaidytus romanus apie Afriką. Ten buvo rašoma apie krokodilus, kurių knibždėte knibždėdavo slaptuose urvuose Kongo upių skardžiuose. Pabaisos panirdavo ir niekada neišlįsdavo. Pasinėrę jie nuslysdavo ir pasislėpdavo skardyje, laukdami, kol koks kvailiukas plauks pro šalį. Tada ropliai puldavo iš povandeninių urvų maitintis.

Ar aš matau panašų žvėrį? Tokį, kuriam patinka naktiniai potvyniai, kuris slapstosi krantų slėptuvėse, kad iškiltų ir tyliai žengdamas, kur tik eina, po savęs paliktų lietų?

Stebėjau tamsią galvą vandenyje. Ji stebėjo mane žvilgančiomis akimis.

Ne. Ten negali būti žmogus!

Sudrebėjau. Šokau į priekį, kaip šokama prie siaubo, kad jis pranyktų, ar norint nubaidyti vorus, žiurkes, gyvates. Trepsėjau iš baimės, ne dėl to, kad būčiau narsus.

Tamsi galva nugrimzdo. Vanduo suraibuliavo.

Galva nebeiškilo.

Drebėdamas grįžau tamsaus lietaus pėdsaku, kuris atėjo aplankyti mano priedurio.

Prie slenksčio vis dar telkšojo vandens balutė.

Pasilenkiau ir iš balos vidurio paėmiau jūros dumblių gniužulėlį.

Tik tada suvokiau, kad nubėgau prie kanalo ir grįžau nuo jo mūvėdamas vien apatines kelnaites.

Žioptelėjau ir skubiai apsidairiau. Gatvė buvo tuščia. Nėriau vidun ir užtrenkiau duris.

„Rytoj, – galvojau, – eisiu pagrūmoti Elmui Kramliui.“

Dešiniajame kumštyje laikysiu suplėšytus tramvajaus bilietus.

Kairiajame – gniužulą drėgnų jūros dumblių.

Bet ne policijos nuovadoje!

Kalėjimuose, kaip ir ligoninėse, man ima drebėti keliai.

Kažkur yra Kramlio namai.

Grūmosiu kumščiais. Aš juos rasiu.

Maždaug šimtą penkiasdešimt dienų per metus Venecijoje saulė neprasiskverbia pro miglą iki popietės.

Maždaug šešiasdešimt dienų per metus saulė tol neišlenda iš rūkų, kol susirengia leistis vakaruose maždaug ketvirtą ar penktą valandą.

Maždaug keturiasdešimt dienų ji išvis nepasirodo.

Visą kitą laiką, jei pasiseka, saulė pateka, kaip ir visoje Los Andželo ir Kalifornijos dalyje, maždaug pusę šešių ar šeštą ryto ir šviečia visą dieną.

Tas keturiasdešimties ar šešiasdešimties dienų ciklas varva į

sielą ir priverčia šaulius valyti šautuvus. Senos damos dvyliktą dieną be saulės perka žiurknuodžius. Tačiau tryliktą dieną, kai jos jau ketina įsipilti aršeniko į ryto arbatėlę, saulė pateka svarstydama, kodėl visi tokie nusiminę, tada senos damos pašeria žiurkes prie kanalo ir vėl grįžta prie konjako.

Per keturiasdešimties dienų ciklą vis aidi rūko sirena, pasiklydusi kažkur paplūdimy, ir ji visada nenutyla tol, kol pajunti, kad vietos kapinėse ima neramiai judėti žmonės. Arba vėlai naktį, kol rūko sirena kaukia, įvairios pabaisos amfibijos išneria į paviršių ir plaukia į žemę. Jos plaukia kažko ilgėdamosi, gal saulės. Visi protingi gyvūnai iškeliavo į pietus. Tu paliktas įstrigęs ant šaltos kopos su tuščia rašomąja mašinėle, pamesta banko sąskaita, pusšilte lova. Tikiesi, kad vieną naktį, kol miegi, iškils koks povandeninis gyvūnas. Kad jį nubaidytum, atsikeli trečią nakties ir rašai apie jį istoriją, bet daugelį metų nenusiunti jos jokiems žurnalams, nes bijai. Tomas Manas Venecijoje turėjo rašyti ne apie Mirtį, bet apie Atstūmimą.

Ar tai būtų tikra, ar įsivaizduota, protingi žmonės gyvena kuo giliau sausumoje. Venecijos policijos jurisdikcija, kaip ir rūkas, baigiasi ties Linkolno aveniu.

Čia, pačiame valdiškumo ir blogo oro teritorijos pakraštyje, buvo sodas, kurį mačiau vos porą kartų.

Jei sode ir yra namas, jo nematyti. Jis taip apaugęs krūmais, medžiais, tropiniais augalais, palmėmis, meldais ir nendrėmis, kad kelią reikia prasiskinti kertamąja. Čia nėra šaligatvio, tik pramintas takas. Gerai, čia stovi vienaaukštis namas su veranda, iki palangių paskendęs nepjautoje žolėje, bet taip toli nuo gatvės, kad atrodo lyg dramblys, įklimpęs deguto duobėje ir netrukus paskęsiąs. Priešais namą nėra pašto dėžutės. Paštininkas tikriausiai įsviedžia paštą į kiemą ir kuria paknopstom, kol kas nors neiššoko iš džiunglių ir jo nenutvėrė.

Sezono metu ši žalia vietelė skleidžia apelsinų ir abrikosų kvapą. Ten, kur nėra apelsinų ir abrikosų, veši raudonais ir

geltonais žiedais apsipylę kaktusai ir nakčia svaigiai kvepiantys jazminai. Čia niekada nedūzgė žoliapjovė. Nešnabždėjo dalgis. Neatslinko rūkas. Drėgnos, amžinos Venecijos prieblandos pakrašty namukas gyveno tarp citrinų, kurios visą žiemą spindi kaip kalėdinės eglutės lempelės.

O kai eini pro šalį, galvoji, kad ten girdi bruzdančią ir šokčiojančią Serengečio nacionalinio parko okapiją, o gal didžiulis besileidžiančios saulės flamingų debesis krūpteli ir sukasi liepsnoje.

Ir šioje vietoje, protingai pasirinkęs orą, ketindamas išsaugoti visą laiką įdegusią sielą, gyveno maždaug keturiasdešimt ketverių metų vyriškis plinkančia galva ir gergždžiančiu balsu, o jo reikalai, kai jis keliaudavo jūros link ir alsuodavo rūku, buvo sulaužytos taisyklės, pažeisti įstatymai ir atsitiktinės mirtys, kurios galbūt yra nužudymai.

Elmas Kramlis.

Jį ir jo namą radau apklausęs daugybę žmonių, kurie klausėsi mano klausimų, linkčiojo ir rodė kryptį.

Visi sutiko, kad kiekvieną vėlyvą popietę žemaūgis detektyvas neskubėdamas įžengdavo į tą žalių džiunglių teritoriją ir pranykdavo tarp besikeliančių begemotų ir besileidžiančių flamingų skleidžiamų garsų.

„Ką man daryti? – galvojau. – Stovėti šios laukinės šalies pakrašty ir šaukti jį vardu?“

Bet Kramlis sušuko pirmas.

– Dieve mano, ar tai tu?

Jis išėjo iš džiunglių gilumos ir atšlepsėjo takučiu, kol ėjau prie jo paradinių vartų.

– Tai aš.

Kol detektyvas skynėsi kelią savo paties nenupjautu taku, įsivaizdavau girdįs garsus, kuriuos visada įsivaizduodavau girdįs, kai eidavau pro šalį: šuoliuoja Tompsono gazelės, lyg kry-

žiažodis dryžuotas zebras išsigandęs šlama man už nugaros, trenkia auksiniu laukinių liūtų šlapimu.

– Man atrodo, – sumurmėjo Kramlis, – šią sceną jau vaidinome vakar. Atėjai atsiprašyti? Turi ką pasakyti dar garsiau ir juokingiau?

– Jei nurimsite ir klausysitės, – atšoviau.

– Sakyčiau, tavo balsas įtikina. Mano pažįstama gyvena už trijų kvartalų nuo ten, kur radai kūną, ir sakė, kad dėl tavo klyksmo tąnakt jos katės vis dar nepareina namo. Gerai, aš stoviu čia. Ir ką?

Po kiekvieno jo žodžio vis stipriau gniaužiau kumščius giliose sportinio švarko kišenėse. Kažkodėl negalėjau jų ištraukti. Palenkęs galvą, nukreipęs žvilgsnį mėginau atgauti kvapą.

Kramlis pažvelgė į rankinį laikrodį.

– Tą naktį už manęs tramvajuje buvo vyras, – staiga surikau. – Jis įgrūdo senąjį džentelmeną į tą liūto narvą.

– Nuleisk balsą. Iš kur žinai?

Gniaužiau kumščius kišenėse.

– Jaučiau, kaip jis tiesia rankas man už nugaros. Jaučiau, kaip jis maldaudamas judina pirštus. Jis norėjo, kad atsisukčiau ir pamatyčiau jį! Argi ne visi žudikai nori būti išaiškinti?

– Taip sako prasti psichologai. Kodėl nepažvelgei į jį?

– Juk negalima girtiems žiūrėti į akis. Tada jie atsisėda šalia ir kvėpuoja į tave.

– Teisingai, – Kramlis leido sau truputį pasmalsauti. Jis išsiėmė tabako kapšelį, popierių ir ėmė sukti cigaretę, tyčia nežiūrėdamas į mane. – Ir ką?

– Jums reikėjo girdėti jo balsą. Jei būtumėt išgirdęs, būtumėt patikėjęs. Dieve, jis priminė Hamleto tėvo šmėklą, šaukiančią kapo dugne: prisiminkite mane! Ir dar daugiau: pamatykite mane, sužinokite apie mane, suimkite mane!

Kramlis užsidegė cigaretę ir spoksojo į mane pro dūmus.

– Per kelias sekundes jo balsas pasendino mane dešimčia

metų, – pridūriau. – Per visą gyvenimą dar nebuvau toks tikras savo jausmais!

– Visi pasaulyje turi jausmus, – Kramlis tyrinėjo cigaretę, tarsi negalėtų nuspręsti, patinka jam ji ar ne. – Kiekvieno senelė rašo daineles ir niūniuoja jas tol, kol imi melsti, kad ta sena kumelė nutiltų. Dainų kūrėjai, poetai, mėgėjai sekliai, visi prakeikti kvailiai mano, kad yra genijai. Žinai, ką man primeni, sūneli? Tą gaują idiotų, kurie vaikėsi Aleksanderį Poupą* su savo poemomis, romanais ir esė, prašydami patarimo, kol galiausiai Poupas išsikraustė iš proto ir parašė „Esė apie kritiką".

– Žinote Aleksanderį Poupą?

Kramlis įsižeidęs atsiduso, nusviedė cigaretę ir užmynė ją.

– Manai, kad visi detektyvai yra sekliai, užsilipdę akis, užsiklijavę ausis? Taip, Poupas, dėl Dievo meilės. Skaičiau jį pasidėjęs po lapais vėlyvomis naktimis, kad mano kompanija negalvotų, jog esu keistas. Dabar traukis iš kelio.

– Vadinasi, viskas veltui, – surikau. – Jūs neketinate pamėginti išgelbėti seną žmogų?

Nuraudau supratęs, ką pasakiau.

– Norėjau pasakyti...

– Žinau, ką norėjai, – kantriai atsakė Kramlis.

Jis pažiūrėjo į gatvę, tarsi galėtų pamatyti visą kelią iki mano buto, stalo ir ant jo stovinčios rašomosios mašinėlės.

– Tu prikibai prie gero dalyko ar bent taip manai. Taigi karščiuojiesi. Nori įlipti į tą didelį raudoną tramvajų, važiuoti kurią naktį atgal, sučiupti tą girtuoklį ir įtraukti jį vidun, bet jei taip darysi, jo ten nebus, o jei bus, tai bus ne tas pats žmogus arba tu jo nepažinsi. Tad dabar tau ėmė kraujuoti pirštų galiukai nuo rašomosios mašinėlės klavišų trankymo, ir niekai liejasi laisvai, kaip sako Hemingvėjus, ir tavo nuojauta auginasi

* Pope, Alexander (1688–1744), anglų poetas, išgarsėjęs kandžiu sąmoju.

ilgas antenas, kurios yra nepaprastai jautrios. Visa tai neverta nė sudilusio skatiko!

Jis vėl ėmė eiti aplink mašinos priekį, ketindamas pakartoti vakarykštės dienos katastrofą.

– O ne, to nepadarysit! – suriaumojau. – Tik ne tą patį. Žinot, kas jums yra? Jūs pavydit!

Kramlio galva beveik išlindo iš pečių. Jis atsisuko:

– Ką aš darau?

Beveik mačiau, kaip jo pirštai siekia revolverio, kurio ten nebuvo.

– Ir, ir, ir... – spurdėjau. – Jums niekada tai nepavyks!

Mano akiplėšiškumas jį sukrėtė. Jis pasuko galvą ir ėmė spoksoti į mane per mašinos stogą.

– Kas nepavyks? – pasiteiravo jis.

– Tai, ką norite padaryti, jums... tai... nepavyks.

Aš užsikirtau nustebęs. Negalėjau prisiminti, kad kam nors būčiau šaukęs ką panašaus. Mokykloje buvau visiškas ištižėlis. Kas kartą, kai kuris mokytojas užčiaupdavo nasrus, mano įžūlumas pranykdavo. Bet dabar...

– Nebent jei išmoksite, – bailiai pridūriau jausdamas, kaip mano skruostai nusidažo karštu raudoniu, – klausyti... e... savo pilvo, o ne galvos.

– Normano Rokvelio* filosofinis patarimas Veivardo sekliams, – Kramlis atsirėmė į mašiną, tarsi ji būtų vienintelis pasaulyje jį palaikantis dalykas. Jis prunkštelėjo, skubiai prisidengė burną delnu ir dusliai pridūrė: – Tęsk.

– Jūs nenorite girdėti.

– Vaikuti, aš jau daugelį dienų nesijuokiau.

Mano lūpos sulipo. Užsimerkiau.

– Tęsk, – švelniau pasiūlė Kramlis.

* Rockwell, Norman (1894–1978), amerikiečių dailininkas. Išgarsėjo piešinėliais, vaizduojančiais sentimentalų mažųjų Amerikos miestelių gyvenimą.

– Tiesiog, – lėtai pradėjau, – prieš daugelį metų suvokiau, kad kuo daugiau galvoju, tuo prasčiau man eina darbas. Visi mano, kad visą laiką reikia galvoti. Ne, aš visą laiką jaučiu, užrašau tai, vėl jaučiu ir vėl užrašau, o baigiantis dienai galvoju apie tai. Galvojimas ateina vėliau.

Kramlio veidas keistai prašviesėjo. Jis kilstelėjo galvą, kad pažiūrėtų į mane, o paskui pakėlė ją kitaip, tarsi beždžionė sode, spoksanti pro grotas ir svarstanti, koks gi ten gyvūnas stovi už jų.

Tada, netaręs nė žodžio, nenusijuokęs ir nenusišypsojęs, jis paprasčiausiai įslydo ant priekinės mašinos sėdynės, ramiai pasuko raktelį, švelniai paspaudė pedalą ir lėtai lėtutėliai nuvažiavo.

Nuvažiavęs apie dvidešimt jardų, jis sustabdė mašiną, minutėlę galvojo, atsilošė, išsilenkė per langą, pažvelgė į mane ir suriko:

– Dievulėliau! Įrodyk! Po velnių. Įrodyk.

Išgirdęs tai, taip greitai traukiau dešinę ranką iš švarko kišenės, kad vos nesuplėšiau medžiagos.

Ištiesiau kumštį ir atgniaužiau virpančius pirštus.

– Štai! – pasakiau. – Ar žinote, kas tai? Ne. Ar aš žinau, kas tai? Taip. Ar žinau, kas yra tas senis? Taip. Ar jūs žinote jo pavardę? Ne.

Kramlis padėjo galvą ant sukryžiuotų, vairą laikančių rankų. Atsiduso.

– Gerai, paklausykim.

– Čia, – pasakiau spoksodamas į šiukšles delne, – yra mažos A, mažos B ir mažytės C. Abėcėlė, raidės, iškirstos tramvajaus persėdimo bilietuose. Jūs vairuojate mašiną, taigi nematėte jų jau daugelį metų. O aš, vos nulipęs nuo riedučių, ėmiau vaikščioti pėsčias ar važinėti tramvajumi, taigi esu iki pažastų paskendęs tokiose komposterio išmuštose skylutėse!

Kramlis pakėlė galvą, lėtai, nenorėdamas atrodyti smalsus ar nekantrus.

Tariau:

– Tas senis tramvajaus stotelėje visada prisikimšdavo jų kišenes. Jis barstydavo juos kaip konfeti ant draugų Naujųjų metų išvakarėse, kartais liepą ir šaukdavo: laimingos liepos ketvirtosios! Kai pamačiau išverstas šio vargšo senuko kišenes, žinojau, kad tai jis. O dabar ką pasakysite?

Stojo ilga tyla.

– Šūdas, – atrodė, kad Kramlis meldžiasi užsimerkęs, kaip ir aš vos prieš akimirką. – Dieve, padėk man. Lipk vidun.

– Ką?

– Lipk vidun, velniai tave griebtų. Tu įrodysi, ką dabar pasakei. Manai, kad esu idiotas?

– Taip. Norėjau pasakyti „ne“, – trūktelėjęs atidariau dureles, stengiausi neatgniaužti kairiojo kumščio kairėje kišenėje. – Turiu ir kai ką kita, jūros dumblius, paliktus prie mano durų pereitą naktį, ir...

– Užsikimšk ir paduok žemėlapį.

Mašina šoko į priekį.

Vidun sėdau pačiu laiku – dar kiek ir būčiau susižeidęs kaklą*.

Mes su Elmu Kramliu įžengėme į amžiną palėpės dieną, prakvipusią tabaku.

Kramlis spoksojo į tuščią vietą tarp senių, kurie tarsi senos aplūžusios kėdės rėmėsi vienas į kitą.

Kramlis žengtelėjo į priekį, ištiesė ranką ir parodė jiems išdžiūvusį abėcėlių konfeti.

Seniai jau dvi dienas buvo galvoję apie tuščią vietą tarp jų.

– Kalės vaikas, – sušnibždėjo vienas.

– Jei faras, – sumurmėjo kitas, stebeilydamas į popiergalius Kramlio delne, – man kažką rodo, tai turėtų būti iš Vilio kišenių. Norite, kad eičiau jo atpažinti?

* Kai mašina staigiai trūkteli į priekį, ant kaklo gali atsirasti rumbo formos sužalojimas.

Kiti du vyrai atšlijo nuo kalbėjusiojo, tarsi šis būtų pasakęs kažką nešvankaus.

Kramlis linktelėjo.

Senis suėmė lazdą drebančiomis rankomis ir pakilo. Kramlis mėgino padėti, tačiau senis nuvėrė jį tūžmingu žvilgsniu.

– Šalin!

Senis padaužė į lentų grindis lazda, tarsi bausdamas jas už blogas naujienas, ir pranyko už durų.

Mes nusekėme paskui jį į tą miglą, rūką ir lietų, kur Dievo šviesa ką tik pasidavė – į Veneciją pietų Kalifornijoje.

Mes įėjome į lavoninę su aštuoniasdešimt dvejų metų vyru, bet išėjęs jis jau buvo šimto dešimties metų – net nebegalėjo remtis lazda. Jo žvilgsnis nebeliepsnojo, tad jis net nenuvijo mūsų, kai mėginome padėti jam nueiti prie mašinos, o vis aimanavo: „Dievulėliau, kas jį taip baisiai apkirpo? Kada tai nutiko?“ – vapėjo jis, nes jam reikėjo kalbėti nesąmones. „Ar tu jį apkirpai? – šaukė jis į tuštumą. – Kas tai padarė? Kas?“

„Žinau“, – pagalvojau, bet nepasakiau, kai ištraukėme jį iš mašinos ir vėl pasodinome ant šalto suolo, kur laukė kiti seniai, apsimetę, jog nepastebi mūsų sugrįžusių, akis įbedę į lubas ar grindis, laukdami, kol mes išeisime, kad jie galėtų nuspręsti, ar šalintis nepažįstamojo, koks tapo jų senas draugas, ar prisislinkti arčiau ir jį sušildyti.

Mes su Kramliu buvome labai tylūs, kai važiavome atgal į beveik ištuštėjusį „Parduodamų kanarėlių“ namą.

Stovėjau už durų, kol Kramlis buvo įėjęs vidun pasidairyti į tuščias senio kambario sienas ir pažiūrėti į vardus, vardus, vardus, Viljamas, Vilis, Bilas. Smitas. Smitas. Smitas – nagu išbrėžta ten tinke, jis padarė save nemirtingą.

Išėjęs Kramlis stovėjo bukai stebeilydamas į baisiai tuščią kambarį.

– Jėzau, – sušnibždėjo.

– Ar perskaitėte žodžius ant sienos?

– Visus, – Kramlis apsidairė ir nusiminė, kad stovi už durų ir spokso vidun. – „Jis stovi koridoriuje.“ Kas ten stovėjo? – Kramlis atsisuko ir nužvelgė mane nuo galvos iki kojų. – Tu?

– Žinote, kad ne, – traukdamasis atsakiau.

– Manau, galėčiau tave areštuoti už įsilaužimą ir įsibrovimą.

– Bet to nepadarysite, – nervingai sumurmėjau. – Durys, visos durys atviros jau daugelį metų. Bet kas galėjo įeiti. O kažkas įėjo.

Kramlis vėl pažiūrėjo į tylų kambarį.

– Kaip man žinoti, kad neišbraižei tų žodžių ant sienos savo nagiūkščiu tik tam, kad man plaukai piestu ant galvos pasistotų ir patikėčiau tavo absurdiška teorija?

– Rašliava ant sienos padrika, kraigaliojo senas žmogus.

– Galėjai apie tai pagalvoti ir imituoti senio rašyseną.

– Galėjau, bet to nedariau. Dieve, ko reikia, kad jus įtikinčiau?

– Daugiau nei žąsies odos ant mano sprando, pasakysiu tau.

– Tada, – pasakiau vėl kišdamas rankas į kišenes, gniaužda-mas kumščius, vis dar paslėpęs jūros dumblius, bet laukdamas, – visa kita yra viršuje. Užkopkite. Pažiūrėkite. Nusileiskite. Pasakysite, ką matėte.

Kramlis pakėlė galvą, vėl pažvelgė į mane kaip beždžionė, atsiduso ir ėmė kopti laiptais tarsi senas batų pardavėjas, kiekvienoje rankoje nešantis po priekalą.

Laiptų viršuje jis ilgai stovėjo, atrodė kaip lordas Karnarvonas šalia laukiančio Tutanchamono kapo. Paskui įėjo vidun. Pamaniau, kad girdžiu šnarančius ir spoksančius senų paukščių vaiduoklius. Man pasigirdo mumijos šnabždesys, kylantis iš upės dulkių. Bet manyje buvo tik senutėlė Mūza, nekantraujanti, norinti išsigąsti.

Girdėjau, kaip Kramlis peržengia karpažolių slenkstį ir žengia senos moters grindimis, prislopinusiomis jo žingsnių garsą. Kramliui prisilietus, paukščio narvelis sugaudė lyg metali-

nis varpas. Tada išgirdau, kaip jis lenkiasi atkišdamas ausį laiko vėjui, kuris pūtė iš sausos skaudamos burnos.

Ir galiausiai išgirdau vardą, užrašytą ant sienos, sušnibždėtą vieną, du, tris kartus, tarsi sena kanarėlių moteris būtų skaičiusi egiptiečių hieroglifus, simbolį po simbolio.

Kramlis, leisdamasis laiptais, nešėsi priekalą skrandyje, jo veidas buvo pavargęs.

– Išeinu iš šio darbo, – pareiškė.

Laukiau.

– „Hirohito sėdo į sostą“, – pacitavo jis seną laikraštį, kurį ką tik matė narvelio dugne.

– Adis Abeba? – pasiteiravau.

– Ar iš tiesų tai buvo taip seniai?

– Dabar viską matėte, – pranešiau. – Kokia jūsų išvada?

– Kokią išvadą turėčiau padaryti?

– Argi nesupratote jos veido išraiškos? Ar nematėte?

– Ko?

– Dabar jos eilė.

– Kur?

– Viskas yra ten, jos akyse. Ji žino apie vyrą, kuris stovi koridoriuje. Jis buvo atėjęs ir prie jos kambario, bet neužėjo vidun. Ji paprasčiausiai laukia ir meldžiasi, kad jis ateitų. Man baisiai šalta, niekaip negaliu sušilti.

– Tik dėl to, kad buvai teisus dėl tramvajaus bilietų draiskalų, suradai šią vietą ir nustatei to vyro asmenybę, netampi savaitės Taro kortų čempionu. Tau baisiai šalta? Man baisiai šalta. Tavo nuojauta ir mano vėsa nė sudilusio skatiko neverti.

– Jei jūs nepastatysite čia sargybinio, ji mirs po dviejų dienų.

– Jei pristatytume sargų visiems, kurie mirs po dviejų dienų, nebeturėtume policijos. Nori, kad eičiau pas kapitoną ir pasakyčiau, ką jam daryti su savo vyrais? Jis nuspirs mane nuo laiptų ir nušveis mano ženkliuką iš paskos. Klausyk, ji yra nie-

kas. Man nepatinka taip kalbėti. Bet taip mus valdo įstatymai. Jei ji būtų įžymi, gal mes pastatytume...

– Tada pats tai padarysiu.

– Pagalvok, ką pasakei. Kartais turėsi pavalgyti ar pamiegoti. Negali būti čia, pats tai žinai. Kai tik išbėgsi mėsainio, jis, ji, kažkas, kad ir kas būtų, jei jis yra, ateis, privers ją iškvėpti visą orą, ir jos nebebus. Čia niekada nebuvo jokio vyro. Tik seną plaukų kamuolį blaškė naktis. Senukas pirmas tai išgirdo. Ponia Kanarėlė girdi tai dabar.

Kramlis žvelgė viršun į ilgus tamsius laiptus, vedančius į vietą be paukščių giesmės, be pavasario Uolėtuosiuose kalnuose, be blogo vargonininko, grojančio mažyčiams geltoniems draugams seniai pamirštais metais.

– Duok man laiko pagalvoti, vaiki, – paprašė jis.

– Ir leisti jums būti žmogžudystės bendrininku?

– Vėl pradedi! – Kramlis taip trūktelėjo duris, kad jų vyriai gailiai sucypė. – Kaip tu gali pusę laiko man beveik patikti, kai kitą pusę varai mane iš proto?

– Ar aš taip jus veikiu? – paklausiau.

Bet jis jau buvo dingęs.

Kramlis neskambino visą parą.

Garsiai griežđamas dantimis, paleidau į darbą savo *Underwood* ir sutriuškinau Kramlį velenėliu.

– Kalbėk! – atspausdinau.

– Kaip, – atsakė Kramlis, spausdinamas kažkur mano nuostabios mašinėlės viduje, – pusę laiko man beveik patinki, o kitą pusę varai mane iš proto?

Tada mašinėlė atspausdino:

– Paskambinsiu jums, kai mirs senoji kanarėlių dama.

Aišku, prieš keletą metų aš pritvirtinau du guminius užrašus

ant savo *Underwood*. Viename buvo parašyta: OFICIALI DVASIŲ LENTELĖ*. Kitas didelėmis raidėmis skelbė: NEGALVOK.

Negalvojau. Tiesiog leidau senai dvasių lentelei tarškėti ir kaukšėti.

– Kada drauge spręsime šią problemą?

– Tu, – atsakė Kramlis mano pirštų galiukais, – esi problema!

– Ar tapsite mano romano herojumi?

– Jau esu.

– Tada padėkite man.

– Labai čia tai mane jaudina.

– Po velnių!

Išlupau lapą iš mašinėlės.

Kaip tik tada suskambo mano asmeninis telefonas.

Atrodė, kad iki ten bėgau dešimt mylių, vis galvodamas apie Pegę!

Pegė!

Visos mano gyvenimo moterys buvo bibliotekininkės, mokytojos, rašytojos ar knygų pardavėjos. Pegė atitiko bent tris šiuos apibūdinimus, bet dabar ji buvo toli, ir tai mane baugino.

Visą vasarą ji praleido Meksike, tęsdama ispanų literatūros studijas, mokydamasi kalbos, keliaudama traukiniais su bjauriais juodadarbiais ar autobusais su laimingomis kiaulėmis, ji rašė man meilės apsvilintus laiškus iš Tamazunkalės ar nuobodžius iš Akapulko, kai saulė šviesdavo pernelyg skaisčiai, o žigolo nebuvo tokie nuostabūs; bent jau ne jai, Henrio Džeimso draugei, galinčiai papasakoti apie Volterą ir Bendžaminą Frankliną. Ji visur tampėsi krūvas knygų. Dažnai galvodavau, kad

* Lentelė, ant kurios surašomi skaičiai, raidės. Iškviesta dvasia iš jų sudėlioja atsakymą.

ji vėlyvą popietę tarsi sumuštinukus prie arbatos ryja brolius Gonkūrus.

Pegė.

Kartą per savaitę ji skambindavo iš kažkokių bažnytkaimių ar didelių miestų, ką tik išlindusi iš mumijų katakombos Gvanachuate, ar aikčiodama po to, kai nusileido nuo Teotichuakano. Mes tris trumpas minutes klausydavome, kaip plaka mudviejų širdys, ir vis kalbėdavome, kalbėdavome vienas kitam tas pačias kvailystes; tokia litanija skamba maloniai, kad ir kaip ilgai ar dažnai ją kartotum.

Kas savaitę, suskambus telefonui, saulė tvieksdavo virš telefono būdelės.

Kas savaitę, nutrūkus pokalbiui, saulė dingdavo, pakildavo migla. Norėdavau bėgti ir užsitraukti antklodę ant galvos. Tačiau tik spausdindavau rašomąja mašinėle prastus eilėraščius ar rašydavau pasakojimą apie marsiečio žmoną, kuri, ilgėdamasi meilės, sapnuoja, kad žemietis nusileidžia iš dangaus, norėdamas ją paimti, ir yra nušaunamas.

Pegė.

Tomis savaitėmis, kai skursdavau, imdavomės senų telefoninių triukų.

Operatorius, skambinantis iš Meksiko miesto, klausdavo mano vardo.

– Kas? – sakydavau. – Ką pakviesti? Operatoriau, kalbėkit!

Girdėdavau, kaip toli atsidūsta Pegė. Kuo ilgiau taukšdavau nesąmones, tuo ilgiau išlaikydavau telefoninį ryšį.

– Valandėlę, operatoriau, pasakykit dar kartą.

Operatorius pakartodavo mano vardą.

– Palaukit... Pažiūrėsiu, ar jis yra. Kas skambina?

Ir švelnus Pegės balsas atsklisdavo iš už dviejų tūkstančių mylių.

– Pasakykit jam, kad tai Pegė! Pegė.

Ir apsimesdavau, kad nueinu ir grįžtu.

– Jo nėra. Paskambinkit po valandos.

– Po valandos, – aidu atsiliepdavo Pegė.

Ir tarkšt, bzz, dzrr, jos nebėra.

Pegė.

Įšokau į būdelę ir nuplėšiau ragelį.

– Taip? – surikau.

Bet tai nebuvo Pegė.

Tyla.

– Kas čia? – paklausiau.

Tyla. Bet ten kažkas buvo, ne už dviejų tūkstančių mylių, o labai netoli. Ir garsas buvo toks geras, kad girdėjau, kaip kitame laido gale tylenio šnervėse ir burnoje juda oras.

– Na? – paraginau.

Tyla. Ir garsas, kurį kuria laukimas telefono linijose. Kad ir kas tai buvo, jis pravėrė lūpas netoli ragelio. Šnabždesys. Šnabždesys.

„Dieve mano, – galvojau, – tai negali būti pokštas, kad tik garsiai pakvėpuotum į ragelį. Žmonės neskambinėja į telefono būdeles! Niekas nežino, kad tai mano privatus biuras."

Tyla. Kvėptelėjimas. Tyla. Kvėptelėjimas.

Galiu prisiekti, kad vėsus oras prasiskverbė pro ragelį ir sušaldė man ausį.

– Ne, ačiū, – pasakiau.

Ir padėjau ragelį.

Buvau beveik perrisnojęs gatvę užmerktomis akimis, kai vėl išgirdau skambantį telefoną.

Stovėjau gatvės vidury, spoksodamas į telefoną, bijodamas eiti jo priliesti, bijodamas alsavimo.

Bet kuo ilgiau čia stovėjau rizikuodamas būti partrenktas, tuo labiau čirškiantis telefonas man priminė laidotuvių maršą. Turiu nueiti ir pakelti ragelį.

– Ji vis dar gyva, – pasakė balsas.

– Pege? – suklikau.

– Nurimk, – tarė Elmas Kramlis.

Atsirėmiau į būdelės sieną, negalėdamas atgauti kvapo, jausdamas palengvėjimą, bet įtūžęs.

– Ar jūs skambinote prieš akimirką? – sužiopčiojau. – Iš kur žinote šį numerį?

– Visi šiame prakeiktame miesteliūkštyje yra girdėję skambantį telefoną ir matę, kaip šoki prie jo.

– Kas gyva?

– Kanarėlių dama. Paskutinį kartą patikrinau ją vakar vakare...

– Tai buvo vakar vakare.

– Po velnių, ne todėl skambinu. Vėlyvą popietę atlėk į mano namus. Galėčiau tau kailį nunerti.

– Kodėl?

– Ką veikei trečią valandą ryto prie mano namų?

– Aš!

– Dėl Dievo, geriau jau pasirūpink geru alibi. Man nepatinka gąsdinimai. Būsiu namie apie penktą. Jei greitai kalbėsi, gal gausi alaus. Jei muilinsi man akis, išspardysiu tau subinę.

– Kramli! – surikau.

– Būk ten, – ir jis padėjo ragelį.

Lėtai nuėjau prie savo durų.

Telefonas vėl suskambo.

Pegė!

O gal vyras, alsuojantis šaltu ledu?

Arba bjaurusis Kramlis?

Atlapojau duris, įšokau vidun, užtrenkiau jas ir nepakeliamai kantriai įsukau naują baltą Elmo Kramlio lapą į savo *Underwood* ir priverčiau jį kalbėti man tik malonius dalykus.

Dešimt tūkstančių rūko tonų išsipylė virš Venecijos, lietė mano langus ir skverbėsi vidun pro plyšius durų apačioje.

Kiekvieną drėgną niūrų lapkritį sielos gilumoje žinodavau, kad dabar laikas vėl pasitraukti nuo jūros ir leisti kam nors apkirpti man plaukus.

Kerpant plaukus, kraujas aprimsta, širdis sušvelnėja, nervai pragiedrėja.

Tačiau pasąmonėje girdėjau, kaip senis klupčioja iš lavoninės ir aimanuoja: „Dievulėliau, kas jį taip baisiai apkirpo?"

Aišku, jį taip baisiai apkirpo Kelas. Tad turėjau keletą priežasčių apsilankyti pas jį. Kelas, blogiausias kirpėjas Venecijoje, gal ir visame pasaulyje, bet pigus, kvietė pro rūko bangas, laukė su atšipusiomis žirklėmis, mosikavo dūzgiančia elektrine mašinėle plaukams kirpti, kuri krėtė elektra ir stulbino vargšus rašytojus bei nekaltus užklydusius klientus.

„Kelas, – galvojau. – Kerpantis tamsoje."

Trumpai priekyje. Kad galėčiau matyti.

Trumpai šonuose. Kad galėčiau girdėti.

Trumpai pakaušyje. Kad galėčiau jausti ant manęs šliaužiančius padarus.

Trumpai!

Bet tada aš dar nėjau pas Kelą.

Kai iš savo buto įžengiau į rūką, Vindvordo aveniu nudundėjo didžiulių tamsių dramblių paradas. Iš tiesų tai buvo juodų sunkvežimių su milžiniškais kranais ir didžiulėmis poliakalėmis pavana*. Jie bildėdami suko į prieplauką jos griauti ar pradėti ją griauti. Gandai sklandė jau daugelį mėnesių. Ir štai atėjo ta diena. Ar vėliausiai rytojaus rytas.

Didžiąją dienos dalį teks laukti pasimatymo su Kramliu.

Ir iš tiesų nebuvo taip, kad visų labiausiai geisčiau susitikti Kelą.

* Senovinis lėto tempo šokis.

Drambliai mašinos bildėjo ir dūsavo, purtė šaligatvį, ketindami suryti juokų namus ir karuselių arklius.

Jausdamasis kaip senas Rusijos rašytojas, beprotiškai įsimylėjęs žudančią žiemą ir siaučiančią pūgą, ką gi kita galėjau daryti, tik sekti iš paskos.

Kai atėjau į prieplauką, pusė sunkvežimių buvo nuslinkę ant smėlio ir riedėjo bangų link bei gaudė šiukšles, kurios bus išmestos per turėklus. Kiti per pūvančias lentas pasuko prie porceliano parduotuvės, pakeliui drabstydami medžio pjuvenas.

Nusekiau iš paskos, čiaudėdamas ir šnypšdamas nosį į popierines nosinaites. Turėčiau gulėti namie ir gydytis persišaldymą, bet mane pritrenkė mintis, kad eisiu lovon su rūku, migla ir lietum.

Stovėjau prieplaukos vidury apstulbintas savo aklumo, spoksodamas į žmones, kuriuos mačiau, bet nepažinojau. Pusė žaidimų kambarių buvo užkalti tik išpjautomis pušų lentomis. Keletas liko atviri, laukdami, kol įsiverš bjaurus oras ir išsvaidys lankus ar nuvers pieno butelius. Šalia pustuzinio palapinių stovėjo jaunuoliai, atrodantys kaip seniai ir senukai, kurie regėjosi dar senesni, ir stebėjo, kaip tolimajame prieplaukos gale riaumoja sunkvežimiai, ketindami sukramtyti ir užkalti šešiasdešimt praeities metų.

Apsižvalgiau ir suvokiau, kad vargu ar esu matęs, kas vyksta už numestų plokščių durų ar suvyniotų bei sutvirtintų brezento stogų.

Vėl pajutau, tarsi mane kas sektų, ir atsigręžiau.

Didžiulis rūko kamuolys atriedėjo prieplauka ir pralėkė manęs nepaisydamas.

Tiek tos nuojautos.

Čia pusiau įėjusi į jūrą buvo tamsi pašiūrėlė, kuri pastaruosius dešimt metų pro langų užuolaidas nieko nematė.

Šiandien pirmą kartą užuolaidos buvo atitrauktos.

Pažvelgiau vidun.

„Dievulėliau, – pagalvojau. – Čia visa biblioteka."

Tyliai žengiau artyn, svarstydamas, kiek tokių bibliotekų buvo paslėpta prieplaukoje ar pamiršta senose Venecijos alėjose.

Stovėjau prie lango, prisimindamas naktis, kai matydavau šviesą už užuolaidų ir rankos šešėlį, verčiantį nematomos knygos puslapius, kai girdėdavau balsą, šnabždantį žodžius, skelbiantį poeziją, filosofuojantį apie tamsią visatą. Visada atrodė, tarsi rašytojas išsakytų geriausias mintis arba aktorius pereitų į repertuarą apie šmėklas, tarsi Lyras su dar dviem bjauriomis dukterimis ir praradęs pusę sąmojo.

Bet dabar, vidury dienos, užuolaidos buvo atitrauktos. Maža lempelė vis dar degė viduje, tuščiame kambaryje be žmonių, tik stalas, kėdė ir senamadiška, bet didžiulė odinė sofa. Aplink sofą iš visų pusių iki pat lubų kilo knygų kalnai, bokštai ir brustverai. Čia tikriausiai jų buvo tūkstančiai, sugrūstų ir subruktų iki pat lubų.

Atsitraukiau ir pažvelgiau į užrašus, kuriuos buvau matęs, bet ne ant šių pašiūrės durų.

TARO KORTOS. Bet ženklai buvo išblukę.

Užrašas apačioje: CHIROMANTIJA.

Trečias užrašas didžiosiomis raidėmis: FRENOLOGIJA.

Ir apačioje – RAŠYSENOS ANALIZĖ.

Ir vienoje pusėje – HIPNOTIZMAS.

Nuslinkau arčiau durų, nes čia buvo tik labai maža vizitinė kortelė, prismeigta virš belstuko.

Perskaičiau pašiūrės savininko pavardę:

A. L. ŠRENKAS.

O po pavarde pieštuku užrašyti žodžiai, dar ne tokie išblukę kaip užrašas *Parduodamos kanarėlės:*

Praktikuojantis psichologas.

Šešialypis grasintojas.

Priglaudžiau ausį prie durų ir ėmiau klausyti.

Ar girdėjau, kaip viduje, dulkėtų knygų lentynų tarpekliuose, Zigmundas Froidas šnabžda, kad varpa yra tik varpa, bet geras cigaras yra rūkymas? Kaip miršta Hamletas ir vedasi visus su savim? Kaip Virdžinija Vulf, tarsi skęstanti Ofelija, išsitiesia pradžiūti ant tos sofos ir pasakoja liūdną istoriją. Kaip maišomos Taro kortos? Kaip tarsi kantalupos* krenta galvos? Kaip krebžda rašikliai?

– Dirstelkim, – pasakiau.

Vėl pažiūrėjau pro langą, bet pamačiau tik tuščią sofą su daugelio kūnų kontūrais joje. Ten buvo tik viena lova. Naktimis joje miegodavo A. L. Šrenkas. Ar dienomis ten gulėdavo nepažįstamieji, laikydami savo vidurius, tarsi tai būtų stiklo duženos? Negalėjau tuo patikėti.

Tačiau mane sužavėjo knygos. Jos ne tik virto per lentynų kraštus, bet ir pripildė vonią, kurią įžvelgiau pro praviras duris vienoje pusėje. Čia nebuvo virtuvės. Jei būtų, be abejonės, šaldytuvai būtų prigrūsti „Piris Šiaurės ašigalyje“ ar „Vienišas Berdas Antarktidoje“ kopijų. Žinoma, A. L. Šrenkas, kaip ir daugelis kitų, maudydavosi jūroje ir puotaudavo pas Hermaną, kuris tolėliau prekiavo bandelėmis ir dešrelėmis.

Bet įspūdį darė ne tiek devyni šimtai ar tūkstantis knygų, kiek jų pavadinimai, jų temos, jų neįtikėtini paslaptingi, pražūtingi ir baisūs vardai.

Viršutinėse, visada pritemdytose lentynose stovėjo nusiminęs Tomas Hardis šalia „Romėnų imperijos nuosmukio ir žlugimo“, kuri rėmėsi į baisųjį Nyčę ir beviltiškąjį Šopenhauerį, susiglaudusį skruostais su „Melancholijos anatomija“, Edgaru Alanu Po, Mere Šeli, Froidu, Šekspyro tragedijomis (nebu-

* Melionų rūšis.

vo matyti komedijų), markizu de Sadu, Tomu de Kvinsiu, Hitlerio *Mein Kampf,* Špenglerio „Vakarų saulėlydžiu“... ir taip toliau... ir taip toliau...

Čia buvo Eženas O'Nilas. Oskaras Vaildas, bet tik jo liūdnos kalėjimo esė, jokių alyvų pumpurų ar gencijonų juoko. Čingischanas ir Musolinis rėmėsi vienas į kitą. Knygos tokiais pavadinimais kaip „Savižudybė kaip atsakymas“ arba „Tamsioji Hamleto naktis“, arba „Lemingai keliauja į jūrą“ stovėjo užsnigtoje viršutinėje lentynoje. Ant grindų gulėjo „Antrasis pasaulinis karas“ ir „Krakatau sprogimas, išgirstas visame pasaulyje“, šalia „Alkanosios Indijos“ ir „Kyla raudona saulė“.

Jei užmeti akį ir atsimeni tokias knygas, ir vėl netikėdamas pažvelgi, gali padaryti tik vieną dalyką. Tarsi žiūrėdamas blogą „Rytas virsta elektra“ filmo versiją, kur viena savižudybė eina po kitos ir žmogžudystė lenkia žmogžudystę, kraujomaiša skatina kraujomaišą, šantažas išstumia užnuodytus obuolius, o žmonės krenta nuo laiptų ar užlipa ant smeigtukų su strichninu, tu galiausiai sušnarpšti, užverti galvą ir...

Juokiesi!

– Ko čia juokiatės? – paklausė kažkas man už nugaros.

Atsisukau.

– Klausiu, ko čia juokiatės?

Lieso išblyškusio veido jis stovėjo maždaug už šešių colių nuo mano nosies galiuko.

Žmogus, miegojęs ant analizių sofos.

Žmogus, kuriam priklausė visos šios pasaulio pabaigos knygos.

A. L. ŠRENKAS.

– Taigi ko? – jis paklausė.

– Jūsų biblioteka! – sumikčiojau.

A. L. Šrenkas laukdamas žiūrėjo į mane.

Laimei, nusičiaudėjau taip ištrindamas juoką ir galėdamas pridengti savo sumišimą popierine nosinaite.

– Atleiskit man, atleiskit, – paprašiau. – Turiu lygiai keturiolika knygų. Nedažnai pamatai Niujorko viešąją biblioteką, atsiųstą į Venecijos prieplauką.

Liepsnos įsižiebė šviesiai geltonose lapiškose A. L. Šrenko akutėse. Jo liesučiai pečiai nusviro. Kumščiukai atsigniaužė. Mano pagyrimas privertė jį pažvelgti pro savo paties langą tarsi nepažįstamajam ir aiktelėti.

– Na, – nustebęs sumurmėjo jis, – taip, visos jos mano.

Stovėjau žiūrėdamas žemyn į vyrą, ne aukštesnį kaip penkios pėdos ir colis, gal penkios pėdos ir du coliai, o gal be batų jis būtų dar žemesnis. Man siaubingai parūpo pažiūrėti, ar jis avi batus su trijų colių kulnais, bet išlaikiau žvilgsnį ties jo pakaušiu. Jis net nesuvokė apie mano tyrinėjimus, tiek didžiavosi esąs literatūrinių pabaisų, knibždančių tamsiose jo lentynose, daugintoju.

– Turiu penkis tūkstančius devynis šimtus dešimt knygų, – paskelbė jis.

– Esate tikras, kad ne penkis tūkstančius devynis šimtus vienuolika?

Jis labai atidžiai pažvelgė į savo biblioteką ir rūsčiai pasiteiravo:

– Kodėl juokiesi?

– Pavadinimai...

– Pavadinimai? – jis pasilenkė arčiau prie lango paieškoti kokio nors puikaus išdaviko tarp šių žudikiškų knygų.

– Ką gi, – užsikirsdamas suveblenau, – argi jūsų bibliotekoje nėra jokių vasarų, gero oro, švelnių vėjų? Ar neturite jokių

džiugių knygų, laimingų radinių, tokių kaip Likoko „Saulės šviesos eskizai mažame miestelyje“? „Saulė yra mano pražūtis“? „Gerą seną vasarą“? „Birželio juokas“?

– Ne! – pasistiebė Šrenkas, paskui susigriebė ir atsistojo tvirčiau. – Ne...

– O Pikoko „Veržlioji menė“ arba „Hekas Finas“, „Trys vyrai valtyje“, „Koks jaunas buvo mano tėvas“? „Pikviko užrašai“? Robertas Benčlis? Džeimsas Terberis? S. J. Perelmanas...

Aš šaudžiau pavadinimus kaip iš kulkosvaidžio, Šrenkas klausėsi ir gūžėsi nuo mano džiaugsmų citavimo. Jis leido man išsilieti.

– O kaip „Savonarolos juokų knyga“ arba „Juokingi Džeko Riperio posakiai“... – užsikirtau.

A. L. Šrenkas nusigręžė nuo manęs, virto šešėliu lede.

– Atleiskit, – atsiprašiau. – Iš tiesų norėčiau kurią dieną užeiti ir pasirausti jūsų knygose. Jei tik man leisite.

A. L. Šrenkas pasvarstė, nutarė, kad atgailauju, ir krustelėjęs prilietė savo parduotuvės duris. Jos švelniai atsivėrė. Atsisukęs nužvelgė mane šviesaus gintaro akutėmis, plonyčiais pirštais įsirėmęs į šonus.

– Kodėl ne dabar? – paklausė.

– Negaliu. Vėliau, pone...

– Šrenkas. A. L. Šrenkas. Konsultuojantis psichologas Ne, ne Šrinkas, kaip galėtum pagalvoti, kaip sakoma apie psichiatrus. Tiesiog Šrenkas, pasiklydusių būtybių daktaras.

Jis mėgdžiojo mano geraširdiškus pajuokavimus. Plonos išvieptos lūpos buvo menka mano šypsenėlės kopija. Pajutau, kad ji pranyks, jei susičiaupsiu. Žvelgiau virš jo galvos.

– Kaip jūs čia palikote tą seną Taro kortų iškabą? O kaip frenologija ir hipnotizmas...

– Pamiršai paminėti rašysenos analizės iškabą. O numerologija paminėta vidinėje durų pusėje. Užeik pasisvečiuoti.

Sujudėjau, bet sustojau.

– Nagi, – paragino A. L. Šrenkas. – Nagi, – pakartojo, dabar iš tikrųjų šypsodamasis, tačiau keistuolio, o ne šunsnukio šypsena. – Ženk vidun.

Po kiekvieno švelnaus įsakymo po colį judėjau į priekį, žvilgsniu akivaizdžiai ironiškai liesdamas hipnotizmo iškabą virš žmogeliuko galvos. Jis nemirksėjo.

– Nagi, – kalbėjo A. L. Šrenkas, linkčiodamas savo bibliotekai, bet nežiūrėdamas į ją.

Pajutau, kad negaliu atsispirti kvietimui, nors žinojau, kad visose knygose pilna avarijų, sudegusių dirižablių, sprogusių minų ir psichikos nuosmukių.

– Ką gi, – pratariau.

Tą akimirką visa prieplauka sudrebėjo. Tolimajame gale rūke milžiniška būtybė trenkė į prieplauką. Atrodė, tarsi banginis smogtų laivui arba senovinė „Karalienė Marija“ skrostų bangas. Pasislėpę dideli geležiniai žvėrys ten pradėjo plėšti lentas.

Lentos trūkčiojo nuo vibracijos, virpinančios mano ir Šrenko kūnus, verčiančios justi mirtingumą ir žlugimą. Mūsų kaulai tirtėjo mūsų kraujyje. Abu ištempėme kaklus, pro miglą mėgindami įžvelgti kažkur vykdomą niokojimą. Galingi smūgiai kiek atbloškė mane nuo durų. Viskas virpėjo, drebėjo nuo titaniškų trenksmų, A. L. Šrenkas nuriedėjo nuo slenksčio kaip pamirštas žaislas. Jo blyškus veidas dar labiau pablyško. Jis atrodė tarsi žmogus, persigandęs žemės drebėjimo ar potvynio bangos, plūstančios ant prieplaukos. Didelės mašinos vis trankė ir beldė už šimto jardų migloje, ir nematomi plyšiai tarsi ėmė ryškėti A. L. Šrenko pieno spalvos skruostuose ir kaktoje. Karas prasidėjo! Netrukus tamsūs tankai, viską naikindami, atšliauš per prieplauką, atrakcionų emigrantų srautas bėgs priešais juos žemės link, A. L. Šrenkas netrukus prisijungs prie jų, kai grius jo tamsių Taro kortų namas.

Tai buvo galimybė man išsigelbėti, bet nepavyko ja pasinaudoti.

Šrenkas vėl dirstelėjo į mane, tarsi galėčiau išgelbėti jį nuo to pasikėsinimo. Po akimirkos jis suspaus mano alkūnę, ieškodamas paramos.

Prieplauka sudrebėjo. Užsimerkiau.

Pagalvojau girdįs skambant savo slapto biuro telefoną. Vos nesurikau: mano telefonas! Skambina man!

Bet mane nuo to išgelbėjo vyrų ir moterų bei keleto vaikų srautas, skubantis kita kryptimi, ne žemės link, bet besiliejantis jūros link, į prieplaukos galą, visiems kelią rodė milžinas tamsiu apsiaustu ir apdribusia G. K. Čestertono skrybėle.

– Paskutinis pasivažinėjimas, paskutinė diena, paskutinis kartas! – šaukė jis. – Paskutinė galimybė! Eime!

– Šeipšeidas, – sušnibždėjo A. L. Šrenkas.

Ten jis ir buvo. Šeipšeidas, vienintelis seno Venecijos kino prieplaukos apačioje savininkas ir valdytojas, kino, kuris bus nušluotas nuo žemės ir per savaitę paverstas celiulioze.

– Šen! – šaukė Šeipšeido balsas iš rūko.

Pažvelgiau į A. L. Šrenką.

Jis gūžtelėjo pečiais ir linktelėjo sutikdamas.

Nubėgau į rūką.

Ilgas virpantis traškėjimas ir brūžinimas, lėtai stiprėjantis žvangesys, barškėjimas ir staugimas, tarsi koks nepaprasto dydžio šimtakojis robotas lukštentų košmarą, sustodamas, kad suspėtum įkvėpti, tada kaskadomis leidžiasi žviegimo, skubos, griausmingo staugimo, klyksmo serpantinu, klykiant žmonėms krenta į bedugnę, čia puola, šį kartą greičiau, dar į vieną kalvą, dar kartą kyla viršun, vis aukščiau, aukščiau, kad tave apimtų isterija.

Atrakcionų geležinkeliukas.

Stovėjau ir žvelgiau į jį pro miglą.

Buvo kalbama, kad po valandos jis mirs.

Jis buvo viso mano gyvenimo, kiek tik galėjau prisiminti, dalis. Iš čia daugelį naktų galėjai girdėti besijuokiančius ir spiegiančius žmones, kai jie kilo į vadinamosios egzistencijos aukštumas ir puldavo žemyn į įsivaizduojamą žūtį.

Tad šią popietę galima paskutinį kartą pasivažinėti, kol dinamito specialistai pritvirtins sprogmenis prie dinozauro kojų ir parklupdys jį ant kelių.

– Šok vidun! – suriko vaikigalis. – Už dyką!

– Net jei už dyką, visada maniau, kad tai kankynė, – atsiliepiau.

– Ei, žiūrėk, kas sėdi priekinėje sėdynėje, – kažkas šūktelėjo. – O už jos!

Čia buvo misteris Šeipšeidas, jis juokdamasis užsitempė plačią juodą skrybėlę ant ausų. Už jo sėdėjo Enė Oukli, tiro dama.

Už jos sėdėjo vyras, valdęs juokų namus; šalia jo įsitaisė sena dama, sukdavusi rausvą cukraus vatos mašiną ir pardavinėdavusi iliuziją, kuri sutirpdavo burnoje ir palikdavo tave alkaną, besiilgintį kinų maisto.

Už jų sėdėjo „Nuversk pieno butelį ir mesk lanką“ komanda, visi atrodė tarsi pozuotų paso nuotraukai amžinybėje.

Džiūgavo tik misteris Šeipšeidas, vairininkas.

– Kaip sakydavo kapitonas Ahabas, nebūk bailys! – suriko jis.

Pasijutau kaip koks nevykėlis.

Geležinkeliuko bilietų plėšytojas padėjo atsisėsti man į paskutinę bailių eilę.

– Tavo pirma kelionė? – nusijuokė jis.

– Ir paskutinė.

– Visi pasiruošę klykti?

– Kodėl ne? – suriko Šeipšeidas.

„Išleiskit mane, – galvojau. – Visi mirsime!“

– Prasideda niekas! – suriaumojo bilietų pardavėjas.

Kilome į dangų ir leidomės į pragarą.

Kai leidomės, mane apėmė baisus jausmas, kad kojos dingo po geležinkeliuku.

Kai pasiekėme apačią, apsižvalgiau. A. L. Šrenkas stovėjo ant prieplaukos ir spoksojo į mus, lunatikus, noriai sulipusius į „Titaniką". A. L. Šrenkas pasitraukė į rūką.

Bet mes vėl kilome. Visi spiegė. Aš spiegiau. „Dieve, – galvojau, – mes taip rėkiam, lyg iš tiesų būtume persigandę!"

Kai viskas baigėsi, šventės dalyviai nuklydo į rūką, šluostydamiesi akis, ramstydamiesi vieni į kitus.

Misteris Šeipšeidas stovėjo šalia manęs, kol sprogdintojai lakstė ir dėliojo sprogmenis aplink didžiojo pasivažinėjimo sijas ir statramsčius.

– Liksi pažiūrėti? – švelniai paklausė misteris Šeipšeidas.

– Nemanau, kad tai ištverčiau, – paaiškinau. – Kartą mačiau filmą, kur tiesiog ekrane buvo nušautas dramblys. Tiesiog buvo bloga žiūrėti, kaip jis susmuko ir nuvirto ant žemės. Tarsi būčiau stebėjęs, kaip bombarduojamas Šv. Petro bazilikos kupolas. Norėjau nužudyti medžiotojus. Ne, ačiū.

Šiaip ar taip, signalizuotojas mojo mums pasitraukti.

Šeipšeidas ir aš grįžome per rūką. Jis paėmė mane už alkūnės tarsi geras Vidurio Europos dėdulė, patariantis savo mylimiausiam sūnėnui.

– Šiąnakt. Jokių sprogimų. Jokių griovimų. Tik džiaugsmas. Linksmybės. Geri seni laikai. Mano teatras. Gal šįvakar bus mūsų paskutinė kino naktis. Gal rytoj. Už dyką. Nemokamai. Mielas berniuk, būk ten.

Jis apkabino mane ir nusiyrė per rūką tarsi didžiulis tamsus vilkikas.

Grįždamas pro A. L. Šrenką, mačiau, kad jo durys vis dar plačiai atvertos. Bet neužėjau.

Norėjau bėgti, paskambinti savo dujų degalinės telefonu, bet bijojau, kad du tūkstančiai mylių tylos šnibždės man apie mirtį saulės nutviekstose gatvėse, apie raudoną mėsą, kybančią *carneceria* languose, ir apie tokią milžinišką vienatvę, kad ji primena atvirą žaizdą.

Mano plaukai papilkėjo. Jie paaugo per colį.

„Kelas! – pagalvojau. – Brangusis, baisusis kirpėjau, aš ateinu.“

Kelo kirpykla Venecijoje buvo įsikūrusi skersai gatvės priešais miesto rotušę ir šalia užstatų davimo pastato*, kur musės tarsi negyvi akrobatai kybojo ant musgaudžio juostų, paliktų tarpulangiuose dešimčiai metų, ir kur vyrai su moterimis iš kalėjimo skersai kelią įeidavo ir išeidavo tarsi šešėliai, tarsi pakabos su drabužiais. O šalia kirpyklos buvo mažytė mamytės ir tėtuko bakalėjos krautuvėlė, bet jie buvo mirę, o jų sūnus kiaurą dieną sėdėdavo lange ir švokštuodavo, ir gal parduodavo sriubos skardinę bei priimdavo telefonines lažybas per arklių lenktynes.

Kirpyklą, kurioje nors ir buvo keletas musių lange, nusigalavusių ne anksčiau kaip prieš dešimt dienų, bent kartą per mėnesį Kelas išplaudavo. Jis valdė šią vietą su gerai alyvuotomis žirklėmis, nealyvuotomis alkūnėmis ir mėtiniu šnabždesiu iš rausvos burnos. Elgėsi kaip bitininkas ir bijojo, kad didelis sidabrinis, dūzgiantis vabzdelis ištrūks jam iš rankos, kol mosuos aplink tavo ausis, o vabzdelis staiga sustingdavo, įkąsdavo ir įsikibdavo į plaukus, kol Kelas keikdavosi ir trūkčiodavo tarsi raudamas dantį.

* Vieta, kur mokamas užstatas dėl paleidimo iš kalėjimo iki teismo.

Štai todėl ir dėl to, kad taupiau, pas Kelą plaukus kirpdavausi vos porą kartų per metus.

Be to, du kartus per metus todėl, kad Kelas, kaip ir visi pasaulio kirpėjai, kalbėjo, taškėsi, kramtė gumą, kritikavo, patarinėjo ir ūžė daugiau nei visi, kad net sunku įsivaizduoti. Jei paminėsi kokią temą, jis aptars ją visapusiškai, bet įsijautęs aiškinti kvailą Einšteino teoriją nutils, primerks akį, palenks galvą ir užduos Didįjį klausimą be Saugaus atsakymo.

– Ei, ar kada nors pasakojau tau apie save ir senį Skotą Džopliną? Ką gi, mes su seniu Skotu, Dievulėliau, klausyk. Tą dieną 1915-aisiais, kai jis išmokė mane groti „Klevo lapų kilimą“. Leisk, papasakosiu.

Ant sienos kabojo tas Skoto Džoplino paveikslas, pasirašytas rašalu prieš kelis šimtmečius ir blunkantis kaip kanarėlių damos žinutė. Šioje nuotraukoje matei labai jauną Kelą, sėdintį ant pianino kėdutės, o prie jo pasilenkusį Džopliną, didelėmis juodomis plaštakomis dengiantį laimingo berniuko rankas.

Ten, ant sienos, tas amžinai laimingas vaikis, sugautas juostelėje, lenkėsi prie pianino klavišų, pasiruošęs iššokti į gyvenimą, į pasaulį, į visatą, viską aprėpti. Išvydus berniuko veido išraišką man visada plyšdavo širdis. Taigi dažnai į jį nežiūrėdavau. Buvo gana skaudu matyti, kaip į jį žiūri Kelas, kuris atsikrenkš ir užduos senutėlį Didįjį klausimą ir, neprašydamas ir neklausinėdamas, lėks prie pianino nubarstyti klevo lapais tą kilimą.

Kelas.

Kelas atrodė kaip kaubojus, dabar prajodinėjantis kirpėjo kėdes, kaubojus, galvojantis apie Teksaso piemenis, vėjo nugairintais veidais, liesus, vis nudeginamus saulės, miegančius su plačiakraštėmis skrybėlėmis, prisiklijavusius jas visam gyvenimui, jie ir po dušu lenda su tomis skrybėliūkštėmis. Toks buvo Kelas, sukantis ratus aplink priešą, klientą, įsitvėręs gin-

klo, ryjantis plaukus, kapojantis žandenas, klausantis žirklių, stebintis elektrinės kamanės harmoniją, kalbantis, kalbantis. Įsivaizduoju jį kaip nuogą piemenį, šokantį aplink mano kėdę, plačiakraštė skrybėlė užtraukta iki ausų, jis beprotiškai trokšta šokti prie to pianino ir atrasti jo šypseną.

Kartais apsimesdavau, kad nematau jo, svaidančio tuos beprotiškus žvilgsnius, su meile dirsčiojančio į laukiančius baltus ir juodus, juodus ir baltus klavišus. Bet galiausiai kaip didžiausias mazochistas atsidusdavau ir sušukdavau:

– Gerai, Kelai. Varyk.

Kelas pavarydavo.

Nukrėstas srovės, jis skuosdavo per kambarį kerėpliškai kaip kaubojus, susidvejinęs, vienas veidrodyje greitesnis ir linksmesnis už tikrąjį, pakeldavo pianino dangtį ir parodydavo visus pageltusius dantis, tiesiog skausmingai laukiančius, kol iš jų bus ištraukta muzika.

– Klausyk, sūnau. Ar kada nors gyvenime, kada nors, kada nors esi girdėjęs ką panašaus?

– Ne, Kelai, – atsakydavau laukdamas kėdėje pusiau sugadinta galva. – Ne, – sąžiningai kalbėjau, – niekada.

– Dievulėliau, – paskutinį kartą mano galvoje suriko senis, išeidamas iš lavoninės, – kas jį taip baisiai apkirpo?

Mačiau kaltąjį, stovintį savo kirpyklos lange, žvelgiantį į rūką, atrodantį tarsi vienas iš tų žmonių tuščiuose kambariuose, kavinėse ar prie gatvių kampo Hoperio paveiksluose.

Kelas.

Turėjau prisiversti atidaryti pagrindines duris ir įeiti, ėjau energingai, tik nuleidęs galvą.

Visur mėtėsi rudų, juodų ir žilų plaukų garbanos.

– Ei, – šūktelėjau apsimesdamas draugiškas, – atrodo, jums buvo puiki diena!

– Žinai, – prabilo Kelas, žvelgdamas pro langą, – plaukai čia guli kokias penkias ar šešias savaites. Joks sveiko proto žmogus nežengia pro šias duris, išskyrus valkatas, o tu toks nesi, arba kvailius, o tu nesi kvailys, arba plikius, o tu nesi plikis, klausiančius kelio į beprotnamį, arba vargšus, o tu toks esi, tad eik, sėskis į kėdę ir pasiruošk būti užmuštas elektros srove, elektrinės žirklės du mėnesiai kaip sugedusios, o aš neturiu grynųjų, kad pataisyčiau tas žirkliūkštes. Sėskis.

Paklusdamas savo budeliui, pasilenkiau, atsisėdau ir ėmiau dėbsoti į plaukų sruogas ant grindų, tylios praeities simbolius, kurie turėjo kažką reikšti, bet nieko nesakė. Net žvelgdamas įkypai, neįžvelgiau keistų formų ar neišvengiamų prognozių.

Kelas pagaliau atsisuko, perbrido per tą apleistą porceliano ir garbanų jūrą, leido savo rankoms paimti šukas ir žirkles. Jis lūkuriavo šalia manęs, tarsi žudikas, liūdintis, kad turės nukirsti kažkokiam jaunam karaliui galvą.

Paklausė, kokio ilgio plaukų norėčiau ar kiek norėčiau būti sugadintas, gali rinktis, bet aš tik spoksojau pro baltą arktinę kirpyklos tuštumą į...

Kelo pianinas.

Pirmą kartą per penkiolika metų jis buvo uždengtas. Balta lavoninės paklodė slėpė pilkai geltoną rytietišką šypseną.

– Kelai, – žiūrėjau į paklodę. Akimirką pamiršau senąjį Venecijos stotelės žmogų, kuris gulėjo šaltas ir baisiai apkirptas. – Kelai, – pakartojau, – kaip čia nutiko, kad nebarstai klevo lapais senojo kilimėlio?

Kelas čiaukšėjo žirklėmis man aplink kaklą.

– Kelai? – kartojau.

– Ar kas negerai? – pasiteiravau.

– Kada baigsis mirtys? – pasakė kažkur nutolęs Kelas.

Dabar sudūzgė kamanė ir nudilgino man ausis, nugara per-

bėgo šiurpuliukas, tada Kelas ėmė kapoti atšipusiomis žirklėmis, tarsi nuimdamas kviečių derlių, ir tylutėliai keiksnojo. Užuodžiau silpną viskio kvapą, bet ir toliau žiūrėjau tiesiai priešais save.

– Kelai? – tariau.

– Šikna. Ne, norėjau pasakyti „šūdas“.

Jis nusviedė žirkles, šukas ir negyvą sidabrinę kamanę ant lentynos, nukėblino per senų plaukų vandenyną, nutraukė paklodę nuo pianino, kuris jam sėdantis šiepėsi kaip didžiulis beprotis pavidalas, ir padėjo dvi plaštakas tarsi gležnus teptukus ant klavišų, pasirengęs nutapyti dievai žino ką.

O išėjo tarsi sulūžinėję dantys sudaužytuose nasruose.

– Po velnių. Velniai griebtų. Nesąmonė. Aš tai darydavau, skambindavau kuo garsiausiai tai, ko mane išmokė Skotas, senasis Skotas... Skotas.

Jis nutilo.

Žiūrėjo į sieną virš pianino. Kai pamatė, kad žiūriu, skubiai nusuko žvilgsnį, bet jau buvo per vėlu.

Pirmą kartą per dvidešimt metų nebebuvo Skoto Džoplino portreto.

Pasilenkiau į priekį kėdėje, atkraginęs žandikaulį.

Tuo metu Kelas prisivertė vėl užtiesti paklodę ant šypsenos ir grįžti, raudotojas per savo paties budynes, atsistojo už mano kėdės ir vėl paėmė kankinimo instrumentus.

– Skotas Džoplinas devyniasdešimt septynerių, kirpėjas Kelas – nulis, – pasakė jis, apibūdindamas pralоštą žaidimą.

Jis perbraukė virpančiais pirštais man per pakaušį.

– Jėzau, žiūrėk, ką tau padariau. Dievulėliau, tai klaikus kirpimas, o aš jo dar net neįpusėjau. Turėčiau sumokėti tau už visus metus, kai leisdavai man paversti tave žmogumi, atrodančiu tarsi margas apsusęs terjeras. Be to, leisk tau pasakyti, ką padariau su klientu prieš tris dienas. Tai baisu. Gal dėl mano kaltės vargšelis atrodė taip prastai, kad kas nors jį nužudė

norėdamas išgelbėti nuo tokios nelaimės!

Aš vėl linktelėjau į priekį, bet Kelas švelniai atlošė mane.

– Turėčiau duoti novokaino, bet to nedarau. Apie tą senuką. Klausyk!

– Klausau, Kelai, – atsakiau, nes kaip tik dėl to čia ir atėjau.

– Sėdėjo ten, kur dabar sėdi tu, – pradėjo Kelas. – Sėdėjo kaip tik ten, kur dabar sėdi tu, žiūrėjo į veidrodį ir pasakė: daryk viską. Štai ką jis pasakė. Kelai, daryk viską. Jis sakė: tai svarbiausias vakaras mano gyvenime. Mirono šokių salė Los Andžele. Nebuvau ten daugelį metų. Sakė, kad laimėsiu didįjį prizą. „Už ką“, – paklausiau. Sakoma, kad aš svarbiausias senas Venecijos gyventojas. Kodėl tai priežastis švęsti? Sako, užsikimšk ir išsipustyk. Tad štai aš čia, Kelai. Apkirpk trumpai, bet nepaversk manęs biliardo kamuoliu. Ir užpuršk truputį Tigro toniko. Kirpau jį tol, kol jo nė į pragarą nebūtų priėmę. Seni žmonės tikriausiai dvejus metus augina ilgus, sniego pusnies baltumo plaukus. Tol merkiau jį toniku, kol išlakstė visos musės. Išleidau jį laimingą, palikusį čia paskutinius du dolerius, nė kiek tuo nesistebėčiau. Sėdėjo kaip tik čia, kur sėdi tu.

– O dabar jis miręs, – pridūrė Kelas.

– Miręs! – beveik sušukau.

– Kažkas rado jį liūto narve, panirusį į kanalo vandenis. Negyvą.

– Kažkas, – atsakiau. Bet nepridūriau – aš!

– Manau, kad senukas anksčiau nebuvo gėręs šampano arba tai buvo labai seniai, apsvaigo, įkrito. Kelai, sakė jis, viską. Dabar aišku, tiesa? Aš arba tu galėjome būti tame kanale, visai taip pat, o dabar, velniai griebtų, jis vienišas amžiams. Argi tai neverčia tavęs susimąstyti? Nagi, sūneli, nelabai gerai atrodai. Per daug kalbu, tiesa?

– Ar jis sakė, kas ketina jį paimti, kaip, kada ir kodėl? – paklausiau.

– Nė neįsivaizduoju. Kažkas atvažiavo didžiuoju Venecijos trumposios linijos tramvajumi, paėmė jį, nuvežė tiesiai prie Mirono šokių salės durų. Ar kada esi važiavęs tramvajumi šeštadienio vakarą? Senos damos ir seni džentelmenai, vilkintys kandžių suėstus kailinius ir žalius smokingus, pasipila iš Mirono, kvepėdami Ben Huro kvepalais ir plonais cigarais už penkis centus, džiaugdamiesi, kad nesusilaužė kojos šokių salėje, pliki pakaušiai prakaituoja, tušas teka, o lapių kailiai ima švinkti... Kartą nuėjau, apsidairiau ir išėjau. Nusprendžiau, kad tramvajus gal sustos Rožių pievelės kapinėse, pakeliui į jūrą, ir pusė tų žmogelių išlips. Ne, ačiū. Per daug kalbu, tiesa? Pasakyk, jei taip...

– Šiaip ar taip, – tęsė jis, – jis negyvas, jo nebėra, ir baisu, kad jis gulės kapuose kitą tūkstantį metų, prisimindamas, kas, po velnių, jį taip baisiai apkirpo, ir atsakymas esu aš. Taigi jis buvo vienas mano klientų. Žmonės baisiomis šukuosenomis dingsta, paskęsta, iškyla. Galiausiai aš puikiai žinau, kad esu niekam tikęs, ir...

– Nežinote, kas paėmė tą senuką ir nusivedė jį į šokius?

– Kas žino? Kam tai rūpi? Senis sakė, kad tas, su kuriuo susitinkąs, liepė jam ateiti prie Venecijos kino septintą, pažiūrėti dalį spektaklio, pavakarieniauti pas Modestą, paskutinę vis dar atidarytą prieplaukos kavinę, būk sveikas, ir nukeliauti į šokių salę. Greitam valsui su devyniasdešimt devynerių Rože karaliene, kas per naktelė, a? Tada namo į lovą, amžiams! Bet kodėl nori visa tai žinoti, sūneli? Tu...

Suskambo telefonas.

Kelas žiūrėjo į jį blykšdamas.

Telefonas skimbtelėjo tris kartus.

– Ar neketini atsiliepti, Kelai? – pasiteiravau.

Kelas žiūrėjo į telefoną taip, kaip aš žiūrėjau į jį dujų degalinės biure, o linijoje buvo du tūkstančiai mylių tylos ir sunkus alsavimas. Jis papurtė galvą.

– Kodėl turėčiau atsiliepti, jei pranešamos tik blogos naujienos? – paklausė jis.

– Kartais taip jautiesi, – atsakiau.

Lėtai nusitraukiau prijuostę nuo kaklo ir atsistojau.

Kelas automatiškai ištiesė delną pinigų. Pamatęs ištiestą ranką, jis nusikeikė, nuleido ją, pasisuko ir tvojo per kasos aparatą.

Iššoko užrašas – NEPARDUOTA.

Pažvelgiau į save veidrodyje ir vos nesukiauksėjau kaip ruonis, kurį pamačiau.

– Šauni šukuosena, Kelai, – pagyriau.

– Varyk iš čia.

Pakeliui iškėliau ranką ir prilietau vietą, kur anksčiau kabojo Skoto Džoplino, grojančio šaunius dalykėlius rankomis, primenančiomis dvi didelių juodų bananų kekes, portretas.

Jei Kelas ir pamatė tai, nieko nesakė.

Išeidamas paslydau ant senų plaukų sruogos.

Ėjau, kol radau saulės šviesą ir gilioje žolėje palaidotą Kramlio namuką.

Stovėjau lauke.

Kramlis tikriausiai pajuto mane. Jis atplėšė duris ir paklausė:

– Vėl tai darai?

– Niekad nedariau. Nelabai man sekasi bauginti žmones trečią valandą nakties, – atrėžiau.

Jis pažvelgė į kairiąją plaštaką ir atkišo ją man.

Ten buvo gniužulėlis alyvuotų žalių jūržolių.

Ištiesiau ranką, tarsi žmogus, mušantis koziriu, ir atgniaužiau kumštį.

Ant mano delno gulėjo lygiai toks pat jūržolių gumulas, sausesnis ir trapus.

Kramlis žiūrėjo į mūsų rankas, paskui pažvelgė man į akis, kaktą, skruostus, smakrą. Iškvėpė.

– Abrikosų pyragas, Helovyno moliūgai, galinio kiemo pomidorai, vėlyvos vasaros persikai, Kalėdų Senelio sūnus iš Kalifornijos, atrodai tarsi viskas drauge paėmus. Kaip tokiam veidui aš galiu šaukti „kaltas“?

Jis nuleido rankas ir atsistojo šalia.

– Tau patinka alus, tiesa?

– Nelabai, – paprieštaravau.

– Gal labiau norėtum, kad suplakčiau šokoladinį pieno kokteilį?

– Ar galėtumėt?

– Ne, po velnių. Gersi alų ir juo mėgausies. Eik vidun, – jis nužygiavo purtydamas galvą, o aš įėjau vidun ir uždariau duris. Jaučiausi kaip dešimtos klasės mokinys, užėjęs aplankyti mokytojo.

Kramlis stovėjo prie savo kabineto lango ir dirsčiojo į sausą purviną taką, kuriuo atėjau prieš akimirką.

– Dievulėliau, trečia valanda, – šnibždėjo jis. – Trečia. Čia pat. Girdėjau, kaip kažkas šniurkščioja, kaip tau tai patinka? Verkia? Man oda pašiurpo. Atrodė, kad ten šmėkla, kurios riksmas pranašauja mirtį. Velnias. Leisk vėl pažiūrėti tau į veidą.

Parodžiau jam savo veidą.

– Jėzau, – nustebo jis, – ar visada taip lengvai nurausti?

– Nieko negaliu padaryti.

– Dieve... Galėtum išžudyti pusę indų kaimo ir vis dar atrodytum kaip nekaltas avinėlis. Ko tu prikimštas?

– Šokoladukų. Be to, kai galiu sau tą leisti, prisikraunu šešių rūšių ledų į šaldytuvą.

– Lažinuosi, kad perki juos vietoj duonos.

Norėjau paprieštarauti, bet jis pagautų mane meluojantį.

– Nusiauk. Kokio alaus nekenti labiausiai? Turiu Budveizerio, kuris yra šlykštus, Budveiserio, kuris yra baisus, ir Budo, kuris yra blogiausias. Pasirink. Ne. Leisk man, – jis lengvais

žingsniais nuėjo į virtuvę ir grįžo su dviem skardinėmis. – Ten vis dar yra truputį saulės. Einam iš čia.

Jis nuvedė mane į galinį kiemą.

Negalėjau patikėti, kad Kramlis turi tokį sodą.

– Kodėl ne? – jis išvedė mane pro galines savo namuko duris į žalią ir aromatingą tūkstančio augalų, gebenių, rojaus paukščių, sukulentų, kaktusų miniatiūrą. Kramlis švytėjo.

– Čia turiu šešis tuzinus skirtingų kaktusų rūšių, prie tvoros auga Ajovos kukurūzai, ten slyva, čia abrikosas, čia apelsinas. Nori žinoti kodėl?

– Visiems pasaulyje reikia dviejų ar trijų darbų, – atsakiau nedvejodamas. – Vieno darbo nepakanka, kaip nepakanka ir vieno gyvenimo. Norėčiau abiejų turėti po tuziną.

– Niekai. Daktarai turėtų kasti griovius. Grioviakasiai kartą per savaitę turėtų valdyti vaikų darželius. Filosofai dvi naktis iš dešimties turėtų plauti lėkštes pigioje užeigoje. Matematikai turėtų pūsti švilpukus vidurinės mokyklos sporto salėse. Poetai turėtų vairuoti sunkvežimius, o policijos detektyvai...

– Turėtų valdyti Rojaus sodus, – ramiai atsakiau.

– Jėzau, – Kramlis nusijuokė ir papurtė galvą, pažiūrėjo į žalias jūržoles, kurias gniaužė delne. – Tu esi visažinis šiknius. Manai, kad apmovei mane? Staigmena! – jis pasilenkė ir pasuko čiaupą. – Klausyk! Tšš!

Švelnus lietus trykštelėjo žvilgančiais lašais, kurie lietė visą rojų šnabždėdami: švelnumas. Ramybė. Giedra. Lik. Gyvenk amžinai.

Jaučiau, kaip kaulai nyksta mėsoje. Tarsi kokia juoda oda nukrito man nuo nugaros.

Kramlis pakreipęs galvą tyrinėjo man veidą.

– Na?

Gūžtelėjau pečiais.

– Kiekvieną savaitę matote baisybę puvėsių, jums šito reikia.

– Bėda ta, kad vaikinai iš nuovados nenori nieko panašaus išmėginti. Liūdna, a? Būti mentu ir niekuo daugiau, amžinai? Jėzau, aš nusižudyčiau. Žinai ką... Norėčiau atnešti čia visus puvėsius, kuriuos matau kas savaitę, ir panaudoti juos kaip trąšas. Dievulėliau, kokias rožes užauginčiau!

– Arba musėkautus, – atsiliepiau.

Jis pagalvojo apie tai ir linktelėjo.

– Nusipelnei alaus.

Jis nuėjo į virtuvę, o aš stovėjau žiūrėdamas į drėgną atogrąžų giria, giliai kvėpuodamas vėsiu oru, bet negalėdamas jo užuosti, nes buvau peršalęs.

– Metų metus eidavau pro jūsų kiemą, – pasakiau. – Ir galvodavau, kas galėtų gyventi tokiame didžiuliame rankų darbo miške. Dabar, susipažinęs su jumis, suvokiu, kad čia turite būti jūs.

Kramlis turėjo susitvardyti, kad nekristų ant grindų ir neimtų raičiotis iš džiaugsmo dėl komplimento. Jis susivaldė ir atidarė dvi skardines tikrai šlykštaus alaus, aš ėmiau siurbčioti iš vienos jų.

– Ar negalėtum nutaisyti malonesnės išraiškos? – paklausė jis. – Ar tau iš tiesų labiau patinka pieno kokteiliai?

– Aha, – gerai muktelėjau ir išdrįsau paklausti. – Žinote ką? Ką čia veikiu? Jūs pasikvietėte mane dėl to mėšlo, kurį radote priešais savo namą, dėl jūržolių. Dabar aš apžiūrinėju jūsų džiungles ir geriu jūsų blogą alų. Nebesu įtariamasis?

– O, dėl Dievo meilės, – Kramlis išsiurbė savo gėrimą ir mirktelėjo man. – Jei būčiau galvojęs, kad esi koks išprotėjęs liūtų tramdytojas ir narvų pildytojas, jau prieš dvi dienas būtum atsidūręs unitaze. Manai, kad nežinau visko apie tave?

– Nelabai yra ką žinoti, – bailiai sumurmenau.

– Velniai griebtų, yra. Klausyk, – Kramlis vėl siurbtelėjo, užsimerkė ir ėmė pasakoti smulkmenas.

– Iš vienos pusės nuo tavo buto yra alkoholio parduotuvė, ledainė, o šalia jos kinų bakalėjos krautuvė. Visi mano, kad esi beprotis. Tave vadina Pakvaišėliu. Kartais Kvailiu. Kalbi daug ir garsiai. Jie girdi. Kai tik parduodi pasakojimą *Weird Tales* ar *Astonishing Stories*, sužino visa prieplauka, nes atsidarai langą ir rėki. Dieve. Bet svarbiausia, vaiki, kad tu jiems patinki. Žinoma, visi sutinka, kad neturi ateities, nes kas gi, po velnių, ketina iš tiesų skristi ir nusileisti mėnulyje, kada? Nuo dabar iki 2000 metų ar kam nors kiek rūpės Marsas? Tik tau, Flešai Gordonai. Tik tokiam pakvaišėliui kaip tu, Bakai Rodžersai.

Smarkiai raudonavau, nuleidau galvą, įpykęs ir kažkaip sutrikęs, bet mane kažkodėl džiugino toks dėmesys. Dažnai būdavau vadinamas Flešu ir Baku, bet kažkodėl, kai tai darė Kramlis, neįsižeidžiau.

Kramlis atsimerkė, pamatė, kad stoviu raudonas, ir pasakė:

– Gana.

– Kodėl jūs žinote visa tai apie mane, sužinojote seniai prieš tai, kai senis buvo... – nutilau ir persakiau kitaip: – Prieš tai, kai jis mirė?

– Man smalsu viską žinoti.

– Daugelis žmonių nesmalsauja. Supratau tai, kai man buvo keturiolika. Tais metais visi kiti atsisakė žaislų. Savo tėvams pasakiau: nėra žaislų – nėra Kalėdų. Tad jie kasmet dovanodavo man žaislų. Kiti berniukai gaudavo marškinius ir kaklaraiščius. Aš pasirinkau astronomiją. Iš keturių tūkstančių mokinių mano vidurinėje buvo tik penkiolika berniukų ir keturiolika mergaičių, kurie žiūrėdavo į dangų su manimi. Visi kiti lakstė aplink stadioną ir stengėsi nesuklupti. Taigi...

Instinktyviai atsigręžiau, nes kažkas manyje sujudėjo. Supratau, kad einu skersai virtuvę.

– Mane apėmė nuojauta, – paaiškinau. – Ar galiu?..
– Ką? – paklausė Kramlis.
– Ar turite čia kabinetą?
– Žinoma. O ką? – Kramlis kiek išsigandęs susiraukė.
Tai tik privertė mane paspausti smarkiau.
– Neprieštarausit, jei pažiūrėsiu?
– Na...
Paėjau ten, kur žvelgė Kramlis.
Kambarys buvo prie pat virtuvės. Anksčiau čia buvo miegamasis, bet dabar jame stovėjo tik stalas, kėdė, o ant stalo – rašomoji mašinėlė.
– Žinau tai, – pasakiau.
Nuėjęs atsistojau už kėdės ir pažiūrėjau į mašinėlę; čia buvo ne sena sudaužyta *Underwood Standard,* bet visiškai nauja *Corona* su nauja juostele ir krūva geltonų lapų, laukiančių vienoje pusėje.
– Tai paaiškina, kodėl į mane taip žiūrite, – tariau. – Viešpatie, taip, visada šitaip pakeliate galvą ir taip prisimerkdamas raukotės!
– Mėgindamas rentgenu peršviesti tokią didelę galvą kaip tavo, pamatysi, ar ten yra smegenų ir kaip jos veikia, – atkirto Kramlis, sukiodamas galvą tai į kairę, tai į dešinę.
– Niekas nežino, kaip veikia smegenys, nei rašytojai, niekas. Aš tik išsivemiu kas rytą ir išsivalau po pietų.
– Nesąmonės, – švelniai tarstelėjo Kramlis.
– Tiesa.
Pažvelgiau į stalą, jame buvo po tris stalčius kiekvienoje pusėje.
Ištiesiau ranką prie apatinio stalčiaus kairėje.
Kramlis papurtė galvą.
Atsitraukiau ir siekiau priliesti apatinį stalčių dešinėje.
Kramlis linktelėjo.
Lėtai atitraukiau stalčių.

Kramlis iškvėpė.

Čia atviroje dėžėje gulėjo rankraštis. Atrodė, kad yra maždaug nuo 150 iki 200 puslapių, pradedant nuo pirmo puslapio, be titulinio lapo.

– Kiek tai gulėjo apatiniame stalčiuje? – paklausiau. – Atsiprašau.

– Nieko, – atsakė Kramlis. – Penkerius metus.

– Dabar jį pabaigsite, – nutariau.

– Kurgi ne. Kodėl?

– Nes aš jums taip sakau. Ir aš žinau.

– Uždaryk stalčių, – liepė Kramlis.

– Dar ne, – atitraukiau kėdę, atsisėdau ir įsukau geltoną lapą į mašinėlę.

Atspausdinau tris žodžius vienoje linijoje, paskui padariau tarpą ir parašiau dar du žodžius.

Kramlis žvilgtelėjo man per petį ir garsiai, ramiai perskaitė užrašą.

– „Vienišasis prišaukia mirtį“, – jis atsikvėpė ir baigė. – Elmas Kramlis, – jis turėjo tai pakartoti. – Dieve, Elmas Kramlis.

– Štai, – aš uždėjau savo naują titulinį lapą ant laukiančio rankraščio viršaus ir užstūmiau stalčių. – Tai dovana. Rasiu kitą pavadinimą savo knygai. Dabar privalėsite jį baigti.

Įsukau kitą popieriaus lapą į mašinėlę ir paklausiau:

– Koks buvo jūsų rankraščio paskutinio puslapio numeris?

– Šimtas šešiasdešimt du.

Atspausdinau 163 ir palikau lapą mašinėlėje.

– Štai, – tariau. – Jis laukia. Rytoj rytą išlipsite iš lovos, nueisite prie mašinėlės, niekam neskambinsite, neskaitysite laikraščių, net neisite į tualetą, atsisėsite, spausdinsite, ir Elmas Kramlis taps nemirtingas.

– Mokslų bakalauras, – tarė Kramlis, bet vis dar ramiai.

– Dievas žada. Bet turite dirbti.

Atsikėliau, ir mes su Kramliu stovėjome žiūrėdami į jo *Corona,* tarsi tai būtų jo vienintelis turimas vaikas.

– Įsakinėji man, vaike? – pasišaipė Kramlis.

– Ne. Įsakinėja jūsų smegenys, jei tik jų paklausysite.

Kramlis atsitraukė, nuėjo į virtuvę, pasiėmė dar alaus. Laukiau prie jo stalo, kol išgirdau trinktelint užpakalines duris.

Radau Kramlį sode, besisukantis vandens purkštuvas dengė jo veidą vėsinančiais lietaus lašais, nes diena dabar buvo šilta, o saulė švietė visu gražumu rūko šalies pakrašty.

– Ką, – pasakė Kramlis, – iki šiol pardavei keturiasdešimt apsakymų?

– Taip, už kiekvieną gavau po trisdešimt dolcų. Turtingas Autorius.

– Esi turtingas. Vakar stovėjau prie žurnalų stovo Abės alkoholio parduotuvėje ir skaičiau tą, kuriame rašei apie vyrą, savo viduje radusį skeletą ir nežmoniškai persigandusį. Dieve, tai buvo nepaprasta. Kur, po velnių, randi tokių idėjų?

– Aš savyje turiu skeletą, – paaiškinau.

– Daugelis žmonių niekada to nepastebi, – Kramlis padavė man alaus ir žiūrėjo, kaip raukausi. – Senis...

– Viljamas Smitas?

– Aha, Viljamas Smitas, skrodimo ataskaita atėjo šįryt. Jo plaučiuose nebuvo vandens.

– Vadinasi, jis nepaskendo. Tai reiškia, kad jį nužudė ant kanalo kranto ir įgrūdo į narvą jau mirusį. Tai įrodo...

– Nešokinėk priešais traukinį, būsi pervažiuotas. Ir nesakyk „aš taip ir sakiau“, nes atsiimsiu alų.

Džiugiai pasiūliau jam alų. Jis atstūmė mano ranką.

– Ką padarėte dėl šukuosenos? – paklausiau.

– Kokios šukuosenos?

– Popietę prieš mirdamas misteris Smitas buvo išties bjauriai apkirptas. Jo draugas aimanavo dėl to lavoninėje, pamenate? Pažįstu tik vieną išties prastą kirpėją, galėjusį tai padaryti.

Papasakojau Kramliui apie Kelą, apie prizus, žadėtus Viljamui Smitui, apie Mirono šokių salę, Modesto kavinę, didelį raudoną tramvajų.

Kramlis kantriai klausėsi, paskui tarstelėjo:

– Menka.

– Tai viskas, ką turime, – atšoviau. – Norite, kad patikrinčiau Venecijos kino teatrą, sužinočiau, ar kas matė jį prieš tą naktį, kai jis dingo?

– Ne, – atsakė Kramlis.

– Norite, kad patikrinčiau Modesto kavinę, tramvajų, Mirono šokių salę?

– Ne, – pakartojo Kramlis.

– Tai ką gi man daryti?

– Nesikišk.

– Kodėl?

– Todėl, – atkirto Kramlis ir nutilo. Jis žvelgė į užpakalines namo duris. – Jei kas nors tau nutiks, niekada nepabaigsiu savo romaniūkščio. Kas nors turi perskaityti prakeiktą rašliavą, o aš daugiau nieko nepažįstu.

– Pamiršote, – atsakiau. – Tas, kas stovėjo prie jūsų namo praėjusią naktį, jau stovi prie mano namo. Negaliu leisti jam to daryti, tiesa? Manęs negali gąsdinti tas vaikinas, davęs man pavadinimą, kurį ką tik atspausdinau jūsų mašinėle. Tiesa?

Kramlis pažvelgė man į veidą, supratau, ką jis galvoja: abrikosų pyragas, bananinis pyragaitis, braškiniai ledai.

– Tik būk atsargus, – galiausiai paprašė. – Gal senis paslydo, susitrenkė galvą ir jau buvo negyvas, kai įkrito į vandenį, štai todėl jo plaučiuose nebuvo vandens.

– O paskui nuplaukė ir įlindo į narvą. Žinoma.

Kramlis dirstelėjo į mane, mėgindamas atspėti, kiek sveriu.

Tyliai nupėdino į džiungles, valandžiukę jo nebuvo. Laukiau.

Paskui tolumoje išgirdau, kaip vėjyje dūduoja dramblys. Lėtai pasisukau į sodo liūtį ir klausiausi. Arčiau liūtas atvėrė

bičių avilį ir iškvėpė žudikišką spiečių. Antilopių ir gazelių banda pralėkė pro šalį tarsi skambus vasaros vėjas, liesdamos sausą žemę, mano širdis ėmė daužytis jų bėgimo ritmu.

Staiga ant tako išdygo Kramlis, šypsodamasis lyg berniukas, truputį išdidus, truputį susigėdęs dėl beprotybės, nežinomos pasauliui iki dabar, iki šios akimirkos. Jis krenkštelėjo ir dviem alaus skardinėm mostelėjo į šešis garso imtuvus, tarsi tamsias didžiules gėles, pritvirtintas prie medžių. Iš jų antilopės, gazelės ir zebrai įžengė į mūsų gyvenimus ir saugojo mus nuo bevardžių pabaisų, besislepiančių už namuko tvorų. Dramblys dar sykį išsipūtė nosį ir pargriovė mano sielą.

– Afrikietiški įrašai, – visai be reikalo paaiškino Kramlis.

– Puiku, – pagyriau. – Ei, kas čia?

Dešimt tūkstančių Afrikos flamingų pakilo į orą nuo šviesaus skaidraus vandens lagūnos prieš penkis tūkstančius dienų, kai dar lankiau vidurinę, o Martinas ir Osa Džonsonai skrido iš laukinių žvėrių minamų Afrikos kelių į Kaliforniją, kad vaikštinėtų tarp paprastų žmogelių ir pasakotų įdomias istorijas.

Ir tada prisiminiau.

Tą dieną, kai turėjau lėkte lėkti pasiklausyti Martino Džonsono kalbos, jis žuvo lėktuvo katastrofoje prie pat Los Andželo.

Bet dabar Elmo Kramlio džiunglėse, primenančiose rojų, buvo Martino Džonsono paukščiai.

Mano širdis pakilo su jais.

Pažvelgiau į dangų ir tariau:

– Ką darysite, Kramli?

– Nieko, – atsakė jis. – Senoji kanarėlių dama gyvens amžinai. Galiu lažintis.

– Aš palūžau, – prisipažinau.

Tądien vėliau paplūdimy pasirodę skenduoliai tikrai sugadino visas iškylas. Žmonės pasipiktino, susikrovė pintines, išėjo namo. Šunis, kurie spėriai nulėkė žemyn pasižiūrėti į nepažįstamuosius, gulinčius ant kranto, paršaukė piktos moterys ar suirzę vyrai. Vaikus subūrė į grupes ir išsiuntė peikdami, liepdami nebendrauti su tokiais keistais svetimaisiais.

Šiaip ar taip, skendimas buvo uždrausta tema. Apie jį, kaip ir apie seksą, niekada nekalbėdavo. Vadinasi, kai skenduolis išdrįsdavo paliesti krantą, jis ar ji tapdavo *persona non grata*. Vaikai galėdavo pulti prie jų ir mintyse atlikti niūrias apeigas, bet damos, kurios likdavo po to, kai šeimos susigūždavo ir išlėkdavo, išskleisdavo skėčius ir atsukdavo nugaras, tarsi koks maištingas alsavimas kviestų iš bangų. Niekas negalėjo pakeisti padėties. Užmiršti banglentininkai paprasčiausiai ateidavo be kvietimo, be leidimo ar įspėjimo ir tarsi nepageidaujami giminaičiai būdavo grūdami į paslaptingus ledo namus žemyne.

Vos tik pasirodo koks nepažįstamas banglentininkas, išgirsti smėlį kapstančių vaikučių balsus:

– Žiūrėk, mamyte, žiūrėk!

– Traukis! Traukis!

Ir išgirsti nubėgančiųjų nuo vis dar šiltų fugasų* pakrantėje trepsėjimą.

Grįždamas iš Kramlio, išgirdau apie nelaukiamus lankytojus, apie skenduolius.

Man nepatiko palikti saulę, kuri, rodos, amžinai šviesdavo Kramlio sode.

Pasiekęs jūrą, tarsi patekau į kitą šalį. Atsklido rūkas, lyg džiaugdamasis visomis blogomis pakrantės naujienomis. Sken-

* Didelės galios sprogstamosios medžiagos užtaisas, dedamas negiliai vandenyje.

duoliai neturėjo nieko bendra su policija, naktinėmis traumomis ar paslaptingomis staigmenomis kanaluose, kurie visą naktį čiulpsėjo dantis. Tai buvo paprasčiausios potvynio bangos.

Krantas dabar buvo tuščias. Bet pažvelgęs į senąją Venecijos prieplauką, pasijutau dar tuštesnis.

– Blogi ryžiai, – išgirdau kažką šnabždant. Save.

Senas kinų užkeikimas, šaukiamas pasėlių kraštuose, norint užtikrinti, jog gero derliaus nesugadins pavydūs dievai.

– Blogi ryžiai...

Nes kai kas galiausiai užlipo ant didelės gyvatės.

Kai kas ją sutraiškė.

Geležinkeliukas amžiams dingo iš tolimojo prieplaukos galo.

Tai, kas liko iš jo, gulėjo dabar, pavakary, tarsi didelis išbarstytų šiaudelių žaidimas. Bet dabar šį žaidimą žaidė tik didelė garinė žemsemė, šnarpšdama, lenkdamasi paimti kaulelių ir džiaugdamasi jais.

– Kada baigsis mirtys? – girdėjau prieš kelias valandas klausiantį Kelą.

Priešais tuščias prieplaukos galas, jo išskrostas skeletas, ir rūko banga keliauja kranto link. Jaučiau šaltų strėlių krušą į nugarą. Mane sekė. Atsisukau.

Bet manęs niekas nepersekiojo.

Skersai gatvės pamačiau A. L. Šrenką. Jis bėgo susikišęs rankas į lietpalčio kišenes, įtraukęs galvą į tamsią apykaklę, žvilgčiojo atgal tarsi šunų vejama žiurkė.

„Dieve, – galvojau, – dabar žinau, ką jis man primena.“

Po!

Žinomos nuotraukos, niūrūs Edgaro Alano portretai, jo plati balta spindinti kakta, svajingos šiaurės pašvaistės akys ir pasmerktos bejėgiškumui lūpos, palaidotos po tamsiais ūsais, kaklaraištis, kreivai parištas po netvarkinga apykakle, apglėbusia jo visada konvulsiškai trūkčiojančią ir seiles ryjančią gerklę.

Edgaras Alanas Po.

Po bėgo. Šrenkas bėgo dirsčiodamas atgal į greitą beformį rūką.

„Dieve, – galvojau, – visa tai mus persekioja.“

Kai pasiekiau Venecijos kiną, nekantrus rūkas jau buvo įėjęs vidun.

Misterio Šeipšeido senasis Venecijos kinas buvo ypatingas, nes jis buvo paskutinis naktinis kinas, plūduriuojantis pakrantėje bet kur pasaulyje.

Priekinė kino dalis buvo ant betoninio tako, vedančio iš Venecijos į Vandenyno parką ir į Santa Moniką.

Galinė jo dalis taip rėmėsi į prieplauką, kad galas kyšojo virš vandens.

Stovėjau priešais kiną tą vėlyvą popietę. Pažiūrėjau į palapinę ir išsižiojau.

Čia nebuvo filmų sąrašo. Tik vienas didžiulis dviejų pėdų aukščio žodis.

SUDIE.

Tarsi man kas durklu būtų pervėręs pilvą.

Žengtelėjau prie bilietų kasos.

Joje man kaip koks maniakas šypsojosi Šeipšeidas ir mojavo.

– Sudie? – gedulingai paklausiau.

– Žinoma! – nusijuokė Šeipšeidas. – Ate ate, čiau. Iki. Ir nemokamai! Užeik! Bet kuris Daglo Ferbenkso, Tomo Mejano, Miltono Silo ir Čarzlo Rėjaus draugas yra mano draugas.

Susigraudinau išgirdęs vaikystės laikų vardus; žmonės, kuriuos mačiau mirgančius senoviniuose ekranuose, kai buvau dvejų, trejų, ketverių, sėdėjau motinai ant kelių šaltame kine Šiaurės Ilinojuje, kol atėjo blogi ryžiai ir mes nurūkome į vakarus senu apdaužytu *Kissel*, priešais oukius, mano tėtušis ieškojo darbo, kur mokėtų po dvylika dolcų per savaitę.

– Negaliu užeiti, misteri Šeipšeidai.

– Tik pažiūrėkit į berniūkštį, kuris to nedarys! – Šeipšeidas iškėlė rankas į dangų ir ėmė vartyti akis kaip Strombolis, suerzintas Pinokio ir trokštantis jį supjaustyti. – Kodėl?

– Kai dieną išeinu iš kino, mane apima depresija. Viskas blogai.

– Bet kurgi saulė? – suriko Šeipšeidas. – Kai išeisi, bus naktis!

– Šiaip ar taip, norėjau paklausti apie vakarą prieš tris dienas, – paaiškinau. – Gal kartais matėte tą senį iš bilietų kasos, Bilį, Vilį, Viljamą Smitą, laukiantį priešais kiną tą vakarą?

– Taip, aš jam šūktelėjau. Paklausiau: kas nutiko tavo galvai? Ar grizlis nusitempė tavo peruką, paklausiau. Jo šukuosena buvo tikrai juokinga. Tad kas pervažiavo jį žoliapjove? Demonas Kelas?

– Aha. Gal matėte, kas pasitiko Viljamą Smitą ir jį nusivedė?

– Buvau užsiėmęs. Šeši žmonės staiga atėjo bilietų, šeši! Kai apsižvalgiau, misterio Smito, Vilio nebebuvo. O ką?

Susigūžiau. Tikriausiai nusivylimas atsispindėjo mano veide. Šeipšeidas pagyvėjo nuo užuojautos ir iškvėpė kramtomosios gumos kvapą pro bilietų kasos stiklo kalbėjimo skylę.

– Spėk, kas bus viduje dideliame 1922 metų kandžių suėstame sidabriniame ekrane? Ferbenksas! „Juodasis Piratas". Gišas! „Nuvytę žiedai". Lonas Čeinis! „Operos vaiduoklis". Kuris buvo žaviausias?

– Dievulėliau, misteri Šeipšeidai, juk tai nebylusis kinas.

– Na ir kas? Kur buvai 1928-aisiais, jei nepastebėjai? Kuo daugiau kalbų, tuo mažiau kino! Statulos vaidino. Lūpos judėjo, o tavo kojos užsnūsdavo. Taigi šie paskutiniai vakarai, tyla, hm? Ramybė, taip? Keturiasdešimties pėdų skersmens tyla ir gestai ir dvidešimties pėdų aukščio pikti ir klastingi žvilgsniai. Tylūs vaiduokliai. Nė šnipšt piratai. Chimeros ir kupriai,

šnekėję vėjui pučiant, lietui lyjant ir leidę vargonams kalbėti už juos, a? Daugybė vietų. Eik.

Jis paspaudė žalvarinį bilietų mygtuką.

Mašina išspjovė man gražų naują oranžinį bilietą.

– Taip, – paėmiau bilietą ir pažvelgiau į veidą šiam senukui, kuris keturiasdešimt metų nesirodė saulėje, kuris beprotiškai mėgo filmus ir kuris greičiau skaitytų *Silver Screen* nei *Encyclopaedia Britannica.* Jo akys buvo švelniai apkvaišusios nuo meilės seniems veidams vakardienos plakatuose.

– Ar Šeipšeidas* tikra jūsų pavardė? – galiausiai paklausiau.

– Ji reiškia namą kaip šis, kur šešėliai turi formą ir visos formos yra šešėliai. Ar turi geresnę pavardę?

– Ne, sere, misteri Šeipšeidai, – ir neturėjau.

– Kas... – pradėjau.

Bet Šeipšeidas atspėjo su pasigardžiavimu.

– Kas nutiks man rytoj, kai bus nuverstas mano kinas! Sakyčiau, nesijaudink! Mane globoja! Kaip ir mano filmus, dabar jie visi palapinėje, bet netoli, už vienos mylios į pietus paplūdimiu yra rūsys, kuriame aš leidžiu filmus ir juokiuosi.

– Konstansė Ratigan! – surikau. – Dažnai matydavau tą keistą šviesą, blykčiojančią jos rūsio lange ar viršuje jos priekiniame kambaryje vėlyvomis naktimis. Ar ten būdavot jūs?

– Kas dar? – nušvito Šeipšeidas. – Jau daugelį metų, baigęs čia, tiesiog fokstroto žingsniu trepsiu pakrante su dvidešimčia svarų filmų po kiekviena pažasčia. Konstansė visą dieną miega, visą naktį su manimi žiūri filmus ir valgo spragintus kukurūzus, tai Ratigan. Mes sėdime ir laikomės už rankų kaip du pakvaišę vaikučiai, apiplėšiame filmų saugyklas, o kartais tiek verkiame, kad nepastebime, kada reikia persukti rites.

* Angl. *shapeshade* – formos ir šešėliai.

Pažvelgiau į paplūdimį už kino ir nevalingai įsivaizdavau misterį Šeipšeidą, strykčiojantį per bangas naktį, apsikrovusį spragintais kukurūzais, nešantį Merę Pikford, Holovėjaus mulkius ir Tomą Miksą, lekiantį pas tą senovinę karalienę, kad būtų jai tarnaujantis meilužis tamsoje ir šviesoje, nušviečiančioje svajonių ekraną daugybe saulėtekių ir saulėlydžių.

Ir tada Šeipšeidas žiūri, kaip prieš pat aušrą, pasak gandų, Konstansė Ratigan bėga nuoga ir šoka į šaltas sūrias bangas, iškyla su sveikatingomis jūržolėmis tarp tiesių baltų dantų ir pinasi karališkus plaukus, kol Šeipšeidas šlubčioja į namus, tekant saulei, apsvaigęs nuo prisiminimų, niūniuodamas galingojo Vurlicerio melodijas dvasinga, širdinga ir laiminga burna.

– Klausyk, – jis pasilenkė į priekį kaip Ernestas Tesigeris „Senojo niūriojo namo“ koridorių prietemoje ar kaip daktaras Pretorijus, šmėksantis „Frankenšteino nuotakoje“. – Viduje nueik už ekrano, ar esi ten buvęs? Ne. Užlipk ant scenos į naktį už ekrano. Kokia patirtis! Tarsi būtum Kaligario kreivašoniuose kambariuose. Visada man dėkosi.

Pakračiau jam ranką ir įsispoksojau į ją.

– Jergutėliau, – suklykiau, – ta jūsų ranka. Ar tai ne letena, kuri išslydo iš tamsos už bibliotekos lentynų „Katėje ir kanarėlėje“, kad sučiuptų ir sunaikintų advokatą, jam dar nespėjus perskaityti testamento?

Šeipšeidas pažvelgė į savo plaštaką manojoje ir nušvito.

– Juk tu šaunus vaikinas? – pasiteiravo.

– Stengiuosi, misteri Šeipšeidai, – atsakiau. – Stengiuosi.

Viduje nupėdinau perėjimu žemyn, kol pasiekiau žalvarinius turėklus, tada užkopiau avanscenos laiptukais į amžiną vidurnakčio sceną, panirau už ekrano ir pažvelgiau į didžiules šmėklas.

Čia buvo šmėklos, aukšti, blyškūs juodakiai laiko vaiduoklių šešėliai, susisukę tarsi balti vilkdalgiai, nes mačiau juos sker-

sai, jie gestikuliavo ir judino lūpas tyloje, laukdami vargonų muzikos, kuri dar nesuskambo.

Ir štai greitai vaizdai pasikeitė, pasirodė Ferbenksas kreivu veidu, Gišas tirpo ekrane, Fetis Arbaklas suplonėjo šiame vaizde iš šono, užsigavo bado nualintą galvą į rėmo viršų ir nuslydo į tamsą, o aš stovėjau jausdamas, kaip po grindimis kyla potvynis, prieplauka, teatras, įsikūręs plūstančiuose vandenyse, dabar kilo, girgždėjo ir virpėjo, druskos kvapas skverbėsi pro lentas, paveikslai, balti kaip grietinėlė, tamsūs kaip rašalas, vis blykčiojo ekrane, o teatras kilo kaip dumplės ir grimzdo iškvėpdamas kaip dumplės, ir aš grimzdau su juo.

Kaip tik tada pratrūko vargonai.

Tai buvo tarsi akimirka prieš kelias valandas, kai didžiulė nematoma žemsemė puolė daužyti prieplauką.

Teatras susvirduliavo, pakilo ir nusileido tarsi važiuodamas geležinkeliu.

Vargonai šaukė, bliovė ir rikošetavo Bacho preliudiją taip, kad dulkės pakilo nuo senovinių sietynų, neramiai tarsi įkapės judėjo užuolaidos, o aš pats už ekrano siekiau ko nors nusigriebti, bet bijojau, kad kas nors taip pat prie manęs prisilies.

Virš manęs blyškūs atvaizdai troško, vebleno, ir Fantomas leidosi laiptais Paryžiaus operoje su balta kaukolės kauke ir skrybėle su plunksna, kaip Šeipšeidas prieš valandžiukę turėjo leistis tamsiu perėjimu, kad subarškintų ir suskambintų žalvarinius žiedus, laikančius trumpas užuolaidas aplink vargonus, kad atsisėstų tarsi Likimas ir Pražūtis, kad kaip voras lakstytų klavišais ir žiopčiotų išleisdamas Bachą.

Bijodamas pažvelgti sau už nugaros, žvelgiau pro trisdešimties pėdų aukščio vaiduoklius į nematomus žiūrovus, įsmeigusius akis į ekraną, virpančius nuo muzikos, įtrauktus baisių vaizdų, pakylėtus, o paskui nušveistus žemyn naktinio potvynio po teatro deniu.

Ar jis yra tarp visų tų blyškių veidų, neatitraukiančių žvilgsnio nuo blyksinčios praeities? Gedėtojas tramvajuje, žingsniuotojas kanalo pakraščiais, trečios valandos nakties lietaus palikėjas, ar jo veidas yra čia, o gal ten? Bespalviai mėnuliai dreba tamsoje, priekyje susibūrė sielos, dar daugiau už pusės žingsnio nuo jų, penkiasdešimt, šešiasdešimt žmonių, baisūs įtariamieji, o gal tik dar viena rūko ekskursija, skubanti susilieti su košmaru ir nugrimzti be garso, kai tik stiprus jūros sūkurys grįžta pasistiprinti.

„Kuris yra jis tarp visų šių nakties keliautojų, – svarsčiau, – ir ką galėčiau jam sušukti, kad išgąsdinčiau jį perėjime, kad galėčiau jį persekioti kaip laukinis?“

Milžiniška kaukolė šypsojosi iš ekrano, meilužiai paspruko ant Operos stogo, o Fantomas persekiojo juos, išskleidęs savo peleriną, nugirdęs jų baimingus meilės pašnekesius ir išvydęs šypsenas; vargonai gaudė, teatras šokinėjo ir kilo su sunkiais vandenimis, švęsiančiais jūros laidotuves, jei lentos prasiskirtų ir mes iškristume pro plyšius.

Mano akys klaidžiojo nuo vieno blausaus apversto veido prie kito, kilo aukštyn į mažą langelį kino mechaniko būdelėje, kur dalis kaktos ir maniakiška akis spoksojo žemyn į nuostabius likimus, nutapytus ekrane šviesos ir tamsos geizerių.

Varniška Po akis.

Arba greičiau Šrenko!

Taro kortų skaitytojas, psichologas, frenologas, numerologas ir...

Kino mechanikas.

Kažkas turi leisti filmą, kol Šeipšeidas daužo vargonus, klausydamasis savo džiaugsmo priepuolių. Daugelį naktų senukas lakstydavo iš bilietų kasos į filmų leidimo kambarėlį, o iš ten prie vargonų, pasišokinėdamas tarsi maniakas berniūkštis, apsimetęs išsiblaškiusiu vyru.

Bet dabar?..

Kas dar vėlyvos nakties valgiaraštyje iš kuprių, klajojančių skeletų ir gauruotų letenų, vagiančių mėnulio akmenis nuo miegančios moters kaklo?

Šrenkas.

Vargonų muzika pasiekė aukščiausią tašką. Vaiduoklis dingo. Ekrane sumirgėjo naujas vaizdas iš 1920-ųjų „Džekilo ir Haido".

Aš nušokau nuo scenos ir nubėgau perėjimu tarp šėtonų ir žudikų.

Po akis kino mechaniko langelyje buvo dingusi.

Kai pasiekiau kino mechaniko būdelę, ji buvo tuščia. Filmas pats vijosi iš ritės jonvabalių mašinoje. Džekilas, jau beveik tampantis Haidu, slydo žemyn šviesos spinduliais ir čiupo plaukų kamuolį ekrane.

Muzika nutilo.

Apačioje išeidamas radau išsekusį, bet laimingą Šeipšeidą, grįžusį į bilietų būdelę ir parduodantį vietas rūkui.

Prakišau rankas į vidų, sučiupau jo ranką ir paspaudžiau.

– Jokių blogų ryžių jums, a?

– Ką! – suriko Šeipšeidas, pamalonintas komplimento, bet nežinodamas kodėl.

– Jūs gyvensite amžinai, – paskelbiau.

– Argi žinai daugiau už Dievą? – pasišaipė Šeipšeidas. – Grįžk vėliau. Pirmą nakties Veidtas „Kaligaryje". Antrą – Čeinis „Juokis, kloune, juokis". Trečią – „Gorila". Ketvirtą – „Šikšnosparnis". Kas galėtų norėti daugiau?

– Ne aš, misteri Šeipšeidai.

Nuėjau į miglą.

– Ar nesi nusiminęs? – sušuko jis man pavymui.

– Nemanau.

– Jei turi apie tai mąstyti, nesi!

Atėjo gili naktis.

Mačiau, kad netoliese anksti, o gal amžiams uždarė Modes-

to kavinę, nežinojau, kaip yra iš tiesų. Čia negalėjau užduoti klausimo apie Viljamą Smitą ir šventinę šukuoseną bei vakarienę.

Prieplaukoje buvo tamsu. Vienintelė švieselė spingsojo A. L. Šrenko taro kortų pašiūrės lange.

Sumirksėjau.

Išsigandusi lempeliūkštė užgeso.

– Blogi ryžiai? – telefonu paklausė Kramlis. Bet balsas buvo linksmas, suprato, kad tai aš. – Kokios čia šnekos?

– Kramli, – sunkiai nurijau seilę, – turiu prie mūsų sąrašo pridėti dar vieną pavardę.

– Prie kokio sąrašo?

– Drauge su kanarėlių dama...

– Tai ne mūsų sąrašas, tai tavo...

– Šrenkas, – pasakiau.

– Ką!

– A. L. Šrenkas, Venecijos prieplaukos psichologas...

– Taro kortų būrėjas, keistuolis bibliotekininkas, mėgėjas numerologas, Penktasis Apokalipsės Raitelis?

– Jūs jį pažįstate?

– Vaiki, pažįstu visus skersai išilgai, prieplaukoje, virš jos, po ja, kiekvieną svorių kilnotoją, spardantį smėlį, naktiniame paplūdimyje visus negyvus valkatas, kuriuos auštant prikelia muskatelio po septyniasdešimt devynis centus kvapas. A. L. Šrenkas, tas varganas nykštukas? Jokiu būdu.

– Nedėkit ragelio! Mačiau tai jo veide. Jis to prašėsi. Kitas bus jis. Pernai rašiau apsakymą į *Dime Detective* apie du tramvajus stotyje, važiuojančius priešingomis kryptimis, valandžiukei sustojusius atšakoje. Vienas žmogus žiūri į kitą žmogų, jie apsikeičia žvilgsniais, ir pirmasis suvokia, kad jam visai ne-

reikėjo ten žiūrėti, nes žmogus kitame tramvajuje yra žudikas. Žudikas žiūri į jį ir šypsosi. Tai viskas. Šypsosi. O mano herojus suvokia, kad yra pasmerktas. Jis nusuka žvilgsnį, mėgindamas išsigelbėti. Bet kitas vyras, žudikas, vis dar žiūri. Ir kai mano herojus vėl pakelia galvą, tramvajaus langas kitoje pusėje yra tuščias. Jis suvokia, kad žudikas išlipo. Po akimirkos žudikas pasirodo mano herojaus tramvajuje, jo vagone, eina perėjimu ir atsisėda į kėdę kaip tik už mano herojaus. Panika, a? Panika.

– Puiki mintis, bet taip nebūna, – atkirto Kramlis.

– Būna dažniau, nei jūs manote. Mano draugas pernai važiavo rolsroisu skersai šalį. Pakeliui šešis kartus jo vos nenustūmė nuo kelio Oklahomoje, Kanzase, Misūryje ir Ilinojuje vyrai, kurie nekentė tokių brangių mašinų. Jei jiems būtų pavykę, tai būtų buvusi žmogžudystė, bet niekas nieko nebūtų supratęs.

– Tai kas kita. Brangi mašina yra brangi mašina. Jiems nerūpėjo, kas joje sėdi. Žudyti. Bet tai, ką sakai, yra...

– Šiame pasaulyje yra žudikų ir žudomųjų. Senis tramvajaus laukiamajame buvo žudomasis, kaip ir kanarėlių dama. Viskas atsispindi jų akyse: imk mane, sako jos, malonėk amžiams mane sugadinti.

– Šrenkas, – baigiau. – Lažinuosi iš gyvenimo.

– Nesilažink, – staiga ramiau pasiūlė Kramlis. – Esi geras vaikis, bet, Dievulėliau, tau dar pienas nuo lūpų nenudžiūvo.

– Šrenkas, – pakartojau. – Dabar, griūvant prieplaukai, jis irgi sugrius. Jei kas nors jo nenužudys, jis prisiriš „Vakarų nuosmukį“ ir „Melancholijos anatomiją“ sau po kaklu ir nušoks nuo to, kas liko iš prieplaukos galinės dalies. Šrenkas.

Tarsi man pritardamas, Kramlio afrikietiškoje teritorijoje suriaumojo liūtas, ištroškęs kraujo.

– Kaip tik tada, kai mudu ėmėme taip puikiai sutarti, – atsiduso Kramlis.

Ir padėjo ragelį.

Visoje Venecijoje užuolaidos kilo pirmą kartą per savaitę, mėnesį ar metus.

Tarsi būtų atsibudęs vandenynas, prieš užmigdamas amžiams.

Langų užuolaida tiesiai priešais mano butą mažame baltomis snaigėmis ištapytame namuke dieną pakilo ir...

Kai tąnakt įžengiau į savo butą, žvilgtelėjau ir susižavėjau.

Į mane spoksojo akys.

Ne viena pora, bet tuzinas, ne tuzinas, bet šimtas ar dar daugiau.

Akys buvo stiklinės ir gulėjo spindinčiais takeliais ar buvo išdėliotos ant mažų pjedestalų.

Akys buvo mėlynos, rudos, žalios, riešutinės ir geltonos.

Perėjau siaurą gatvelę ir žiūrėjau į nuostabią stiklo rutuliukų parodą.

– Kokį žaidimą būtų galima sužaisti mokyklos kiemo purve, – sušnibždėjau pats sau.

Akys nieko nesakė. Jos ilsėjosi ant savo stovų ar buvo išsibarsčiusios mažomis grupelėmis ant baltos aksominės medžiagos, spoksojo pro mane ir už manęs į kažkokią šaltą ateitį man už pečių ir nugaros.

Negalėjau pasakyti, kas padarė stiklo akis, kas įdėjo jas į langą ir kas laukė viduje, kad parduotų jas ir įstatytų į žmonių akiduobes.

Kad ir kas tai būtų, tai buvo dar vienas nematomas Venecijos gamintojas ir pardavėjas. Vieną kartą šio namuko urvo gilumoje mačiau akinamą mėlynai baltą ugnį ir kažkieno rankas, dirbančias su besilydančio stiklo ašaros formos lašais. Bet senuko (visi yra seni Venecijoje, Kalifornijoje) veidą dengė storas metalo ir stiklo skydas, atsparus ugniai. Priešais matei tik gimstantį naują žvilgsnį, aklą akį, įmestą į liepsnas, kad kitą dieną ji būtų paguldyta lange kaip šviesus saldainis.

Aš nežinojau ir to, ar kas nors buvo atėjęs pirkti šių ypatingų dirbinių. Niekada nemačiau žmogaus, įšlepsinčio vidun ar iškeliaujančio su šviesesniu žvilgsniu. Pernai langų užuolaidos buvo pakeltos vos kartą ar du per mėnesį.

Nuleidęs galvą, mąsčiau, keistos akys, ar matėte dingusias kanarėles? ar kur jos dingo?

Ir pridūriau: stebite mano namus, taip? Visą naktį išliekate budrios. Oras gali keistis. Gali būti lietaus. Mano durų skambutį gali paliesti šešėliai. Prašau viską įsidėmėti ir ilgai atsiminti.

Senieji mokyklos laikų draugai, blizgantys agatinio marmuro rutuliukai man nė nemirktelėjo.

Tuokart ranka lyg burtininko išslydo iš šešėlių parodos ir užtraukė dangčius ant akių.

Tarsi stiklo pūtėjui būtų nepatikę, jog spoksau į jo žvilgsnius.

O gal jis išsigando, kad išsilupsiu vieną akį ir užeisiu jos pakeisti.

Pirkėjas! Tai galėtų sugadinti jo puikius užrašus. Dešimt metų pučiamas stiklas ir nė karto neparduota.

Svarsčiau, gal jis parduoda ką nors kita, pavyzdžiui, 1910 metų maudymosi kostiumus?

Grįžęs į butą, pažvelgiau pro langą.

Skydas vėl pakilo, nes dabar jau nebebuvau Inkvizicija, stovinti lauke.

Akys buvo šviesios ir laukiančios.

„Ką, – svarsčiau, – jos pamatys šiąnakt?“

– Drebėt dėl nieko...

Aš tučtuojau atsibudau.

– Ką? – pasakiau tuščioms luboms.

Ar taip pasakė ledi Makbet?

Drebėt dėl nieko.

Bijoti nieko, nors nėra priežasties.

Ir privalėti gyventi su tuo nieku iki aušros.

Aš klausiausi.

Ar rūkas braižo mano duris? Ar migla tikrina rakto skylutę? O gal ten ypatingas mažytis lietutis sėlina, ant mano durų kilimėlio palikdamas jūržoles?

Bijojau pažiūrėti.

Atsimerkiau. Pažvelgiau į koridorių, vedantį į mano aštuonių kvadratinių metrų virtuvę ir į mano keturių kvadratinių metrų miniatiūrinę vonią.

Ten aną vakarą pakabinau seną apiplyšusį baltą chalatą.

Bet dabar chalatas nebebuvo chalatas. Nusiėmiau akinius ir gulėjau ant grindų šalia lovos, beveik apakęs, regėjau viziją... Chalatas... pasikeitė.

Tai buvo Pabaisa.

Kai buvau penkerių, gyvenau Ilinojaus rytuose, ir kai vidurnaktį turėdavau kopti tamsiais laiptais į vonią, Pabaisa visada stovėdavo laiptų viršuje, jei tik nedegdavo mažutė laiptinės lemputė. Kartais motina pamiršdavo ją įjungti. Iš visų jėgų mėgindavau lipti viršun, nepakėlęs galvos. Bet visada bijodavau ir tekdavo pakelti galvą. Ir Pabaisa visada būdavo ten, skleisdama garsus, tarsi tamsūs lokomotyvai lėktų tolyn per naktinį kaimą, laidotuvių traukiniai, nusivežantys brangius pusbrolius ar dėdes. Stovėdavau laiptų apačioje ir...

Klykdavau.

Dabar Pabaisa kybojo ant mano durų, vedančių į tamsą, į koridorių, į virtuvę, į vonią.

„Pabaisa, – galvojau, – dink.“

„Pabaisa, – kalbėjau su šešėliu. – Žinau, kad tavęs čia nėra. Tu esi niekas. Esi senas mano chalatas.“

Bėda ta, kad negalėjau aiškiai jo matyti.

Jei tik galėčiau pasiekti akinius, – galvojau, – užsidėti juos, pašokti.

Gulėdamas čia, tapau aštuonerių, paskui septynerių, tada penkerių, ketverių, vis mažėjau, mažėjau ir mažėjau, o Pabaisa ant durų didėjo, tamsėjo ir ilgėjo.

Bijojau net sumirksėti. Bijojau, kad nuo šio judesio Pabaisa švelniai nusklęs žemyn prie...

– A! – sukliko kažkas.

Nes suskambo telefonas kitoje gatvės pusėje.

„Užsičiaupk! – galvojau. – Pabaisa ims judėti.“

Telefonas skambėjo. Ketvirtą ryto. Ketvirtą! Dieve. Kas?..

Pegė? Įkliuvo meksikiečių katakomboje? Dingo?

Telefonas skambėjo.

Kramlis? Su skrodimo ataskaita, kurios nenoriu girdėti?

Telefonas skambėjo.

O gal balsas šalto lietaus ir bėgančios nakties, šiurkščių alkoholio klejonių audroje ir baisių ryto įvykių, kaip didelis tramvajus, klykiantis ties posūkiu?

Telefonas nutilo.

Stipriai užsimerkęs, sukandęs dantis, užsiklojęs galvą, įsikniaubiau į prakaituotą pagalvę. Pagalvojau, kad girdžiu sklandantį šnabždesį. Suledėjau.

Sulaikiau kvapą, sustabdžiau širdį.

Nes dabar, šią akimirką...

Argi nepajutau, kaip kažkas prisiliečia ir... sėdasi...

Ant mano lovos galo?

A. L. Šrenkas nebuvo kita auka.

Ir kanarėlių dama staiga neapskrido savo kambario ir nepranyko.

Dingo kažkas kitas.

Vos praaušus, šviesios stiklinės akys kitoje gatvės pusėje nuo mano senoko buto matė įkalčius.

Lauke sustojo sunkvežimis.

Išsekęs po nemiegotos nakties, išgirdau jį ir sujudėjau.

Kažkas pabeldė į mano karsto duris.

Man pavyko pakilti į orą ir kaip balionui nusklęsti iki durų, pažvelgti užtinusiomis akimis į didžiulio jaučio veidą. Šis veidas pasakė mano pavardę, pritariau, kad tai aš, jautis liepė man pasirašyti, pasirašiau kripėmis, kurios priminė lavono raizgalynes, ir stebėjau, kaip pasiuntinukas nutapsi atgal prie sunkvežimiuko, nukelia nuo jo pažįstamą ryšulį ir stumia jį takučiu.

– Dieve mano, – ištariau. – Kas čia? Kas?..

Bet didelis riedantis ryšulys atsitrenkė į durų rėmą ir išleido melodingą akordą. Susmukau, nes žinojau atsakymą.

– Kur norit jį padėti? – paklausė jautis, žvalgydamasis po perkrautą Grušo Markso* kambarėlį. – Čia bus gerai?

Jis nustūmė suvyniotą daiktą prie sienos, su panieka dirstelėjo į mano Gudvilio parduotuvėlės sofą, grindis be kilimo, į mano rašomąją mašinėlę ir nutripseno atgal į savo sunkvežimį, palikdamas plačiai atlapotas duris.

Pakeliui mačiau dešimt tuzinų šviesiai mėlynų, rudų, riešutinių stiklinių stebinčių akių, net kai nuplėšiau dangalus ir pažvelgiau į...

Šypseną!

– Dievulėliau! – surikau. – Tai pianinas, kuriuo girdėjau skambinant...

„Klevo lapų kilimą“.

Pokšt! Užsitrenkė sunkvežimio durelės. Sunkvežimis nuriaumojo tolyn.

Griuvau ant jau sugriuvusios sofos, visiškai netikėdamas ta plačia, abejinga, dramblio kaulo šypsena.

* Groucho (Julius) Marx (1890–1977), komediantas iš trijų brolių trupės, pripildžiusios filmus pašėlusio humoro.

„Kramli“, – pagalvojau. Jaučiau šlykščią šukuoseną, per daug nurėžti plaukai ant pakaušio, per trumpi šonuose. Pirštai sustiro.

„Ką, vaiki?“ – paklausė Kramlis.

„Persigalvojau. Manau, Kramli, tai nebus Šrenkas ar sena pamiršta paukščių dama.“

„Dievulėliau, – atsiliepė Kramlis, – kas?“

„Kelas, kirpėjas.“

Tyla. Atodūsis. Tada...

Spragt. Zrrr.

Štai kodėl, žvelgdamas į šią atgyveną iš Skoto Džoplino laikų, aš nenubėgau prie telefono skambinti savo draugui policijos detektyvui.

Visos stiklinės akys kitoje gatvės pusėje apžiūrėjo mano šukuoseną ir stebėjo, kaip uždarau duris.

„Dieve, – galvojau, – negalėčiau sugroti net „Šuniukų valso“.

Kirpykla buvo atidaryta ir tuščia. Skruzdėlės, bitės, termitai ir giminaičiai apsilankė čia iki pietų.

Stovėjau prie pagrindinių durų, žvelgdamas į visišką susidorojimą. Tarsi kas būtų įgrūdęs milžinišką siurblį pro duris ir viską išičiulpęs.

Žinoma, pianinas atkeliavo pas mane. Svarsčiau, kam atiteko ar kas norėjo kirpėjo kėdės, skysto tepalo, kremų, losjonų, kurie suteikė veidrodinei sienai spalvų ir atspalvių. Svarsčiau, kas susirinko visus plaukus.

Kirpyklos vidury stovėjo vyras, rodos, prisimenu jį, tai savininkas, penkiasdešimtmetis vyras, stumdantis šepetį per nesančius plaukus, per tuščias plyteles be jokios aiškios priežasties. Jis pakėlė galvą ir pamatė mane.

– Kelo nebėra, – pasakė.

– Matau, – atsiliepiau.

– Bjaurybė paspruko, skolingas man keturių mėnesių nuomą.

– Argi jam taip blogai sekėsi?

– Ne toks blogas buvo verslas, tik šukuosenos. Net už du dolcus jos buvo šlykščiausios, laimėdavo apdovanojimus visoje valstijoje.

Pasičiupinėjau pakaušį ir sprandą ir linktelėjau.

– Bjaurybė paspruko, skolingas man penkių mėnesių nuomą. Iš kaimyno bakalėjininko sužinojau, kad Kelas buvo čia septintą ryto. Gudvilis atėjo aštuntą kirpėjo kėdės. Gelbėjimo armija gavo visa kita. Niekas nežino, kam atiteko pianinas. Norėčiau jį rasti ir parduoti, atgauti kiek savo pinigų, – savininkas pažiūrėjo į mane.

Nieko neatsakiau. Pianinas yra pianinas. Kelas dėl nežinia kokių priežasčių atsiuntė jį man.

– Kaip manote, kur jis dingo? – paklausiau.

– Kiek girdėjau, turi giminaičių Oklahomoje, Kanzase, Misūryje. Kai kas čia lankėsi, girdėjo, kaip Kelas prieš porą dienų sakęs, kad ketina važiuoti tol, kol žemė pasibaigs, ir tada panirti tiesiai į Atlantą.

– Kelas to nepadarytų.

– Ne, jis greičiau paskęs kur nors Šerokio Striptizo kaime ir juo geriau, kad juo nusikratėme. Jėzau, jis buvo prastas kirpėjūkštis.

Įėjau vidun švariomis baltomis neplaukuotomis plytelėmis, nežinojau, ko ieškau.

– Kas jūs toks? – paklausė savininkas, iškėlęs šepetį kaip koks artileristas.

– Rašytojas, – atsakiau. – Pažįstate mane. Pamišėlis.

– Velniai griebtų, neatpažinau tavęs. Ar taip tave patvarkė Kelas?

Jis spoksojo į mano plaukus. Jaučiau, kaip kraujas plūsta į kaukolę.

– Dar vakar, – paaiškinau.

– Už tai jį reikėtų nušauti.

Perėjau kirpyklą ir užėjau už plonos medinės širmos, slepiančios kirpyklos galą, šiukšlių statines ir tualetą.

Pasižiūrėjau į šiukšlių dėžę ir pamačiau tai, ko ieškojau.

Kelo ir Skoto Džoplino nuotrauką, pridengtą negausių per mėnesį susikaupusių plaukų sruogų.

Pasilenkiau ir ją paėmiau.

Per kitas penkias sekundes mano kūnas virto ledu.

Nes Skotas Džoplinas buvo dingęs.

Kelas vis dar buvo čia, amžinai jaunas, besišypsantis, jo ploni pirštai laksto pianino klavišais.

Bet vyras, kuris šypsodamasis stovėjo už jo.

Nebuvo Džoplinas.

Ten buvo kitas vyras, negras, jaunesnis, atrodantis kur kas nuodėmingiau.

Įsižiūrėjau iš arti.

Ten, kur buvo Skoto galva, buvo matyti sukietėjusių senų klijų žymės.

„Jėzus Kristus pasigailėjo Kelo, – pagalvojau. – Nė vienas mūsų niekada nepagalvojome pažiūrėti atidžiau.“ Žinoma, nuotrauka visada būdavo po stiklu, kabėjo gana aukštai ant sienos, nebūtų lengva ją pasiekti.

Kažkada, labai seniai, Kelas rado Skoto Džoplino nuotrauką, iškirpo jo galvą ir priklijavo ant kito vaikino veido, visiškai tiksliai. Tikriausiai jis padirbo ir parašą. Ir visus šiuos metus mes žiūrėjome į ją, dūsavome, pliaukšėjome liežuviu ir kartojome: „Ei, Kelai, puiku! Argi tu nenuostabus? Dirstelkit čia!“

Ir visus šiuos metus Kelas žiūrėjo ten, žinojo, kad tai baisi apgavystė, kad jis kerpąs plaukus taip, jog klientas atrodo tarsi sutaršytas Kanzaso viesulo ir sušukuotas siautėjančio kviečių pjovėjo.

Apverčiau fotografiją ir įkišau ranką į šiukšliadėžę, – mėginau rasti trūkstamą Skoto Džoplino nukirstą galvą.

Žinojau, kad jos nerasiu.

Kažkas ją paėmė.

O tas, kas nuplėšė ją nuo nuotraukos, paskambino ir pasakė Kelui. Tave permato! Tu nuogas! Tave atskleidė! Prisimenu, kaip skambėjo Kelo telefonas. O Kelas bijojo ir nekėlė ragelio.

Ir kas gi įvyko kirpykloje? Prieš dvi tris dienas, kaip paprastai patikrinęs fotografiją, Kelas pasijuto tarsi išverstais viduriais. Dingus Džoplino galvai, dingo ir Kelas.

Jis tik atidavė labdarai kirpėjo kėdę, Gelbėjimo armijai tonikus, tyliai perdavė man savo pianiną.

Lioviausi ieškojęs. Sulanksčiau Kelo be Džoplino nuotrauką ir išėjau žiūrėdamas, kaip savininkas šluoja plyteles be plaukų.

– Kelas, – ištariau.

Savininkas nebešlavė.

– Kelas to nepadarė, – murmėjau. – Norėjau pasakyti: Kelas nepadarytų, tai yra ar Kelas dar gyvas?

– Šunsnukis, – burbtelėjo savininkas. – Gyvas už keturių šimtų mylių į rytus nuo čia, vis dar skolingas septynių mėnesių nuomą.

Ačiū Dievui. Neteks sakyti Kramliui apie jį. Bent jau ne dabar. Išvykimas nėra žmogžudystė, išvykęs žmogus nėra nužudytas.

Ne?

Vyksta į rytus? Argi Kelas nėra negyvėlis, vairuojantis mašiną?

Nuėjau prie durų.

– Vaikinuk, – prabilo savininkas, – atrodei prastai ateidamas, atrodai prastai išeidamas.

„Ne taip prastai kaip kai kurie žmonės“, – pagalvojau.

Kur eisiu dabar? Svarsčiau, jei ta šypsena yra ten, pripildžiusi mano miegamąjį-svetainę, o aš tik galiu spausdinti *Underwood Standard?*

Šią popietę dujų kolonėlės telefonas suskambo pusę trijų. Iškankintas bemiegės nakties, aš gulėjau lovoje.

Gulėjau ir klausiausi.

Telefonas nenutilo.

Jis skambėjo dvi minutes, tris. Kuo ilgiau jis skambėjo, tuo šalčiau man darėsi. Kol išsiropščiau iš lovos, užsitempiau maudymosi kelnaites ir pėdinau per gatvę, tirtėjau kaip per pūgą.

Pakėlęs ragelį, pajutau Kramlį toli kitame laido gale ir jam neprabilus jau galėjau atspėti jo naujienas.

– Tai nutiko, tiesa? – paklausiau.

– Iš kur žinai? – atrodė, kad Kramlis irgi nemigęs visą naktį.

– Kodėl ten ėjote? – teiravausi.

– Prieš valandą skutausi ir staiga mane apėmė nuojauta, Jėzau, kaip tuos, apie kuriuos kalbi. Aš vis dar čia, laukiu koronerio. Ateisi pareikšti: aš taip ir sakiau?

– Ne, bet ateisiu.

Padėjau ragelį.

Kai grįžau į butą, Niekas vis dar kybojo ant koridoriaus durų, vedančių į vonią. Nutraukiau jį nuo durų, parbloškiau ant grindų ir sutrypiau. Atrodė, tik tai bus teisinga, nes jis pranyko naktį aplankyti kanarėlių damos ir grįžo nieko man nepasakęs, prieš pat auštant.

„Dieve, – galvojau sustiręs stovėdamas ant chalato, – visi narveliai dabar tušti!“

Kramlis stovėjo vienoje Žemutinio Nilo, išdžiūvusios upės vagos, pusėje. Aš stovėjau kitoje. Viena policijos mašina ir lavoninės furgonas laukė apačioje.

– Tau tai nepatiks, – perspėjo Kramlis.

Jis stovėjo laukdamas, kol jam linktelsiu, ir jis nutrauks paklodę.

Paklausiau:

– Ar skambinote man vidurnaktį?

Kramlis papurtė galvą.

– Ar seniai ji mirė?

– Manome, kad maždaug prieš vienuolika valandų.

Mintimis grįžau į praeitį. Ketvirta ryto. Kai per gatvę naktyje skambėjo telefonas. Kai Niekas skambino man šį tą pasakyti. Jei būčiau nubėgęs atsiliepti, šaltas vėjas būtų padvelkęs iš ragelio, kad pasakytų man... tai.

Linktelėjau. Kramlis nutraukė paklodę.

Parduodamų kanarėlių dama buvo čia ir nebuvo. Dalis jos išlėkė į tamsą. Baisu buvo žiūrėti į tai, kas liko.

Jos akys buvo įbestos į kažkokį siaubingą Nieką, daiktą ant mano koridoriaus durų, nematomą svorį mano lovos gale. Lūpos, kurios kadaise šnabždėjo pravertos, sakydamos „pakilk, užeik, sveikas“, dabar žiojėjo apstulbusios, protestuodamos. Jos norėjo, kad kai kas dingtų, išsinešdintų, nepasiliktų!

Laikydamas paklodę, Kramlis pažvelgė į mane.

– Spėju, turiu tavęs atsiprašyti.

– Už ką?

Buvo sunku kalbėti, nes ji žvelgė pro mus į kažkokį siaubą ant lubų.

– Nes atspėjai teisingai. O aš abejojau.

– Nebuvo sunku atspėti. Tai mano miręs brolis. Tai mano miręs senelis ir mano mirę dėdės. Ir motina su tėvu. Visos mirtys yra tokios pačios, tiesa?

– Aha, – Kramlis nuleido paklodę, pūgą virš Nilo slėnio rudenį. – Bet tai paprasčiausia mirtis, vaiki. Ne žmogžudystė. Tokia veido išraiška būna visų žmonių, kai jie jaučia, jog širdis plyšta krūtinėje.

Norėjau išrėkti argumentus. Prikandau liežuvį. Kažkas, ką

pamačiau akies kampučiu, privertė mane nusisukti ir prieiti prie tuščių narvelių. Kelias akimirkas žvelgiau, kol viską suvokiau:

– Jėzau, – sušnibždėjau. – Hirohito. Adis Abeba. Jie dingo.

Atsisukęs pažiūrėjau į Kramlį ir pirštu parodžiau į narvelius.

– Kažkas iš narvelių paėmė senus laikraščius. Tas, kas atėjo čia, ne tik mirtinai ją išgąsdino, bet ir paėmė popierius. Dievulėliau, jis suvenyrų kolekcininkas. Lažinuosi, kad jo kišenė pilna pramuštų tramvajaus bilietų konfeti, be to, ten yra ir nukirsta Skoto Džoplino galva.

– Kas Skoto Džoplino?

Kramlis nenorėjo, bet galiausiai priėjo ir pažiūrėjo į narvelių dugnus.

– Raskite tuos laikraščius ir rasite jį, – paaiškinau.

– Juokų darbas, – atsiduso Kramlis.

Jis vedė mane žemyn pro nusuktus į sieną veidrodžius, kurie nematė, kaip kažkas naktį užlipo viršun, ir nematė jo išeinančio. Kažkodėl ištiesiau ranką ir išėmiau iškabą iš byrančių lipnia juostele suklijuotų rėmelių. Kramlis stebėjo mane.

– Ar galiu ją pasiimti? – paprašiau.

– Kai tik žiūrėsi į ją, jausi skausmą, – tarė Kramlis. – Velniop. Pasiimk.

Sulanksčiau ją ir įsikišau į kišenę.

Viršuje paukščių narveliai negiedojo giesmelių.

Įėjo koroneris, dvelkdamas popietės alumi ir švilpaudamas.

Pradėjo lyti. Lijo visoje Venecijoje, kol Kramlio mašina vežė mus tolyn nuo jos namo, tolyn nuo mano namo, tolyn nuo telefonų, skambančių ne tomis valandomis, tolyn nuo pilkos jūros ir tuščios pakrantės, ir prisiminimų apie paskendusius plaukikus. Mašinos priekinis stiklas buvo tarsi didžiulė akis, žliumbianti ir išdžiūstanti, vėl ašarojanti, kai valytuvas sujudė-

davo ir stabteldavo, sujudėdavo ir stabteldavo, ir sucypdavo, kad vėl sujudėtų. Žiūrėjau tiesiai prieš save.

Jau savo džiunglių namuke Kramlis pažvelgė man į veidą, nutarė, kad vietoj alaus bus gerai išgerti brendžio, davė man jo ir linktelėjo telefonui savo miegamajame.

– Ar turi pinigų paskambinti į Meksiką?

Papurčiau galvą.

– Dabar turi, – atsakė Kramlis. – Skambink. Kalbėkis su savo mergina. Uždaryk duris ir kalbėkis.

Sučiupau jo ranką ir žiopčiodamas vos nesutraiškiau visų kaulų. Tada paskambinau į Meksiką.

– Pege!

– Kas čia?

– Tai aš, aš!

– Dieve mano, tavo balsas toks keistas, toks nutolęs.

– Aš esu toli.

– Dėkui Dievui, esi gyvas.

– Aišku.

– Pereitą naktį mane buvo apėmęs baisus jausmas. Negalėjau užmigti.

– Kelintą valandą, Pege, kelintą valandą?

– Ketvirtą, o ką?

– Jėzau.

– Kas?

– Nieko. Aš irgi negalėjau užmigti. Kaip Meksikas?

– Pilnas mirties.

– Dieve, maniau, kad ji visa čia.

– Kas?

– Niekas. Viešpatie, gera girdėti tavo balsą.

– Pasakyk ką nors.

Pasakiau ką nors.

– Vėl pasakyk!

– Kodėl šauki, Pege?

– Nežinau. Taip, žinau. Kada man pasipirši, velniai tave griebtų!

– Pege, – sunerimęs ištariau.

– Taigi kada?

– Trisdešimt dolerių per savaitę, keturiasdešimt, kai man pasiseka, kai kada nieko, kai kada ištisus mėnesius nieko.

– Priimsiu skurdo įžadus.

– Aišku.

– Tikrai. Po dešimt dienų būsiu namie ir priimsiu abu įžadus.

– Dešimt dienų, dešimt metų.

– Kodėl moterys visada prašo vyrų, kad jie paprašytų jų rankos?

– Nes mes bailiai ir labiau bijome už jus.

– Aš tave apsaugosiu.

– Tai tik šnekos, – pagalvojau apie praėjusios nakties duris ir daiktą, kybantį ant durų, ir daiktą mano kojūgalyje. – Geriau paskubėk.

– Ar prisimeni mano veidą? – staiga paklausė ji.

– Ką?

– Juk tu prisimeni jį, tiesa, nes, Dieve, vos prieš valandą nutiko tas baisus, siaubingas dalykas, negalėjau prisiminti tavojo, tavo akių spalvos ir supratau, kokia kvailė buvau, kad nepasiėmiau tavo nuotraukos, ir viskas pranyko. Išsigąstu pagalvojusi, kad galėjau pamiršti. Niekada manęs nepamirši, tiesa?

Nepasakiau jai, kad kaip tik vakar pamiršau jos akių spalvą, kad drebėjau dėl to visą valandą ir kad tai buvo tarsi mirtis, bet negalėjau suvokti, kas mirė pirmas, – Pegė ar aš.

– Ar mano balsas padeda?

– Taip.

– Ar aš ten su tavimi? Ar matai mano akis?

– Taip.

– Dėl Dievo meilės, vos padėjęs ragelį, išsiųsk man nuotrauką. Nebenoriu bijoti...

– Aš turiu tik šlykščią automato nuotrauką už dvidešimt penkis centus...

– Siųsk ją! Man nereikėjo atvykti čia ir palikti tave ten, nesaugų.

– Tu kalbi, tarsi būčiau tavo vaikas.

– Kas gi dar esi?

– Nežinau. Ar meilė gali apsaugoti žmones, Pege?

– Turi. Jei ji tavęs neapsaugos, niekada neatleisiu Dievui. Kalbėkime. Kol kalbame, meilė yra čia ir tau viskas gerai.

– Man jau viskas gerai. Dėl tavęs taip. Šiandien man buvo bloga, Pege. Nieko rimta. Kažko užvalgiau. Bet dabar jau gerai.

– Kai grįšiu namo, atsikraustysiu pas tave, kad ir ką sakytum. Jei susituoksime, gerai. Tau tiesiog teks priprasti prie mano darbo, kol baigsi Didįjį Amerikos epą, ir, velniai jį tegriebia, užsičiaupk. Kada nors, vėliau, tu išlaikysi mane!

– Ar tu man įsakinėji?

– Žinoma, nes nekenčiu padėti ragelį, paprasčiausiai noriu pliurpti kiaurą dieną, bet žinau, kad tai kainuoja tau krūvas pinigų. Pasakyk dar kai ką, tai, ką noriu girdėti.

Pasakiau dar kai ką.

Ir ji pranyko, telefono linija zvimbė ir paliko mane su variniu dviejų tūkstančių mylių ilgio laidu ir milijardu ten tūnančių šešėlinių šnabždesių, artėjančių prie manęs. Atstūmiau juos, kol dar nepasiekė mano ausies ir neįslydo į galvą.

Atidariau duris, išėjau ir radau Kramlį, laukiantį prie šaldytuvo, siekiantį maisto.

– Atrodai nustebęs, – nusijuokė jis. – Taip įsitauškei, kad pamiršai esąs mano namuose?

– Pamiršau, – prisipažinau.

Ir ėmiau viską, ką jis man davė iš šaldytuvo, man varvėjo nosis, dėl peršalimo atrodžiau nusiminęs.

– Čiupk keletą nosinaičių, vaiki, – pasiūlė Kramlis. – Imk visą dėžutę.

– Ir kol esi čia, – pridūrė, – išvardyk man likusius iš savo sąrašo.

– Mūsų sąrašo, – pataisiau jį.

Jis prisimerkė, nervingai perbraukė ranka plikę ir linktelėjo.

– Tuos, kurie mirs po jos, pagal egzekucijų tvarką.

Jis užsimerkė prislėgtas naštos.

– Mūsų sąraše, – pridūrė.

Ne iš karto papasakojau jam apie Kelą.

– Ir kol esi čia, – Kramlis vėl gurkštelėjo alaus, – užrašyk žudiko pavardę.

– Tai turėtų būti kas nors, kas visus Kalifornijos Venecijoje pažįsta, – atsakiau.

– Tai galėčiau būti aš, – įsiterpė Kramlis.

– Nekalbėkit taip.

– Kodėl?

– Nes, – atsakiau, – tai mane baugina.

Sudariau sąrašą.

Sudariau du sąrašus.

Ir staiga suvokiau, jog sudarinėju tris.

Pirmasis sąrašas galimų žudikų buvo trumputis, tačiau netikėjau, kad kuris nors iš jų yra žudikas.

Antrasis vadinosi „Pasirink savo auką“, ir čia išvardijau tuos, kurie pranyks vienas po kito.

Bevardydamas suvokiau, kad jame įkalinau visus Venecijos klajoklius. Taigi prirašiau puslapiuką apie kirpėją Kelą, dar jam nespėjus pasprukti iš mano atminties, o kitą – apie Šrenką, bėgantį gatve, ir dar vieną apie visus tuos žmones geležin-

keliuke su manimi, krentančius į pragarą, ir dar vieną apie didelį naktinį plūduriuojantį teatrą, skrodžiantį Stiksą Mirusiųjų salos link, ir – neįtikėtina! – skęstantį misterį Šeipšeidą!

Galiausiai išrėžiau pamokslą apie panelę Paukščiagiesmę, prirašiau puslapį apie stiklines akis, paėmiau visus šiuos puslapius ir susidėjau į savo Kalbančią Dėžę. Šią dėžę laikiau prie rašomosios mašinėlės, ten gulėjo mano idėjos, ankstyvą rytą prabylančios ir sakančios man, kur jos nori eiti ir ką nori daryti. Gulėdavau pusiausnūda klausydamasis, paskui atsikeldavau ir eidavau joms padėti savo rašomąja mašinėle, leisdavau joms eiti ten, kur joms labiausiai norėdavosi, ir atlikti ką nors ypatinga ir keista; taip rašydavau savo apsakymus. Kartais ten būdavo šuo, kuriam reikėdavo pasikapstyti kapinėse. Kartais laiko mašina, turinti nukeliauti į praeitį. Kartais žaliasparnis žmogus, turėdavęs skraidyti naktį, kad jo niekas nepamatytų. Kartais ten būdavau aš, besiilgintis Pegės savo karstinėje lovoje.

Nunešiau vieną sąrašų Kramliui.

– Kaip tu čia nepanaudojai mano rašomosios mašinėlės? – pasišaipė Kramlis.

– Jūsiškė prie manęs dar nepripratusi, ji eitų drauge su manimi. Manoji lekia priešais mane, o aš bėgu ir ją vejuosi. Perskaitykite.

Kramlis perskaitė mano galimų aukų sąrašą.

– Dieve, – sušnibždėjo, – tu čia surašei pusę Venecijos prekybos klubo, Liūtų klubą, sendaikčių turgų ir Prieplaukos Amerikos karnavalo savininkus.

Jis sulankstė lapuką ir įsikišo į kišenę.

– Kodėl tau čia neįrašius keleto draugų iš to laiko, kai gyvenai Los Andžele?

Man sustingo krūtinė.

Pagalvojau apie rūsį, tamsius koridorius, mieląją ponią Gutjerez ir šauniąją Fanę.

Šaltis vis sklido.

– Nekalbėkit taip, – paprašiau.

– Kur kitas žudikų sąrašas? Ar į jį irgi įrašei Prekybos klubą?

Papurčiau galvą.

– Bijai man jį parodyti, nes aš esu vienoje eilėje su jais? – kamantinėjo Kramlis.

Išsitraukiau sąrašą iš kišenės, peržvelgiau ir suplėšiau.

– Kur jūsų šiukšliadėžė? – paklausiau.

Net kol kalbėjau, rūkas artėjo Kramlio gatve. Jis stabtelėjo tarsi ieškodamas manęs, o paskui, kad patvirtintų mano paranojiškus įtarinėjimus, prisėlino ir apklojo Kramlio sodą, užgesino kalėdines apelsinų ir citrinų lemputes ir paskandino žiedus, kad šie net susiskleidė.

– Kaip jis drįso čia ateiti? – paklausiau.

– Visi drįsta, – paaiškino Kramlis.

– *Qué*? Ar čia Pamišėlis?

– *Sí*, ponia Gutjerez.

– Ar aš skambinu į biurą?

– Taip, ponia Gutjerez.

– Fanė šaukia lauke, savo balkone!

– Girdžiu ją, ponia Gutjerez...

Toli saulėtame žemyne, kur nėra nei rūko, nei miglos ar lietaus ir jokių bangų, atnešančių keistus lankytojus, buvo daugiabutis, ir Fanės sopranas kvietė kaip sirenos.

– Pasakyk jam, – girdėjau ją dainuojant, – kad turiu naują Mocarto „Stebuklingoji fleita“ įrašą!

– Ji sako...

– Jos balsas atsklinda, ponia Gutjerez. Pasakykit jai, ačiū Dievui, tai laimingas įrašas.

– Ji nori, kad apsilankytumėt, ji jūsų ilgisi ir sako, kad tikisi, jog jai atleidote.

„Už ką?“ – mėginau prisiminti.

– Ji sako...

Fanės veidas plaukiojo šiltame tyrame ore.

– Liepk jam ateiti, bet tegul nieko neatsiveda!

Pasijutau kaip pradurtas balionas. Senų ledų šmėklos sukilo mano kraujyje. „Kada tai padariau? – svarsčiau. – Ką, jos manymu, galėčiau atsivesti, ir nekviestą?“

Ir tada prisiminiau.

Chalatas, vidury nakties kybantis ant durų. Palik jį ten. Parduodamos kanarėlės. Nepasigriebk tuščių narvelių. Liūto narvas. Neridenk jo gatvėmis. Lonas Čeinis. Nenuplėšk jo nuo sidabrinio ekrano ir neįsikišk į kišenę. Ne.

„Dieve, Fane, – galvojau, – ar rūkas rieda į žemyno gilumą prie tavęs? Ar migla pasieks tavo daugiabutį? Ar lietus barbens į tavo duris?“

Aš taip garsiai sušukau į ragelį, kad Fanė galėjo mane išgirsti ten, apačioje.

– Pasakykit jai, ponia Gutjerez, kad ateisiu vienas. Vienas. Bet pasakykit jai, kad gal ateisiu. Neturiu pinigų, net tramvajaus bilietui. Gal ateisiu rytoj...

– Fanė sako, jei ateisi, ji duos tau pinigų.

– Puiku, bet mano kišenėse dabar švilpauja vėjai.

Kaip tik tada pamačiau, kad paštininkas pereina gatvę ir kiša voką į mano pašto dėžutę.

– Palaukit, – sušukau ir išbėgau lauk.

Laiškas buvo iš Niujorko su trisdešimties dolerių čekiu už apsakymą, kurį ką tik pardaviau *Bizarre Tales*. Apsakymas apie vyrą, kuris bijojo vėjo, sekančio jį aplink visą pasaulį iš Himalajų, purtančio jo namą vėlyvą naktį, išalkusio jo sielos.

Parbėgau prie telefono ir sušukau:

– Jei spėsiu į banką – ateisiu šįvakar!

Fanė gavo žinutę ir sudainavo tris natas iš „Varpų giesmės", kol transliatorius dar neišsijungė.

Nukūriau į banką.

„Kapinių rūke, – galvojau, – nelipk į traukinį priešais mane, važiuojantį pas Fanę."

Jei prieplauka buvo didžiulis „Titanikas", pasitinkantis ledkalnį naktyje, kol žmonės lanksto denio kėdes, o kažkas dainuoja „Arčiau, mano Dieve, prie tavęs", kol šis paspaudžia stūmoklį trinitrotolueno detonatoriuje...

Tada daugiabutis *Temple* ir *Figueroa* gatvių sankryžoje vis dar plūduriuoja ispanakalbių kvartale, su užuolaidomis, žmonėmis ir apatiniais, kabančiais prie daugumos langų, skalbiniais, baisiai susuktais skalbyklių, stovinčių prieangiuose, ir su kukurūzų paplotėlių bei delikatesinės jautienos kvapais, besismelkiančiais iš koridorių.

Čia buvo tik mažytė Elis sala, plaukianti su žmonėmis iš maždaug šešiolikos šalių. Šeštadienio vakarais viršutiniame aukšte čia vykdavo tortiljų festivaliai, koridoriuose visi šokdavo kongą*, bet didžiąją savaitės dalį durys būdavo uždarytos, žmonės anksti sueidavo vidun, nes visi dirbo miesto centro drabužių parduotuvėse, pigiose krautuvėlėse ar ten, kas liko iš gynybinės pramonės slėnyje, arba Olveros gatvėje pardavinėdavo pigią bižuteriją.

Niekas nesirūpino daugiabučiu. Savininkė ponia O'Brajen lankydavosi kuo rečiau: bijojo pinigų vagišių ir dėl savo dvide-

* Lotynų Amerikos šokis, atėjęs iš Afrikos, kur keletas žmonių sustoja į vieną eilę vienas už kito.

šimt septynerius metus saugomos nekaltybės. Jei kas ir prižiūrėjo daugiabutį, tai Fanė Floriana, kuri iš antro aukšto operos balkono galėjo dainuoti įsakymus taip švelniai, kad net berniukai biliardinėje kitoje gatvės pusėje nesipuikuodavo kaip kokie balandžiai ir gaidžiai, bet laikydami lazdas rankose imdavo jomis mojuoti ir šūkauti „*Olé*!"

Pirmame aukšte gyveno trys kinai ir paprasti meksikiečiai, o antrame aukšte – vienas japonų džentelmenas ir šeši jaunuoliai iš Meksiko. Jie turėjo vieną baltą kostiumą – kiekvienas vilkėdavo jį vieną vakarą per savaitę. Čia taip pat buvo keletas portugalų, naktinis sargas iš Haičio, du pardavėjai iš Filipinų ir dar daugiau meksikiečių. Misis Gutjerez, vienintelė daugiabutyje turinti telefoną, gyveno, taip, trečiame aukšte.

Antrąjį iš esmės užėmė Fanė su savo 172 kilogramais, jos dvi senmergės seserys iš Ispanijos, brangenybių pardavėjas iš Egipto ir dvi damos iš Monterėjaus, kurios, kaip buvo kalbama, pardavinėjo savo paslaugas už nedidelę kainą visokiems pamirštiems ir geidulingiems biliardo lošėjams, kurie užklupčiodavo viršun, žiaurūs, vėlyvomis penktadienio naktimis. Žiurkės lekia į savo olas, kaip sakydavo Fanė.

Man patiko stovėti prie daugiabučio prieblandoje, patiko klausytis, kaip iš visų langų sklinda radijo garsai, patiko užuosti gaminamo maisto kvapus ir girdėti juoką.

Patiko įeiti ir susitikti visus žmones.

Kai kurių žmonių gyvenimai gali būti apibendrinti labai greitai, jie tėra tik trinktelėjusių durų garsas ar kas nors, vėlyvą naktį kosintis tamsioje gatvėje.

Tu pažvelgi pro langą – gatvė tuščia. Kad ir kas kosėjo, jo nebėra.

Yra žmonių, kurie pragyvena iki trisdešimt penkerių ar keturiasdešimties, bet, kadangi niekas niekada jų nepastebi, jų gyvenimas yra trumpas kaip žvakės liepsna, nematomas, mažulytis.

Daugiabutyje ir aplink jį yra įvairių tokių nematomų ar pusiau matomų žmonių, kurie gyveno, bet ne iš tiesų gyvena daugiabutyje.

Čia ir Semas, ir Džimis, ir Pjetras Masinelis, ir tas ypatingas aklasis, Henris, tamsus kaip koridoriai, kuriais jis vaikštinėja, negriškai išdidus.

Visi ar dauguma jų pranyks per kelias dienas, ir kiekvienas kitaip. Jie pranykdavo taip reguliariai ir įvairiai, kad niekas nė nepastebėdavo. Net aš beveik pamiršdavau jų paskutinių atsisveikinimų prasmę.

Semas.

Semas buvo meksikietis, nelegaliai iš Meksiko atvykęs į JAV, čia plovė indus, prašinėjo centų, pirko pigų vyną, gulėdavo paslikas dienų dienas, paskui atsikeldavo ir kaip numirėlis slinkdavo plauti daugiau lėkščių, prašinėti dar centų ir vėl paskęsdavo vynelyje, kurį laikydavo rudame lagaminėlyje. Jis prastai kalbėjo ispaniškai, o angliškai dar prasčiau, nes jo kalbą visada praskiesdavo muskatas. Niekas nesuprato jo šnekų, niekam jos nerūpėjo. Jis miegodavo rūsyje, kad nebūtų bėdos.

Tiek apie Semą.

Džimio irgi negalėjai perprasti, ne dėl vyno, bet dėl to, kad kažkas nukniaukė jo dantis. Dantys, už dyką gauti iš miesto sveikatos departamento, pranyko vieną vakarą, kai jis buvo toks nerūpestingas, kad apsinakvojo Pagrindinės gatvės nakvynės namuose. Dantis pavogė iš stiklinės su vandeniu, stovinčios prie pagalvės. Kai jis pabudo, jo didžiulė balta šypsena buvo dingusi amžiams. Džimis, išsižiojęs, bet mėgstantis džiną, grįžo į daugiabutį, rodydamas savo rausvas dantenas ir juokdamasis. Kai prarado dantis, o dar pridėjus imigrantišką če-

kišką tartį, jo, kaip ir Semo, negalėjai suprasti. Jis miegodavo tuščiose daugiabučio voniose iki trečios ryto ir šen bei ten atlikdavo keistus darbelius, vis juokdavosi, nors ir nebūdavo ko juoktis.

Tiek apie Džimį.

Pjetras Masinelis buvo vieno žmogaus cirkas, jam, kaip ir kitiems, leido perkelti šunų, kačių, žąsų ir ilgauodegių papūgų šventę nuo stogo, kur jis gyvendavo vasarą, į rūsio sandėliuką gruodį, kur jis gyvendavo metų metus, klausydamas lojimo, gagenimo, apsuptas tai siaučiančių, tai snaudžiančių gyvūnų. Galėjai jį matyti bėgiojantį Los Andželo gatvėmis su pulku jam iš paskos sekančių jį dievinančių gyvuliukų, šunys striksi, po paukštuką tupi ant pečių, antis vejasi, o jis tamposi prisukamą gramofoną, kurį deda gatvių sankryžose, groja „Pasakas iš Vienos miškų" ir už tai, ką jam numeta žmonės, šokdina savo šunis. Tai – mažytis žmogeliukas su varpeliais ant skrybėlės, juodu tušu padažytomis plačiomis nekaltomis bepročio akimis ir varpais, išsiuvinėtais ant rankogalių ir apykaklės. Jis nekalbėdavo su žmonėmis, jis dainuodavo.

Užrašas ant jo sandėliuko durų rūsyje skelbė: ĖDŽIOS, ir meilė užpildė tą vietą, nepaprasto šeimininko meilė puikiai prižiūrimiems, glamonėjamiems ir išlepintiems žvėreliams.

Tiek apie Pjetrą Masinelį.

Henris, aklas negras, buvo dar ypatingesnis. Ypatingas ne dėl to, kad jis ne tik kalbėjo aiškiai ir suprantamai, bet ir be lazdelės ėjo per mūsų gyvenimus, išlikdavo ten, kur kiti pranykdavo, be trimitų, naktyje.

Jis laukė manęs, kai nusileidau prie įėjimo į daugiabutį.

Jis laukė manęs tamsoje, atsirėmęs į sieną, veidas buvo toks juodas, kad negalėjai įžiūrėti.

Mane išgąsdino jo akys, aklos, bet su baltais apvadais.

Aš šoktelėjau ir aiktelėjau.

– Henri. Čia tu?

– Išgąsdinau tave, ką? – nusišypsojo Henris, paskui prisiminė, kodėl čia stovi. – Laukiu tavęs, – tyliai pranešė žvalgydamasis, tarsi iš tiesų galėtų matyti šešėlius.

– Kažkas atsitiko, Henri?

– Taip. Ne. Nežinau. Viskas keičiasi. Senasis namas nebe toks. Žmonės nervingi. Net aš.

Mačiau, kaip jo dešinė ranka slysta žemyn, prilietia ir sugriebia dryžuotą kaip mėtinis ledinukas lazdą. Anksčiau nebuvau jo matęs su lazda. Nužvelgiau galelį, jis buvo apvalus, lyg ten būtų nemažai sveriantis švino gabalas. Čia ne aklojo vedlys. Čia – ginklas.

– Henri, – sušnibždėjau.

Ir valandžiukę stovėjome, nužvelgiau jį nuo galvos iki kojų ir mačiau tą, kuris visada buvo čia.

Aklasis Henris.

Jis atsimindavo viską. Išdidžiai skaičiuodavo, galėdavo prisiminti kiekvieną žingsnį šiame kvartale ir kitame, ir dar kitame, ir kiek bus žingsnių šioje ar kitoje atkarpoje. Jis galėdavo pasakyti, kokiomis gatvėmis eina, kuo puikiausiai, pagal mėsininko, batų valytojo, vaistinės ar biliardinės dūmus ir kvapus. Ir net kai parduotuvės būdavo uždarytos, jis „matydavo" košerinių raugintų agurkėlių kvapus ar parduodamą dėžutėje tabaką, arba užrakintą afrikietiško dramblio kaulo aromatą, kurį skleisdavo biliardo kamuoliai savo lizduose, arba afrodiziakinį dvelksmą iš dujų kolonėlės, kai buvo pildomas koks bakas, ir Henris eidavo žiūrėdamas tiesiai priešais save, jokių tamsių akinių, jokios lazdos, jo lūpos skaičiuoja dūžius, reikia įeiti į Elo „Alų" ir eiti tvirtai, nekrypuojant pro sugrūstus staliukus prie tuščios pianino kėdutės, čia atsisėsti ir siekti alaus, kurį dar prieš jam ateinant tuoj pat padėdavo Elas, pagroti

tiksliai tris melodijas, – taip pat ir „Klevo lapą“, liūdnai, geriau už kirpėją Kelą, – išgerti stiklą alaus, tada iškeliauti laukan, į naktį, kurią jis valdė savo žingsniais ir skaičiavimu, eiti namo, kreiptis į nematomus balsus, vadinti juos vardais, didžiuotis savo slaptu talentu, tik jo nosis rodo kelią, jo kojos tvirtos ir raumeningos nuo dešimties mylių, nukeliaujamų per dieną.

Nemėgink padėti jam pereiti gatvę, kaip aš per klaidą kartą pasielgiau, jis tada atitraukė alkūnę ir pažvelgė taip piktai, kad man net užsiliepsnojo skruostai.

– Neliesk, – šnibždėjo jis. – Netrikdyk. Išmušei mane iš vėžių. Kur aš buvau? – jis pastūmė mintyse keletą skaitytuvo karoliukų. Suskaičiavo supintas kaseles ant savo kaukolės. – Aha. Dabar. Trisdešimt penki skersai, trisdešimt septyni aplink, – ir ėjo tolyn vienas, palikęs tave ant bordiūro, jo paradas, trisdešimt penki žingsniai *Temple* gatve šia kryptimi ir trisdešimt septyni kita kryptimi, *Figueroa* gatve. Nematoma lazda beldžia jam ritmą. Jis marširuoja, Dieve, tikrai, jis marširuoja.

Tai buvo Henris be Pavardės, Aklasis Henris, kuris girdėjo vėją, žinojo apie įtrūkimus šaligatvyje ir uodė naktinio daugiabučio dulkes, jis pirmas perspėdavo apie laukiančius ant laiptų ar apie tai, kad pernelyg daug vidurnakčio sunkiai remiasi į stogą, arba apie blogą prakaitą koridoriuose.

O dabar jis čia, atsirėmęs į suskilinėjusį daugiabučio įėjimo tinką, naktis karaliauja lauke ir koridoriuose. Jo akys virpa užmerktos, šnervės išsipūtusios, jis kiek sulenkęs kelius, tarsi kas būtų trenkęs jam per galvą. Tamsiais pirštais suspaudęs lazdą. Jis klausosi, klausosi taip įdėmiai, kad aš atsisukęs pažiūrėjau į ilgą, panašų į urvą koridorių, į tolimąjį daugiabučio galą, kur galinės durys plačiai atlapotos ir laukia daugiau nakties.

– Kas nutiko, Henri? – vėl paklausiau.

– Pažadi, kad nesakysi Florianai? Fanę ištinka priepuoliai, kalbi jai tai, ko nereikėtų. Pažadi?

– Nesugadinsiu jai nuotaikos, Henri.

– Kur buvai pastarąsias kelias dienas?

– Turėjau savų rūpesčių, Henri, neturėjau pinigų. Galėjau atvažiuoti autostopu, bet... ką gi.

– Daug kas nutinka vos per keturiasdešimt aštuonias valandas. Pjetras, jis ir jo šunys, paukščiai ir žąsys, ar žinojai, kad jis turi kačių?

– Kas nutiko Pjetrui?

– Kažkas įdavė jį policijai. Sakė, kad tai viešosios tvarkos pažeidimas. Policija atėjo, paėmė visus jo gyvūnėlius, paėmė jį. Jis perdavė keletą gyvūnų draugams. Savo kambary turiu jo katiną. Misis Gutjerez turi naują šunį. Kai išvedė jį, Pjetrą, jis verkė. Nebuvau girdėjęs vyro taip graudžiai verkiant. Buvo siaubinga.

– Kas jį įdavė, Henri? – pats nuliūdau. Mačiau šunis, dievinančius Pjetrą, mačiau kates ir žąsis, meiliai sekančias iš paskos, ir kanarėles ant skrybėlės su skimbsinčiais varpeliais, ir jį, šokantį gatvių sankryžose pusę mano gyvenimo.

– Kas jį įdavė?

– Bėda ta, kad niekas to nežino. Farai tik atėjo ir pasakė: „Eikše!“, ir visi žvėreliai dingo amžiams, Pjetras kalėjime, viešosios tvarkos pažeidimas, o gal jis kėlė čia sąmyšį, kam nors smogė, vožė farui. Niekas nežino. Bet kai kas tą padarė. Tai dar ne viskas...

– Kas dar? – pasakiau atsiremdamas į sieną.

– Semas.

– O jam kas?

– Jis ligoninėje. Girtuokliavo. Kažkas jam davė dvi kvortas stipraus gėrimėlio, prakeiktas kvailys viską išgėrė. Kaip tai vadinama? Stiprus alkoholizmas? Jei Dievas leis, jis išgyvens iki rytdienos. Niekas nežino, kas davė jam gėralo. O dar Džimis, čia tai blogiausia!

– Dieve, – sušnibždėjau, – leisk man atsisėsti, – atsisėdau

ant laiptų, vedančių į antrą aukštą. *„Jokių naujienų, arba Nuo ko padvėsė šuo“.*

– A?

– Sena septyniasdešimt aštuonių apsisukimų per minutę plokštelė, tada dar buvau vaikas. „Jokių naujienų, arba Nuo ko padvėsė šuo“. Šuo suėdė susvilusias avižas iš sudegusios daržinės. Kaip sudegė daržinė? Atlėkė žiežirbos nuo namo ir sudegino daržinę. Žiežirbos nuo namo? Namo viduje žvakės aplink karstą. Žvakės aplink karstą? Mirė kažkieno dėdė. Ir taip toliau, ir taip toliau. Viskas baigiasi tuo, kad šuo daržinėje kemša susvilusias avižas ir dvesia. Kitaip „Jokių naujienų, arba Nuo ko padvėsė šuo“. Tavo pasakojimai priveikė mane, Henri. Atleisk.

– Gerai, kad atsiprašei. Dabar Džimis. Žinai, kad naktimis jis miega tai viename, tai kitame aukšte, o kartą per savaitę jis atsikelia, nusirengia ir maudosi trečio aukšto vonioje? Ar pirmo aukšto prausykloje? Žinoma! Ką gi, praėjusią naktį jis įlipo į pilną vonią, girtas, parvirto ir paskendo.

– Paskendo!

– Paskendo. Argi ne kvaila? Argi ne baisu užsiversti ant savęs antkapį, nors jis neturės antkapio. Jis bus palaidotas su pakaruokliais ir niekam nežinomais žmonėmis. Rastas vonioje su nešvariu vandeniu. Parvirto toks girtas, kad užmigo savo kape. O jis kaip tik šią savaitę gavo naują dantų protezą. Ir ką tu sau manai, dantys buvo dingę, kai rado jį vonioje! Paskendo.

– O Jėzau, – suveblenau stengdamasis nenusijuokti ir neapsižliumbti tuo pat metu.

– Taip, šaukis Jėzaus, Dieve, gelbėk mus, – Henrio balsas sudrebėjo. – Dabar supranti, kodėl nenoriu, kad išplepėtum viską Fanei? Mes pranešime jai paeiliui, vieną po kitos išdėstysime naujienas per kelias savaites. Pjetras Masinelis kalėjime, jo šunys dingo amžiams, jo katės išvežtos, jo žąsys iškeptos. Semas ligoninėje. Džimis nuskendo. O aš? Pažiūrėk į šią

kumštyje sugniaužtą nosinėlę, visą šlapią nuo mano akių. Prastai jaučiuosi.

– Dabar niekas gerai nesijaučia.

– Dabar, – Henris ištiesė ranką, neklysdamas pagal balsą nustatė mano vietą ir švelniai prilietė petį. – Lipk viršun ir būk linksmas. Su Fane.

Pabeldžiau į Fanės duris.

– Ačiū Dievui, – išgirdau jos riksmą.

Garlaivis atplaukė upe, plačiai atvėrė duris ir grįžo pasroviui per linoleumą.

Fanė triukšmingai atsisėdo į krėslą, pažvelgė man į veidą ir paklausė:

– Kas nutiko?

– Nutiko? O, – apsisukau ir dirstelėjau į savo ranką, vis dar laikančią durų rankeną. – Ar visą laiką paliekate duris neužrakintas?

– Žinoma! Kas gi norėtų ateiti ir nugriauti Bastiliją? – bet ji nesijuokė. Ji stebėjo mane. Jos uoslė buvo puiki, kaip ir Henrio. O aš prakaitavau.

Uždariau duris ir susmukau ant kėdės.

– Kas mirė? – paklausė Fanė.

– Kaip – kas mirė? – suveblenau.

– Atrodai tarsi ką tik grįžęs iš kinų laidotuvių, bet vėl alkanas, – ji pamėgino nusišypsoti ir sumirkčiojo.

– O, – karštligiškai mėginau ką nors sugalvoti. – Tiesiog Henris išgąsdino mane koridoriuje, ir tiek. Juk žinote Henrį. Eini koridoriumi ir nematai jo patamsy.

– Tu baisus melagis, – pasipiktino Fanė. – Kur buvai? Išsekau laukdama tavęs. Ar esi kada pavargęs, tiesiog sugniužęs

nuo laukimo? Aš laukiau, brangus jaunuoli, bijodama dėl tavęs. Ar tau buvo liūdna?

– Labai liūdna, Fane.

– Štai. Žinojau tai. Juk viskas dėl baisaus senio tame liūto narve? Kaip jis drįso tave nuliūdinti?

– Jis nieko negalėjo padaryti, Fane, – atsidusau. – Manau, jam kur kas labiau patiktų sėdėti *Pacific Electric* bilietų kasoje ir skaičiuoti išmuštus konfeti.

– Ką gi, Fanė tave pralinksmins. Gal galėtum nuleisti adatą ant plokštelės, branguti? Taip, gerai. Mocartas šoks ir dainuos. Kurią nors dieną turėsime pasikviesti Pjetrą Masinelį, a? „Stebuklingoji fleita“ kaip tik jo skonio, leisime atsivesti savo gyvūnėlius.

– Taip, Fane, – atsiliepiau.

Uždėjau adatą ant plokštelės, ši lyg ką žadėdama sušnypštė.

– Vargšelis, – sumurmėjo Fanė. – Atrodai išties liūdnas.

Kažkas tyliai pakrapštė duris.

– Tai Henris, – paaiškino Fanė. – Jis niekada nebeldžia.

Nuėjau prie durų, bet, man dar nespėjus jų atidaryti, Henrio balsas už jų pasakė:

– Tik aš.

Atidariau duris, ir Henris pauostė.

– Mėtinė guma. Štai kaip tave atpažįstu. Ar kada nors kramtai ką kita?

– Ne, net tabako nekramtau.

– Tavo taksi čia, – pranešė Henris.

– Mano kas?

– Nuo kada gali sau leisti važinėtis taksi? – pasiteiravo Fanė išraudusiais skruostais, nušvitusiomis akimis. Mes nuostabiai

praleidome dvi valandas su Mocartu, ir aplink didžiąją damą oras tiesiog švytėjo. – Na?

– Aha, nuo kada aš galiu sau leisti... – pradėjau, bet nutilau, nes Henris už durų papurtė galvą – ne. Jis įspėdamas pridėjo pirštą prie lūpų.

– Ten tavo draugas, – paaiškino jis. – Tavo pažįstamas taksi vairuotojas iš Venecijos. Gerai?

– Gerai, – atsakiau raukdamasis. – Jei taip sakai.

– O, štai. Jis Fanei. Pjetras liepė jį padovanoti. Ten apačioje tiek visko pilna, jam nėra vietos.

Jis perdavė murkiantį baltą katiną.

Paėmiau ir nunešiau mielą nešulį Fanei, kuri, paėmusi gyvūnėlį, pati ėmė murkti.

– O, Dievulėliau! – šūktelėjo ji, laiminga dėl Mocarto ir balčio. – Koks nuostabus katinas, koks nuostabus!

Henris linktelėjo jai, linktelėjo man ir nuėjo koridoriumi.

Priėjau ir stipriai apkabinau Fanę.

– Klausyk, klausyk, kaip jis murkia, – šūkavo ji, priglaudusi ir bučiuodama katiną.

– Užsirakink duris, Fane, – liepiau.

– Ką? – perklausė ji. – Ką?

Leisdamasis laiptais, pamačiau, kad Henris vis dar laukia tamsoje, atsirėmęs į sieną.

– Henri, dėl Dievo meilės, ką darote?

– Klausausi, – atsakė jis.

– Ko?

– Šio namo, šios vietos. Tšš. Atsargiai. Dabar.

Jis pakėlė lazdą ir tarsi anteną nukreipė ją į koridorių.

– Štai. Tu... Girdi?

Tolumoje pakilo vėjas. Tolumoje brizas klaidžiojo tamsoje. Kažkas kvėpavo. Girgžtelėjo durys.

– Nieko negirdžiu.

– Nes mėgini išgirst. Nemėgink. Tiesiog būk. Tiesiog klausyk. Dabar.

Klausiau, ir mano nugara perbėgo šiurpas.

– Kažkas šiame name, – šnabždėjo Henris. – Svetimas. Aš tai jaučiu. Nesu kvailys. Kažkas čia yra, klaidžioja, turi piktų kėslų.

– Negali būt, Henri.

– Yra, – sušnibždėjo jis. – Aklas žmogus tai sako. Svetimasis po kojomis. Henris žino, ką sako. Jei manęs neišgirsi, nukrisi nuo laiptų arba...

„Paskęsi vonioje“, – galvojau. Bet tik pasakiau:

– Ar liksite čia visą naktį?

– Kažkas turi saugoti.

„Aklasis?“ – pagalvojau.

Jis perskaitė mano mintis ir linktelėjo.

– Senasis Henris, žinoma. Dabar bėk. Priešais namą stovi didelis maloniai kvepiantis *Duesenberg* limuzinas. Nėra taksi. Melavau. Kas gi galėtų tave paimti taip vėlai, ar pažįsti kokį vaikiną su puikiu automobiliu?

– Ne.

– Eik. Aš pasaugosiu Fanę. Bet kas gi dabar pasaugos Džimį, net ne Džimį. Net ne Semą...

Aš iš vienos nakties išėjau į kitą.

– O, dar vienas paskutinis dalykas.

Sustojau. Henris tarė:

– Kokių blogų naujienų atsinešei šįvakar ir nepasakei jų? Nei man. Nei Fanei.

Aiktelėjau.

– Iš kur žinote?

Galvojau apie seną moterį, skęstančią upės vagoje, tylią, tarp paklodžių, neregimą. Galvojau apie Kelą, apie pianino dangtį, prispaudusį jo klevo lapų rankas.

– Nors ir kramtai mėtinę gumą, – paaiškino Henris gana

protingai, – tavo alsavimas šįvakar buvo rūgštus, jaunasis sere. Tai reiškia, kad nepakankamai suvirškini maistą. Tai reiškia blogą dieną rašytojams, atvykusiems į žemyną, neturintį šaknų.

– Ši diena buvo bloga visiems, Henri.

– Aš vis dar šniokštuoju, – Henris stovėjo išsitiesęs ir purtė lazdą, grasindamas temstantiems koridoriams su perdegusiomis lemputėmis ir silpstančiomis sielomis. – Sarginis šuo Henris. Tu, dabar... nyk!

Išėjau pro duris prie kai ko, kas ne tik kvepėjo, bet ir atrodė kaip 1928 metų *Duesenberg* limuzinas.

Ten buvo Konstansės Ratigan limuzinas.

Jis buvo ilgas, šviesus ir gražus kaip Penktosios aveniu parduotuvės langas, kažkaip atriedėjęs į kitą Los Andželo pusę.

Užpakalinės limuzino durelės buvo atidarytos. Vairuotojas sėdėjo priekinėje sėdynėje, užsismaukęs skrybėlę ant akių, žiūrėdamas tiesiai priešais save. Jis nepažvelgė į mane. Mėginau atkreipti jo dėmesį, bet limuzinas laukė, variklis burzgė, o aš švaisčiau laiką.

Gyvenime nesu sėdėjęs tokiame vežime.

Gal tai mano vienintelė galimybė.

Šokau vidun.

Vos atsilošiau galinėje limuzino sėdynėje, mašina staiga pasuko ir tarsi smauglys nuslydo nuo bordiūro. Užpakalinės durelės užsitrenkė, ir mes šešiasdešimties kilometrų per valandą greičiu pasiekėme kvartalo pabaigą. Į Šventyklos kalvą užlėkėme kokių septyniasdešimt penkių kilometrų per valandą greičiu. Mums pavyko nė karto nesustoti prie raudonos šviesoforo šviesos iki pat Vermonto, kur nuvairavome į Vilšyrą ir nuvažiavome iki pat Vestvudo be jokios ypatingos priežasties, gal dėl to, kad jis buvo vaizdingas.

Sėdėjau galinėje sėdynėje kaip Robertas Armstrongas King Kongo glėbyje, džiūgaudamas ir kažką vapėdamas, žinodamas, kur važiuoju, bet stebėdamasis, už ką viso to nusipelniau.

Paskui prisiminiau vakarus, kai užlipdavau pas Fanę ir pajusdavau tą patį *Chanel* aromatą, odą, Paryžiaus naktis ore šalia jos durų. Konstansė Ratigan būdavo išėjusi vos prieš kelias minutes. Mes prasilenkdavome, nesusidurdavome tik per audinės plauką ir *Grand Marnier* garus.

Prieš pasukdami į Vestvudą, pralėkėme pro kapines, kurios buvo taip išdėstytos, kad, jei nepasisaugosi, įvažiuosi į automobilių aikštelę. O gal kai kada, ieškodamas automobilių aikštelės, per klaidą gali įvažiuoti tarp antkapių? Kaip nemalonu.

Man dar nespėjus visko apsvarstyti, kapinės ir aikštelė buvo jau toli užpakaly, o mes įpusėjome kelią jūros link.

Venecijoje ir Vinvorde sukome į pietus pakrante. Pro mano namus pralėkėme tarsi rami, greita dulksna. Mačiau, kad mano rašomosios mašinėlės langas nutviekstas silpna šviesa. „Gal aš ten viduje ir apie tai svajoju?“ – pagalvojau. Mes pravažiavome pro apleistą biuro telefono būdelę su Pege už dviejų tūkstančių mylių tylaus laido gale. „Pege, – galvojau, – jei dabar mane pamatytum!“

Mes įvažiavome už didelės, kaulo baltumo maurų tvirtovės lygiai vidurnaktį, ir limuzinas sustojo taip lengvai, kaip banga susigeria į smėlį, klaptelėjo limuzino durelės, ir vairuotojas, vis dar ramus po ilgaus, tylaus slydimo, nudūmė į galinį tvirtovės kiemą ir nebepasirodė.

Valandžiukę laukiau, ar ko nenutiks. Kai nenutiko, išsmukau iš limuzino kaip vagis, apsimetantis pirkėju, kaltas be priežasties ir svarstantis, kaip pasprukti.

Mačiau tamsią figūrą name, laiptų viršuje. Kol vairuotojas ėjo aplink mauro tvirtovę per Venecijos smėlį, šviesos užgeso.

Vis dėlto stovėjau tyliai. Pažvelgiau į rankinį laikrodį. Kai

minučių rodyklė suskaičiavo paskutinę paskutinės minutės sekundę, įsižiebė paradinio prieangio šviesos.

Nuėjau prie atidarytų paradinių durų ir įžengiau į tuščią namą. Tolumoje koridoriuje mačiau mažą figūrėlę, strykčiojančią virtuvėje ir ruošiančią gėrimus. Maža mergytė kambarinės drabužiais. Ji pamojavo man ir nubėgo.

Įėjau į svetainę, pilną pagalvių, visų dydžių, nuo pomeraniškojo iki didžiosios daniškos. Atsisėdau ant didžiausios ir nugrimzdau, o mano siela grimzdo į mane.

Įbėgo kambarinė, pastatė porą taurių ant padėklo ir išbėgo dar man nespėjus į ją įsižiūrėti (šiame kambaryje degė tik viena žvakė). Per petį ji mestelėjo: „Gerk!“ lyg ir prancūzišku akcentu, lyg ir ne.

Čia buvo vėsus baltasis vynas, skanus, man jo reikėjo. Mano peršalimas vis stiprėjo. Visą laiką čiaudėjau ir šnarpščiau.

2078 metais Kalifornijos pakrantėje buvo atkastas senas mauzoliejus ar bent jau manyta, kad tai mauzoliejus, ir buvo kalbama, kad čia kadaise valdė karaliai ir karalienės, vėliau drauge su bangomis išėję per seklumas. Buvo kalbama, kad kai kuriuos palaidojo su karietomis. Kai kuriuos su jų arogancijos ir didybės reliktais. Kai kurie paliko tik savo atvaizdus keistose ritėse, kurios, iškeltos į šviesą ir sukamos, kalbėjo ir svaidė juodai baltus šešėlius ant tuščių gobeleno ekranų.

Vienas atrastų ir atvertų mauzoliejų priklausė karalienei. Šiame rūsyje nebuvo nė dulkelės, jokių baldų, tik pagalvės viduriniame aukšte, ir visur, eilė ant eilės, kylančios iki lubų, ir krūva ant krūvos, siekiančios pasiekti tas lubas, dėžutės su etiketėmis apie tos karalienės nugyventus gyvenimus, nė vienas šių gyvenimų nebuvo tikras, bet jie atrodė tikri. Ten buvo nudažytos ir įkalintos svajonės. Ten buvo konteineriai, iš kurių

klykė džinai ar į kuriuos pasprukdavo princesės amžiams pasislėpti nuo žudančios tikrovės.

Ir mauzoliejaus adresas buvo Greitasis kelias, 27, Vandenyno pakrantė, Venecija, Kalifornija, pamiršti metai po smėliu ir vandeniu. O karalienė su filmais dėžutėse nuo grindų iki stogo vadinosi Ratigan.

O aš buvau čia, laukdamas ir galvodamas: tikiuosi, ji ne tokia kaip kanarėlių dama. Tikiuosi, ji nėra mumija dulkėtomis akimis.

Lioviausi tikėjęsis.

Atvyko antroji Egipto karalienė. Bet visai ne didingai, ji nevilkėjo sidabrinės brokato suknelės ar kokios kitos puošnios suknelės su šalikėliu ar šleifu.

Dar jai neprabilus, pajutau ją tarpdury kambario gale, ir kas gi ji buvo? Maždaug pusantro metro ūgio, juodu maudymosi kostiumėliu ant nepaprastai įdegusio kūno, tamsiu muskato riešutų ir cinamono spalvos veidu. Jos plaukai buvo trumpai kirpti, šviesiai pilkai rudi ir sutaršyti, tarsi, kas per velnias, ji būtų mėginusi juos sušukuoti, bet jai būtų nepavykę. Kūnas buvo stangrus, tvirtas ir greitas, sausgyslės ant kojų neišsišovusios. Ji greitai basa atbėgo per grindis ir stabtelėjusi nužvelgė mane žybsinčiomis akimis.

– Esi geras plaukikas?

– Neblogas.

– Kiek kartų galėtum apiplaukti mano baseiną? – ji linktelėjo į didelį smaragdinį ežerą už stiklinių durų.

– Dvidešimt.

– Aš galiu apiplaukti keturiasdešimt penkis kartus. O mano pažįstamas vyriškis apiplaukia keturiasdešimt kartų, prieš guldamas į lovą su manimi.

– Ką tik susikirtau, – atsakiau.

– Konstansė Ratigan, – ji čiupo man ranką ir ją paspaudė.

– Žinau, – atsiliepiau.

Ji atsitraukė ir nužvelgė mane nuo galvos iki kojų.

– Taigi esi tas, kuris kramto mėtinę gumą ir kuriam patinka „Toska“, – pareiškė.

– Kalbėjotės ir su akluoju Henriu, ir su Floriana?

– Teisingai! Palauk čia. Jei šiąnakt neišsimaudysiu, užmigsiu ant tavęs.

Man nespėjus nė prasižioti, ji atvėrė stiklines duris, apėjo baseiną ir įbrido į vandenyną. Ji pranyko už pirmos bangos ir nuplaukė tolyn.

Pajutau, kad grįžusi ji nenorės vyno. Nužingsniavau į virtuvę, kuri buvo olandiško stiliaus, grietinėlės baltumo, dangaus mėlynės, susiradau kavavirę su sieteliu, ir kavos kvapas pranešė apie prasidedančią naują dieną. Žvilgtelėjau į pigų rankinį laikrodėlį: beveik pirma nakties. Įpyliau kavos dviem ir nunešiau ją į verandą, laukiau Konstansės, žvelgdamas į neįtikėtinai žaliai mėlyną baseiną.

– Taip! – buvo jos atsakymas, išbėgusi ji pasipurtė ant plytelių kaip šuo.

Čiupo kavą ir tikriausiai rydama nusiplikino burną. Suaikčiojusi paaiškino:

– Taip prasideda mano diena.

– Kelintą einate miegoti?

– Kartais saulei kylant kaip vampyrai. Popietės ne man.

– Kaip šitaip įdegėte?

– Rūsyje turiu ultravioletinių spindulių lempą. Ko taip spoksai?

– Nes jūs skiriatės nuo to, kokią jus įsivaizdavau, – paaiškinau. – Įsivaizdavau moterį, primenančią Normą Dezmond tame ką tik pasirodžiusiame filme. Jūs jį matėte?

– Velniai griebtų, aš jį gyvenau. Pusė filmo esu aš, kas liko – niekai. Ta kvaiša Norma nori naujo darbo. O aš daugelį dienų norėjau pasislėpti ir neiti laukan. Susidūriau su prodiuseriais, dėjusiais ranką man ant kelio, su režisieriais, strykčiojusiais

ant čiužinio, su įsibauginusiais rašytojais, su bailiais scenaristais. Nenoriu įžeisti. Tu rašytojas?

– Velniai griebtų, taip.

– Tu drąsus, vaiki. Nesiartink prie mano filmų. Jie tave sugadins. Ką aš kalbėjau? O taip, daugiausia savo gražiųjų suknelių nunešiau į Holivudo savanoriškąjį išpardavimą prieš daugelį metų. Einu gal į vieną premjerą per metus, persirengusi kitu žmogumi. Kartą per du mėnesius su kokiu senu draugeliu priešpiečiauju pas Sardį arba Derbyje, paskui vėl pasislepiu. Su Fane susitinku maždaug kartą per mėnesį, paprastai šiuo metu. Ji išties yra nakviša.

Ji baigė gerti kavą ir nusišluostė didžiuliu minkštu geltonu rankšluosčiu, kuris puikiai tiko prie įdegusios odos. Užsimetė jį ant pečių ir vėl pažvelgė į mane. Turėjau laiko ištirti šią moterį, kuri buvo ir nebuvo Konstansė Ratigan, didžioji imperatorienė iš mano vaikystės. Ekrane – šešių metrų aukščio sklandanti piktadarė, pagaunanti vyrus spąstais, tamsiaplaukė, žavingai liekna. Čia – saulės nugairinta dykumų pelė, greita, vikri, nenusakomo amžiaus, cinamono, muskato riešuto ir medaus spalvos, kol stovime nakties vėjyje jos mečetėje prie Viduržemio baseino. Pažvelgiau į tą namą ir pagalvojau: jokio radijo, jokios televizijos, jokių laikraščių. Ji tučtuojau viską suprato telepatiškai.

– Teisingai! Tik projektorius ir filmai svetainėje. Laikas gerai dirba tik viena kryptimi. Į praeitį. Aš ją valdau. Tebūsiu prakeikta, jei žinau, ką veikti su dabartimi, ir tegul velniop eina ateitis. Neketinu ten būti, nenoriu ten eiti ir nekęsčiau tavęs, jei mane priverstum. Tai tobulas gyvenimas.

Pažvelgiau į visus nušviestus jos namų langus, į visus kambarius už langų, o paskui į pamirštą limuziną vienoje mečetės pusėje.

Ji labai susinervino, staiga pranyko ir parbėgo su baltuoju vynu. Įpylė jo ir sumurmėjo:

– Koks velnias. Išgerk. Aš...

Staiga, kai ji padavė man taurę vyno, aš ėmiau juoktis. Juokiausi, velniai griebtų, tiesiog sprogau, kvatojau.

– Kur pokštas? – paklausė ji, atitraukdama vyną. – Ko juokiesi?

– Jūs, – riaumojau, – ir vairuotojas. Ir kambarinė. Kambarinė, vairuotojas! Ir jūs!

Parodžiau į virtuvę, į limuziną, į ją.

Ji žinojo, kad pakliuvo į spąstus, ir ėmė linksmintis drauge, atmetė galvą ir džiugiai sukliko.

– Jėzau Kristau, vaiki, tu supratai! Bet... maniau, kad man pavyko.

– Pavyko! – sušukau. – Jūs nuostabi. Bet kai padavėte man gėrimą, kažkaip keistai sujudėjo jūsų riešas. Mačiau vairuotojo rankas ant vairo, mačiau kambarinės pirštus ant padėklo. Konstanse, norėjau pasakyti – mis Ratigan...

– Konstanse.

– Jūs būtumėte galėjusi apsimetinėti ištisas dienas, – pagyriau ją. – Bet va jūsų rankos ir riešai.

Ji išbėgo iš kambario, parbėgo atgal, judri kaip šuniukas, užsidėjo vairuotojo kepuraitę, nusiėmė ją, užsidėjo kambarinės kyką, jos skruostai buvo išraudę, akys žvilgėjo.

– Nori įžnybti į sėdynę vairuotojui? O gal kambarinei?

– Visų trijų sėdynės nuostabios!

Ji vėl pripildė mano taurę, nušveitė šalin kepuraitę ir kyką ir paaiškino:

– Tik šitaip galiu pasilinksminti. Daugelį metų neturiu jokio darbo, taigi susikuriu jo pati. Inkognito važinėju po miestą naktimis. Vakarais taip pat apsiperku kaip kambarinė. Be to, rodau filmus per projektorių čia, svetainėje, ir plaunu limuziną. Be to, esu neprasta kurtizanė, jei tau patinka kurtizanės. 1923 metais užsikaldavau po penkiasdešimt dolcų per naktį, daug babkių, kai dolcas dar buvo dolcas, o už dvidešimt penkis centus galėjai nusipirkti pietus.

Grįžę vidun, nebesijuokėme ir nugrimzdome į pagalves.

– Kam visos tos paslaptys, tos vėlyvos naktys? – pasiteiravau. – Ar kada išeinate dieną?

– Tik į laidotuves. Matai... – Konstansė siurbtelėjo kavos ir atsilošė į netvarkingai sukrautas pagalves, – man nelabai patinka žmonės. Dar jaunystėje tapau keistuole. Tikriausiai pernelyg daug prodiuserių pirštų atspaudų yra ant mano odos. Šiaip ar taip, nėra bloga žaisti namuose vienai.

– Ką aš čia veikiu? – paklausiau.

– Viena, esi Fanės draugas. Antra, atrodai kaip geras vaikis. Sumanus, bet tuščiagalvis, norėjau pasakyti, nekaltas. Tos didelės mėlynos akys švyti naivumu. Ar gyvenimas tavęs dar nepričiupo? Tikiuosi, niekada nepričiups. Man atrodai saugus, gana mielas ir linksmas. Nors jokio fizinio lavinimo, kaip sakoma, jokio fizinio lavinimo. Tai reiškia, kad neketinu temptis tavęs į miegamąjį, tavo nekaltybė saugi.

– Nesu nekaltas.

– Nesi, bet, velnias, taip ir atrodai.

Paraudau nuo įtūžio.

– Jūs vis dar neatsakėte. Kodėl aš čia?

Konstansė Ratigan padėjo kavos puoduką, pasilenkė ir pažiūrėjo tiesiai man į akis.

– Fanė, – atsakė, – yra išsigandusi. Įsibauginusi. Įsibaiminusi. Mąstau, ar tu dėl to kaltas?

Kurį laiką buvau pamiršęs.

Važiuojant į pakrantę, tamsa išlėkė man iš galvos. Buvau šiame name, stovėjau prie baseino, stebėjau, kaip ši moteris nėrė į jūrą ir grįžo, jaučiau, kaip nakties vėjas glosto man veidą, jaučiau vyno skonį burnoje, ir praėjusios keturiasdešimt aštuonios valandos pranyko.

Staiga suvokiau, kad iš tiesų nuoširdžiai nesijuokiau jau daugelį savaičių. Šios keistos damos juokas vėl atvedė mane į tą amžių, kokio turėčiau būti – dvidešimt septynerių metų, o ne devyniasdešimties, koks jaučiausi keldamasis šįryt.

– Ar tu išgąsdinai Fanę? – pakartojo ji ir užsikirto.

– Dieve, – vėl prabilo Konstansė Ratigan. – Atrodai taip, tarsi ką tik būčiau pervažiavusi tavo mylimą šunį, – ji stvėrė mano ranką ir paspaudė. – Ar ką tik spyriau tau į kiškas?

– Kiš?..

– Kvailiukas. Atleisk.

Ji paleido mane. Aš nenukritau nuo uolos. Taigi ji pasakė:

– Tiesiog aš kaip velnias ginu Fanę. Nemanau, kad žinai, kaip dažnai lankiausi tame sutrešusiame daugiabutyje.

– Niekada jūsų ten nemačiau.

– Aišku, matei, tik nepažinai. Pernai vieną naktį, *Cinco de Mayo**, išsipustę meksikiečiai mariačiai** šoko kongą, išsirikiavę eilėmis koridoriuose, visame daugiabutyje, prisiplempę vyno ir prisikimšę enčiladų***. Aš ėjau kongos linija išsipusčiusi kaip Rio Rita, niekas nežinojo, kas aš esu, o tik taip galima linksmintis. Tu buvai tolimajame tos linijos gale, nepataikei į koją. Mes nesusitikome. Po valandos truputį paplepėjau su Fane ir išmoviau. Dažniausiai atvažiuoju ten antrą nakties, nes mes su Fane grįžtame į Čikagos operos ir Meno instituto dienas, kai aš tapiau ir dainavau operos chore, o Fanė dainuodavo keletą arijų. Mes pažinojome Karuzą ir abi buvome tikros džiūsnos, ar gali tuo patikėti? Fanė? Džiūsna! Bet koks balsas! Dieve, mes buvome jaunos. Ką gi, visa kita žinai. Aš nuėjau ilgą kelią su čiužinio žymėmis ant nugaros. Kai žymių

* *Ispan.* – penktą gegužės.

** Klajojantys muzikantai, kurie, apsivilkę tautiniais meksikiečių drabužiais, groja liaudies muziką.

*** Blynelis su mėsos ar sūrio įdaru, patiekiamas su aštriu padažu.

atsirado per daug, pasitraukiau ir štai – siurbiu pinigus čia, savo galiniame kieme.

Ji parodė į mažiausiai keturis naftos gręžimo bokštus, dūsuojančius ir dejuojančius už virtuvės, nuostabius gero gyvenimo naminius gyvulėlius.

– Fanė? Ji turėjo bjaurų meilės romaną, kuris ją sugniuždė ir išpūtė iki tokio dydžio, kokią ją matai dabar. Joks vyras, nė aš, nė gyvenimas negali įkalbėti ją vėl tapti gražią. Mes tiesiog nurimome ir likome draugės.

– Geros draugės, sprendžiant iš jūsų balso skambesio.

– Ką gi, jausmas abipusis. Ji talentinga, brangi, ekscentriška pamiršta dama. Aš strykčioju kaip čiau čiau, prisitaikau prie jos mamutiško gavoto*. Daug nuoširdaus gero juoko pasaulyje ketvirtą nakties. Mes nesišaipome iš viena kitos gyvenimo faktų. Žinome, kad niekada į jį nebegrįšime, ji turi savų priežasčių, aš savų. Ji pamatė vieną vyrą pernelyg iš arti, aš greitai pamačiau pernelyg daug vyrų. Pasitraukti galima visaip; kaip matai, aš turiu kaukių, Fanė turi Mongolfjė** baliono formą.

– Kaip jūs kalbate apie vyrus, norėjau pasakyti, kaip kalbate apie tikrą gyvenimą čia, dabar, – įsiterpiau.

– Galiu pasakyti, kad nesi vienas iš jų. Negalėtum išprievartauti choro eilės ar panaudoti savo agento stalo kaip lovos. Negalėtum nuspirti senelės nuo laiptų, kad gautum draudimą. Nežinau, gal esi mulkis ar kvailys, bet man labiau patinka mulkiai ir kvailiai, vaikinai, neauginantys tarantulų ar neplėšantys sparnų kolibriams. Kvaili rašytojai, svajojantys nuvykti į Marsą ir niekad negrįžti į mūsų kvailą dienos pasaulį.

Ji nutilo ir klausėsi savęs.

* Prancūzų kalniečių šokis.

** Montgolfier, Joseph Michel (1740–1810), prancūzas, karšto oro balionų išradėjas ir pionierius. 1782 m. jis pastatė didelį balioną iš drobės ir popieriaus ir sėkmingai pakėlė keletą gyvūnų. 1783 m. pirmą kartą buvo pakelti žmonės.

– Dieve, aš daug kalbu. Grįžkime prie Fanės. Ji nedažnai išsigąsta, juk jau dvidešimt metų gyvena tame sename degiame name, visada atrakintomis durimis, laikydama rankoje majonezo stiklainį, bet dabar kažkas negerai. Ji strykčioja kaip kandžiojama blusų. Taigi?..

– Vakar vakare mes tiesiog klausėmės operų ir mėginome juokauti. Ji nieko nesakė.

– Gal ji nenorėjo trukdyti marsiečiui, juk ji ir taip tave pravardžiuoja, tiesa? Žinau iš to, kaip virpa jos oda. Ar išvis pažįsti arklius? Ar kada matei, kaip trūkčioja arkliui oda, kai ant jo nutupia musė? Nematomos musės visą laiką tupia ant Fanės, o ji tik suspaudžia lūpas ir purtosi. Rodos, jos astrologinis žemėlapis ŷra. Jos smėlio laikrodis prastai veikia, kažkas vietoj smėlio į jį pripylė numirėlio pelenų. Jos šaldytuve girdėti keisti šnabždesiai. Vidurnaktį šaldytuve krenta ledas, atrodo, tarsi kas baisiai kvatotų. Tualetas koridoriaus gale visą naktį gargaliuoja. Termitai po jos kėde ketina prasigraužti ir nušveisti ją į pragarą. Vorai sienoje neria jai įkapes. Ar tai tinka sąrašui? Tik nuojauta. Jokių faktų. Teismas tučtuojau mane išmestų lauk. Ar supranti?

Drebėt dėl nieko.

Pagalvojau, bet nutylėjau. Vietoj to paklausiau:

– Ar apie tai kalbėjote su Henriu?

– Henris mano esąs didingiausias pasaulio aklasis. Nuo to man nėra aiškiau. Jis užsimena, kad Kažkas vyksta, bet nesako. Ar gali padėti? Tada galėčiau parašyti Fanei, paskambinti jai per misis Gutjerez ar užsukti rytoj naktį ir pasakyti, kad viskas gerai. Ar gali?

– Galima dar vyno?

Ji įpylė neatitraukdama nuo manęs akių.

– Gerai, – pasakė, – pradėk meluoti.

– Kažkas vyksta, bet dar per anksti pasakyti.

– Kai pasakysi, gali būti per vėlu, – Konstansė Ratigan pa-

šoko ir ėmė žingsniuoti po kambarį, galiausiai atsigręžė ir įbedė į mane akis. – Kodėl nekalbi, nors žinai, kad Fanė baisiai persigandusi?

– Nes pats pavargau bijoti kiekvieno šešėlio. Nes visą gyvenimą buvau bailys ir man nuo to bloga. Kai sužinosiu daugiau, paskambinsiu jums!

– Jėzau, – prunkštelėjo Konstansė Ratigan, – kaip garsiai kalbi. Pasitrauksiu ir duosiu tau vietos. Žinau, kad myli Fanę. Manai, kad ji turėtų atsikraustyti pas mane ir pagyventi čia keletą dienų, gal savaitę, kad ją apsaugočiau?

Apžiūrėjau didžiules pagalves, šviesių dramblių bandą satino paviršiumi, prikimštas žąsies plunksnų, pagal formą ir dydį tokias panašias į Florianą.

Papurčiau galvą.

– Ten jos lizdelis. Mėginau išvesti ją į kiną, spektaklį, net į operą. Pamirškit tai. Ji daugiau kaip dešimt metų nebuvo išėjusi į gatvę. Norint išvesti ją iš daugiabučio, jos didžiųjų dramblių kapinių, ką gi...

Konstansė Ratigan atsiduso ir pripylė mano taurę.

– Vis tiek nebūtų nieko gera, tiesa?

Ji studijavo mano profilį. Aš įsispitrėjau į tamsias bangas už stiklinių durų, kur sapnuodamas sūkuriavo pajūrio smėlis.

– Visada būna per vėlu, tiesa? – tęsė Konstansė Ratigan. – Nėra būdo apsaugoti Fanę ar ką kita, jei kas nors nori sužeisti ar nužudyti.

– Kas ką sakė apie žudymą? – užprotestavau.

– Tavo veidas – tarsi paprasčiausias rausvas moliūgas, kuris rodo viską. Pranašauju ne iš arbatos tirščių, o iš iškalbingų akių ir jautrių lūpų. Fanė įbauginta, ir tai mane gąsdina. Pirmą kartą per tuos metus, kai plaukioju naktį, man atrodo, kad didelė banga nuneš mane taip toli, jog nepavyks grįžti. Dieve, man nepatinka, kad vienintelis mano pasismaginimas šitaip sugadintas, – ir ji skubiai pridūrė, – juk ne tu jį sugadinai, tiesa?

– Ką?

Staiga ji pradėjo kalbėti kaip Kramlis ar kaip Fanė, liepianti man „neatsivesti nieko drauge".

Tikriausiai atrodžiau išsigandęs, ir ji ėmė kvatoti.

– Po velnių, ne. Esi vienas iš tų vaikinukų, kurie žudo popieriuje tam, kad nereikėtų žudyti iš tikrųjų. Atleisk.

Bet aš jau stovėjau trokšdamas šį tą pasakyti, sakyti baisius žodžius, tik nežinojau ką.

– Klausykit, – tariau. – Mėnuo buvo beprotiškas. Pradedu pastebėti dalykus, kurių tikriausiai anksčiau nepastebėdavau. Niekada neskaitydavau nekrologų. Dabar skaitau. Ar jums būdavo savaičių arba mėnesių, kai pernelyg daug draugų išprotėdavo, išvykdavo ar krisdavo negyvi?

– Šešiasdešimties, – ironiškai nusijuokė Konstansė Ratigan, – visi metai būna tokie. Bijau lipti laiptais žemyn: draugas taip nusisuko sprandą. Bijau valgyti: du draugai paspringo. Vandenynas? Trys draugai nuskendo. Lėktuvai? Šeši draugai žuvo katastrofose. Mašinų avarijose – dvidešimt. Miegoti? Velniai griebtų, taip. Dešimt draugų mirė miegodami, pasakė, kas per velnias, ir išėjo. Gerti? Keturiolika draugų mirė nuo cirozės. Sudaryk man kokį sąrašiuką. Tai tau tik prasidėjo. Štai, žiūrėk, čia turiu užrašų knygelę.

Ji pačiupo juodą knygutę nuo staliuko šalia durų ir įgrūdo ją man.

– Mirusiųjų knyga.

– Ką?

Aš verčiau lapus, mačiau vardus. Kiekviename puslapyje penkiasdešimt procentų vardų buvo perbraukti raudonai.

– Šiai užrašų knygelei trisdešimt penkeri metai. Tad pusė žmonių joje jau kuris laikas išėję anapus, o man nepakanka drąsos galiausiai ištrinti ar išplėšti tuos vardus. Tai būtų tarsi galutinė mirtis. Tad spėju, jog esu ištižėlė, kaip ir tu, sūneli.

Ji paėmė iš manęs mirusiųjų knygą.

Pajutau šaltą vėją, pučiantį pro langą, ir išgirdau judant pajūrio smėlį, tarsi didžiulis nematomas žvėris būtų padėjęs ant jo milžinišką leteną.

– Aš negąsdinau Fanės, – galiausiai pasakiau. – Nesu Marija Šiltinė*. Neplatinu ligų. Jei tai yra kur nors šįvakar ar čia, tai atsirado savaime. Man jau seniai skauda skrandį. Žmonės miršta, pabėga, nėra jokio ryšio, ir aš negaliu nieko įrodyti. Būnu netoliese, kai tai nutinka, ir jaučiuosi kaltas, kad negaliu matyti, žinoti, pasakyti, sustabdyti. Mane apėmusi baisi nuojauta, kad tai truks ilgiau, nei galėsiu pakelti. Dabar žiūriu į kiekvieną žmogų ir galvoju, o gal jis ar ji bus kita auka, ir žinau, kad, jei lauksiu pakankamai ilgai, žinoma, visi išeis. Tik atrodo, kad šią savaitę visi išeina greičiau. Tiek ketinau pasakyti. Dabar užsičiaupsiu.

Ji priėjo, pabučiavo pirštų galiukus ir prispaudė juos man prie lūpų.

– Nebeerzinsiu tavęs. Kaip ištižėlis, neblogai atsikerti. Ką darysim, ar vėl išgersim? Nori pažiūrėti filmų? Pasimaudyti vidury nakties mano baseine? Iš pasigailėjimo pasimylėti su savo filmų motina? Nenori nieko iš to, ką pasakiau?

Nunėriau galvą, vengdamas jos pašaipaus ir liepsningo žvilgsnio.

– Filmai. Norėčiau pamatyti Konstansę Ratigan „Nėriniuotose užuolaidose". Kai paskutinį kartą jį mačiau, man buvo penkeri.

– Tu išties žinai, kaip priversti senius pasijusti gerai. „Nėriniuotos užuolaidos". Nelįsk, kol įjungsiu projektorių. Mano tėtušis dirbo Kanzaso kine, kai buvau mergaičiukė, išmokė mane elgtis su įranga. Vis dar moku. Man nieko nereikia šiame name!

* Žmogus, skleidžiantis nepageidaujamą nuomonę, jausmus ar požiūrį. Posakis kilęs nuo Mary Mallon (mirė 1938 m.) pravardės, ji buvo Airijoje gimusi virėja, platinusi vidurių šiltinę po JAV.

– Ne, reikia. Manęs. Kad pažiūrėčiau filmą.

– Eik sau, – ji peršoko per pagalves ir ėmė krapštytis su projektoriumi svetainės gale. Pasisiekė skardinę su filmu nuo šalia stovinčios lentynos ir ėmė mikliai įsukinėti jį į mechanizmą. – Tu teisus. Aš stebėsiu tavo akis, stebinčias mane.

Kol ji buvo užsiėmusi, niūniavo ir taisė juostelę, apsisukau ir išėjau į žemą prieangį virš smėlio. Žvilgsniu nuklydau į pietus, palei krantą, pro Konstansės Ratigan nuosavybę, paskui nukeliavau į šiaurę, kol...

Apačioje prie bangų kažką pamačiau.

Ten nejudėdamas stovėjo vyras ar kažkas, atrodąs kaip vyras. Negalėjau pasakyti, kiek laiko jis ten stovi, o gal ką tik išlindo iš bangų. Nemačiau, ar jis šlapias. Jis atrodė nuogas.

Aiktelėjau ir skubiai pažvelgiau vidun. Konstansė Ratigan, švilpaudama pro dantis, vis dar tarėsi su projektoriumi.

Banga pokštelėjo kaip šūvis. Pažvelgiau į vandenyną. Vyras vis dar stovėjo ten, nuleidęs rankas, pakėlęs galvą, išskėtęs kojas, beveik įžūlus.

„Eik šalin! – norėjau surikti. – Ką tu čia darai? Mes nieko nepadarėme.“

„Ar tu tuo įsitikinęs?“ – buvo kita mano mintis.

Niekas nenusipelno būti nužudytas.

Ne?

Paskutinė banga atriedėjo už pavidalo ten, ant kranto. Ji suskilo į veidrodžio šukeles, kurios krito ir, rodos, apglėbė vyrą. Jis išsitrynė. Kai banga atslūgo, jis buvo dingęs, tikriausiai nubėgo į šiaurę smėliu.

Atgal pro liūto narvą kanale, pro tuščius kanarėlių damos langus, pro mano butą, kuriame stovi lova su įkapėmis.

– Pasiruošęs? – iš vidaus pašaukė Konstansė Ratigan.

„Ne visai“, – pagalvojau.

Viduje Konstansė kalbėjo:

– Ateik pažiūrėti, kaip sena dama virsta jauna.

– Jūs nesate sena, – atkirtau.

– Ne, dėl Dievo, – ji lakstė gesindama šviesas ir kraudama pagalves į kambario vidurį. – Šis sveikas pamišėlis kitąmet išleis knygą. Povandeninė gimnastika. Seksas per atoslūgį. Kokie hidrokarbonatai tave užvaldys, kai surysi vietos futbolininkų trenerį. Kas... Dieve mano. Tu vėl rausti. Ką žinai apie merginas?

– Nedaug.

– Kiek turėjai?

– Nedaug.

– Vieną, – spėjo ji ir nudžiugo, kai linktelėjau. – Kur ji šįvakar?

– Meksike.

– Kada grįš?

– Po dešimties dienų.

– Pasiilgai jos? Myli ją?

– Taip.

– Nori jai paskambinti ir kalbėti telefonu visą naktį, kad jos balsas apsaugotų tave nuo šios slibinės?

– Aš jūsų nebijau.

– Kurgi ne. Tiki kūno šiluma?

– Kūno?

– Šiluma! Seksas be sekso. Gali duoti šiai senai tulžingai driežei konservuoto karščio, neprarasdamas skaistybės. Tiesiog apsikabintume kaip du šaukštukai ir pasimyluotume. Įbesk akis į lubas. Štai kur vyksta veiksmas. Filmai visą naktį, kol ateina aušra kaip Frensio Bušmeno erekcija. Atleisk. Velniai griebtų. Nagi, sūneli. Eikim į lovytę!

Ji nugrimzdo į pagalves, nusitempdama mane su savimi, tuo pat metu paspaudė kelis mygtukus kontrolės pulte, įtaisytame grindyse. Užgeso paskutinės šviesos. Pradėjo zvimbti šešiolikos milimetrų projektorius. Lubas užliejo šviesa ir šešėliai.

– Žiūrėk. Kaip tau tai patinka?

Ji kilstelėjo dailią nosį.

Konstansė Ratigan, dvidešimt aštuonerius metus grįžusi į praeitį, ant lubų užsidegė cigaretę.

Apačioje, šalia manęs, tikroji dama pūtė dūmus.

– Kokia kalė aš buvau! – pareiškė ji.

Pabudau auštant, netikėdamas tuo, kad esu ten, kur esu. Pabudau nepaprastai laimingas, tarsi naktį būtų nutikę šis tas gražaus. Žinoma, nieko nenutiko, aš tik miegojau tarp daugybės pagalvių šalia moters, kuri kvepėjo kaip prieskonių dėžutė ir dailus parketas. Ji buvo mielas šachmatų žaidimas, išdrožtas ir išstatytas parduotuvės lange, kai buvai dar vaikas. Ji buvo ką tik pastatyta mergaičių sporto salė, su silpnučiu popiečio teniso dulkių, kurios limpa prie auksinių šlaunų, kvapu.

Atsisukau į aušros šviesą.

Ir ji dingo.

Išgirdau, kaip banga atplūsta į krantą. Vėsus vėjas pūtė pro atviras stiklines duris. Atsisėdau. Tolumoje tamsiuose vandenyse mačiau išnyrant ir panyrant ranką. Kvietė jos balsas.

Išbėgau, panėriau ir dar pusiaukelėje iki jos išsikvėpiau. Nekoks iš manęs sportininkas. Pasukau atgal ir atsisėdau laukti jos ant kranto. Galiausiai ji atėjo ir sustojo priešais mane, šį kartą visiškai nuoga.

– Jėzau, – pasakė ji, – tu net nenusivilkai apatinių. Kas nutiko šiuolaikiniams jaunuoliams?

Spoksojau į jos kūną.

– Kaip tau jis patinka? Neblogas senai imperatorienei, a? Geras judesiukas, stangrus pasturgalis, garbanoti gaktos plaukai...

Bet aš užsimerkiau. Ji sukikeno. Paskui juokdamasi pranyko. Ji pusę mylios nubėgo pakrante ir grįžo baidydama tik kirus.

Paskui užuodžiau kavos kvapą, plevenantį pakrantėje, ir šviežių skrebučių aromatą. Kai atpėdinau į vidų, ji sėdėjo virtuvėje, vilkėdama tik tušą, kuriuo prieš akimirką pasidažė akis. Skubiai man mirktelėjusi tarsi kokia tyli ekrano fermos mergaitė, ji padavė uogienės ir skrebutį, mikliai užsidengė servetėle sterblę, tarsi nenorėdama manęs įžeisti, o aš spoksojau į ją ir valgiau. Ji išsitepė braškių uogiene kairiosios krūties spenelį. Mačiau tai. Ji pamatė, kad matau, ir paklausė:

– Alkanas?

Aš dar greičiau ėmiau tepti sviestu skrebutį.

– Dėl Dievo meilės, eik skambinti į Meksiką.

Paskambinau.

– Kur esi? – griežtai paklausė Pegė už dviejų tūkstančių mylių.

– Telefono būdelėje Venecijoje, lyja, – atsakiau.

– Melagis! – pasipiktino Pegė.

Ir ji buvo teisi.

Ir tada staiga viskas baigėsi.

Buvo labai vėlu arba labai anksti. Jaučiausi apsvaigęs nuo gyvenimo, tiesiog nuo to, kad ši moteris žaidė ištisas valandas, kalbėjo tamsoje, kol rytuose pakilusi saulė mėgino prasiskverbti pro rūkus ir miglas.

Pažvelgiau laukan į bangas ir pakrantę. Skenduolių nė ženklo, nė vieno pažįstamo ar nepažįstamo smėlynuose. Nenorėjau eiti, bet prieš akis buvo visa darbo diena, turėjau rašyti savo apsakymus eidamas tris žingsnius priešais mirtį. Diena be rašymo, dažnai sakydavau, ir sakydavau tiek daug kartų, kad mano draugai dūsaudavo, vartydavo akis, diena be rašymo tarsi mažytė mirtis. Neketinu leistis permetamas per kapinių sieną. Kausiuosi visą kelią su savo *Underwood Standard*,

kuri, jei teisingai nukreipta, šaudo tiksliau nei kuris kitas kada nors išrastas šautuvas.

– Parvešiu tave namo, – pasiūlė Konstansė Ratigan.

– Ne, ačiū. Gyvenu vos už trijų šimtų jardų paplūdimy. Mes kaimynai.

– Kurgi ne. Šis namas, kai buvo pastatytas 1920 metais, kainavo du šimtus tūkstančių, dabar kainuoja penkis milijonus. Kokia tavo nuoma? Trisdešimt dolcų per mėnesį?

Linktelėjau.

– Gerai, kaimyne. Eik per smėlį. Ateisi kokį vidurnaktį?

– Dažnai, – atsakiau.

– Dažnai, – ji suspaudė mano ranką savosiose, kurios virto vairuotojo, kambarinės ir kino karalienės rankomis. Ji nusijuokė perskaičiusi mano mintis. – Manai, kad aš beprotė?

– Norėčiau, kad pasaulis būtų toks kaip jūs.

Ji pakeitė temą, vengdama komplimento.

– O Fanė? Ar ji gyvens amžinai?

Mano akys sudrėko, aš linktelėjau.

Ji pabučiavo mane į abu skruostus ir stumtelėjo.

– Dink iš čia.

Nušokau nuo jos plytelėmis iškloto prieangio į smėlį, pabėgėjau porą žingsnių, apsisukau ir pasakiau:

– Geros dienos, princese.

– Šūdas, – patenkinta atsiliepė ji.

Nubėgau tolyn.

Nelabai kas nutiko tądien.

Bet tą naktį...

Pabudau ir pažvelgiau į savo mikimauzinį laikroduką, svarsčiau, kodėl pakirdau. Stipriai užsimerkiau ir pastačiau ausis klausydamasis.

Šaudė iš šautuvo. Bum, trinkt, vėl bum, trinkt, vėl bum pakrantėje, prieplaukoje.

„Dieve mano, – galvojau, – prieplauka beveik tuščia, tiras uždarytas, kas gi galėtų būti ten vidury nakties, spausti gaiduką ir taškyti taikinį?“

Bum, bum, ir gaiduko spragtelėjimas. Bum ir trinkt. Ir vėl. Dvylika šūvių vienu metu, paskui dar dvylika ir dar dvylika, tarsi kas būtų išrikiavęs tris, paskui šešis, paskui devynis šautuvus ir šokčiotų nuo tuščio prie užtaisyto neatsikvėpdamas, taikytųsi ir šaudytų, šaudytų, šaudytų.

Beprotybė.

Taip turėtų būti. Tas, kas ten buvo, buvo vienišas rūke paskendusioje prieplaukoje, stvarstantis šautuvus, šaudantis į Pražūtį.

„Enė Oukli, pati tiro dama?“ – svarsčiau.

Trinkt. Gavai, kalės vaike? Trinkt. Gavai, šunsnuki pabėgęs meiluži? Trinkt. Gavai, velniškas mergišiau... išsigimėli. Trinkt!

Pykšt, pykšt toli vėjo gausme.

„Tiek kulkų, – galvojau, – kad neįmanoma nenumirti.“

Tai truko dvidešimt minučių.

Kai viskas baigėsi, negalėjau užmigti.

Su trim tuzinais žaizdų krūtinėje apčiuopiau rašomąją mašinėlę ir užsimerkęs išspausdinau visus šautuvo šūvius tamsoje.

– Biuro Pienburnis?

– Kas dabar vėl?

– Biuro Pienburni, tai Pamišęs Katinas.

– Jėzau, tai tu, – atsiduso Kramlis. – Biuro Pienburnis, a?

– Tai geriau už Elmą Kramlį.

– Pričiupai mane. O Pamišęs Katinas tinka tau, rašytojūkšti. Kaip sekasi su Didžiuoju Amerikos epu?

– Kaip sekasi Konano Doilio tęsinys?

– Nuostabu, bet po to, kai sutikau tave, sūneli, parašau po keturis puslapius per vakarą. Tai tarsi karas: viskas turi būti baigta iki Kalėdų. Pasirodo, Pamišę Katinai daro gerą įtaką. Tai paskutinis komplimentas, kurį gavai iš biuro. Apie ką užsigalvojai? Kalbėk.

– Turiu daugiau pasiūlymų į mūsų sąrašą dėl galimų aukų ateityje.

– Jėzau alyvose, Kristau nukryžiuotasai, – atsiduso Kramlis.

– Keista, kaip niekad nepastebite...

– Tik pajuokavau. Tęsk.

– Šrenkas vis dar vadovauja paradui. Tada Enė Oukli ar koks ten jos tikrasis vardas, tiro dama. Kažkas vakar naktį šaudė prieplaukoje. Tikriausiai ji. Kas dar? Noriu pasakyti, kad ji nebūtų atidariusi tiro antrą nakties nepažįstamajam, tiesa?

– Sužinok jos tikrąjį vardą, – įsiterpė Kramlis. – Nieko negaliu daryti be jos tikrojo vardo.

Pajutau, kad jis iš manęs tyčiojasi, ir užsičiaupiau.

– Ar liežuvį prarijai? – pasiteiravo Kramlis.

Tyla.

– Tu vis dar čia? – paklausė Kramlis.

Niūri tyla.

– Lozoriau, – prabilo Kramlis, – po perkūnais, lipk iš to baisaus kapo!

Nusijuokiau.

– Ar turiu baigti sąrašą?

– Leisk, pasiimsiu alaus. Gerai. Rėžk.

Išpyškinau dar šešias pavardes, įtraukdamas, nors iš tiesų tuo netikėjau, Šeipšeidą.

– Ir gal, – dvejodamas užbaigiau, – Konstansė Ratigan.

– Ratigan! – suriko Kramlis. – Ką, po velnių, žinai apie Ratigan? Ji valgo tigro kiaušius su skrebučiais ir gali du kartus iš trijų apmauti sukčius. Ji iš Hirošimos iškeliautų nepaliestais

auskarais ir blakstienomis. Dabar Enė Oukli, pereikim prie jos. Ji ištaškytų kieno nors sėdynę, dar jam nespėjus... Ne, ji tik galėtų kokią naktį numesti visus savo šautuvus nuo prieplaukos ir šokti iš paskos, tai jai tiktų. O dėl Šeipšeido, tai gali manęs nejuokinti. Jis net nežino, kad čia egzistuoja tikras pasaulis su mumis, groteskiškai normaliais. 1999 metais jis bus palaidotas savo vargonuose. Turi dar kokių nuostabių minčių?

Sunkiai nurijau seiles ir galiausiai nusprendžiau papasakoti Kramliui apie paslaptingą kirpėjo Kelo dingimą.

– Eik tu su savo paslaptimis, – pasišaipė Kramlis. – Kur buvai? Beprotis Kirpėjas paspruko. Jau kitą dieną išsivarė alavinę mašinėlę iš zonos, kur negalima statyti mašinų, esančios priešais jo namą, ir pasuko į rytus. Ne į vakarus, kaip pastebėjai, prie Žemės Pakraščio, bet į rytus. Pusė policijos pajėgų matė, kaip jis atlieka didelį U formos posūkį priešais nuovadą, ir nesustabdė, nes jis šaukė: „Rudens lapai, Dievulėliau, rudens lapai Ouzake!“*

Aš su palengvėjimu atsidusau džiaugdamasis, kad Kelas gyvas. Nieko nepasakiau apie trūkstamą Skoto Džoplino galvą, dėl kurios Kelas tikriausiai amžiams išvyko iš Venecijos. Bet Kramlis vis dar kalbėjo:

– Ar baigei savo supernaują galimų mirčių sąrašą?

– Ką gi... – netikėdamas nutęsiau.

– Panirk į vandenyną, paskui panirk į rašomąją mašinėlę, sako dzeno meistras, taip atsiranda visas puslapis ir laiminga širdis. Klausyk seklio, jis turi genialių minčių. Alus yra ant ledo, taigi sysiukas vėliau būna puoduke. Palik savo sąrašą namie. Iki, Pamišęs Katine.

– Biuro Pienburni, – atsakiau. – Viso.

* Ozark Mountains, mišku apaugusi aukštumų plynaukštė, kurioje pilna upių, slėnių ir upokšnių, esanti tarp Misūrio ir Arkanzaso upių Misūrio, Arkanzaso, Oklahomos, Kanzaso ir Ilinojaus valstijų sankirtoje.

Keturiasdešimt tuzinų šautuvo šūvių iš praeitos nakties vedė mane. Jų aidai nenutils.

Ir daužomos bei ryjamos ir spaudžiamos prieplaukos garsai traukė mane, kaip tikriausiai kai kuriuos traukia karo garsai.

„Šautuvų šūviai, prieplauka, – galvojau, kai panėriau į vandenyną, o paskui panirau į savo rašomąją mašinėlę, klausydamas Biuro Pienburnio, pasiūliusio man būti geru katinu, svarsčiau: – Kiek žmonių, o gal tik vieną, Enė Oukli nužudė praėjusią naktį.“

„Man taip pat įdomu, – galvojau dėdamas šešis naujus neįtikėtinai nuostabios apysakos puslapius į savo Kalbančią Dėžę, – kokias naujas girtos lemties knygas A. L. Šrenkas sudaigino tarsi šungrybius savo katakombinės bibliotekos lentynose?“

„Hardžių berniukai prašo ptomaino?“

„Nensė Driu ir Veltšmerco vaikis?“

„Amerikos išdykėlių Atlanto mieste laidotuvių režisieriai?“

„Neik žiūrėti“, – galvojau. „Privalau“, – galvojau. Bet nesijuok, kai pamatysi naujus pavadinimus. Šrenkas gali išbėgti ir užpulti tave.

„Šautuvų šūviai“, – galvojau. Mirštanti prieplauka. A. L. Šrenkas, Zigmundo Froido Munčkino sūnus. O dabar čia priešais mane rieda dviračiu prieplaukoje.

Žvėris.

Arba, kaip kartais jį vadinu, Ervinas Romelis iš Afrikos korpuso. Arba kartais paprastai:

Kaligula. Žudikas.

Tikrasis jo vardas – Džonas Vilkis Hopvudas.

Prisimenu skaitęs vieną tų pribloškiamų apžvalgų apie jį mažame vietos Holivudo teatrėlyje prieš keletą metų:

„Džonas Vilkis Hopvudas, dieninio spektaklio žudikas, vėl

tai padarė kitu vaidmeniu. Jis ne tik sudraskė aistrą į skutus, jis, beprotiškai išprotėjęs, trypė ją, plėšė ją dantimis ir tempė ją per rampos šviesas prie nieko neįtariančių klubo damučių. Prakeiktos kvailės ją surijo!“

Dažnai matydavau jį važiuojantį šviesiai oranžiniu aštuonių greičių *Raleigh* dviračiu takučiu palei vandenyną iš Venecijos į Vandenyno parką ir į Santa Moniką. Jis visada būdavo apsirengęs dailiu, ką tik išlygintu, rudu languotu anglišku kostiumu, su tamsiai ruda airiška kepuraite, užtraukta ant sniego baltumo garbanų ir slepiančia jo – generolo Ervino Romelio arba, jei jums patinka, žudiko grobuonio Konrado Veidto, ketinančio sutraiškyti Džoaną Kroford arba Gryrą Garsoną, veidą. Jo skruostai būdavo įdegę iki nuostabios poliruoto muskato spalvos. Dažnai svarstydavau, ar ta spalva baigiasi ties jo kaklu, nes niekada nemačiau jo ant smėlio nusirengusio. Jis amžinai mynė pedalus tarp vandenyno pakrantės miestelių, laisvas, laukdamas, kol jį pakvies Vokietijos generalinis štabas arba klubo damos iš Holivudo pagalbos lygos, žiūrint, kurie spės pirmieji. Kai būdavo rodomas karo filmų ciklas, jis dirbo be paliovos, nes buvo kalbama, kad jis turi pilną spintą Afrikos korpuso uniformų bei laidotuvių įkapes eiliniam filmui apie vampyrus.

Aš galiu pasakyti, kad jis turėjo tik vienus kasdieninius drabužius – šį kostiumą. Ir vieną porą batų, gražius angliškus raštuotos odos batus, gerai nuvalytus. Jo kelnių spaustukai, šauniai suspaudę tvido kelnių atvartus, atrodė esą gryno sidabro iš kurios nors Beverli Hilso parduotuvės. Dantis jis visada valėsi taip švariai, kad atrodė, jog tai protezai. Mindamas pedalus, jis alsavo listerinu, tuo atveju, jei pakeliui į *Playa del Ray* jį pasikviestų Hitleris.

Dažniausiai matydavau jį nejudantį, apžergusį dviratį šeštadienio popietėmis, kai Raumenų pakrantė prisipildydavo virpančių deltinių raumenų ir vyriško juoko. Hopvudas stovėda-

vo Santa Monikos prieplaukoje, tarsi vadas paskutinėmis pasitraukimo iš al Alameino dienomis, nusivylęs dėl to smėlio, džiaugdamasis visais tais kūnais.

Jis atrodė taip toli nuo mūsų visų, sklandydamas savo svajonėse apie anglus, vokiečius ir Baironą...

Niekada nepagalvojau, kad pamatysiu jį statantį savo *Raleigh* dviratį priešais A. L. Šrenko taro kortų didelės varpinės su daugybe šikšnosparnių visą parą atidarytą pašiūrę.

Bet jis pasistatė ir stabtelėjo prie durų.

„Neik vidun!“ – galvojau. Niekas neina į A. L. Šrenko namus, nebent ketina gauti užnuodytus Medičių žiedus ir palaidoti telefono numerius.

Ervinui Romeliui tai nerūpėjo.

Nei Žvėriui ar Kaligulai.

Šrenkas pakvietė.

Visi trys pakluso.

Kai ten nukakau, durys jau buvo uždarytos. Ant jų pirmą kartą, nors tikriausiai jis čia geltonavo daugelį metų, kabojo sąrašas, atspausdintas išblukusia rašomosios mašinėlės juostele, ten dar buvo surašytos visos žmogystos, įžengusios pro vartus, kad būtų psichiškai paveiktos ir vėl pasveiktų.

H. B. VORNERIS, VORNERIS OLENDAS, VORNERIS BAKSTERIS, KONRADAS NEIDŽELIS, VILMA BENKI, ROD LA ROK, BESI LAV, DŽEIMSAS GLISONAS...

Atrodė, kad tai 1929 metų „Aktorių katalogas“.

Bet čia buvo Konstansė Ratigan.

Negalėjau tuo patikėti.

Ir Džonas Vilkis Hopvudas.

Žinojau, kad turiu tuo patikėti.

Nes, kai pažvelgiau pro apdulkėjusį langą, kur šešėlis beveik viską slėpė nuo šnipinėjančių akių, pamačiau, kad kažkas tikrai guli ant kušetės, kurios kamšalas buvo išlindęs iš sutrūkinėjusių siūlių. O vyras, gulintis ant kušetės, buvo vyras rudu

tvido kostiumu, užsimerkęs, sakantis eilutes, be abejonės, iš patikslinto ir pataisyto paskutinio „Hamleto“ veiksmo.

Jėzau alyvose, kaip pasakė Kramlis. Ką tik nukryžiuotasai Kristau!

Tą akimirką įdėmios nuo rožinio vidinio deklamavimo Hopvudo akys atsimerkė paklusdamos aktoriaus intuicijai.

Jo žvilgsnis pasisuko, paskui galva skubiai pasigręžė į vieną pusę. Jis pažvelgė į langą ir pamatė mane.

Kaip ir A. L. Šrenkas, sėdintis šalia nusisukęs, laikantis rankoje pieštuką ir užrašų knygelę.

Atsitraukiau, tylutėliai nusikeikiau ir skubiai nuėjau šalin.

Visiškai sutrikęs nuėjau iki pat apgriautos prieplaukos galo, nusipirkau šešis *Nestle Crunch* batonėlius, du Klarko batonėlius ir du *Power Houses* ir ketinau pakeliui suryti. Jei esu labai laimingas, labai liūdnas ar labai sutrikęs, prisikemšu burną saldumynų ir visur primėtau saldainių popieriukų.

Kaip tik čia, prieplaukos gale, auksinėje vėlyvos popietės šviesoje Kaligula Romelis mane pričiupo. Darbininkai griovėjai buvo išėję. Tvyrojo tyla.

Išgirdau, kaip man už nugaros suzvimbia ir slysteli jo dviratis. Iš pradžių vyras tylėjo. Jis tiesiog priėjo pėsčias, šviesūs sidabriniai dviratininko gnybtai laikė suspaudę kelnių atvartus, o jis laikė *Raleigh* tvirtai įsikibęs kaip kokį moteriškos lyties vabzdį. Jis stovėjo vienoje prieplaukos vietoje, kur jį mačiau, tarsi Richardo Vagnerio statula, stebinti, kaip vienas jo didžiųjų chorų ateina bangomis į pakrantę.

Apačioje vis dar koks pustuzinis jaunuolių žaidė tinklinį. Kamuolio dunksėjimas ir vis pasigirstantis jų juokas kažkaip trumpino dieną. Už jų du svorio kilnojimo finalininkai kėlė savo pačių pasaulius į dangų, tikėdamiesi įtikinti aštuonias ar devynias jaunuoles, kad blogesnis už mirtį likimas visai nėra toks blogas, kad visa tai galima aptarti mėsainių krautuvėlėje už paplūdimio.

Džonas Vilkis Hopvudas stebėjo tą sceną ir nežiūrėjo į mane. O aš prakaitavau ir laukiau nedrįsdamas pasitraukti. Juk prieš pusvalandį peržengiau nematomą slenkstį į jo gyvenimą. Dabar turiu atsilyginti.

– Ar jūs mane sekate? – galiausiai pasakiau ir tučtuojau pasijutau visišku kvailiu.

Hopvudas nusikvatojo įžymiuoju paskutinio veiksmo maniakišku juoku.

– Brangus berniuk, tu pernelyg jaunas. Tu iš tų, kuriuos metu atgal į jūrą.

„Dieve, – galvojau, – ką dabar pasakysiu?“

Hopvudas įtempė sprandą, atmetė galvą, rodydamas erelišku profiliu į Santa Monikos prieplauką už mylios į šiaurę nuo čia, palei pakrantę.

– Bet jei kada nors nuspręstum sekti mane, – jis nusišypsojo, – štai kur gyvenu. Virš karuselės, virš arklių.

Atsisukau. Tolumoje ant vis dar vibruojančios prieplaukos stovėjo karuselė, kuri sukosi ir girgždėjo pagal garinių vargonėlių muziką dar tada, kai buvau vaikas. Virš ilgos arklių lenktynių trasos buvo Karuselės Namas, didingas plėšraus paukščio lizdas, skirtas atsistatydinusiems vokiečių generolams, nevykėliams aktoriams ar pašėlusiems romantikams. Girdėjau, kad čia gyveno didūs poetai, beveik neišspausdinantys eilėraščių. Čia gyveno sumaniausi romanistai, nesulaukiantys apžvalgų. Čia gyveno dailininkai su kybančiomis didelėmis varpomis, bet nepakabinantys savo paveikslų. Čia gyveno garsių filmų kurtizanės, žvaigždės, dabar tapusios prostitutėmis ir atsiduodančios spagečių pardavėjams. Čia gyveno senos anglų matronos, kurios kadaise lankydavosi Braitone ir pasigesdavo ledinukų, kėdžių su dangalais ir mopsų iškamšų.

Dabar paaiškėjo, kad čia gyvena tas Bismarkas, Tomas Manas, Konradas Veidtas, admirolas Denicas, Ervinas Romelis ir Pamišęs Otas iš Bavarijos.

Pažvelgiau į tą didingą erelišką profilį. Hopvudas sustingo iš pasididžiavimo nuo mano žvilgsnio. Jis išsišiepė auksiniam smėliui ir ramiai pasakė:

– Manai, kad esu pamišęs, jei leidžiuosi raminamas tokio kaip A. L. Šrenkas?

– Na...

– Jis labai nuovokus žmogus, holistiškas, ypatingas. Ir kaip žinai, mes, aktoriai, esame patys neramiausi žmonės pasaulyje. Ateitis visada neaiški, telefonas turėtų skambėti, bet niekada neskamba. Turime daugybę laisvo laiko. Tad lieka arba numerologija, arba taro kortos, arba astrologija, arba rytietiška meditacija po didžiuliu medžiu Odže su Krišnamurčiu, ar ten buvai? Puiku! Arba pastorė Violeta Gryner savo Agabego šventykloje prie Krenšou? Futuristas Norvelis? Ar kada esi išgelbėjęs Eimę Sempl Makferson? Aš esu. Ji gulėjo ant rankų, paskui ją paguldžiau ant žemės. Penkišimtininkai? Ekstazė. Arba Holo Džonsono choras pirmojoje baptistų bažnyčioje sekmadienio vakarais. Tamsieji angelai. Tokios iškilmės. Arba bridžas kiaurą naktį, arba pradedam po pietų, žaidžiam bingo iki sutemų su auksaplaukėmis damomis. Aktoriai vaikšto visur. Jei žinotume gerą darinėtoją, apsilankytume pas jį. *Caesar's Gut-Readers, Inc.* Galėčiau pralobti skalpuodamas balandžius ir išžvejodamas smegenis kaip kortų akis, kuriose po pietų slypi dvokianti ateitis. Išbandžiau viską, kad pratempčiau laiką. Visi aktoriai yra laiko tempikai. Devyniasdešimt procentų savo gyvenimo laukiame scenos. Taigi gulime pas A. L. Šrenką, paskui vaikštome į Raumenų pakrantę.

Jis taip ir neatitraukė žvilgsnio nuo lanksčių guminių graikų dievų, kurie dūko apačioje drėkinami sūraus vėjo ir geidulio.

– Ar esi kada galvojęs, – galiausiai prabilo, virš jo viršutinės lūpos buvo matyti plonytė prakaito srovelė, po kepuraite, palei plaukų liniją, taip pat ištryško prakaito lašeliai, – apie vampyrus, kurių veidrodžiuose nematyti? Ką gi, ar dabar matai

tuos šaunius jaunuolius ten apačioje? Jie pasirodo visuose veidrodžiuose, bet ten daugiau nieko nematyti. Tik mėtinių dievukų šou. Ir kai jie žiūri į save, ar kada nors mato dar ką nors, merginas, kuriomis jie jodinėja kaip jūrų arkliukais? Aš tuo netikiu. Tad dabar... – jis grįžo prie pradinės temos, – ar supratai, kodėl matei mane su mažyčiu juodu kurmiu A. L. Šrenku?

– Aš pats laukiu telefono skambučių, – prisipažinau. – Kas gali būti geriau už juos!

– Tu iš tiesų supranti, – jis pažvelgė į mane žvilgsniu, sudeginusiu drabužius ant mano kūno.

Linktelėjau.

– Kada nors užsuk pas mane, – jis linktelėjo į toli stūksantį Karuselės Namą, kur riaumojo vargonėliai ir vebleno kažką neaiškaus, panašaus į „Gražusis Ohajus“. – Papasakosiu tau apie Airisę Try, sero Birbomo Try dukterį, kuri gyveno šiame name, sero Kerolo Rydo, britų režisieriaus, pusseserę. Kartais užsuka Aldas Hakslis*, gal ir jį pamatysi.

Jis pamatė krustelint mano galvą ir suprato, kad užkibau ant kabliuko.

– Norėtum susitikti su Haksliu? Ką gi, elkis kaip pridera, – jis glostė žodžiais, – ir gal...

Mane apėmė toks nenumalšinamas ir nepakenčiamas noras, kad privalėjau jėga jį nuslopinti. Hakslis buvo mano gyvenimo beprotybė, baisus alkis. Troškau būti toks sumanus, toks sąmojingas, toks tobulas. Tik pamanykite, galėčiau su juo susitikti.

– Užeik, – Hopvudas įkišo ranką į lietpalčio kišenę. – Ir pristatysiu tave jaunuoliui, kurį myliu labiausiai pasaulyje.

Prisiverčiau nukreipti žvilgsnį, kaip dažnai pasielgdavau išgirdęs kokius nors Kramlio ar Konstansės Ratigan žodžius.

* Huxley, Aldous (Leonard) (1894–1963), anglų romanistas ir eseistas. 1953 m. jis eksperimentavo su psichodeliniais narkotikais, aprašė savo patirtį knygoje „The Doors of Perception“.

– Na, na, – sumurmėjo Džonas Vilkis Hopvudas, jo vokiškos lūpos džiugiai prasišiepė, – jaunuolis sutriko. Tai ne tai, ką galvoji. Žiūrėk! Ne, spoksok.

Jis ištiesė sulamdytą žvilgančią nuotrauką. Mėginau ją paimti, bet jis laikėsi jos įsikibęs, nykštį padėjęs ant žmogaus nuotraukoje galvos.

Visa kita, kas kyšojo iš po nykščio, buvo gražiausias pasaulyje jaunuolio kūnas.

Tai priminė man kadaise matytą Antinojo, Adriano meilužio, statulos nuotrauką Vatikano muziejaus priebutyje. Jis man priminė berniuką Dovydą. Tai man priminė kūnus tūkstančių jaunuolių, einančių imtynių šen bei ten paplūdimyje, nuo mano vaikystės iki dabar, įdegusių ir nemąstančių, beprotiškai laimingų be tikro džiaugsmo. Tūkstančiai vasarų buvo sudėta į šią vienintelę nuotrauką, kol Džonas Vilkis Hopvudas laikė ją, nykščiu slėpdamas veidą, stengdamasis jo neatidengti.

– Argi tai ne visų nuostabiausias kūnas pasaulio istorijoje? – tai buvo deklaracija.

– Ir jis mano, visas mano. Aš jį turiu ir laikau, – kalbėjo jis toliau. – Ne, ne, nekrūpčiok. Štai.

Jis atitraukė nykštį nuo nepaprastai mielo jaunuolio veido.

Ir pasirodė seno erelio, senovės vokiečių kario, Afrikos tankų generolo veidas.

– Dieve mano, – ištariau. – Tai jūs.

– Aš, – patvirtino Džonas Vilkis Hopvudas.

Ir jis atmetė galvą, negailestingai šypsodamas, tarsi užsimojęs plieniniu kardu. Jis tylutėliai juokėsi didžiuodamasis praėjusiomis dienomis, kai filmai dar tylėjo.

– Tačiau tai aš, – pridūrė jis.

Nusiėmiau akinius, pavaliau juos ir įsižiūrėjau atidžiau.

– Ne. Jokios klastos. Jokių apgaulingų nuotraukų.

Būdavo tokių konkursinių nuotraukų galvosūkių, kuriuos spausdindavo laikraščiai, kai buvau berniukas. Prezidentų veidai, padalyti į tris dalis ir sumaišyti. Čia Linkolno smakras, ten Vašingtono nosis, o viršuje Ruzvelto akys. Sumaišytos ir permaišytos su trisdešimties kitų prezidentų, reikia viską iškirpti ir sudėlioti kaip reikia, kad greitai užsidirbtum dešimt dolcų.

Bet čia jaunuolio graikišką statulą primenantis kūnas buvo susiliejęs su kaklu, galva ir vanago–erelio–grifo veidu, atspindinčiu niekšystes, beprotybę ar abu dalykus iš karto.

Valios triumfas buvo Džono Vilkio Hopvudo akyse, žiūrinčiose man per petį, tarsi jis niekada anksčiau nebūtų matęs tokio prakeikto grožio.

– Manai, kad tai pokštas, a?

– Ne, – bet aš slapčia žvilgtelėjau į jo vilnonį kostiumą, ką tik išlygintus marškinius, tvarkingai parištą seną mokyklinį kaklaraištį, liemenę, rankogalių sąsagas, šviesią diržo sagtį, sidabrinius dviratininko gnybtus ant atvartų.

Pagalvojau apie kirpėją Kelą ir trūkstamą Skoto Džoplino galvą.

Džonas Vilkis Hopvudas perbraukė per liemenę ir kojas strazdanotais pirštais.

– Taip, – nusijuokė jis, – tai uždengta! Tad niekada nesužinosi, jei neužeisi, tiesa? Ar senas pusiau sukriošęs Ričardas iš tiesų buvo Vasaros Berniukų vėliavnešys, a? Kaip gali būti, kad jaunystės stebuklas susibičiuliavo su senu jūrų vilku? Kodėl Apolonas guli su...

– Kaligula? – leptelėjau ir suledėjau.

Bet Hopvudas nekreipė dėmesio. Jis nusijuokė, linktelėjo ir patapšnojo man per alkūnę.

– Kaligula – taip! – dabar kalbės, kol mielasis Apolonas slepiasi ir laukia! Valios jėga yra atsakymas. Taip, sveikatos puoselėjimas yra aktorių gyvenimo esmė! Turime palaikyti tiek

savo kūnus, tiek dvasią geros būklės! Jokios baltos duonos, jokių *Nestle Crunch* batonėlių...

Krūptelėjau ir pajutau, kaip batonėlių likučiai tirpsta mano kišenėse.

– Jokių pyragaičių, spurgų, stipraus alkoholio, negalima net pernelyg dažnai mylėtis. Gultis dešimtą valandą. Keltis anksti, bėgti paplūdimiu, kas dieną dvi valandas praleisti sporto salėje, kiekvieną gyvenimo dieną, visi tavo draugai – sporto salės instruktoriai, ir per dieną dvi valandas važinėti dviračiu. Kas dieną trisdešimt metų. Trisdešimt metų! Ir pasibaigus šiam laikui tu žengi prie Dievo giljotinos! Jis nukerta tavo pamišusią seno erelio galvą ir padeda ją ant įdegusio, amžinai auksinio jaunuolio kūno! Tokią kainą moku, bet verta. Grožis priklauso man. Kilni kraujomaiša. Narcizas *par excellence*. Man daugiau nieko nereikia.

– Tikiu tuo, – pasakiau.

– Mirsi nuo savo sąžiningumo.

Jis įsikišo nuotrauką tarsi žiedą į kišenę.

– Tu vis dar netiki.

– Leiskite dar kartą pasižiūrėti.

Jis padavė ją man.

Žiūrėjau. Ir kai žiūrėjau, praėjusios nakties banga atriedėjo į tamsų krantą.

Iš bangų staiga pasirodė nuogas vyras.

Susiraukiau ir sumirksėjau.

Ar šis kūnas, ar šis vyras išėjo iš jūros išgąsdinti manęs, kai Konstansė Ratigan buvo nusisukusi?

Norėjau žinoti. Galėjau tik paklausti:

– Ar pažįstate Konstansę Ratigan?

Jis suledėjo.

– Kodėl klausi?

– Mačiau jos atspausdintą pavardę ant Šrenko pašiūrės. Pagalvojau, kad gal jūs buvote laivai, prasilenkę naktyje.

Arba kūnai? Jis išlipa iš bangų trečią nakties, visai netrukus, kai ji paners?

Jo teutoniškos lūpos išpuikėliškai pasipūtė.

– Mūsų filmas „Sukryžiuoti kardai" 1926 metais buvo žiūrimas visoje Amerikoje. Tą vasarą apie mūsų romaną rašė pirmuosiuose laikraščių puslapiuose. Aš buvau didžiausia jos gyvenimo meilė.

– Ar jūs... – pradėjau. „Ar jūs buvote tas, – galvojau, – o ne nusiskandinęs režisierius, kuris perkirto jos pakinklių sausgysles savo kardu, kad ji negalėtų vaikščioti visus metus?"

Bet tada, praėjusią naktį, man išties nepasitaikė galimybė pažvelgti į randus. O iš to, kaip Konstansė bėgiojo, čia tik šimto metų senumo gandai.

– Tau reikėtų aplankyti A. L. Šrenką, susirūpinusį vyrą, tikrą išmintingą dzenbudistą, – patarė jis, vėl sėsdamas ant dviračio. – Ką pasakysi? Jis liepė tau perduoti štai ką.

Hopvudas išsitraukė iš kitos kišenės saują saldainių popieriukų, dvylika, tvarkingai susegtų, daugiausia *Clark*, *Crunch* ir *Power House*. Aš juos nieko negalvodamas išmečiau pučiant paplūdimio vėjams, o kažkas surinko.

– Jis viską apie tave žino, – pranešė Pamišęs Otas iš Bavarijos ir nusijuokė kaip kino garso takelyje.

Paraudęs iš gėdos, paėmiau saldainių popierėlius ir pajutau, kad papildomi dešimt svarų nusėdo man ant juosmens, kol laikiau šias pralaimėjimo vėliavas.

– Aplankyk mane, – paprašė jis. – Ateik pasivažinėti karusele. Ateik pažiūrėti, ar nekaltas berniukas Dovydas iš tiesų ištekėjo už seno velnio Kaligulos, a?

Ir jis nuriedėjo tolyn, tvido kostiumas po tvido skrybėle, šypsodamasis ir žiūrėdamas tik į priekį.

Grįžau prie A. L. Šrenko melancholijos muziejaus ir dirstelėjau pro apdulkėjusį langą.

Ant mažo staliuko šalia įdubusios kušetės gulėjo krūvelė

šviesiai oranžinių, citrininių, šokolado rudumo saldainių popierėlių.

„Negali jie visi būti mano“, – pagalvojau.

„Yra“, – pagalvojau. Esu rubuilis. Bet tada... jis kvaištelėjęs.

Nuėjau susirasti ledų.

– Kramli?

– Maniau, kad aš – Biuro Pienburnis.

– Manau, aš pats gavau žinių apie žudiką!

Atplūdo ilga vandenyno tyla, kol policininkas padėjo ragelį, rovėsi plaukus, paskui vėl pakėlė ragelį.

– Džonas Vilkis Hopvudas, – tariau.

– Pamiršai, – įsiterpė policijos leitenantas, – kad dar nebuvo žmogžudysčių. Tik įtarimai ir galimybės. Yra toks dalykas kaip teismo salė ir dar vienas dalykas, vadinamas įrodymais. Nėra įrodymų, nėra bylos, ir jie taip greitai nuspirs tave nuo laiptų, kad savaites negalėsi vaikščioti!

– Ar kada nors matėte Džoną Vilkį Hopvudą be drabužių? – paklausiau.

– Viskas baigta.

Biuro Pienburnis padėjo ragelį.

Lijo, kai išėjau iš būdelės.

Beveik tučtuojau suskambo telefonas, tarsi žinodamas, jog esu čia. Čiupau jį ir kažkodėl surikau:

– Pege!

Bet už daugelio mylių tik šnarėjo lietus ir kažkas tyliai alsavo.

„Daugiau niekada nebeatsiliepsiu į šio telefono skambučius“, – pagalvojau.

– Kalės vaike, – sušukau. – Eikš, pasiimk mane, šlykštyne.

Padėjau ragelį.

„Dieve mano, – pagalvojau, – o jei jis išgirdo ir užeis manęs aplankyti?“

„Idiotas“, – pagalvojau.

Ir telefonas suskambo paskutinį kartą.

Turėjau atsiliepti, gal tam, kad atsiprašyčiau to alsavimo tolumoje ir pasakyčiau, kad nekreiptų dėmesio į mano akiplėšiškumą.

Pakėliau ragelį.

Ir išgirdau liūdną damą už penkių mylių kažkur Los Andžele.

Fanė.

Ir ji verkė.

– Fane, Dieve mano, ar tai tu?

– Taip, taip, Viešpatie Dieve aukštybėse, – ji dūsavo, aikčiojo, svyravo. – Kol užlipau, vos nenumiriau. Nelipau laiptais nuo 1935 metų. Kur tu buvai? Stogas įgriuvo. Gyvenimas baigėsi. Visi negyvi. Kodėl man nepasakei? O Dieve, Dieve, tai siaubinga. Ar gali ateiti? Džimis. Semas. Pjetras, – ji kalbėjo litaniją, o mano kaltės jausmas prispaudė mane prie telefono būdelės sienelės. – Pjetras, Džimis, Semas. Kodėl melavai?

– Nemelavau, tik tylėjau! – atsiliepiau.

– O dabar Henris! – verkė ji.

– Henris! Dieve mano. Jis ne...

– Nukrito nuo laiptų.

– Gyvas? Gyvas? – šaukiau.

– Taip, ačiū Dievui, savo kambaryje. Nenorėjo važiuoti į ligoninę. Išgirdau, kaip jis krito, išbėgau. Štai kaip sužinojau, ko nepasakei. Henris gulėjo ten išpiltas prakaito, kartojo vardus. Džimis. Semas. Pjetras. Kodėl tu atsivedei čia mirtį?

– Nepadariau to, Fane.

– Ateik to įrodyti. Turiu tris majonezo stiklainius su 25 centų monetomis. Paimk taksi, atsiųsk vairuotoją viršun, aš už-

mokėsiu jam iš stiklainių! Ir kai čia ateisi, kaip sužinosiu, kad tai tu beldi į duris?

– Iš kur žinai, Fane, kad čia aš, kad aš dabar kalbu telefonu?

– Nežinau, – sukliko ji. – Argi tai ne siaubinga? Nežinau.

– Los Andželas, – pasakiau taksi vairuotojui po dešimties minučių. – Už tris majonezo stiklainius.

– Alio, Konstansė? Skambinu iš telefono būdelės priešais Fanės namus. Turime ją iš čia išvežti. Ar galite atvažiuoti? Dabar ji iš tiesų persigandusi.

– Ar verta?

Pažvelgiau į daugiabutį ir svarsčiau, kiek tūkstančių šešėlių susigrūdę į jį nuo viršaus iki apačios.

– Šį kartą tikrai.

– Eik ten. Saugok. Būsiu po pusvalandžio. Nenoriu lipti į viršų. Įtikink ją nusileisti, po velnių, ir mes ją išvešime. Lėk.

Pajutęs, kaip Konstansė padėjo ragelį, iššokau iš būdelės, ir manęs vos nepartrenkė automobilis, lekiantis gatve.

Iš to, kaip pabeldžiau į Fanės duris, ji patikėjo, kad tai aš. Ji atlapojo jas, ir pamačiau, kad ten stovi beveik išprotėjusi dramblienė, laukiniu žvilgsniu, sutaršytais plaukais, besielgianti taip, tarsi jai ką tik būtų peršovę galvą.

Įstūmiau ją į jos krėslą ir plačiai atidariau šaldytuvo dureles, svarstydamas, kas padės – majonezas ar vynas. Vynas.

– Susiversk jį į gerklę, – liepiau ir staiga suvokiau, kad taksi vairuotojas stovi ant slenksčio man už nugaros, atsekęs paskui mane viršun, galvojantis, jog aš – mėginantis pasprukti veltėdis.

Stvėriau vieną majonezo stiklainį, pilną 25 centų monetų, ir įteikiau jam.

– Tiek užteks? – pasiteiravau.

Jis skubiai įvertino stiklainį, tarsi žmogus, svarstantis, kiek yra želė gabaliukų kubiliuke parduotuvės vitrinoje, trinktelėjo durimis ir išbėgo barškindamas monetas.

Fanė tuštino vyno taurę. Pripildžiau ją ir laukdamas atsisėdau šalia. Galiausiai ji prabilo:

– Kažkas jau dvi naktys stovi už mano durų. Jis ateina ir išeina, išeina ir ateina, ne taip kaip anksčiau, sustoja ir kvėpuoja. Dieve mano, ką jis daro vidurnaktį už senos storos operos dainininkės griuvėsių durų? Juk negali būti prievartautojas, tiesa, niekas neprievartauja 380 svarų sveriančių sopranų, tiesa?

Ir tada ji ėmė juoktis, taip ilgai ir taip niūriai, kad negalėjau pasakyti, ar tai isterija, ar stebinantis humoras. Trinktelėjau jai per nugarą, kad liautųsi juoktis, jos veido spalva pasikeitė, daviau dar vyno.

– O Dieve, Dieve, Dieve, – aikčiojo ji, – gera pasijuokti. Dėkui Dievui, tu čia. Apsaugosi mane, tiesa? Gailiuosi to, ką pasakiau. Tu neatsivedei su savimi to baisaus dalyko ir nepalikai už mano durų. Čia tik alkanas Baskervilių šuo pats atėjo išgąsdinti Fanės.

– Man gaila, kad nepasakiau tau apie Džimį, Pjetrą ir Semą, Fane, – pasakiau ir siurbtelėjau vyno. – Tiesiog nenorėjau skaityti tau nekrologų, visų iš karto. Klausyk. Konstansė Ratigan po kelių minučių bus apačioje. Ji nori, kad apsistotum pas ją keletą dienų ir...

– Dar paslaptys, – išpūtusi akis, suriko Fanė. – Nuo kada ją pažįsti? Vis tiek nieko iš to nebus. Čia mano namai. Jei iš čia išeisiu, nuvysiu, numirsiu. Turiu savo įrašus.

– Mes juos paimsime.

– Mano knygos.

– Nunešiu jas žemyn.

– Mano majonezas, ji neturės tinkamos rūšies.

– Aš nupirksiu.

– Ar ji turės kambarį?

– Net tau, Fane, taip.

– O kas bus su mano nauju baltu katinu?..

Ir taip šnekučiavomės, kol išgirdau, kaip limuzinas stabtelėjo prie šaligatvio apačioje.

– Tai susitarėme, ar ne, Fane?

– Dabar, kai esi čia, jaučiuosi gerai. Tik pasakyk misis Gutjerez užlipti viršun ir truputį pabūti po to, kai tu išeisi, – linksmai sutarškėjo Fanė.

– Iš kur kyla visas šis netikras optimizmas, jei prieš valandą buvai pasmerkta?

– Brangus berniuk, Fanei viskas gerai. Tas siaubingas žvėris nebegrįš, žinau, ir, šiaip ar taip, šiaip ar taip...

Visas pastatas tučtuojau sujudėjo per miegus.

Fanės kambario durų vyriai ėmė šnabždėtis.

Tarsi pašauta paskutinį kartą, Fanė atsitiesė ir vos nepaspringo iš baimės.

Per akimirką perlėkiau kambarį, atlapojau duris, pažvelgiau į ilgą koridoriaus slėnį, mylia į vieną pusę, mylia į kitą; begaliniai tamsūs tuneliai su čiurlenančia naktimi.

Klausiausi ir girdėjau, kaip lubose skyla tinkas, rėmuose muistosi durys. Kažkur be paliovos murmėjo tualetas, senas, šaltas, baltas porceliano skliautas naktyje.

Žinoma, koridoriuje nieko nebuvo.

Kad ir kas ten buvo, jei buvo, jis skubiai uždarė duris arba nubėgo pirmyn, arba atgal. Kur nematomu srautu įėjo naktis, ilga besiraitanti vėjo upė, atsinešė su savimi prisiminimus apie surytus dalykus, apie išmestus dalykus, apie geistus dalykus, apie nebenorimus dalykus.

Norėjau išrėkti tuštiems koridoriams tai, ką norėjau šaukti pakrantėje naktį prie Konstansės Ratigan arabiškos tvirtovės. Eik. Palik ramybėje. Gal atrodome nusipelnę, bet mes nenorime mirti.

Iš tiesų sušukau tuštumai:

– Gerai, vaikiai. Grįžkit į savo kambarius. Nagi, dabar. Marš! Štai taip. Taigi. Va.

Laukiau, kol nesami vaikiūkščiai pasitrauks į nesamus kambarius, paskui atsisukau, atsirėmiau į duris ir uždariau jas dirbtinai šypsodamasis.

Tai paveikė. Arba Fanė apsimetė patikėjusi.

– Tu būsi geras tėvas, – švytėjo ji.

– Ne, būsiu toks kaip visi tėvai – beprotis ir nekantrus. Tuos vaikiukus reikėjo apsvaiginti alumi ir sugrūsti į loveles prieš kelias valandas. Jautiesi geriau, Fane?

– Geriau, – atsiduso ji ir užsimerkė.

Nuėjau ir apkabinau ją kaip Lindbergas, iškeliaudamas aplink pasaulį, klykiant miniai.

– Viskas bus gerai, – tarė ji. – Eik dabar. Viskas gerai. Kaip jau sakei, tie vaikai nuėjo miegoti.

„Vaikai?“ – vos nepaklausiau, bet užsičiaupiau. Taip, vaikai.

– Tad Fanė saugi, o tu eik namo. Vargšas kūdikis. Pasakyk Konstansei dėkui, bet nėra už ką, ji gali pas mane užeiti, taip? Misis Gutjerez žadėjo ateiti į viršų ir likti šiąnakt ant šios lovos, kurios nenaudoju trisdešimt metų, ar gali įsivaizduoti? Negaliu miegoti ant nugaros, negaliu kvėpuoti, ką gi, misis Gutjerez lipa į viršų. Koks tu mielas, kad mane aplankei, brangus vaikeli. Dabar matau, koks tu geras, tu tik norėjai išgelbėti mane nuo mūsų draugų apačioje liūdesio.

– Tai tiesa, Fane.

– Nėra nieko neįprasta, kad jie iškeliavo į amžinybę, tiesa?

– Ne, Fane, – pamelavau, – tai tik kvailybė, prarastas grožis ir liūdesys.

– Dieve, – nusišypsojo Fanė, – kalbi kaip Baterflai leitenantas.

– Štai kodėl vaikinai mokykloje mane mušdavo.

Nuėjau prie durų. Fanė giliai įkvėpė ir galiausiai pasakė:

– Jei man kas nors nutiks. Nebūtinai nutiks. Bet jei nutiks, pažiūrėk į šaldytuvą.

– Pažiūrėti kur?

– Į šaldytuvą, – mįslingai paaiškino Fanė. – Ne.

Bet aš jau atplėšiau dureles. Žvelgiau į šviesą. Mačiau daugybę džemų, padažų, želė, majonezo. Po valandėlės uždariau dureles.

– Nereikėjo žiūrėti, – papriekaištavo Fanė.

– Nenoriu laukti, turiu žinoti.

– Dabar tau nepasakysiu, – atšovė ji pasipiktinusi. – Neturėjai smalsauti. Tiesiog trokštu prisipažinti, kad gal tai mano kaltė, jog tai atėjo į namus.

– Tai, Fane? Tai, tai!

– Visi blogi dalykai, kuriuos, kaip maniau, įtempei vidun ant savo batų. Bet gal už tai atsakinga Fanė. Gal aš kalta. Gal aš pasišaukiau tą dalyką iš gatvių.

– Tai padarei tą, ar ne? – surikau lenkdamasis prie jos.

– Ar tu manęs nebemyli?

– Myliu tave, velniai griebtų, mėginu ištraukti tave iš čia, o tu neini. Kaltini mane, kad užnuodijau tualetus, o dabar liepi žiūrėti man į šaldytuvus. Viešpatie Dieve, Fane.

– Dabar leitenantas pamišo dėl Baterflai, – bet jos akys vėl prašvito.

Nebegalėjau to pakęsti.

Atidariau duris.

Misis Gutjerez, mano manymu, jau seniai stovėjo čia, rankose laikydama lėkštę su karštais kukurūzų paplotėliais, visada diplomatė, laukianti.

– Paskambinsiu tau rytoj, Fane, – pasakiau.

– Aišku, paskambinsi, ir Fanė bus gyva!

„Įdomu, – pagalvojau, – jei užsimerkčiau ir apsimesčiau, kad esu aklas...“

Ar galiu rasti Henrio kambarį?

Pabeldžiau į Henrio duris.

– Kas ten? – paklausė Henris užsirakinęs.

– Kas tai pasakė, kas? – paklausiau.

– Kas čia, sakyk, kas čia, sakyk, kas čia? – paklausė jis ir turėjo nusijuokti. Tada prisiminė, kad jam skauda. – Čia tu.

– Henri, įleisk mane.

– Man viskas gerai, aš tik nukritau nuo laiptų, aš tik beveik visas subyrėjau, tiesiog leisk man čia pailsėti užsirakinus duris, rytoj išeisiu, esi geras berniukas, kad jaudiniesi.

– Kas nutiko, Henri? – paklausiau užrakintų durų.

Henris priėjo arčiau. Jaučiau, kad jis remiasi į duris, tarsi kalbėdamas per išpažinties pinučių langelį.

– Jis pakišo man koją.

Triušis ėmė lakstyti man po krūtinę ir virto didele vis dar bėgiojančia žiurke.

– Kas, Henri?

– Jis. Kalės vaikas pakišo man koją.

– Ar jis ką nors pasakė, esi tikras, kad jis buvo ten?

– Iš kur žinau, kad viršutiniame koridoriuje dega šviesa? Aš? Aš jaučiu. Karštis. Kur jis buvo, koridorius buvo labai šiltas. Ir jis, aišku, kvėpavo. Girdėjau, kaip jis traukia orą, kaip tyliai ir gražiai jį iškvepia ten, kur slėpėsi. Jis nieko nepasakė, kai ėjau pro šalį, bet girdėjau jo širdį, tuk, tuk, o gal tai buvo maniškė. Tikėjausi prasmukti taip, kad jis manęs nepastebėtų, aklasis tikisi, kad jei jam tamsu, kodėl ir kitiems taip negalėtų būti. O toliau tu žinai: bum! Esu laiptų apačioje ir nesuvokiu, kaip ten patekau. Ėmiau kviesti Džimį, Semą ir Pjetrą, tada išvadinau save prakeiktu kvailiu, jų nebėra, ir tavęs nebėra, reikia pakviesti dar ką nors. Kuo greičiausiai ėmiau šaukti vardus, visame name atsivėrė durys, o kol jos varstėsi, jis išvarė lauk. Pralėkė pro duris tarsi basas. Užuodžiau jo kvapą.

Nurijau seiles ir pasilenkiau prie durų.

– Koks jis buvo?

– Leisk man pagalvoti ir pasakyti. Henris dabar eina į lovą. Tikrai džiaugiuosi, kad esu aklas. Nepatiktų žiūrėti, kaip dardu laiptais tarsi skalbinių maišas. Labanakt.

– Labos nakties, Henri, – palinkėjau.

Ir nusisukau, kai didelis daugiabutis garlaivis pasuko į upės vingį tamsoje. Pajutau, kad grįžau į bangas misterio Šeipšeido kine pirmą nakties, kai potvynis užlieja ir purto medgalius po kėdėmis ir dideli sidabriškai juodi šešėliai slysčioja ekrane. Visas daugiabutis virpėjo. Kinas buvo vienas dalykas. Bėda šioje senoje prieblandos apgaubtoje vietelėje buvo šešėliai, nulipę nuo ekrano ir laukiantys prie laiptų, pasislėpę voniose ir kai kurias naktis išsukę lemputes, kad visi eitų apgraibomis kaip Henris, mėgindami rasti išėjimą.

Kaip tik tai padariau. Laiptų viršuje sustingau. Išgirdau, kaip alsavimas virpina orą priešais mane. Bet tai buvo tik mano įkvėpimų ir seilių rijimo aidas, atsitrenkęs į sieną ir grįžęs liesti man veido.

„Dėl Dievo meilės, – galvojau leisdamasis žemyn, – nepakišk sau kojos.“

1928 metų limuzinas *Duesenberg* su vairuotoju laukė manęs, kai išėjau iš Fanės. Kai durys užsitrenkė, mes pajudėjome, o pusiaukelėje į Veneciją vairuotojas nusiėmė kepuraitę, pasileido plaukus ir tapo...

Tardytoja Ratigan.

– Na? – rūsčiai paklausė. – Tai ji nusiminusi, ar ne?

– Ji beprotiškai nusiminusi, bet aš jos nenuliūdinau.

– Ne?

– Ne, velniai griebtų, dabar tiesiog stabtelėk prie kito kampo ir išleisk mane, kad tave kur!

– Kaip drovus berniukas iš Šiaurės Ilinojaus, moki pakalbėti, misteri Hemingvėjau.

– Ką gi, po velnių, mis Ratigan!

Tai paveikė. Pamačiau, kaip ji susigūžė. Ji praras mane, jei nebus atsargi, ir tai žinojo.

– Konstansė, – pasiūlė ramiau.

– Konstansė, – pakartojau. – Aš nekaltas dėl to, kad žmonės skęsta voniose, pernelyg daug prisigeria, nukrenta nuo laiptų ar yra išvedami policijos. Kodėl dabar nėjai vidun? Juk tu Fanės sena draugė.

– Bijojau, kad jai bus per daug pamatyti tave ir mane kartu, bijojau, kad ji susipeš su protu ir niekada su juo nebesusitaikys.

Ji sulėtino limuzino greitį nuo gana isteriško septyniasdešimties iki nervingo šešiasdešimt dviejų ar šešiasdešimties. Bet ji buvo įsikibusi į vairą, tarsi tai būtų mano pečiai, ir purtė mane. Tariau:

– Tau reikėtų iš ten ją išvežti, kartą ir visam laikui. Ji dabar nemiegos visą savaitę, gali nuo to numirti, tiesiog išsekti. Negali amžinai maitinti sielos majonezu.

Konstansė sulėtino greitį iki penkiasdešimt penkių.

– Nekaip praleidai laiką?

– Tik pavadino mane Mirties Draugu, kaip ir tu. Rodos, esu visų atpirkimo ožys, platinantis bubonines muses. Kažkas tikrai yra daugiabutyje, bet tai ne mano darbas. Be to, Fanė iškrėtė kažkokią kvailystę.

– Kokią?

– Nežinau, ji man nepasakė. Ji užsisklendė. Gal galėsi tai iš jos ištraukt. Mane apėmusi baisi nuojauta, kad pati Fanė tai atsivedė.

– Kaip?

Limuzinas sulėtėjo iki keturiasdešimties. Konstansė stebėjo mane galinio vaizdo veidrodėlyje. Apsilaižiau.

– Galiu tik spėlioti. Pasak jos, kai kas yra jos šaldytuve. Jei kas nors jai nutiks, sakė ji, pažiūrėk į šaldytuvą. Dieve, kaip kvaila! Gal gali grįžti vėliau viena, pažiūrėti į tą prakeiktą šaldytuvą ir sužinoti, kaip, kodėl ir ką Fanė pasikvietė į daugiabutį, kad jis ją nežmoniškai pergąsdintų.

– Jėzau vidurnaktį, – sušnibždėjo užsimerkdama Konstansė, – Marija auštant.

– Konstanse! – sušukau.

Nes mes ką tik nežiūrėdami pralėkėme per raudoną šviesą.

Laimei, Dievas buvo čia ir praskynė kelią.

Ji sustojo priešais mano namą ir išlipo, kol aš rakinau duris, ji įkišo galvą vidun.

– Tad štai kur nutinka visi tie genialūs dalykai, a?

– Trupinėlis Marso žemėje.

– Ar čia Kelo pianinas? Girdėjau apie muzikos kritikus, kurie mėgino kartą jį sudeginti. Paskui buvo klientų, kurie vieną dieną nuniokojo kirpyklą, šūkaudami ir rodydami savo keistas šukuosenas.

– Kelui viskas gerai, – pasakiau.

– Ar neseniai žiūrėjai į veidrodį?

– Jis stengėsi.

– Tik vienoje galvos pusėje. Kai užsuksi kitą kartą, primink, mano tėtušis irgi truputį kirpėjavo. Išmokė mane. Kodėl mes stovime ant slenksčio? Bijai, kad kaimynai ims plepėti, jei tu... Velniai griebtų. Ir vėl. Nesvarbu, kad ir ką sakyčiau, viskas atrodo tiesa. Tu doras vaikutis, tiesa? Nuo tada, kai man sukako dvylika, nesu mačiusi drovaus vyro.

Ji dar giliau įkišo galvą.

– Dieve, kiek šlamšto. Ar niekada nesitvarkai, skaitai po dešimt knygų iš karto, pusė iš jų komiksai?

– Mhm, – sumurmėjau.

– Koks sąvartynas, – sukrykštė ji, laikydama tai komplimentu.

– Viskas, ką turiu, priklauso tau.

– Ta lova nepakankamai didelė net misionieriaus pozai.

– Vienas partneris visada turi likti ant grindų.

– Jėzau, kelintų metų rašomąja mašinėle rašai?

– 1935 metų *Underwood Standard*, ji sena, bet puiki.

– Visai kaip aš, a, vaiki? Ar ketini pakviesti senovinę įžymybę vidun ir išsegti jai auskarus?

– Tu turi grįžti ir pažiūrėti į Fanės šaldytuvą, pameni? Be to, jei miegosi čia šiąnakt, galėsime tik glamonėtis.

– Gali daryti viską, bet tik ne mylėtis?

– Negaliu mylėtis, Konstanse.

– Gniuždo mintys apie sulopytus apatinius.

– Nesu berniukas Dovydas.

– Ką gi, nesi net ir Ralfas. Labos nakties, vaiki. Keliauju į Fanės šaldytuvą. Ačiū!

Ji taip mane pabučiavo, kad man sprogo ausų būgneliai, ir išvažiavo.

Svirduliuodamas kažkaip pasiekiau lovą.

To neturėjau daryti.

Nes tada susapnavau Sapną.

Kas naktį mažas lietutis ateidavo prie mano durų, pasilikdavo valandžiukę šnabždėdamas, paskui pasišalindavo. Bijojau išeiti pažiūrėti. Bijojau, kad gal rasiu ten peršlapusį Kramlį liepsnojančiomis akimis. Arba Šeipšeidą, mirkčiojantį ir mėšlungiškai judantį kaip seną filmą, su jūržolėmis apkibusiais antakiais ir nosimi...

Kas naktį laukdavau, kol lietus liausis, ir užmigdavau.

Ir tada susapnavau Sapną.

Buvau rašytojas mažame žaliame miestelyje Šiaurės Ilinojuje ir sėdėjau tokioje kaip Kelo kirpėjo kėdėje tuščioje kirpykloje. Tada kažkas staiga įpuolė su telegrama, skelbiančia, kad ką tik pardaviau filmą už šimtą tūkstančių dolerių!

Kėdėje, klykdamas iš laimės, mojuodamas telegrama, mačiau, kaip visų vyrų ir berniukų drauge su kirpėju veidai virsta ledynais, tampa amžinuoju įšalu, o kai sveikindami jie apsimestinai šypsosi, jų dantys atrodo kaip varvekliai.

Staiga tampu pašaliečiu. Iš jų burnų pučiantis šaltas vėjas stingdo mane. Pasikeičiau amžiams. Man nebus atleista.

Kirpėjas baigė mane kirpti pernelyg greitai, tarsi bjaurėdamasis liesti, ir išėjau namo su telegrama, suspausta prakaituojančiame delne.

Vėlai tą naktį už miško, netoli nuo mano namo tame mažame miestelyje girdėjau klykiančią pabaisą.

Atsisėdau lovoje, šalto šerkšno kristalai aptraukė mano kūną. Artėdama pabaisa riaumojo. Atsimerkiau, kad geriau girdėčiau. Prasižiojau atpalaiduodamas ausis. Pabaisa sužviegė arčiau, jau prasibrovusi per pusę miško, blaškydamasi ir daužydamasi, mindama laukines gėles, baidydama triušius ir debesis paukščių, kurie klykdami kilo į žvaigždes.

Pats negalėjau nei sujudėti, nei suklikti. Jaučiau, kaip kraujas slūgsta iš veido. Mačiau sveikinimo telegramą ant naktinio staliuko gretimais. Pabaisa išrėkė kraupų mirties riksmą ir vėl ėmė blaškytis, tarsi kapodama pakelės medžius siaubingais riestus rytietiškus kardus primenančiais dantimis.

Pašokau iš lovos, čiupau telegramą, pribėgau prie durų ir plačiai jas atvėriau. Pabaisa jau buvo beveik išnirusi iš miško. Ji bliovė, klykė, grasino nakties vėjui.

Sudraskiau telegramą į tuziną skutelių ir išmečiau juos į pievą, šaukdamas pavymui.

– Atsakymas neigiamas! Pasilaikyk savo pinigus! Pasilaikyk savo šlovę! Lieku čia! Neisiu! Ne, – ir vėl: – Ne! – ir galiausiai beviltiškai: – Ne!

Paskutinis klyksmas užgeso baisaus dinozauro gerklėje. Stojo šiurpi tyla.

Mėnulį pridengė debesis.

Laukiau, prakaitas stingo ant veido.

Pabaisa giliai įkvėpė, iškvėpė, paskui pasisuko ir nušlempino atgal per mišką, blykšdama, pamiršta. Ant pievos kaip kandžių sparnai pleveno telegramos skuteliai. Uždariau ir užrakinau duris. Jausdamas liūdną palengvėjimą, nuėjau į lovą. Užmigau prieš pat aušrą.

Dabar, lovoje Venecijoje pakirdęs iš šio sapno, nuėjau prie durų ir užsirakinau nuo kanalų. Ką galėčiau šaukti tamsiam vandeniui, rūkui, vandenyno pakrantei? Kas išgirstų, kokia pabaisa galėtų atpažinti mano *mea culpa* arba mano kilnų atsisakymą, arba mano nekaltybės protestą, ar mano teiginius apie mano gerumą ir dar neišnaudotus talentus?

„Eik šalin!" – ar galėjau surikti? Nesu niekuo nusikaltęs. Neturiu mirti. Ir, dėl Dievo meilės, palik kitus ramybėje. Ar galėjau tai pasakyti arba sušukti?

Pravėriau lūpas pabandyti. Bet mano burna buvo pilna dulkių, kažkaip susirinkusių tamsoje.

Tik galėjau ištiesti vieną ranką maldaudamas, bereikšmė pantomima. „Prašau", – galvojau.

– Prašau, – sušnibždėjau. Ir užtrenkiau duris.

Tuo metu suskambo telefonas kitoje gatvės pusėje mano ypatingojoje telefono būdelėje.

„Neatsiliepsiu, – galvojau. – Tai jis. Ledžmogis."

Telefonas skambėjo.

Tai Pegė.

Telefonas skambėjo.

Tai jis.

– Užsičiaupk! – sublioviau.

Telefonas nutilo.

Susmukau lovoje nuo savo paties svorio.

Kramlis mirksėdamas stovėjo prie savo durų.

– Dėl Dievo meilės, ar žinai kelinta dabar valanda?

Mes stovėjome ten, stebėdami vienas kitą tarsi boksininkai, apsikeitę kvailais smūgiais ir nežinantys, kur prigulti.

Negalėjau sugalvoti ką čia pasakius, taigi pasakiau:

– Esu siaubingai susirūpinęs.

– Tai slaptažodis. Šekspyras. Eime.

Jis įsivedė mane vidun, kur kava, daug kavos dideliame puode burbuliavo ant viryklės.

– Ilgai dirbau prie savo rankraščio, – Kramlis linktelėjo į rašomąją mašinėlę miegamajame. Ilgas geltonas popierius kaip Mūzos liežuvis karojo iš jos. – Naudoju teisininkų popierių, jame daugiau telpa. Matyt, svarstau, kad jei pasieksiu paprasto dydžio puslapio pabaigą, nebenorėsiu tęsti. Jėzau, atrodai šlykščiai. Kankina košmarai?

– Baisiausi, – papasakojau jam apie kirpyklą, už šimtą tūkstančių dolerių parduotą filmą, nakties pabaisą, savo klyksmus, didžiulį žvėrį, einantį tolyn ir aimanuojantį, ir apie save, gyvą amžinai.

– Jėzau, – Kramlis pripylė du didelius puodukus kažko tokio tiršto, kad tai priminė burbuliuojančią lavą. – Kartais tavo sapnai geresni net už maniškius!

– Ką reiškia sapnas? Ar mes niekada negalime laimėti, niekada? Jei liksiu vargšas ir niekada neišleisiu knygos, būsiu pra-

lošęs. Bet jei išleisiu, parduosiu ir turėsiu pinigų banke, ar irgi pralošiu? Ar žmonės tavęs nekenčia? Ar draugai tau atleidžia? Esi vyresnis, Kramli, pasakyk man. Kodėl pabaisa sapne atėjo manęs nužudyti? Kodėl turėčiau atiduoti pinigus? Ką visa tai reiškia?

– Po perkūnais, – suprunkštė Kramlis, – aš ne psichiatras.

– Ar A. L. Šrenkas žinotų?

– Trindamas kėdę ir spalvindamas pirštais šlapiame popieriuje? Ne. Ar ketini aprašyti tą sapną? Visada patari kitiems...

– Kai nusiraminsiu. Eidamas čia prieš kelias minutes prisiminiau, kad mano daktaras kartą pasiūlė man pasivaikščioti po skrodimo kambarius. Laimei, atsisakiau. Tada iš tiesų būčiau siaubingai susirūpinęs. Dabar esu persidirbęs. Kaip išmesti liūto narvą iš galvos? Kaip išlyginti senos kanarėlių damos paklodes? Kaip įtikinti kirpėją Kelą atsisakyti Džoplino? Kaip apsaugoti Fanę, šiąnakt esančią už miesto, neturint ginklų?

– Gerk savo kavą, – patarė Kramlis.

Pasirausiau kišenėje ir išsitraukiau Kelo nuotrauką su Skotu Džoplinu, tik Džoplino galvos vis dar trūko. Papasakojau Kramliui, kur ją radau.

– Kažkas pavogė galvą iš šios nuotraukos. Kai Kelas pamatė, suprato, kad kažkas jį susekė, viskas prapuolė, ir išvyko iš miesto.

– Tai ne žmogžudystė, – paprieštaravo Kramlis.

– Tas pat, – atsakiau.

– Tas pat kaip skraidančios kiaulės ir kalakutai, atryjantys brangakmenius. Kita byla, kaip sakoma teisme.

– Kažkas davė Semui per daug svaigalų ir nužudė jį. Kažkas parvertė Džimį vonioje, kad jis paskęstų. Kažkas įskundė policijai Pjetrą, jis buvo ištemptas lauk, ir tai jį pribaigs. Kažkas stovėjo prie kanarėlių damos ir labai paprastai įbaugino ją iki mirties. Kažkas įgrūdo tą senį į liūto narvą.

– Turiu daugiau koronerio ataskaitų apie jį, – pranešė Kramlis. – Kraujyje buvo vien džinas.

– Teisingai. Kažkas jį nugirdė, tvojo per galvą, įstūmė į kanalą, jau negyvą, prakišo tarp virbų, išlipo ir nuėjo į savo mašiną ar į namus kur nors Venecijoje, visas šlapias, bet kas pastebės šlapią žmogų be skėčio per audrą?

– Paršelis. Ne, leisk, pasakysiu bjauresnį žodį, menkysta. Negalėsi nupirkti teisėjui net spurgos su kava, išpardavęs šiuos sendaikčius, nenaudėli. Žmonės miršta. Būna nelaimingų atsitikimų. Motyvas, po perkūnais, motyvas. Tu turi tik užstalės dainelę: *vakar naktį mačiau ant laiptų žmogelį, kurio ten nebuvo. Nebuvo ir šiandien tačiau. O padaryk, Dieve mano, kad jis iš čia pražūtų!* Galvok. Jei vadinamasis žudikas ir yra, tai yra tik vienas žmogus, kurį žinome kaip visur dalyvavusį. Tu.

– Aš? Tu nemanai...

– Ne, nusiramink. Nukreipk tas dideles rausvas triušio akis. Jėzau, einu kai ką surasiu.

Kramlis nuėjo prie lentynos, stovinčios prie sienos virtuvėje (visuose jo namo kambariuose buvo knygų), ir paėmė storą tomą.

Jis nusviedė Šekspyro „Pjesių rinkinį“ ant virtuvės stalo.

– Beprasmė pagieža, – tarė jis.

– Ką?

– Jos pilnas Šekspyras, tu jos pilnas, aš, visi. Beprasmė pagieža. Argi tai nepanašu į tiesą? Tai reiškia, kad kažkas krečia bjaurius darbelius, išpera, be jokių priežasčių. Ar bent mes jų nesuprantame.

– Žmonės nevirsta kalės vaikais be jokių priežasčių.

– Dieve, – Kramlis tyliai šnarpštelėjo. – Koks tu naivuolis. Pusė bylų, kurias nagrinėjame nuovadoje, yra vaikių, lekiančių per raudoną šviesą ir traiškančių pėsčiuosius, arba mušančių savo žmonas, arba šaudančių draugus dėl priežasčių, kurių negali pasakyti. Aišku, motyvai yra, bet palaidoti taip giliai,

kad reikėtų dinamito norint juos iškelti. O jei yra vaikinas, kaip tas, kurį nori rasti savo alaus protu ir viskio logika, tu jo nerasi. Nėra motyvų, nėra užuominų, nėra šaknų. Jis vaikštinės nenubaustas ir niekieno nevaržomas, na, nebent tu sujungsi kulkšnies kaulą su blauzdikauliu, šį prijungsi prie kelio girnelės, o pastarąją – prie šlaunikaulio.

Kramlis laimingas atsisėdo ir įsipylė dar kavos.

– Jei pagalvosime, – tarė jis, – kapinėse nėra tualetų?

Man atkrago žiauna.

– Vaje! Niekad apie tai nepagalvojau! Tarp antkapių nereikia tualetų. Nebent! Nebent rašai Edgaro Alano Po istoriją, lavonas atsikelia vidurnaktį ir turi eiti.

– Ketini tai parašyti? Jėzau, štai aš duodu idėjų.

– Kramli.

– Prasideda, – atsiduso jis, atstumdamas kėdę.

– Ar tiki hipnoze? Minčių regresija?

– Tu jau regresavęs...

– Prašau, – burnoje prisirinko seilių. – Kraustausi iš proto. Grąžink mane. Įgrūsk mane atgal!

– Šventas Moze, – Kramlis pašoko ant kojų, išpylė kavą ir ėmė grabinėti alaus šaldytuve. – Kur, be beprotnamio, norėtum būti įgrūstas?

– Buvau sutikęs žudiką, Kramli. Dabar noriu vėl jį susitikti. Mėginau jo nepaisyti, nes jis buvo girtas. Jis buvo už manęs tame paskutiniame dideliame raudoname tramvajuje į jūrą tą naktį, kai radau senį negyvą liūto narve.

– Jokių įrodymų.

– Kai kas, ką jis pasakė, buvo įrodymas, bet aš pamiršau. Jei galėtum parsiųsti mane atgal, leisti vėl važiuoti tuo tramvajumi per audrą ir klausytis jo balso, tada žinočiau, kas jis toks, ir žudymai baigtųsi. Argi nenori, kad tai baigtųsi?

– Žinoma, ir kai aš parsišauksiu tave atgal iš hipnozės tarsi šunį, ir tu išlosi rezultatus, aš eisiu areštuoti žudiko, a? Nagi,

blogas žmogau, mano draugas rašytojas girdėjo tavo balsą per hipnozės seansą, ir tai kur kas daugiau nei paprasti įrodymai. Štai antrankiai. Užsisek juos!

– Eik velniop, – atsistojau, kavos puodukas nudardėjo ant žemės. – Pats užsihipnotizuosiu. Juk viskas dėl to, tiesa? Autosugestija? Visą laiką pats save pakišu?

– Nesi treniravęsis, nežinai, kaip tai daryti. Sėskis, dėl Dievo meilės. Padėsiu rasti tau gerą hipnotizuotoją. Ei! – tarsi išprotėjęs susijuokė Kramlis. – O jei A. L. Šrenkas, hipnotizuotojas?

– Dieve, – sudrebėjau, – nė nejuokauk taip. Jis paskandintų mane Šopenhaueryje, Nyčėje ir Bertono „Melancholijos anatomijoje“, niekada nebeišnirčiau. Tu turi tai padaryti, Elmai.

– Turiu išgrūsti tave ir eiti miegoti.

Jis švelniai nuvedė mane prie durų.

Įsipiršo nuvežti mane namo. Pakeliui, žvelgdamas tiesiai į tamsią ateitį, pasakė:

– Nesijaudink, vaiki. Daugiau nieko nebenutiks.

Kramlis klydo.

Bet, žinoma, tai paaiškėjo ne iš karto.

Atsibudau šeštą ryto, nes pamaniau, kad vėl išgirdau tris tuzinus šautuvo šūvių.

Bet tai buvo tik prieplaukos griovėjai, darbininkai dantistai, traukiantys didelius dantis. „Kodėl, – galvojau, – naikintojai taip anksti pradeda naikinti?“ O tie šautuvų šūviai? Gal tik jų juokas.

Nusiprausiau po dušu ir atbėgau kaip tik laiku, kad pasitikčiau rūką, atslenkantį iš Japonijos.

Seniai iš tramvajaus stoties pirmieji atskubėjo į pakrantę. Mačiau juos pirmą kartą po tos dienos, kai dingo jų draugas misteris Smitas, rašinėdavęs savo vardą ant miegamojo sienos.

Stebėjau, kaip jie stebi mirštančią prieplauką, ir jaučiau, kad medgaliai lūžinėja jų kūnuose. Jie nejudėjo, tik čiulpsėjo dantenas, tarsi tučtuojau išspjautų tabaką. Rankos buvo nukarusios prie šonų, nervingai trukčiojo. Žinojau, jie žinojo, kad, dingus prieplaukai, bus tik laiko klausimas, kada atzvimbs asfalto mašinos, užlies derva tramvajaus bėgius, kas nors užkals bilietų kasą ir iššluos paskutinius konfeti. Jų vietoj būčiau pasukęs tą popietę į Arizoną ar į kokią kitą šaunią vietelę. Bet aš nebuvau jų vietoj. Aš buvau aš, puse šimtmečio jaunesnis, nesurūdijusiais krumpliais, man netraškėjo kaulai kas kartą, kai didelės replės ten trūktelėdavo ir palikdavo tuštumą.

Nuėjau ir atsistojau tarp dviejų senių, norėjau pasakyti ką nors reikšminga.

Bet tik giliai atsidusau.

Tokią kalbą jie suprato.

Išgirdę tai, jie valandžiukę luktelėjo.

Paskui linktelėjo.

– Ką gi, tu vėl mane į kažką įpainiojai!

Mano balsas pakeliui į Meksiką buvo Oliverio Hardžio balsas.

– Oli, – sušuko Pegė Steno Lorelio balsu. – Skrisk čia. Išgelbėk mane nuo Gvanachuato mumijų!

Stenas ir Olis. Olis ir Stenas. Nuo pradžių mes vadinome save Lorelio ir Hardžio romanu, nes augome beprotiškai įsimylėję tą komandą ir mums puikiai sekėsi pamėgdžioti jų balsus.

– Kodėl nieko nedarai, kad man padėtum? – surikau kaip misteris Hardis.

Ir Pegė kaip Lorelis springdama atsakė:

– O Oli... aš... aš... noriu pasakyti... atrodo... aš...

Ir stojo tyla, kol kvėpavome savo nusivylimu, norais ir meilės sielvartu, čia ir ten, mylia po mylios ir Pegės doleris po brangaus dolerio.

– Negali sau to leisti, Stenai, – galiausiai atsidusau. – Ir pradeda skaudėti ten, kur negali pasiekti aspirinas. Stenai, brangus Stenai, iki.

– Oli, – šniurkščiojo ji, – brangus Oli... Sudie.

Kaip jau sakiau...

Kramlis klydo.

Tiksliai viena minutė po vienuolikos tą vakarą išgirdau, kaip laidotuvių furgonas sustoja priešais mano butą.

Nemiegojau ir atpažinau Konstansės Ratigan limuziną iš švelnaus šnypštimo jam atvažiuojant, o paskui iš vapenimo po nosimi laukiant, kol aš atsibusiu.

Atsikėliau nieko neklausdamas Dievo ar kitų ir mechaniškai apsirengiau, nematydamas, ką velkuosi. Kažkodėl pasisiekiau juodas kelnes, juodus marškinius ir seną mėlyną striukę. Tik kinai baltai apsivelka prie mirusiojo.

Visą minutę laikiau ranką ant durų rankenos, galiausiai įgavau jėgų, atidariau ir išėjau. Neįsliuogiau į galinę sėdynę, atsisėdau į priekį, kur Konstansė spoksojo tiesiai priešais save į baltas riedančias bangas ir šaltą pakrantę.

Ašaros riedėjo jos skruostais. Ji nieko nepasakė, tik tyliai užvedė limuziną. Netrukus jau lėkėme Venecijos bulvaru.

Bijojau užduoti klausimus, nes bijojau atsakymų.

Maždaug pusiaukelėje Konstansė prabilo:

– Tai ir nujaučiau.

Tai viskas, ką ji pasakė. Žinojau, kad ji niekam neskambino. Ji paprasčiausiai turėjo nuvykti pasižiūrėti pati.

Kaip paaiškėjo, net jei ji būtų kam nors skambinusi, vis viena būtų buvę per vėlu.

Mes atriedėjome prie daugiabučio pusę dvyliktos nakties.

Sėdėjome ten, ir Konstansė, vis dar žiūrėdama priešais save, ašaroms srūvant jai per skruostus, pasakė:

– Dieve, jaučiuosi taip, lyg sverčiau du šimtus kilogramų. Negaliu pajudėti.

Bet galiausiai turėjome pajudėti.

Daugiabutyje, laiptų pusiaukelėje, Konstansė staiga suklupo, užsimerkė, persižegnojo ir suaimanavo:

– Prašau, Dieve, prašau, prašau, leisk, kad Fanė būtų gyva.

Padėjau jai užkopti likusį kelią laiptais, girtai nuo liūdesio.

Laiptų viršuje tamsoje buvo didelis skersvėjis, pajutome jį vos atėję. Už tūkstančio mylių tolimajame nakties gale kažkas atvėrė ir uždarė duris šiaurinėje daugiabučio pusėje. Išėjo pakvėpuoti grynu oru? Paspruko? Šešėlis judėjo šešėlyje. Durų trenksmas, primenantis šūvį iš patrankos, po akimirkos pasiekė mus. Konstansė siūbavo ant kulnų. Čiupau jos ranką ir nusitempiau ją su savimi.

Ėjome oru, kuris mums einant senėjo, šaltėjo ir tamsėjo. Pradėjau bėgti šnabždėdamas keistus garsus, užkeikimus, turinčius apsaugoti Fanę.

„Viskas gerai, ji bus ten“, – galvojau kurdamas magiškas maldas su jos plokštelėmis, Karuzo nuotraukomis, astrologijos žemėlapiais, majonezo stiklainiais, jos dainavimu ir...

Viskas gerai, ji buvo ten.

Pravertos durys kybojo ant vyrių.

Ji buvo ten, ant linoleumo, kambario vidury, gulėjo ant nugaros.

– Fane! – abu kartu sušukome.

Kelkis! Norėjome pasakyti. Negali kvėpuoti gulėdama ant nugaros! Trisdešimt metų negulėjai lovoje. Privalai visada sėdėti, Fane, visada.

Ji neatsikėlė. Ji neprabilo. Ji neuždainavo.

Ji net nekvėpavo.

Mes suklupome prie jos, šnibždėjome maldas, meldėmės mintyse. Klūpėjome ten kaip du maldininkai, du atgailautojai, du hileriai, tiesėme rankas, tarsi tai padėtų. Lyg prilietę galėtume ją atgaivinti.

Bet Fanė gulėjo čia, žiūrėdama į lubas ir tarsi sakydama, kaip keista... ką čia daro lubos? ir kodėl aš nekalbu?

Viskas buvo labai paprasta ir siaubinga. Fanė parkrito arba buvo pastumta ir negalėjo atsikelti. Ji gulėjo ten vidury nakties, kol jos pačios svoris sutraiškė ir uždusino ją. Nėra labai sunku išlaikyti ją padėtyje, kad ji neapsiverstų. Nereikia jos laikyti rankomis, nereikia spausti jai kaklo. Nereikia jokios prievartos. Tu paprasčiausiai stovi prie jos ir žiūri, kad ji neapsiverstų ir kad keliamoji jėga jai neleistų atsitiesti. Stebi ją minutę, dvi minutes, kol nutyla paskutiniai garsai ir akys virsta stiklu.

„O, Fane, – dejavau, – o Fane, aimanavau, ką tu pasidarei?“

Pasigirdo tylutėlis šnabždesys.

Staigiai pakėliau galvą ir atsisukau.

Fanės prisukamas gramofonas vis dar sukosi, lėtai, lėtai. Bet jis vis dar veikė. Tai reiškia, kad vos prieš penkias minutes ji prisuko jį, uždėjo plokštelę ir...

Atsakė durys į tamsą.

Gramofono diskas sukosi. Bet po adata nebuvo plokštelės. „Toskos“ čia nebuvo.

Sumirksėjau, paskui...

Kažkas staiga subildėjo.

Konstansė pašoko ant kojų, bėgo springdama. Ji pasuko prie durų, vedančių į balkoną, iš kurio buvo matyti tuščias šiukšlinas sklypas, Bankerio kalva ir biliardinė kitoje kelio pusėje, ten visą naktį aidėjo juokas. Man dar nespėjus jos sustabdyti, ji stvėrė stiklines duris į balkoną.

– Konstanse. Ne! – surikau.

Bet ji išėjo tik tam, kad išsivemtų, lankstėsi ir leido viskam išeiti, to norėjau ir aš. Aš tik stovėjau, stebėjau ir žiūrėjau pro ją į didelį kalną, kurio papėdėje buvome prieš akimirką.

Galiausiai Konstansė liovėsi vemti.

Atsisukau, neįsivaizduoju kodėl, ir apėjau Fanę, perėjau kambarį ir atidariau mažas dureles. Silpna šalta šviesa ėmė pleventi man ant veido.

– Dieve brangus! – suriko Konstansė, stovėdama tarpdury už manęs. – Ką darai?

– Fanė man liepė, – atsakiau sustingusiomis lūpomis. – Jei kas nutiks... pažiūrėti į šaldytuvą.

Šaltas kapų vėjas dvelkė man į skruostus.

– Taigi žiūriu.

Žinoma, šaldytuve nieko nebuvo.

Arba visko buvo per daug. Želė, uogienių, įvairių rūšių majonezo, salotų užpilo, marinuotų agurkėlių, aitriosios paprikos, sūrio pyragaičių, vyniotinių, baltos duonos, sviesto, šaltos mėsos – Arktikos delikateso. Fanės kūno panorama buvo čia, aiškėjo, kaip jis buvo suręstas.

Stovėjau įbedęs akis, mėgindamas suvokti, ką, pasak Fanės, turėčiau čia įžvelgti. „O Dieve, – galvojau, – ko aš čia ieškau? Ar atsakymas vienas iš šių?“ Vos neįsigrūdau vidun, neišverčiau visų uogienių ir želė ant grindų. Turėjau sustabdyti savo kumštį pusiaukelėje.

To čia nėra, o jei yra, aš to nematau.

Šiurpiai kaip mirtis suaimanavau ir užtrenkiau dureles.

Gramofonas be dingusios „Toskos“ pasidavė ir nutilo.

„Kažkas turi iškviesti policiją, – pagalvojau. – Kažkas?“

Konstansė vėl buvo balkone.

Aš.

Viskas baigėsi trečią ryto. Policija atvyko, visi buvo apklausti, užrašytos pavardės, visas daugiabutis prižadintas, tarsi kas būtų užkūręs laužą rūsyje. Kai išėjau iš daugiabučio, morgo furgonas vis dar stovėjo ten, o vyrai mėgino sugalvoti, kaip išnešti Fanę pro duris, nuleisti laiptais ir išvežti. Vyliausi, kad jie nepagalvos apie muzikos automatą ten, alėjoje, apie kurį juokavo Fanė. Jie nepagalvojo. Bet Fanei teko likti savo kambaryje iki aušros, kai atvažiavo didesnis furgonas ir stambesni nešikai.

Buvo siaubinga palikti ją ten vieną naktį. Bet policija neleido man pasilikti, be to, juk tai buvo paprasčiausia mirties dėl natūralių priežasčių byla.

Kai lipau žemyn, name durys ėmė užsidarinėti, šviesos geso, tarsi naktimis baigiantis karui, kai išsekusi paskutinė kongo eilė suslūgsta į kambarius, nusileidžia į gatves, taigi man teko vienam eiti per Bankerio kalvą, leistis žemyn į stotį, iš kur su griaustiniais būsiu pargabentas namo.

Radau Konstansę Ratigan, susirietusią galinėje limuzino sėdynėje, gulinčią ramiai, žvelgiančią į niekur. Kai išgirdo, kad atidarau galines dureles, liepė:

– Sėsk prie vairo.

Įsliuogiau prie vairo.

– Parvežk mane namo, – sušnibždėjo ji.

Valandžiukę sėdėjau ten, bet galiausiai prisipažinau:

– Negaliu.

– Kodėl?

– Nemoku vairuoti, – paaiškinau.

– Ką?

– Niekada nesimokiau. Nebuvo reikalo, – liežuvis tarsi švino gabalas judėjo tarp lūpų. – Nuo kada rašytojai gali sau leisti įsigyti mašinas?

– Jėzau, – Konstansei pavyko atsiremti ir išlipti iš mašinos. Ji atrodė kaip po pagirių. Išlipo, lėtai svirduliuodama apėjo mašiną ir mostelėjo. – Lipk.

Ji kažkaip užvedė mašiną. Šį kartą važiavome maždaug dešimties mylių per valandą greičiu, tarsi būtų buvęs toks rūkas, kad gali matyti tik per dešimt pėdų į priekį.

Šitaip važiavome iki pat *Ambassador Hotel*. Ji įsuko ten ir atvažiavo kaip tik tada, kai paskutinieji šeštadienio vakarėlio dalyviai pasipylė laukan su balionais ir juokingomis skrybėlėmis. „Kokoso giraitėje" virš mūsų geso šviesos. Mačiau keletą muzikantų, išeinančių su instrumentais.

Visi pažinojo Konstansę. Mes užsiregistravome ir po kelių minučių jau turėjome namelį šalia viešbučio. Neturėjome bagažo, bet atrodė, kad tai niekam nesvarbu. Pasiuntinukas, kuris vedė mus per sodą į namuką, žiūrėjo į Konstansę taip, tarsi būtų turėjęs ją nešti. Kai atėjome į kambarį, Konstansė paklausė:

– Ar už penkiasdešimt dolerių arbatpinigių rasi raktą ir atrakinsi vartus, kad įleistum mus į baseiną?

– Užtruksiu, kol rasiu raktą, – atsakė pasiuntinukas. – Bet plaukioti tokiu paros metu?..

– Tai mano valanda, – atsakė Konstansė.

Po penkių minučių užsidegė šviesa baseine, atsisėdau ten ir žiūrėjau, kaip Konstansė paneria ir plaukia dvidešimt ratų, kartais panirdama po vandeniu ir plaukdama nuo vieno baseino galo iki kito neiškišdama galvos įkvėpti.

Kai po dešimties minučių ji išlipo, buvo išraudusi, žiopčiojo, aš susukau ją į didelį rankšluostį ir apkabinau.

– Kada pradėsite verkti? – galiausiai neiškenčiau.

– Kvailuti, – atsakė ji. – Ką tik verkiau. Jei negali to daryti vandenyne, puikiai tinka baseinas. Jei neturi baseino, lipk į dušą. Gali klykti, šaukti ir šniurkščioti, kiek tik norėsi, ir tai

niekam nerūpės, pasaulis to nesužinos. Ar kada apie tai pagalvojai?

– Niekada, – pagarbiai atsakiau.

Ketvirtą valandą ryto Konstansė rado mane mūsų namuko vonioje stovintį ir spoksantį į dušą.

– Lipk, – švelniai pasiūlė ji. – Nagi. Pamėgink.

Aš įlipau ir paleidau vandens srovę.

Vienuoliktą ryto mes važiavome per Veneciją, pasidairėme į kanalus su plonyčiu žalių glitėsių sluoksneliu ant paviršiaus, pravažiavome pro pusiau sugriautą prieplauką ir pažiūrėjome į keletą kirų, sklandančių aukštai rūke, dar nešvietė saulė, o bangos tylutėliai tarsi prislopinti juodi būgnai teškeno į krantą.

– Keistuoli, – pasakė Konstansė. – Mesk penkių centų monetą. Jei bus galva, vyksime į šiaurę, į Santa Barbarą. O jei skaičius – į pietus, į Tichuaną.

– Neturiu penkių centų monetos, – atsakiau.

– Jėzau, – Konstansė pasirausė piniginėje, ištraukė dvidešimt penkių centų monetą ir metė ją į orą. – Skaičius!

Vidurdienį jau buvome Lagūnoje, nėra ko dėkoti magistralės patruliui, kuris kažkaip mūsų nepastebėjo.

Sėdėjome gryname ore ant uolos, žiūrėjome į paplūdimį prie Viktoro Hugo ir gėrėme dvigubas margaritas.

– Ar esi matęs „Dabar, keliauninke“?

– Dešimt kartų, – atsakiau.

– Ten Betė Deivis su Polu Henridu filmo pradžioje sėdėjo ir valgė meilės priešpiečius. Tai vyko čia penktojo dešimtmečio pradžioje. Tu sėdi ant tos pačios kėdės, ant kurios Henridas dėjo savo sėdynę.

Trečią buvome San Diege, o ketvirtą – prie bulių kovų arenos Tichuanoje.

– Manai, ištversi? – paklausė Konstansė.

– Galiu tik pamėginti, – atsakiau.

Mes suspėjome į trečio buliaus kovą ir išėjome į vėlyvos popietės šviesą, išgėrėme dar dvi margaritas, suvalgėme gerus meksikietiškus pietus, paskui pasukome į šiaurę ir nuvažiavome į salą, susėdome saulei leidžiantis *Hotel del Coronado*. Nieko nesakėme, tik stebėjome besileidžiančią saulę, rausvai nušviečiančią senus Viktorijos laikų bokštus ir ką tik nudažytas baltas viešbučio lentas.

Pakeliui į namus išsimaudėme *Del Mar* bangose, tylomis, kartais laikydamiesi už rankų.

Vidurnaktį stovėjome priešais Kramlio džiungles.

– Vesk mane, – tarė Konstansė.

– Kai gyvensiu kitą kartą, – atsakiau.

– Aha. Ką gi, tai neblogai. Iki rytojaus.

Kai ji pranyko, aš nuėjau džiunglių taku.

– Kur buvai? – paklausė Kramlis nuo slenksčio.

– Dėdė Vigilis liepia grįžti per tris šuoliukus, – tariau.

– Skiziksas ir Pipsiseva siūlo užeiti, – atsakė Kramlis.

Kažką šalta pajutau rankoje. Tai buvo alus.

– Viešpatie, – atsiduso jis. – Baisiai atrodai. Eikš šen.

Jis apkabino mane. Negalvojau, kad toks žmogus kaip Kramlis kada nors yra ką nors apkabinęs, net ir moterį.

– Būk atsargus, – tariau. – Aš stiklinis.

– Šį rytą tą girdėjau iš savo draugo Centrinėje stotyje. Atleisk, vaiki. Žinau, ji buvo artima draugė. Ar turi tą sąrašą su savimi.

Mes išėjome į džiungles, svirpė svirpliai, o Segovija*, paklydęs name, grojo kažkurios dienos iš praeities raudą, kai saulė švietė keturiasdešimt aštuonias valandas Sevilijoje.

Suradau kvailą sąrašiuką kišenėje, suglamžytą, ir padaviau jį.

– Kaip čia taip nori pamatyti?

– Staiga panorau, nežinau, – atšovė Kramlis. – Verti mane smalsauti.

Jis atsisėdo ir ėmė skaityti:

Senis liūto narve. Nužudytas. Nežinomas ginklas.

Parduodamų kanarėlių dama. Pergąsdinta.

Pjetras Masinelis. Kalėjime.

Džimis. Nuskendo vonioje.

Semas. Mirė nuo kažkieno jam duoto alkoholio.

Fanė.

Su prierašu, įrašytu per keletą pastarųjų valandų.

Uždusinta.

Kitos naujos ir galimos aukos:

Aklasis Henris.

Enė Oukli, tiro dama.

A. L. Šrenkas, nesąžiningas psichiatras.

Džonas Vilkis Hopvudas.

Konstansė Ratigan.

Misteris Šeipšeidas.

Be to. Ne, išbrauk jį.

Aš.

Kramlis vartė sąrašą, dėbsojo į jį, vėl skaitė vardus.

– Čia tikras žvėrynas, nenaudėli. Kaipgi aš nepatekau į tavo intermediją?

– Visi šie žmonės tarsi palūžę. Tu? Tu sugebi veikti savarankiškai.

– Nuo tada, kai sutikau tave, vaiki, – Kramlis nutilo ir pa-

* Segovia Andres (1893–1987), ispanų gitaristas ir kompozitorius.

raudonavo. – Dieve, darausi tikras minkštakūnis. Kaip tu čia save įrašei į tą sąrašą?

– Aš beprotiškai bijau.

– Žinoma, bet tu irgi sugebi būti savarankiškas. Pagal tavo logiką tai turėtų tave apsaugoti. O kaip kiti? Jie taip užsiėmę pabėgimu, kad netrukus nulėks nuo uolų.

Kramlis vėl apvertė sąrašą, nenorėdamas susidurti su mano žvilgsniu, ir ėmė garsiai skaityti vardus.

Sustabdžiau jį.

– Na?

– Ką? – pasiteiravo jis.

– Laikas, – atsakiau. – Užhipnotizuok mane, Kramai. Elmai, Viešpaties vardu, nuvesk mane atgal.

– Jėzau, – ištarė Kramlis.

– Turi tai padaryti dabar, šiąnakt. Esi man tai skolingas.

– Jėzau. Gerai, gerai. Sėsk. Gulk. Ar man išjungti šviesą? Dieve, duok man alkoholio!

Nubėgau, stvėriau kėdes ir sustačiau jas vieną už kitos.

– Tai didelis tramvajus naktyje, – paaiškinau. – Aš sėdžiu čia. Tu sėdi už nugaros.

Nubėgau į virtuvę, atnešiau Kramliui gurkšnį viskio.

– Turi dvokti taip, kaip dvokė jis.

– Kas per palengvėjimas, dėkui, dėkui, – Kramlis išmaukė jį ir užsimerkė. – Gyvenime kvailiau nesu elgęsis.

– Užsičiaupk ir gerk.

Jis baigė antrą stiklą. Atsisėdau. Staiga prisiminiau ir pašokęs uždėjau Kramlio Afrikos audrų įrašą. Visame name prapliupo lietus, ant didelio raudono tramvajaus taip pat. Išjungiau šviesas.

– Štai. Puiku.

– Užčiaupk srėbtuvę ir užsimerk, – liepė Kramlis. – Dieve, net nežinau, kaip tai daryti.

– Tšš. Švelniai, – pasakiau.

– Tšš, štai kas. Ramiai. Gerai, vaiki. Eik miegoti.

Klausiausi įtempęs ausis, atidžiai.

– Tai lengva, – traukė Kramlis už manęs tramvajuje tą lietingą naktį. – Ramybė. Tyla. Tingu. Lengva. Švelnu per posūkius. Ramu per lietų.

Jis įsitraukė į ritmą, ir iš jo balso galėjau pasakyti – pradėjo mėgautis.

– Lengva. Lėtai. Tyliai. Jau seniai po vidurnakčio. Lietus, tylus lietus, – šnibždėjo Kramlis. – Kur tu, vaiki?

– Miegu, – atsakiau mieguistas.

– Miegi ir keliauji. Keliauji ir miegi, – murmėjo jis. – Ar tu tramvajuje, vaiki?

– Tramvajus, – sušnibždėjau. – Tramvajus. Lietus. Naktis.

– Štai. Lik jame. Judėk. Tiesiai per Kalverio Sitį, pro studijas, vėlu, nieko nėra tramvajuje, išskyrus tave ir... tokį tipą.

– Tokį tipą, – sušnibždėjau.

– Jis gėrė.

– Gėrė, – niūniavau.

– Siūbavo, siūbavo, kalbėjo, kalbėjo, murmėjo, šnibždėjo. Ar girdi jį, sūneli?

– Girdėti, kalbėti, murmėti, burbėti, kalbėti, – ramiai pasakiau.

Ir tramvajus pajudėjo naktyje per tamsią audrą, ir aš buvau jame, geras žmogysta, gerai vežamas ir miegantis, bet girdintis, laukiantis, siūbuojantis, užmerktomis akimis, nuleista galva, rankomis, sudėtomis ant kelių...

– Girdi jo balsą, sūneli?

– Girdi.

– Užuodi jo kvapą?

– Užuodi.

– Dabar smarkiau lyja.

– Lyja.

– Tamsu?

– Tamsu.

– Tu po vandeniu traukinyje, čia gausu lietaus ir kažkas siūbuoja tau už nugaros, už nugaros aimanuoja, kalba, šnabžda.

– Taipsssss...

– Ar gali girdėti, ką jis sako?

– Beveik.

– Giliau, lėčiau, eina, juda, siūbuoja. Girdi jo balsą?

– Taip.

– Ką jis sako?

– Jis sako...

– Ką jis sako?

– Jis...

– Giliau, miegok. Klausyk.

Jo alsavimas dvelkė man į kaklą, šiltas nuo alkoholio.

– Ką, ką?

– Jis sako...

Tramvajus sucypė prie geležinio mazgo mano galvoje. Lėkė kibirkštys. Sugriaudėjo perkūnas.

– Ga! – sužvigau.

Ir:

– Ga!

Ir galiausiai:

– Ga!

Rangiausi kėdėje, paniškai mėgindamas ištrūkti nuo to maniakiško alsavimo, nuo liepsnojančios alkoholinės pabaisos. Ir dar kai ko, ką pamiršau. Bet tai grįžo ir nudegino man veidą, antakius ir nosį.

Atvertų kapų kvapas, skerdyklos, žalios mėsos, pernelyg ilgai paliktos saulėje.

Tvirtai užsimerkęs ėmiau žiaukčioti.

– Vaiki! Jėzau, pabusk, Dieve, vaiki, vaiki! – klykė Kramlis, purtydamas mane, trankydamas per veidą, masažuodamas kaklą, priklupęs ant kelių, stvarstydamas man galvą, skruostus ir rankas, nežinodamas, kur dar sugriebti ir papurtyti. – Dabar, vaiki, dabar, dėl Dievo meilės, dabar!

– Ga! – sužvigau ir paskutinį kartą pasiblaškiau, susvyravau išsitiesęs, dairydamasis, krisdamas į kapo duobę su siaubinga mėsa, kai tramvajus pervažiavo mane, o lietus pasipylė į kapą, Kramlis plekšnojo mane ir surūgusio maisto dvokas liejosi man iš burnos.

Kramlis pastatė mane lauke, sode, įsitikino, kad teisingai kvėpuoju, sutvarkė, paskui nuėjo vidun, viską išvalė ir grįžo.

– Jėzau, – atsiduso jis. – Suveikė. Gavome daugiau nei norėjome, tiesa?

– Taip, – silpnai suveblenau. – Girdėjau jo balsą. Jis pasakė kaip tik tai, ką ir galvojau jį pasakysiant. Pavadinimas, kurį daviau tavo knygai. Bet aiškiai girdėjau jo balsą ir dabar beveik jį pažįstu. Kai kitą kartą jį sutiksiu, kad ir kada tai įvyktų, jau žinosiu. Mes priartėjome, Kramai, mes arti. Dabar jis nepaspruks. Dabar aš jį net dar geriau pažinsiu.

– Kodėl?

– Jis dvokia kaip lavonas. Tą naktį to nepastebėjau arba buvau taip susinervinęs, kad pamiršau. Bet dabar tai grįžo. Jis miręs, o gal netrukus mirs. Gatvėje pervažiuoti šunys dvokia kaip jis. Jo marškiniai, jo kelnės, paltas purvini ir seni. Jo kūnas atrodo dar prasčiau. Taigi...

Nuklupčiojau į namą ir sustojau prie Kramlio stalo.

– Pagaliau turiu naują pavadinimą savo knygai, – pasakiau.

Spausdinau. Kramlis žvelgė. Žodžiai radosi popieriuje. Abu juos perskaitėme.

„Pavėjui nuo mirties“.

– Tai bent pavadinimas, – pagyrė jis.

Ir nuėjo nuslopinti tamsaus lietaus.

Kitą popietę įvyko Fanės Florianos laidotuvės ir buvo Mišios. Kramlis pasiėmė laisvą valandą ir nuvežė mane į dailias senamadiškas kapinaites ant kalvos su vaizdu į Santa Monikos kalnus. Apstulbau pamatęs eilę mašinų prie kapinių ir dar labiau apstulbau pamatęs, kiek gėlių nešama padėti prie atviro kapo. Čia tikriausiai buvo pora šimtų žmonių ir keli tūkstančiai žiedų.

– Baisu, – tarė Kramlis. – Pažvelk į minią. Žiūrėk, kas čia. Ir ten. Kingas Vidoras?

– Vidoras, aišku. O ten Salka Virtel. Ji seniai seniai kūrė filmus Garbo. O kitas vaikinas yra misteris Foksas, Luiso B. Mejerio advokatas. O ten Benas Gecas, kuris vadovauja MGM skyriui Londone. Ir...

– Kodėl nepasakei, kad tavo draugė Fanė pažinojo tiek daug didžių žmonių?

– Kodėl Fanė nepasakė man? – paklausiau.

„Fane, brangioji Fane, – galvojau, – kaip tik tokia esi, niekada nesakai, niekada neišplepi, kad daugybė jų kilo ir leidosi daugiabučio laiptais daugelį metų, pašnekėdavo, pasidalydavo prisiminimais, paklausydavo dainų. Viešpatie, Fane, kodėl neįsileidai manęs ten, man būtų patikę žinoti. Nebūčiau niekam prasitaręs."

Pažvelgiau į visų veidus prie gėlių. Kramlis padarė tą pat.

– Manai, jis čia, vaiki? – tylutėliai paklausė.

– Kas?

– Tas, kuris, tavo manymu, taip pasielgė su Fane.

– Kai jį pamatysiu, pažinsiu jį. Ne, pažinsiu jį, kai išgirsiu.

– O kas tada? – paklausė Kramlis – Turėsiu jį areštuoti už tai, kad prieš porą naktų girtas važiavo tramvajumi?

Tikriausiai mano veide pasirodė baisus nusivylimas.

– Tiesiog mėginu sugadinti tau dieną, – tarstelėjo Kramlis.

– Bičiuliai, – kažkas pasakė.

Ir minia tučtuojau nutilo.

Tai buvo geriausios laidotuvių Mišios, jei galima taip pasakyti. Niekas neprašė manęs kalbėti, kodėl reikėtų tai daryti? Bet tuzinas kitų per minutę ar per tris papasakojo apie Čikagą 1920-aisiais, Kalverio Sitį trečiojo dešimtmečio vidury, kai buvo pievos, laukai, buvo statoma netikra MGM civilizacija, dešimt ar dvylika naktų per metus didelis raudonas automobilis sustodavo priešais studiją, o Luisas B. Mejeris ir Benas Gecas bei kiti pasipildavo laukan, žaisdavo pokerį San Bernardine, ten jie eidavo į kiną, pažiūrėdavo vėliausius filmus su Gilbertu, Garbo ar Novaru, grįždavo namo su pilnomis rankomis reklaminių kortelių, dalijo jas, karalius, karalienes, valetus ir tūzus, skaičiuodami, po perkūnais, taškus. Ir vidurnaktį susėsdavo už studijos, vis dar lošdavo kortomis ir iškeliaudavo kvepėdami sausojo įstatymo viskiu, laimingai šypsodamiesi arba niūriai šypsodamiesi, stebėdavo, kaip Luisas B. trepsena prie savo limuzino ir pirmas iškeliauja namo.

Jie visi buvo čia, kalbėjo visiškai nuoširdžiai ir aiškiai. Nebuvo melo. Tikras sielvartas slypėjo už kiekvieno jų ištarto žodžio.

Įpusėjus karštai popietei, kažkas prilietė mano alkūnę. Aš atsisukau ir nustebau.

– Henri! Kaip tu čia patekai?

– Tikrai ne pėsčiomis.

– Kaip radai mane šioje minioje? – sušnibždėjau.

– Vienintelis prausiesi *Ivory* muilu, kiti kvepia *Chanel* ir *Old Spice*. Iš tiesų džiaugiuosi, kad esu aklas tokią dieną. Nesvarbu, kad girdžiu, bet tikrai nenoriu viso to matyti.

Kalbos tęsėsi. Misteris Foksas, Luiso B. Mejerio advokatas, buvo kitas kalbėtojas, žmogus, kuris išmanė įstatymus, bet retai eidavo pažiūrėti kokio draugų sukurto filmo. Dabar jis prisiminė ankstyvąsias dienas Čikagoje, kai Fanė...

Kolibris lakstė tarp šviesių spalvų. Netrukus pro šalį pradūzgė laumžirgis.

– Pažastys, – tyliai pasakė Henris.

Išsigandęs luktelėjau ir sušnibždėjau:

– Pažastys?

– Gatvėje prie daugiabučio, – šnabždėjo Henris, žvelgdamas į dangų, kurio negalėjo matyti, judindamas tik lūpos kamputį. – Viduje, koridoriuose. Šalia mano kambario. Prie Fanės kambario. Kvapas. Jis. Vienišasis, – pauzė. Linktelėjimas. – Pažastys.

Man panižo nosį. Akys ėmė ašaroti. Sujudinau koją, trokšdamas eiti, pažiūrėti, atrasti.

– Kada tai buvo, Henri, – sušnibždėjau.

– Aną naktį. Tą naktį, kai Fanė išėjo amžiams.

– Tšš! – šnipštelėjo kažkas šalia.

Henris užsičiaupė. Kai keitėsi kalbėtojai, sušnibždėjau:

– Kur?

– Anksti ėjau per gatvę, – atsakė Henris. – Tą naktį. Galingas, iš tiesų galingas kvapas. Paskui, vėliau, man atrodė, kad pažastys įėjo į koridorių už manęs. Noriu pasakyti, kvapas buvo toks stiprus, kad man išsivalė sinusai. Tarsi grizlis kvėpuotų į tave. Ar kada esi tai užuodęs? Sustingau gatvės viduryje, tarsi tvotas beisbolo lazda. Galvojau, tas, kas taip dvokia, tas jaučia pagiežą Dievui, šunims, žmonijai, pasauliui. Geriau užmins katę, nei apeis. Šunsnukis. Kaip jau sakiau, pažastys. Pažastys. Ar tai tau nors kiek padeda?

Visas mano kūnas buvo sustingęs. Galėjau tik linktelėti. Henris tarė:

– Tas dvokas tvyro koridoriuose jau keletą naktų, bet jis tik stiprėja, gal dėl to, kad tas kvailas kalės vaikas artėja. Man pakišo koją misteris Dvokas, dabar tai žinau, suvokiau tai.

– Tšš! – nutildė kažkas.

Kalbėjo aktorius, kunigas, rabinas, o paskui Holo Džonso-

no choras iš pirmosios baptistų bažnyčios Centrinėje aveniu prasiskynė kelią tarp antkapių pagiedoti „Didžiosios dienos", „Sudie, mieliausias, sudie" ir „Brangus Dieve, lydėk mane, kai išeisiu". Jų balsai buvo tokie, kokius girdėjau ketvirtojo dešimtmečio vidury, kai giedojo Ronaldą Kolmaną virš snieguotų viršukalnių ir žemyn į Šangrilą arba stovėjo ant baltų debesų Viešpaties laukuose „Žaliose ganyklose". Pasibaigus jų spindulingam giedojimui, aš prisipildžiau, džiaugiausi, o Mirtis turėjo naują saulės šviesos ir laiko apsiaustą, ir kolibris grįžo nektaro, ir laumžirgis nusileido žemyn, pradūzgė man pro veidą ir nuskrido tolyn.

– Taip, – prabilo Kramlis pakeliui iš kapinių, tarp mūsų ėjo Henris, – norėčiau būti išdainuotas iš pasaulio. Dieve, norėčiau būti visas tas prakeiktas choras. Kam reikia pinigų, jei gali taip dainuoti!

Bet aš spoksojau į Henrį. Jis pajuto mano žvilgsnį.

– Bėda ta, – tarė Henris, – kad jis vis grįžta. Pažastys. Manytum, kad jam jau gana, tiesa? Bet jis iš alkanųjų, negali sustoti. Gąsdinti žmones jam – vieni niekai. Skausmas jo simbolis. Žaizdos jo pragyvenimas. Jis ketina pričiupti senį Henrį, kaip pričiupo kitus. Bet aš nebeparkrisiu.

Kramlis klausėsi gana rimtai.

– Jei Pažastys grįš...

– Tučtuojau paskambinsiu jums. Jis tyko prie kambarių. Pričiupau jį tykant prie užrakintų Fanės durų. Jos su spyna ir su įstatymo antspaudu, tiesa? Jis tykojo, o aš šauksmu jį nubaidžiau. Aišku, jis bailys. Neturi ginklų, tik vaikštinėja ir tiesia koją taip, kad akli žmonės vienu gaistu nuskrenda nuo laiptų. Pažastys, sušukau, škac!

– Paskambinkit mums, – paprašė Kramlis. – Ar galime jus pavežti?

– Kažkokia bjauri dama atvežė mane iš daugiabučio, ačiū, ji parveš mane.

– Henri, – tariau ir ištiesiau ranką. Jis švelniai ją paėmė. Tarsi būtų matęs ją artėjant.

– Kaip aš kvepiu, Henri? – paklausiau.

Henris pauostė ir nusijuokė.

– Jau nebėra tokių herojų kaip seniau. Bet tu būsi herojus.

Važiuodamas atgal į paplūdimį su Kramliu, mačiau, kaip pro mus septyniasdešimties mylių per valandą greičiu pralėkė limuzinas, didindamas atstumą tarp savęs ir gėlėmis užklotų kapinių. Pamojavau ir šūktelėjau.

Konstansė Ratigan neatsisuko. Ji buvo kažkur kapinėse pasislėpusi, o dabar riaumojo namo įtūžusi, kad Fanė paliko mus visus, ir gal pykstanti ant manęs, kad kažkaip atvedžiau Mirtį pateikti ieškinio.

Jos limuzinas pranyko dideliame baltai pilkame išsekimo debesyje.

– Ką tik praklykė harpijos ir furijos, – pranešė Kramlis.

– Ne, – paprieštaravau, – tik suglumusi dama, bėganti pasislėpti.

Ištisas tris dienas mėginau prisiskambinti Konstansei Ratigan, bet ji neatsiliepė. Ji galvojo ir kraustėsi iš proto. Kažkaip, kažkokiu keistu būdu aš buvau susitaręs su vyru, stovinčiu koridoriuose ir baisiai besielgiančiu su žmonėmis.

Mėginau prisiskambinti į Meksiką, bet Pegė buvo prarasta amžiams, buvau tuo įsitikinęs.

Slankiojau po Veneciją, dairiausi, klausiausi ir šniukštinėjau tikėdamasis išgirsti tą siaubingą balsą, ieškodamas baisaus mirštančiojo ar seniai numirusio žmogaus kvapo.

Net Kramlis dingo. Dairiausi, bet jo niekur nebuvo, jis nesekė man iš paskos.

Pasibaigus trims dienoms, kai nepavyko prisiskambinti, ne-

sutikau žudikų, įtūžęs ant likimo ir suglumęs dėl laidotuvių, aš padariau tai, ko niekada nebuvau daręs.

Maždaug dešimtą valandą vakaro ėjau tuščia prieplauka, nežinojau, kur einu, kol nuėjau ten.

– Ei, – kažkas pasakė.

Čiupau šautuvą nuo lentynos ir, nežiūrėdamas, ar jis užtaisytas, ar kas nors nepasipainios man prieš nosį, šoviau, šoviau, šoviau, šešiolika kartų!

Bum bum. Ir bum bum. Ir bum bum, o kažkas klykė.

Nepataikiau nė į vieną taikinį. Niekada gyvenime nebuvau laikęs rankoje šautuvo. Nežinojau, į ką šaudžiau, bet tai dariau.

– Še tau, tu kalės vaike, še tau, tu valkata!

Bum bum, vėl bum bum.

Šautuvas ištuštėjo, bet aš vis dar spaudžiau gaiduką. Staiga suvokiau, kad jis bejėgis. Kažkas paėmė iš manęs šautuvą. Enė Oukli spoksojo į mane, tarsi niekada nebūtų mačiusi.

– Ar suvoki, ką darei? – paklausė ji.

– Ne, ir man tai nė trupučio nerūpi! – apsidairiau. – Kodėl jūs taip vėlai atsidariusi?

– Nėra ką veikti. Negaliu miegoti. Kas tau nutiko, misteri?

– Visi šiame prakeiktame pasaulyje mirs šiuo metu kitą savaitę.

– Tu tuo netiki?

– Ne, bet tą jaučiu. Duokite dar vieną šautuvą.

– Tu nebenori šaudyti.

– Ne, noriu. Ir aš neturiu pinigų susimokėti, jūs turite manimi patikėti! – sušukau.

Ji ilgai į mane žiūrėjo. Paskui padavė šautuvą.

– Trenk jiems, kaubojau. Nužudyk juos, – paprašė ji.

Iššoviau šešiolika kartų. Šį kartą per klaidą pataikiau į porą taikinių, nors jų ir nemačiau, taip buvo aprasoję akiniai.

– Tau gana? – tylutėliai paklausė Enė Oukli man už nugaros.

– Ne! – rėkiau. Paskui tyliau pridūriau: – Taip. Ką darote prie tiro ant lentinio tako?

– Bijojau, kad viduje būsiu nušauta. Kažkoks maniakas ką tik ištuštino du šautuvus nesitaikydamas.

Mes susižvalgėme, aš ėmiau juoktis.

Ji klausėsi ir paklausė:

– Tu juokiesi ar verki?

– O kaip atrodo? Turiu ką nors daryti. Pasakykit man ką.

Ji ilgai žvilgsniu tyrinėjo man veidą, paskui ėjo ratu, uždarydama bėgančias antis, iššokančius klounus, gesindama šviesas. Tiro gale atsivėrė durys. Ten pasirodė jos siluetas. Ji tarė:

– Jei turi į ką šaudyti, štai taikinys, – ir dingo.

Tik po valandžiukės suvokiau, jog ji tikėjosi, kad seksiu iš paskos.

– Ar dažnai taip elgiesi? – klausė Enė Oukli.

– Atsiprašau, – tariau.

Gulėjau vienoje jos lovos pusėje, ji kitoje, klausėsi, kaip kalbu apie Meksiką ir Pegę, apie Pegę ir Meksiką taip toli, kad nuo to nežmoniškai skauda.

– Mano gyvenimo istorija, – prabilo Enė Oukli, – tai vyrai lovoje su manimi, baisiai nuobodžiaujantys arba kalbantys apie kitas moteris, arba užsidegantys cigaretes, arba sprunkantys savo automobiliais, vos aš išeinu į vonią. Ar žinai, koks tikrasis mano vardas? Lukrecija Izabelė Klarisė Anabelė Marija Monika Braun. Mano mama man juos suteikė, tad ką beliko rinktis? Enė Oukli. Bėda ta, kad esu kvaiša. Po pirmųjų dešimties minučių vyrai nebegali manęs pakęsti. Kvaiša. Perskai-

tau knygą, o po valandos nieko nebeprisimenu! Niekas neužkliūva. Daug kalbu, tiesa?

– Truputėlį, – švelniai atsakiau.

– Manytum, kad vyrukams turėtų patikti tokia tikra kvaiša kaip aš, bet aš juos nuvarginu. Tris šimtus naktų per metus čia, kur guli tu, guli vis kitas liurbis. O tas prakeiktas rūko ragas, aidintis pakrantėje, ar tave priveikia? Kai kuriomis naktimis, net kai koks avigalvis guli lovoje su manimi, kai tas rūko ragas nutyla, jaučiuosi tokia vieniša, ir štai jis čia, tikrina raktus, žiūri į duris...

Suskambo jos telefonas. Ji čiupo jį, pasiklausė, pasakė:

– Kad mane kur perkūnas.

Pamojo rageliu.

– Čia tau.

– Neįmanoma, – atsakiau. – Niekas nežino, kad aš čia.

Paėmiau ragelį.

– Ką veiki pas ją? – paklausė Konstansė Ratigan.

– Nieko. Kaip mane radai?

– Kažkas paskambino. Tiesiog balsas. Liepė man tave patikrinti ir padėjo ragelį.

– O Dieve, – mane nukrėtė šaltis.

– Eik iš ten, – liepė Konstansė. – Man reikia tavo pagalbos. Tavo keistasis draugas atėjo į svečius.

– *Mano* draugas?

Vandenynas suriaumojo po tiru, purtydamas kambarį ir lovą.

– Jis pakrantėje jau dvi naktis. Turi ateiti jo išgąsdinti... O Dieve!

– Konstanse!

Stojo ilga tyla, per kurią girdėjau bangas už Konstansės Ratigan langų. Paskui ji pasakė keistu dusliu balsu:

– Jis dabar čia.

– Nesirodyk jam.

– Tas bjaurybė yra pakrantėje, ten, kur buvo praėjusią naktį. Jis tiesiog žiūri į namą, tarsi lauktų manęs. Tas bjaurybė

nuogas. Ką jis sau mano, kad sena dama tokia pamišusi, išbėgs ir šoks ant jo? Dieve.

– Uždaryk langus, Konstanse, išjunk šviesas!

– Ne. Jis traukiasi. Gal išgirdo mano balsą. Gal jis galvoja, kad kviečiu policiją.

– Kviesk ją!

– Išėjo, – Konstansė giliai įkvėpė. – Varyk čia, vaiki. Greičiau.

Ji nepadėjo ragelio. Tik numetė jį ir nuėjo. Girdėjau, kaip jos sandalai šlepsi per grindų plyteles, tarsi kaukšėtų rašomoji mašinėlė.

Aš irgi nepadėjau ragelio. Kažkodėl tik paguldžiau jį, tarsi jis būtų bambagyslė tarp manęs ir Konstansės Ratigan. Tol, kol neišjungsiu, ji nenumirs. Vis dar girdėjau nakties potvynį jos linijos gale.

– Kaip ir visi kiti vyrai. Išeini, – pasakė balsas.

Apsisukau.

Enė Oukli sėdėjo lovoje susisupusi į paklodes kaip paliktas lamantinas.

– Nepadėk ragelio, – liepiau.

„Kol nepasieksiu kito galo, – galvojau, – ir neišgelbėsiu jai gyvybės."

– Kvaiša, – tarė Enė Oukli, – štai kodėl tu išeini. Kvaiša.

Baisiai bijojau bėgdamas naktį pakrante pas Konstansę Ratigan. Įsivaizdavau kažkokį klaikų negyvėlį, bėgantį į kitą pusę.

– Dieve! – žiopčiojau. – Kas bus, jei jį susitiksiu?

– Ga! – klykiau.

Ir visu greičiu įlėkiau į tvirtą šešėlį.

– Dėkui Dievui, čia tu! – kažkas sukliko.

– Ne, Konstanse, – atsakiau. – Dėkui Dievui, čia tu.

– Kas čia taip juokinga?

– Štai kas, – patapšnojau per dideles šviesias pagalves, apsupusias mane iš visų pusių. – Tai antroji lova, kurioje guliu šiąnakt.

– Labai linksma, – nusišaipė Konstansė. – Kas būtų, jei sudaužyčiau tau nosį?

– Konstanse. Pegė yra mano mergina. Tiesiog buvau vienišas. Neskambinai man daugybę dienų. Enė pakvietė mane intymaus pokalbio, tik tiek. Negaliu meluoti. Viskas atsispindi mano veide. Žiūrėk.

Konstansė pažiūrėjo ir nusijuokė.

– Jėzau, koks tu vaikutis. Gerai, gerai, – ji atsilošė. – Ką tik tave baisiai išgąsdinau?

– Turėjai šaukti bėgdama.

– Džiaugiuosi tave matydama, šuneli. Gailiuosi, kad nepaskambinau. Kadaise laidotuves pamiršdavau per kelias valandas. Dabar tai užtrunka ištisas dienas.

Ji prilietė jungiklį. Šviesos pabluko, įsijungė šešiolikos milimetrų projektorius. Du kaubojai trankė vienas kitą ant baltos sienos.

– Kaip gali žiūrėti filmus tokiu metu? – pasiteiravau.

– Noriu įsidrąsinti, kad galėčiau išeiti ir nusukti misteriui Nuogaliui galvą, jei jis vėl pasirodytų rytojaus vakarą.

– Net nejuokauk apie tai, – pažvelgiau pro stiklines duris į tuščią pakrantę, kur tik baltos bangos trankė nakties pakraštį. – Ar manai, jis tau paskambino, kad praneštų, jog esu su Ene, o tada išėjo į paplūdimį ir atsistojo ten?

– Ne. Jo balsas buvo įtartinas. Ten turėjo būti du skirtingi vaikinai. Dieve, negaliu to suvokti, bet juk tas vaikinas, tas, be drabužių, jis turi būti koks ekshibicionistas, iškrypėlis, tiesa? Nes kodėl jis tiesiog neatbėga čia ir neišprievartauja senos da-

mos ar nenužudo jos, ar nepadaro abiejų dalykų iškart? Kitas vaikinas, tas, kuris kalbėjo telefonu, nuo jo man šiurpas eina per nugarą.

„Žinau, – galvojau, – girdėjau jo kvėpavimą."

– Jis atrodo kaip tikras pabaisa, – kalbėjo Konstansė.

„Taip", – galvojau. Jau seniai girdėjau didelio raudono tramvajaus žviegimą geležiniame posūkyje lietuje, su balsu už manęs, skanduojančiu žodžius iš Kramlio knygos pavadinimo.

– Konstanse, – pradėjau ir nutilau. Ketinau jai pasakyti, kad prieš daugelį naktų mačiau nepažįstamąjį pakrantėje.

– Turiu nekilnojamojo turto į pietus nuo čia, – tarė Konstansė. – Rytoj ketinu jį apžiūrėti. Paskambinsi man vėliau, taip? O šiuo metu ar patikrinsi kai ką dėl manęs?

– Viską. Na, beveik viską.

Konstansė žiūrėjo, kaip Viljamas Farnamas bloškia savo brolį Dastį, pakelia jį, vėl parbloškia.

– Manau, žinau, kas yra misteris Nuogalius pakrantėje.

– Kas?

Ji apžvelgė baltą bangą, tarsi šmėkla vis dar būtų ten.

– Kalės vaikas iš mano praeities su bjauraus vokiečių generolo galva, – tarė ji. – Ir kūno, kuris yra kaip visų kada nors gyvenusių berniukų kūnas vasarą.

Mažas mopedas sustojo prie karuselės pastato, jį buvo apžergęs jaunuolis su glaudėmis, kūnas nurudęs, išteptas kremu ir gražus. Jis buvo užsivožęs sunkų šalmą su tamsiu antveidžiu iki pat smakro, tad veido nemačiau. Bet, mano manymu, tokio gražaus kūno dar nebuvau regėjęs. Prisiminiau dieną prieš daugelį metų, kai mačiau gražųjį Apoloną, vaikštinėjantį palei bangas su jaunuolių palyda, jie nežinojo, kas juos traukia, bet ėjo paskui grožį su juo, mylėdami, bet nežinodami,

kad tai meilė, nedrįsdami ištarti jo vardo ir vėliau gyvenime stengdamiesi negalvoti apie tą akimirką. Yra tokių gražuolių pasaulyje, ir visi vyrai, visos moterys, visi vaikai seka įkandin, viskas yra tyra, stebuklinga, švaru, nėra kaltės jausmo, nes niekas nenutinka. Tiesiog matei ir sekei, o kai laikas pakrantėje baigėsi, jis išėjo ir tu išėjai šypsodamasis tokia šypsena, kur po valandos pakeli ranką prie lūpų ir baisiai nustembi, kad vis dar šypsaisi.

Visame paplūdimyje per vasarą tiesiog tik kartą matai tokius jaunų vyrų ar jaunų moterų kūnus. Dukart, jei dievai snūduriuoja ir nepavydi.

Čia buvo Apolonas, apžergęs mopedą, žvelgiantis per tamsų, bebruožį antveidį į mane.

– Atėjai aplankyti senio? – juokas už stiklo buvo sodrus ir garsus. – Gerai! Užeik.

Jis atrėmė mopedą, įėjo vidun, užkopė laiptais priešais mane. Kaip gazelė šokinėjo per tris laiptelius ir pranyko kambaryje viršuje.

Sekiau mindamas kiekvieną laiptelį ir jausdamasis senas.

Įėjęs į jo kambarį, išgirdau tekantį dušą. Po akimirkos jis išėjo nusirengęs ir žvilgantis nuo vandens, vis dar paslėpęs galvą po šalmu. Jis stovėjo ant vonios slenksčio, žvelgdamas į mane taip, lyg žiūrėtų į veidrodį, ir jam patiko tai, ką jis matė.

– Ką gi, – tarė jis šalme, – kaip tau patinka pats gražiausias berniukas, jaunuolis, kurį myliu?

Išraudau kaip burokas.

Jis nusijuokė ir nusitraukė šalmą.

– Dieve mano, – atsidusau, – čia tikrai jūs!

– Senis, – pataisė Džonas Vilkis Hopvudas. Jis pažvelgė į savo kūną ir nusišypsojo. – Arba jaunuolis. Kuris iš mūsų tau labiau patinkame?

Sunkiai nurijau seiles. Turėjau prisiversti kalbėti greitai, nes

troškau bėgti žemyn laiptais, kol jis dar neuždarė savo kambario durų ir neužrakino manęs jame.

– Viskas priklauso nuo to, – tariau, – kuris iš jų stoviniuoja paplūdimy naktimis prie Konstansės Ratigan namų.

Stebuklingai pačiu laiku prabilo vargonėliai apačioje rotondoje, ėmė suktis karuselė. Atrodė, kad drakonas nurijo dūdmaišininkų korpusą ir dabar mėgina juos išvemti atgal, be jokios ypatingos tvarkos, be jokios ypatingos gaidos.

Kaip katinas, norintis laiko apsvarstyti kitą ėjimą, senasis jaunasis Hopvudas atsuko man savo įdegusį užpakalį, tarsi turėčiau juo susižavėti.

Užsimerkiau nuo auksinio vaizdo.

Taip Hopvudas gavo valandžiukę pasvarstyti, ką jis norėtų pasakyti.

– Kodėl manai, kad man rūpi tokia sena kumelė kaip Konstansė Ratigan? – paklausė jis, kai įsmukau į vonią ir padaviau jam rankšluostį, kuriuo jis apsisiautė pečius ir krūtinę.

– Jūs buvote didžioji jos gyvenimo meilė, ji buvo jūsų meilė. Kaip tik tą vasarą, kai visa Amerika mylėjo meilužius, tiesa?

Jis pasisuko pažiūrėti, kiek ironijos atsispindi mano veide, norėjo palyginti tą vaizdelį su balsu.

– Ar atėjai dėl to, kad ji tave siuntė mane perspėti?

– Galbūt.

– Kiek atsispaudimų gali padaryti, ar gali šešiasdešimt kartų apiplaukti baseiną, arba nesuprakaitavęs dviračiu nuvažiuoti keturiasdešimt mylių per dieną, kokį svorį gali pakelti, ir su kiek žmonių, – pastebėjau, kad jis nepasakė moterų, – gali sugulti į lovą per vieną popietę? – paklausė jis.

– Ne, ne, ne, ne ir gal du, – pasakiau, – čia atsakymai į visus jūsų klausimus.

– Tada, – tarė Helmutas Hunas, atsisukęs ir parodęs man didingą Antinojo fasadą, derantį prie auksinės kojos, – tu negali manęs išgąsdinti, *ja*?

Jo lūpos buvo skustuvu prapjautas plyšys, kuriame matyti balti aštrūs ryklio dantys.

– Aš eisiu į paplūdimį, – pareiškė jis.

„Su gestapu priešaky ir vasaros berniukais iš paskos“, – pagalvojau.

– Nieko nepripažįstu. Gal kai kurias naktis buvau ten, – jis linktelėjo į pakrantę. – Gal ne.

Jo šypsena galėjai persipjauti riešus.

Jis metė man rankšluostį. Sugavau jį.

– Nutrink man nugarą, a?

Sviedžiau rankšluostį. Jis pakibo jam ant galvos, dengdamas veidą. Baisusis Hunas akimirką dingo. Liko tik Šviesusis Saulė Karalius Apolonas, jo pasturgalis buvo dailus kaip dievų obuoliai.

Iš po rankšluosčio pasigirdo jo ramus balsas:

– Interviu baigtas.

– Argi jis kada nors buvo išties prasidėjęs? – paklausiau.

Nulipau žemyn, o liguista drakoniška garinių vargonėlių muzika kilo viršun.

Venecijos kino palapinėje nebuvo jokių žodžių.

Visos raidės buvo dingusios.

Perskaičiau tuštumą pustuzinį kartų, jausdamas, kad kažkas pargriuvo ir amžiams numirė mano krūtinėje.

Ėjau ratu, stumdamas visas duris, kurios buvo užrakintos, pažiūrėjau į bilietų kasą, kuri buvo tuščia, žvelgiau į didelius plakatų rėmus, kuriuose vos prieš kelias naktis šypsojosi Berimoras, Čeinis ir Norma Šyrer. Dabar... Nieko.

Atšokau ir paskutinį kartą tyliai perskaičiau sau tuštumą.

– Kaip tau patinka dviejų dalių programa? – paklausė balsas už nugaros.

Atsisukau. Čia stovėjo švytintis misteris Šeipšeidas. Jis padavė didelį ritinį teatro afišų. Žinojau, kas tai. Mano Nosferatu instituto diplomas, Kvazimodo mokyklos baigimo atestatas, magistro darbas iš d'Artanjano ir Robinhudo.

– Misteri Šeipšeidai, negalite man jų duoti.

– Juk tu, vėpla, tikras romantikas?

– Žinoma, bet...

– Imk, imk. Sudie, viso gero. Ir darkart sudie, viso gero, iki. *Kummen-sei pier oudt!*

Jis paliko diplomus mano rankose ir nuturseno.

Radau jį prieplaukos gale. Jis parodė žemyn ir stebėjo mano akis, kai susigūžiau ir įsikibau į prieplaukos turėklus, žvelgdamas pro juos.

Ten buvo šautuvai, nutilę pirmą kartą per daugelį metų. Jie gulėjo maždaug penkiolikos pėdų gylyje jūros dugne, bet vanduo buvo skaidrus, nes saulė kilo.

Suskaičiavau gal tuziną ilgų, šaltų, mėlyno metalo ginklų apačioje, kur lakstė žuvelės.

– Toks atsisveikinimas, a? – Šeipšeidas pažvelgė ten, kur žiūrėjau aš. – Vienas šalia kito. Vienas šalia kito. Anksti šįryt. Aš iššokau rėkdamas: ką tu darai?! Kaip tai atrodo, paklausė ji. Ir sumetė vieną po kito. Jie uždaro tavo kiną, jie uždaro mano tirą šią popietę, tad kokių velnių, kalbėjo ji. Ir sumetė vieną po kito.

– Ji ne, – pradėjau ir užsikirtau. Žvelgiau į vandenis po prieplauka ir tolėliau. – Ji ne?..

– Ar ji įšoko paskui juos? Ne, ne. Tiesiog ilgai ten stovėjo su manimi ir stebėjo vandenyną. Jie ilgai ten negulės, pasakė ji. Dings po savaitės. Krūva kvailų vaikiščių paners ir pasiims juos, tiesa? Ką aš galėjau atsakyti. Taip.

– Ji užsiminė, kur vyksta?

Negalėjau atitraukti akių nuo ilgų šautuvų, švytinčių potvynio vandenyse.

– Sakė, ketina vykti kur nors melžti karvių. Bet jokių bulių, sakė ji, jokių bulių. Melš karves ir muš sviestą, tokie buvo jos paskutiniai žodžiai.

– Tikiuosi, jai pavyks, – tariau.

Šautuvus staiga užplūdo būriai atplaukusių pasižiūrėti žuvų. Bet nesigirdėjo šūvių.

– Jų tyla, – tarė Šeipšeidas, – yra puiki, a?

Linktelėjau.

– Nepamiršk šitų, – tarė Šeipšeidas.

Jie buvo iškritę man iš rankų. Jis pakėlė ir įteikė man visų mano jaunystės metų, prabėgusių tarpueiliuose su Fantomu ir Hančbeku ir spragintais kukurūzais, diplomus.

Grįždamas praėjau pro mažą berniuką, kuris stovėjo ir žiūrėjo į geležinkeliuko likučius, gulinčius pakrantėje tarsi išmėtytus kaulus.

– Ką čia veikia tas pakrantėje gulintis negyvas dinozauras? – paklausė jis.

Iš pradžių turėjau pagalvoti. Nekenčiau to vaikiščio, kuris pamatė sugriautą geležinkeliuką tokį, kokį mačiau aš – pabaisą, mirusią per potvynį.

„Ne!“ – norėjau surikti jam.

Bet garsiai pasakiau švelniu balsu:

– O Viešpatie, sūneli, norėčiau tai žinoti.

Pasisukau ir nusvirduliavau prieplauka, nešdamasis nematomų šautuvų naštą.

Tą naktį susapnavau du sapnus.

Iš pradžių A. L. Šrenko Zigmundo Froido Šopenhauerio taro kortų parduotuvėlę sutraiškė į gabalus didelė alkana garinė žemsemė, tad į bangas nuplaukė Markizas de Sadas, Tomas de Kvinsis, Marko Tveno sergančios dukterys ir Sartras

tikrai prarastą dieną, visi paskendo tamsiuose vandenyse virš švytinčių tiro šautuvų.

Antrasis sapnas buvo kino žurnalas, kurį mačiau apie Rusijos imperatoriškąją šeimą, jie buvo išrikiuoti prie duobės ir nušauti, tik sutrūkčiojo ir šoktelėjo tarsi nebyliajame filme, pargriuvo, nuriedėjo vienas po kito kaip iššauti kamščiai į duobę. Nežmoniška. Stebuklinga. Bum!

Ten buvo Semas, Džimis, Pjetras, kanarėlių dama, Fanė, Kelas, senis liūto narve, Konstansė, Šrenkas, Kramlis, Pegė ir aš!

Bum!

Pašokau iš miegų išpiltas šalto prakaito.

Suskambėjo telefonas kitoje gatvės pusėje dujų kolonėlėje.

Nutilo.

Sulaikiau kvapą.

Jis vėl suskambo kartelį ir nutilo.

Laukiau.

Dar kartą suskambo ir nutilo.

„O Dieve, – galvojau, – Pegė to nepadarytų. Kramlis to nepadarytų. Sulaukia vieno signalo ir padeda ragelį?"

Telefonas dar kartą suskambo. Paskui tyla.

Tai jis. Misteris Vienišoji Mirtis. Skambina man pasakyti tai, ko nenoriu žinoti.

Atsisėdau, mano kūnas nuėjo pagaugais, tarsi Kelas būtų patupdęs savo kamanę, savo elektrinę kirpėjo mašinėlę, ir perbraukęs ja man per kaklą, užgaudamas nervą.

Apsirengiau ir išbėgau į pakrantę. Giliai įkvėpiau, tada pažiūrėjau į pietus.

Toli pakrantėje švietė visi Konstansės Ratigan maurų tvirtovės langai.

„Konstanse, – galvojau. – Fanei tai nepatiktų."

Fanei?

Ir tada nuskuodžiau kiek įkabindamas.

Išėjau iš bangų kaip pati Mirtis.

Konstansės namuose degė visos lempos, visos durys buvo plačiai atlapotos, tarsi ji būtų jas atidariusi norėdama įleisti gamtą, pasaulį, naktį, vėją, kad išvalytų jos namus, kol jos nėra.

Ir jos nebuvo.

Žinojau tai net neidamas vidun, nes ilga jos pėdsakų eilutė vedė į bangas, kur aš sustojau pažiūrėti, kur jie nueina į vandenį, bet nebeišeina iš jo.

Nenustebau. Nustebau, kad nenustebau. Priėjau prie plačiai atvertų durų ir nešūktelėjau, vos nepakviečiau jos vairuotojo ir nusijuokiau pagalvojęs, kad buvau toks kvailys, ir išėjau nieko nepalietęs. Gramofonas grojo arabiškajame kambaryje. Rėjaus Noblio šokių muzika, londonietiška, 1934 metų, kažkokio Noelio Kovardo gaidos. Leidau muzikai groti. Buvo įjungtas projektorius, abejingai suko ritę, filmas buvo baigęsis, balta lemputės šviesa žvelgė į blyškią priekinę sieną. Nepanorau jo išjungti. *Moet et Chandon* butelis stovėjo atšaldytas ir laukė, tarsi ji būtų nuėjusi prie jūros tikėdamasi parsivesti kokį senos praeities auksinį dievą.

Lėkštėje ant pagalvės buvo išdėlioti sūrio gabalėliai, drauge su martinio kokteiliais, drėko. *Duesenberg* stovėjo garaže, pėdsakai vis dar buvo matyti smėlyje, viena kryptimi. Paskambinau Kramliui ir pasveikinau save, kad vis dar neverkiu, kad jaučiuosi sustingęs.

– Kramli? – pasakiau į ragelį.

– Kramli, Kramai, – kartojau.

– Nakties vaike, – atsiliepė jis. – Vėl pastatei už pralaimėjusį arklį?

Pasakiau jam, kur esu.

– Nelabai galiu eiti, – staiga atsisėdau spausdamas ragelį. – Ateik manęs pasiimti.

Kramlis pasitiko mane pakrantėje.

Stovėjome žiūrėdami į arabišką tvirtovę, visą šviečiančią kaip šventišką palapinę smėlio dykumos vidury. Durys, vedančios į pakrantę, vis dar buvo plačiai atvertos, viduje grojo muzika, plokštelių krūva, kuri, rodos, niekada nesiliaus mažėjusi. Grojo „Alyvų metą", paskui „Dianą", paskui „Argi ji ne meilutė", ją vijo „Paklausyk mano dainos apie Nilą", galiausiai „Pagoniška meilės daina". Laukiau, tarsi kiekvieną akimirką galėtų pasirodyti Ramonas Novaras, įbėgtų vidun ir išbėgtų išsitaršiusiais plaukais ir bepročio žvilgsniu, skubėtų į pakrantę.

– Bet čia tik aš ir Kramlis.

– A?

– Nesuvokiau, kad garsiai galvoju, – atsiprašiau.

Mes nuklampojome per smėlį.

– Ar ką nors lietei?

– Tik telefono ragelį.

Kai pasiekėme duris, leidau jam įeiti, pašniukštinėti ir išeiti.

– Kur vairuotojas?

– Tai dar kai kas, ko niekada tau nesakiau. Čia tokio nė nebuvo.

– Ką?

Papasakojau jam apie Konstansę Ratigan ir jos sukurtus vaidmenis.

– Ji buvo visos žvaigždės, a? Jėzau. Kaip sakoma, garsiau ir linksmiau.

Grįžome ir stabtelėjome vėjo pučiamame priebutyje, žvelgdami į pėdsakus, kurie jau ėmė nykti.

– Galėtų būti savižudybė, – spėjo Kramlis.

– Konstansė nebūtų to padariusi.

– Dieve, tu taip šlykščiai įsitikinęs, kad pažįsti žmones. Ka-

da gi suaugsi? Tik tai, kad kas nors tau patinka, jam netrukdo atlikti didelio šuolio be tavęs.

– Kažkas buvo pakrantėje ir jos laukė.

– Įrodyk.

Mes sekėme vieniša Konstansės pėdsakų eilute prie bangų.

– Jis stovėjo čia, – parodžiau. – Dvi naktis. Mačiau jį.

– Puiku. Iki kulkšnių įbridęs į vandenį. Tad jokių žudiko pėdsakų. Ką dar nori man parodyti, sūnau?

– Kažkas paskambino man prieš valandą, prižadino, liepė eiti pakrante. Tas kažkas žinojo, kad jos namas tuščias ar netrukus bus tuščias.

– Telefono skambutis, a? Ką gi, vėl puiku. Dabar tu iki kulkšnių įbridęs į vandenį ir nėra pėdsakų. Tai visa istorija?

Tikriausiai išraudau. Jis matė, kad sakau ne visą tiesą. Nenorėjau prisipažinti, kad paskutinį kartą neatsiliepiau telefonu, tik apimtas baisios nuojautos lėkiau paplūdimiu.

– Tu bent jau doras, rašytojau, – Kramlis pažvelgė į baltas dūžtančias bangas, paskui į pėdsakus, paskui į namą, baltą, šaltą ir tuščią nakties gilumoje. – Žinai, kas yra dorybė? Ji susijusi su žodžiu „visuma“*. Tai sveikieji skaičiai. Visuma reiškia sudėtį. Ji neturi nieko bendra su privalumais. Hitleris buvo visuma. Nulis plius nulis, plius nulis bus nulis, nė vieno taško. Telefono skambučiai, pėdsakai po vandeniu, akla nuojauta ir kvailoka viltis. Ta vidurnakčio medžioklė tuoj mane pribaigs. Tai viskas?

– Ne, po velnių. Turiu tikrų, gyvų įtarimų. Konstansė jį atpažino. Aš irgi nuėjau su juo susitikti. Sužinokite, kur jis buvo šiąnakt, ir turėsite žudiką! Jūs...

Nebevaldžiau balso. Turėjau nusiimti akinius ir nuvalyti mažytes šlapias sūrias dėmeles, kad galėčiau matyti.

Kramlis prilietė man skruostą ir tarė:

* Žodžių žaismas. *Integrity (angl.)* – dorybė, tas pats žodis reiškia visumą.

– Ei, nereikia. Iš kur žinai, kad šis vaikinas, kad ir kas jis būtų, nenusivedė jos į vandenį ir ne...

– Paskandino ją!

– Nuplaukė su ja, gal jie gražiai kalbėjosi, nuplaukė į šiaurę šimtą jardų ir nužingsniavo į jo namus. Ką tu žinai, gal auštant ji pareis namo keistai šypsodamasi.

– Ne, – atsakiau.

– Ką, aš tau sugadinau paslaptingą romaną?

– Ne.

Bet jis jautė, kad nesu įsitikinęs.

Jis prilietė man alkūnę.

– Ko dar nepasakei?

– Konstansė man minėjo, kad turi nekilnojamojo turto netoliese, paplūdimyje.

– Esi tikras, kad ji paprasčiausiai šįvakar ten nenuėjo? Jei tai, ką sakai, yra tiesa, gal ji persigando, išsikraustė?

– Jos limuzinas vis dar čia.

– Žinai, žmonės kartais vaikšto. Tu tą darai visąlaik. Dama galėjo persigandusi nueiti mylią į pietus, brisdama iki kulkšnių vandenyje, o mes nieko nesuprantame.

Pažvelgiau į pietus – gal pamatysiu gražią damą, išsigelbėjusią pakrantėje.

– Bėda ta, – tarė Kramlis, – kad neturime ko nusitverti. Tuščias namas. Groja senos plokštelės. Jokio raštelio apie savižudybę. Jokių prievartos žymių. Turime laukti, kol ji grįš. O jei negrįš, vis viena nebus jokios bylos, nebus *corpus delicti.* Lažinuosi iš kibiro alaus, kad ji...

– Leiskite rytoj nusivesti jus į butą karuselės namo viršuje. Kai pamatysite to keisto vyro veidą...

– Dieve. Ar kalbi apie tą, apie kurį ir aš galvoju?

Linktelėjau.

– Svajoklis? – pasiteiravo Kramlis. – Pederastas?

Kaip tik tada kažkas garsiai pliumptelėjo į vandenį.

Abu krūptelėjome.

– Jėzau, kas čia? – suriko Kramlis, įbedęs akis į vidurnakčio vandenis.

„Konstansė grįžta“, – pagalvojau.

Žiūrėjau ir garsiai pasakiau:

– Ruoniai. Jie atplaukia čia pažaisti.

Pasigirdo dar keletas tylių pliumptelėjimų, ištiško vanduo, ir kažkokia jūros būtybė pranyko tamsoje.

– Po velnių, – nusikeikė Kramlis.

– Projektorius vis dar veikia kambaryje, – tariau. – Gramofonas vis dar groja. Virtuvėje orkaitėje kažkas kepa. Ir visuose kambariuose dega šviesos.

– Išjunkime kai ką, kol dar visas nameliūkštis nesudegė.

Mes pasekėme Konstansės Ratigan pėdsakais atgal į jos baltos šviesos tvirtovę.

– Ei, – sušnibždėjo Kramlis. Jis žvelgė į rytų horizontą. – Kas čia?

Ten plytėjo siaura šaltos šviesos juostelė.

– Aušra, – atsakiau. – Maniau, ji niekada nebepasirodys.

Aušros vėjas užnešė Konstansės Ratigan pėdsakus smėliu.

Ir misteris Šeipšeidas atėjo pakrante, žvalgydamasis per petį, laikydamas skardines su kino juostomis po pažastimis. Tolumoje kaip tik šią akimirką jo kiną trankė milžiniškos plieniadantės pabaisos, kurios iškilo iš jūros, pakviestos nekilnojamojo turto spekuliantų.

Kai Šeipšeidas pamatė mane su Kramliu, stovinčius Konstansės Ratigan priebutyje, sumirkčiojo, pasižiūrėjo į mūsų veidus, paskui į smėlį ir į vandenyną. Mums nereikėjo nieko sakyti, tokie išblyškę buvo mūsų veidai.

– Ji grįš, – ėmė kartoti jis, – ji grįš. Konstansė neišeitų. Die-

ve mano, su kuo aš žiūrėsiu filmus, su kuo? Ji tikrai grįš! – jis apsipylė ašaromis.

Palikome jį prižiūrėti tuščią tvirtovę ir nuvažiavome į mano namus. Pakeliui detektyvas leitenantas Kramlis keikėsi, plūdosi, sakė, žiūrėk, neįlipk į šūdą, tai sudžiūvęs karvašūdis, tai nesąmonės, šlamštas, atsisakė mano pasiūlymo nuvažiuoti į tą prakeiktą karuselę ir apklausti lauko maršalą Erviną Romelį arba jo gražuolį draugužį, apsirengusį rožių žiedlapiais, Nižinskį.

– Gal po kokios dienos ar dviejų. Žinoma, jei ta kvaila senutė neparplauks iš Katalinos. Tada aš imsiu užduoti klausimus. Bet dabar? Tuščia gaišatis.

– Ar tu ant manęs pyksti? – pasiteiravau.

– Pykstu pykstu, kodėl turėčiau pykti? Pykti? Dieve, tu varai mane iš proto. Bet pykti? Imk dolcą, eik pasivažinėti dešimt kartų ta karusele.

Jis išmetė mane iš važiuojančios mašinos prie durų ir nuriaumojo.

Viduje pažvelgiau į seną Kelo pianiną. Paklodė nukrito nuo didelių baltų dramblio kaulo dantų.

– Nesijuok, – sumurmėjau.

Trys dalykai nutiko tą popietę.

Du buvo geri. Vienas buvo siaubingas.

Iš Meksiko atėjo laiškas. Jame buvo Pegės nuotrauka. Ji nudažė akis rudu ir žaliu tušu, norėdama padėti man prisiminti, kokios jos yra.

Paskui gavau atviruką iš Kelo, su Džila Bendo pašto ženklu.

„Sūnau, – buvo rašoma jame, – ar mano pianinas gerai suderintas? Pusę darbo dienos kankinu liaudį vietos aludėje. Šiame mieste pilna plikių. Jie nežino, kaip jiems pasisekė, nors aš

esu čia. Vakar apkirpau šerifą. Jis davė man parą išvažiuoti iš miesto. Rytoj varysiu į Sedaliją. Būk laimingas. Tavo Kelas."

Apverčiau atviruką. Ten buvo driežo su juodais ir baltais lopais ant nugaros nuotrauka. Kelas nupiešė prastą autoportretą: muzikos instrumentas tarsi pabaisa, o jis tarsi skambintų tik tamsiais klavišais.

Nusijuokiau ir nuėjau į šiaurę prie Santa Monikos prieplaukos, svarstydamas, ką galėčiau pasakyti keistuoliui, gyvenančiam dvigubą gyvenimą virš aimanuojančios karuselės.

– Lauko maršale Romeli, – sušukau, – kaip ir kodėl tu išsiruošei nužudyti Konstansę Ratigan?

Bet manęs niekas neišgirdo.

Karuselė sukosi tyloje.

Garo vargonėliai buvo įjungti, bet juostelė pasibaigusi, ir švilpukų angos mirguliavo lėkdamos ratu.

Karuselės savininkas negulėjo negyvas bilietų kasoje, jis tik buvo mirtinai nusigėręs. Jis nemiegojo, bet, rodos, negirdėjo tylos ir nežinojo, kad arkliai šuoliuoja sugriebti šveicariško sūrio gabalo didelės mašinos nasruose.

Neramiai visa tai stebėjau ir jau ketinau lėkti viršun, kai pamačiau besiplaikstančius popiergalius ant grindų po besisukančiais lenktynių arkliais.

Laukiau, kol karuselė dar du kartus apsisuks, tada griebiau žalvarinį stiebą ir šokau vidun, kaip girtas svirduliavau tarp jų.

Sudraskyto popieriaus skutai plazdeno vėjyje, kylančiame dėl aukštyn žemyn šokčiojančių arklių ir sukantis pačiai karuselei, keliaujančiai į niekur.

Radau smeigtuką ant apskritų grindų po suglamžytu popieriumi. Tikriausiai kažkas prismeigė žinutę prie vieno medinio arklio karčių. Kažkas ją rado, perskaitė, suplėšė ir pabėgo.

Džonas Vilkis Hopvudas.

Geras tris minutes rankiojau skiautes, jausdamasis beviltiškas kaip karuselės kelionė, paskui nušokau ir pamėginau sudėti jas į krūvą. Dar penkiolika minučių rasdavau baisų žodį vienur, siaubingą žodį kitur, dar vieną prakeikimo žodį, bet galiausiai susidėjo mirtis ir žlugimas. Kad ir kas tai skaitė, kad ir kas, tas su neteisingu senu skeletu, įtaisytu jauno kūno viduje, galėjo sugniužti nuo šių smūgių į paslėpsnis.

Negalėjau visko sudėti į krūvą. Trūko kai kurių skiautelių. Bet svarbu, kad skaitytojas buvo senis, bjaurus žmogus. Išties bjaurus. Jis mylėjo tą kūną, nes kas gi norėtų jo su tokiu veidu? Niekas, niekada. Čia buvo priminta, kaip kino studija išmetė jį lauk 1929 metais, išsityčiojo iš netikro Krauto balso, užsipuolė sulaužytus riešus, keistus vaikinus ir senas sergančias moteris. „Baruose vėlyvą naktį jie kartos tavo vardą ir juoksis iš tavęs, kai iškeliausi prisiplempęs pigaus džino. O dabar tu esi mirties priežastis. Mačiau tave paplūdimy pereitą naktį, kai ji išplaukė ir negrįžo. Žmonės sakys, kad esi žudikas. Labanakt, gražusis prince."

Štai kas. Baisus ginklas, priklijuotas ir rastas.

Surinkau skiauteles ir užlipau į viršų maždaug devyniasdešimčia metų senesnis, nei buvau prieš kelias dienas.

Priliečiau ranka Hopvudo kambario duris, jos šnibždėdamos atsivėrė.

Visur buvo išmėtyti drabužiai, ant grindų ir keliuose lagaminuose, tarsi jis, apimtas panikos, būtų mėginęs susikrauti daiktus ir pasprukęs dar saulei nenusileidus.

Pažvelgiau pro buto langą. Apačioje, prieplaukoje, jo dviratis vis dar stovėjo atremtas į žibintą. Bet mopedas buvo dingęs. Tai nieko neįrodo. Jis galėjo įvažiuoti, o ne įžengti į jūrą.

„Dieve, – galvojau, – o kas bus, jei jis pasivys Enę Oukli, o jiedu pasivys Kelą?"

Išverčiau mažą šiukšliadėžę ant netvirto stalelio šalia lovos

ir suradau keletą suplėšytų šviesiai geltonų Beverli Hilso laiškų popieriaus skiaučių su K. R. inicialais, reiškiančiais Konstansę Ratigan, viršuje. Popieriuje buvo atspausdinta:

VIDURNAKČIAIS. LAUK. ŠEŠIOS NAKTYS PRABĖGS PAKRANTĖJE. GAL, TIK GAL, KAIP SENAIS LAIKAIS. Ir atspausdinti K. R. inicialai.

Raidės atrodė tarsi mašinėlės, kurią mačiau atvirą ant staliuko jos arabiškoje svetainėje.

Prilieč iau skiautes, galvodamas, ar Konstansė rašė Hopvudui? Ne. Ji būtų man pasakiusi. Tikriausiai kas nors kitas atsiuntė raštelį Hopvudui prieš savaitę. Ir jis nurisnojo į pakrantę, kad lauktų bangose tarsi eržilas, kol išbėgs besijuokianti Konstansė. Ar jis pavargo laukti, ištempė ją vandenin ir paskandino? Ne, ne. Tikriausiai matė, kaip ji panyra ir nebeiškyla. Išsigandęs parbėgo namo ir ką rado? Paskutinį raštelį su baisiais žodžiais ir baisiu pažeminimu, smogusiu jam žemiau juostos. Tad jis turėjo dvi priežastis išvažiuoti iš miesto – išgąstį ir įžeidimus.

Pažvelgiau į telefoną ir atsidusau. Nėra ko skambinti Kramliui. Nėra *corpus delicti.* Tik suplėšyti popiergaliai, kuriuos susigrūdau į švarko kišenes. Man jie atrodė kaip kandžių sparneliai, trapūs, bet nuodingi.

„Išlydykim visus šautuvus, – galvojau, – sulaužykim peilius, sudeginkim giljotinas... O piktadariai vis dar rašys raides, kurios žudo.“

Pamačiau buteliuką odekolono prie telefono ir paėmiau jį, prisiminęs akląjį Henrį, jo atmintį ir jo nosį.

Apačioje karuselė vis dar tyliai sukosi, arkliai vis dar šokinėjo per nematomas kliūtis, skubėdami prie finišo linijos, kurios niekada nebus.

Dirstelėjau į girtą kasininką karstą primenančioje būdelėje, suvirpėjau ir nesulaukęs jokios bausmės išsinešdinau iš ten velniop.

Stebuklas atsitiko kaip tik po priešpiečių.

Į namus atėjo laiškas iš *American Mercury*, buvo siūloma nupirkti trumpą apsakymą, jei manęs neįžeidžia tai, kad jie atsiųs trijų šimtų dolerių čekį.

– Ar neįžeidžia! – suklikau. – Neįžeidžia! Gerasis Dieve, jie tikriausiai bepročiai!

Iškišau galvą į tuščią gatvę ir surikau namams, dangui, pakrantei.

– Ką tik *American Mercury* nupirko mano kūrinį! Trys šimtai dolcų! Aš turtingas!

Pasilenkiau parodyti *Mercury* laišką šviesioms stiklinėms akims mažame parduotuvės lange.

– Žiūrėkit! – rėkiau. – Ką pasakysit? Matot.

– Turtingas, – murmėjau ir aikčiojau bėgdamas į alkoholio parduotuvę, kur pamojavau laišku savininkui prieš nosį. – Žiūrėkit, – mojau juo Venecijos tramvajų bilietų kasoje. – Ei! – stabtelėjau. Nes supratau, kad įšokau į banką, galvodamas, kad su savimi turiu čekį, ir jau ketindamas deponuoti prakeiktą laišką.

– Turtingas... – išraudau ir atbulas išsliūkinau.

Savo bute staiga prisiminiau košmarą.

Tas baisus žvėris, kylantis nutverti ir suėsti mane.

Idiotas! Kvailys! Šaukei apie gerus ryžius, kai reikėjo šaukti apie blogus.

Pirmąją naktį po ilgo laiko lietutis nesudrėkino mano durų kilimėlio. Niekas neapsilankė, jūržolės auštant negulėjo prie mano slenksčio.

Kažkaip mano tiesa, mano pašėlę klyksmai tai nubaidė.

„Keistingiau ir keistingiau*“, – galvojau aš.

* Pagal „Alisą Stebuklų šalyje“.

Kitą dieną nebuvo lavono, taigi nebuvo ir laidotuvių, tik pamaldos už mirusiąją Konstansę Ratigan. Atrodo, jas surengė autografų medžiotojų ir filmų bei nuotraukų fanų šutvė, tad krūva statistų trypė smėlį priešais Konstansės Ratigan arabišką tvirtovę pakrantėje.

Stovėjau tolėliau nuo minios ir stebėjau, kaip keletas susenusių asmens sargybinių prakaituoja į ten tempdami nešiojamuosius vargonus per smėlį, kad kažkas pamiršo kėdę, tad dama, o ji grojo prastai, grojo stovėdama, druskos karolėliai kabojo jai ant kaktos, trumpai kirpta galvutė dirigavo niūriam chorui, o kirai nusileisdavo, apžvelgdavo žemę be maisto ir nuskrisdavo, ir apsimetėlis dvasininkas lojo ir kiauksėjo kaip pudelis, o išsigandę krantiniai tilvikai išlakstė į šalis, kol krabai slėpėsi rausdamiesi giliau į smėlį, o aš griežiau dantimis, tūždamas ir drauge norėdamas demoniškai juoktis, kai vienas po kito įvairūs komikai, nusileidę nuo naktinio misterio Šeipšeido ekrano ar išėję iš po vidurnakčio prieplaukos, klydinėjo bangų link ir mėtė gėlių girliandas į jūrą.

„Po velnių, Konstanse, – galvojau, – atplauk dabar. Sustabdyk šį prakeiktą išsigimėlių spektaklį.“ Bet mano mintims nepavyko sukurti stebuklo. Atplaukė tik vainikai, išvemti bangų, nenorėjusių jų priimti. Keletas žmonių mėgino juos įmesti atgal, bet vainikiūkščiai paprasčiausiai grįždavo, paskui pradėjo lyti. Visi ėmė karštligiškai ieškoti laikraščių galvoms prisidengti, asmens sargybiniai partempė prakeiktus vargonus atgal per smėlį, o aš likau vienas lietuje, ir laikraštis nuslydo man nuo galvos, o apverstos antraštės išniro priešais akis.

IŠNYKO GARSIOJI TYLIOJI ŽVAIGŽDĖ.

Ėjau spardydamas gėlių vainikus į bangas. Šį kartą jie pasiliko. Išsirengęs iki glaudžių, susirinkau glėbį gėlių ir plaukiau taip toli, kiek tik galėjau, tada jas paleidau.

Grįždamas vos nepaskendau, nes mano kojos įsipynė į vieną iš vainikų.

– Kramli, – sušnibždėjau.

Ir nežinojau, ar ištartas vardas mano lūpose yra prakeiksmas, ar malda.

Kramlis atidarė duris. Jo veidas buvo šviesus ir švytintis, bet ne nuo alaus. Nutiko dar kažkas.

– Ei! – suriko detektyvas. – Kur buvai? Aš tau skambinau ir skambinau. Jėzau, užeik pažiūrėti, ką senis turi.

Jis nubėgo į darbo kabinetą ir dramatiškai parodė į stalą, kur gulėjo pusės colio aukščio prirašytų lapų krūva.

– Na, senas verksny, – prabilau ir švilptelėjau.

– Tai aš! Verksnys Kramlis. Kramlis Verksnys. Sveikas!

Jis ištraukė lapą iš mašinėlės.

– Nori paskaityt?

– Neprivalau, – nusijuokiau. – Juk viskas gerai, tiesa?

– Traukis iš kelio, – jis irgi nusijuokė. – Užtvanka sugriuvo.

Atsisėdau, laimingas žvelgiau į saulę jo veide.

– Kada visa tai nutiko?

– Prieš dvi naktis, vidurnaktį, pirmą, antrą, nežinau. Tiesiog gulėjau suirzęs, žvelgiau į lubas, neskaičiau knygos, neklausiau radijo, negėriau alaus, ir vėjas pūtė lauke, ir medžiai siūbavo, ir staiga idėjūkštės ėmė krutėti kaip lervos ant viryklės. Ir aš tiesiog pašokau, nuėjau, atsisėdau, ir štai jau spausdinu, spausdinu kaip velnias, negaliu sustot, o auštant iškyla didžiulis kalnas arba kurmiarausis lapų, ir aš juokiuosi, ir verkiu visą laiką. Tu tik dirstelk. Apie šeštą ryto einu į lovą, tiesiog guliu, žiūriu į visus tuos popierius, juokiuosi, juokiuosi, esu toks laimingas, tarsi ką tik būčiau užmezgęs meilės romaną su šauniausia pasaulyje dama.

– Taip ir buvo, – švelniai pasakiau.

– Įdomu, – prabilo Kramlis, – nuo ko tai prasidėjo. Gal nuo vėjo lauke. Gal kas nors paliko jūržolių vizitines korteles priebutyje? Bet ar senas detektyvas išbėgo, šaudė, rėkė „stok“? Po velnių, ne. Jokių riksmų, jokių šūvių. Tik aš, trankantis mašinėlę, keliantis triukšmą kaip per Naujuosius metus ar Helovyną. Ir žinai, kas nutiko paskui? Atspėk!

Aš sustingau. Visas kaklas tiesiog pašiurpo.

– Vėjas nurimo, – atsakiau. – Žingsniai prie tavo namo nutilo.

– Ką? – nustebęs paklausė Kramlis.

– Ir daugiau nebebuvo jūržolių. Ir jis, kad ir kas jis būtų, daugiau nebeatėjo.

– Iš kur žinai? – aiktelėjo Kramlis.

– Tiesiog taip buvo. Teisingai pasielgei to nežinodamas. Visai kaip aš. Aš rėkiau, ir jis atsitraukė nuo manęs. O Dieve, Dieve.

Papasakojau Kramliui, kaip pardaviau apsakymą *The Mercury,* kaip laksčiau po miestą tarsi kvailys, klykiau dangui, ir lietus nebelyja trečią valandą nakties prie durų, gal daugiau niekada nebelis.

Kramlis atsisėdo, tarsi būčiau įteikęs jam priekalą.

– Mes artėjame, Elmai, – tariau. – Mes jį išgąsdinome, visai to nenorėdami. Kuo toliau jis nueis, tuo daugiau apie jį žinosime. Na, galbūt. Mes bent jau žinome, kad jį gąsdina garsiai rėkiantys kvailiai ir besijuokiantys detektyvai, penktą ryto maniakiškai barškinantys mašinėlės klavišus. Spausdink, Kramli. Tada būsi saugus.

– Heroinas, – nusijuokė Kramlis.

Nuo jo šypsenos padrąsėjau. Pasirausiau kišenėse ir ištraukiau nuodingą laišką, kuris išgąsdino Hopvudą, ir šiltą meilės laišką ant saulės geltonumo popieriaus, kuris ir atviliojo Hopvudą į pakrantę.

Kramlis panaršė skiauteles ir vėl susisupo į savo seną ciniko chalatą.

– Laiškai išspausdinti skirtingomis mašinėlėmis. Nė vienas nepasirašytas. Velniai griebtų, bet kas galėjo išspausdinti abu. Ir jei senis Hopvudas buvo lytinis iškrypėlis, kokį jį laikėme, perskaitęs raštelį geltoname popieriuje, jis iš tiesų patikėjo, kad jį parašė Ratigan, po velnių, nubėgo pakrante ir laukė kaip geras berniukas, kol ji ateis ir pamankys jam sėdmenis. Bet tu žinai ir aš žinau, kad Ratigan niekada gyvenime neparašytų tokio raštelio. Jos ego yra kaip dešimties tonų sunkvežimis. Ji niekada neelgetavo dideliuose Holivudo namuose, gatvėse ar pakrantėje. Tad ką gi turime? Ji plaukiodavo keistu paros metu. Treniruodamasis lakstydavau paplūdimiu ir matydavau ją kasnakt. Bet kas, net aš, galėjo įsėlinti, kol ji būdavo už dviejų šimtų jardų nuo kranto, žaisdavo su rykliais, bet kas galėjo atsisėsti jos svetainėje, pasinaudoti jos mašinėle ir laiškų popieriumi ir išsmukti atgal, išsiųsti šį sekso preliudijos raštelį tam kalės vaikui Hopvudui ir laukti fejerverkų.

– Ir? – paklausiau.

– Ir, – pridūrė Kramlis, – gal viskas sprogo. Ratigan, suerzinta iškrypėlio, išsigando, ėmė plaukti, kad nuo jo išsigelbėtų, ir buvo nublokšta potvynio bangų. Tada Hopvudas, kuris stovėjo ant kranto ir matė, persigando, kai ji nebeišplaukė, ir paspruko. Kitą dieną jis gauna antrą raštelį, tikrą Paskutinio teismo dienos ataką. Jis žino, kad kažkas matė jį pakrantėje ir galės nurodyti jį kaip vadinamąjį Ratigan žudiką. Taigi...

– Jis jau išvyko iš miesto, – įsiterpiau.

– Taip ir turėjo būti. Taigi liekame vis dar už dešimties mylių nuo Tampiko Kleopatros baržoje be irklų. Už ko, po velnių, galime nusigriebti?

– Vaikinas, skambinantis telefonu, pavogė Skoto Džoplino galvą iš kirpėjo Kelo senos nuotraukos ir išbaidė Kelą iš miesto.

– Gerai.

– Vaikinas, stovintis koridoriuose, nugirdė senį, įkišo jį į liūto narvą ir gal iš senio kišenių nukniaukė keletą pažymėtų tramvajaus bilietų.

– Gerai.

– Vaikinas, kuris mirtinai išgąsdino senąją kanarėlių damą ir pavogė laikraščius nuo jos paukščių narvelių dugno. Paskui Fanė liovėsi kvėpuoti, tas vaikinas pavogė jos „Toskos“ plokštelę kaip atminimo dovaną. Tada jis rašo laiškus senam aktoriui Hopvudui ir taip jį išgąsdina, kad šis pranyksta amžiams. Gal pavogė ką nors ir iš Hopvudo buto, bet to niekada nesužinosime. Ir jei pastebėjai, tikriausiai nušvilpė butelį šampano iš Konstansės Ratingan vyno lentynų kaip tik prieš man ateinant ten praėjusią naktį. Vaikinas negali susivaldyti. Jis tikras kolekcininkas...

Suskambo Kramlio telefonas. Jis pakėlė jį, pasiklausė, padavė man.

– Pažastys, – tarė geraširdiškas balsas.

– Henri! – Kramlis irgi prikišo ausį prie ragelio.

– Pažastys grįžo, slampinėja, prieš valandą ar prieš dvi, – pasakė Henris iš tos kitos šalies, iš daugiabučio kitoje Los Andželo pusėje, greitai mirštančioje praeityje. – Kažkas turi jį sustabdyti. Kas?

Henris padėjo ragelį.

– Pažastys, – iš kišenės išėmiau Hopvudo pavasarinį odekoloną ir padėjau jį ant Kramlio stalo.

– Ne, – tarė Kramlis. – Kad ir kas būtų tas šunsnukis daugiabutyje, tai ne Hopvudas. Senas aktorius visada kvepėdavo kaip saulučių lysvė ir kosminės dulkės. Nori, kad eičiau pašniukštinėti prie tavo draugo Henrio durų?

– Ne, – atsakiau. – Kai ten nuvyksi, misteris Pažastys jau bus išėjęs, šnarpščios aplink tavo arba aplink mano duris.

– Taip nebus, jei spausdinsime ir šauksime, šauksime ir spausdinsime, ar tai pamiršai? Ei, o ką tu šaukei?

Papasakojau Kramliui dar šį bei tą apie savo apsakymo pardavimą *American Mercury* ir apie milijardą dolerių už jį.

– Jėzau, – atsiduso Kramlis. – Jaučiuosi kaip tėtušis, kurio berniukas ką tik įstojo į Harvardą. Dar papasakok, vaiki. Kaip tai padarei? Ką aš turėčiau daryti?

– Kas rytą išsivemk į savo rašomąją mašinėlę.

– Aha.

– Sutvarkyk viską kiekvieną popietę.

– Aha!

Lauke pradėjo ūkti rūko ragelis, ūkė ir ūkė ilgu pilku balsu, kad Konstansė Ratigan niekada nebegrįš.

Kramlis pradėjo spausdinti.

O aš gėriau alų.

Tąnakt, dešimt minučių po pirmos, kažkas atėjo ir sustojo prie mano durų.

„O Jėzau, – galvojau atsibudęs. – Prašau. Tik ne vėl."

Kažkas garsiai pabeldė, smarkiai pabeldė, o paskui ėmė daužyti mano duris. Kažkas lauke prašėsi vidun.

„Dieve. Bailys, – galvojau. – Pabaik viską. Dabar, pagaliau..."

Pašokau ir plačiai atlapojau duris.

– Puikiai atrodai su šiom apspurusiom šlykščiom šeimyninėm trumpikėm, – pasakė Konstansė Ratigan.

Stvėriausi durų staktos ir surikau:

– Konstanse!

– Kas dar, po velnių, čia turėtų būti?

– Bet... Bet aš buvau tavo laidotuvėse.

– Ir aš. Ką gi, tai Tomo Sojerio laikas. Visos tos mergšės paplūdimy ir niekam tikę vargonai. Kišk subinę į kelnes. Turime varyti iš čia. Šok.

Užvedusi seno apdaužyto „Ford V-8“ variklį, Konstansė privertė mane skubiai užsisegti kelnių užtrauktuką.

Važiuodamas į pietus palei jūrą, aš aimanavau:

– Tu gyva.

– Liaukis mane laidojęs ir nusišluostyk nosį, – ji nusijuokė tuščiam keliui priešakyje. – Viešpatie Dieve, aš visus apkvailinau.

– Bet kodėl, kodėl?

– Ką gi, bjaurybė, meiluti, tas valkata vis dar šmirinėjo po bangas kiekvieną naktį.

– Tu nerašei, noriu pasakyti, nekvietei jo į...

– Kviečiau? Jėzau, tu nieko neišmanai.

Ji sustabdė mašiną už savo uždarytos arabiškos tvirtovės, užsidegė cigaretę, išpūtė dūmelį pro langą ir žvilgtelėjo.

– Švaru?

– Jis nebegrįš, Konstanse.

– Gerai! Kas naktį jis atrodydavo vis geriau. Kai esi šimto dešimties metų, svarbu ne vyras, svarbu tai, kas kelnėse. Be to, maniau, kad žinau, kas jis.

– Tu buvai teisi.

– Tad nusprendžiau viską sutvarkyti kaip geriau. Suslėpiau bakalėjos prekes namuke į pietus nuo čia ir pasistačiau šį fordą ten. Tada grįžau.

Ji iššoko iš seno fordo ir nusivedė mane per galines duris į savo namą.

– Tą vakarą uždegiau visas šviesas, įjungiau muziką, pataisiau maisto, atidariau visas duris ir langus, o kai jis pasirodė, išbėgau šaukdama: aplenksiu tave iki Katalinos! Ir panėriau. Jis buvo taip apstulbęs, kad nesekė iš paskos, o gal jis ir panėrė, bet pusiaukelėje pasidavė. Nuplaukiau du šimtus jardų ir atsiguliau ant nugaros. Mačiau jį ant kranto kitą pusvalandį, laukiantį, kol išlipsiu, paskui jis nulėkė kaip velnias. Iš tiesų jį pergąsdinau. Nuplaukiau į pietus ir išlipau ties savo senu ap-

triušusiu nameliu prie *Playa del Rey*. Priebutyje suvalgiau sumuštinį su kumpiu ir išgėriau šampano, puikiai jaučiausi. Iki dabar slapsčiausi ten. Atleisk, kad išgąsdinau tave, vaiki. Tau viskas gerai? Pabučiuok mane. Bet jokio fizinio lavinimo.

Ji pabučiavo mane, atrakino duris, ir mes nuėjome, atidarėme duris į paplūdimį, leidome vėjui plaikstyti užuolaidas ir barstyti smėlį ant plytelių.

– Jėzau, kas, po velnių, čia gyveno? – nustebo ji. – Esu šmėkla, grįžusi namo. Man visa tai nebepriklauso. Ar esi kada jautęs, kai grįžti iš atostogų, kad visi baldai, knygos, radijas atrodo kaip neprižiūrėtos katės, įsižeidę. Jie tave ignoruoja. Jauti? Tai lavoninė.

Mes vaikščiojome po kambarius. Baldai, baltai apkloti dulkių ir vėjo, neramiai judėjo sudrumstus jų ramybę.

Konstansė išlindo per paradines duris ir suriko:

– Gerai, kalės vaike. Supratau!

Ji atsisuko.

– Rask dar šampano. Užrakink. Man šiurpuliai laksto nuo šios vietos. Einam.

Tik tuščia pakrantė ir tuščias namas matė, kaip nuvažiuojame.

– Kaip dabar? – suriko Konstansė Ratigan per vėją. Ji pakėlė fordo stogą, važiavome šiltai šaltoje nakties srovėje, mūsų plaukai draikėsi.

Sustojome ant smėlio šalia namuko prie pusiau įgriuvusios prieplaukos. Konstansė išsirengė iki liemenėlės ir kelnaičių. Paradinio kiemo smėlyje blykčiojo lauželio žarijos. Ji įmetė prakurų ir popieriaus, kai viskas suliepsnojo, uždėjo keletą mėsainių ant grotelių. Atsisėdo man ant kelių kaip paauglė, gėrė šampaną ir taršė man plaukus.

– Matai tuos į krantą išmestus medžius? Visa, kas liko iš Deimantų šokio prieplaukos 1918 metais. Prie stalelio čia sėdėjo Čarlis Čaplinas. Prie jo – D. V. Grifitas. Tolimajame gale – aš su Dezmond Teilor. Volis Biris? Ką gi, kam tęsti. Nusiplikyk lūpas. Valgyk.

Ji staiga nutilo ir pažvelgė pakrante į šiaurę.

– Jie neseks mums iš paskos, tiesa? Jis ar jie, ar kas ten būtų. Jie mūsų nematė, tiesa? Mes saugūs amžinai?

– Amžinai, – atsakiau.

Sūrus vėjas plaikstė liepsną. Žiežirbos kilo švytėdamos žaliose Konstansės Ratigan akyse.

Nusisukau.

– Yra dar kai kas, ką turiu padaryti.

– Kas?

– Rytoj, maždaug penktą, nueiti ir sutvarkyti Fanės šaldytuvą.

Konstansė liovėsi gėrusi ir susiraukė.

– Kodėl nori tai padaryti?

Turėjau ką nors sugalvoti, kad nesugadinčiau šampano nakties.

– Mano draugas Stryteris Bleras, dailininkas, kiekvieną rudenį už savo iškeptą duoną laimėdavo mėlynus kaspinus grafystės mugėje. Jam mirus, namų šaldytuve rado šešis kepalus jo duonos. Jo žmona davė man vieną. Man jo užteko maždaug savaitę, suvalgydavau po riekę su tikru sviestu ryte ir vakare. Dieve, tai buvo puiku. Koks puikus būdas atsisveikinti su nuostabiu žmogumi. Kai užsitepiau paskutinę riekę, jis pranyko galutinai. Gal dėl to noriu Fanės želė ir uogienių. Aišku?

Konstansė nerimavo.

– Taip, – pasakė pagaliau.

Atidariau dar vieną butelį.

– Už ką mes geriame?

– Už mano nosį, – paaiškinau. – Galiausiai išsigydžiau prakeiktą peršalimą. Sušluosčiau šešias dėžes popierinių nosinaičių. Už mano nosį.

– Už tavo mielą didelę nosį, – pridūrė ji ir išgėrė.

Tą naktį miegojome lauke ant smėlio, jausdamiesi saugūs už dviejų mylių į pietus nuo tų laidotuvių gėlių, liečiančių krantą prie velionės Konstansės Ratigan arabiškos tvirtovės, ir už trijų mylių į pietus nuo buto, kur šypsojosi Kelo pianinas, o sutrankyta *Underwood* laukė, kol ateisiu ir išgelbėsiu Žemę nuo marsiečių viename puslapyje ir Marsą nuo žemiečių kitame.

Pabudau vidury nakties. Šalia manęs ant smėlio nieko nebuvo, bet jis dar buvo įšildytas Konstansės, kuri gulėjo apsikabinusi vargšą rašytoją. Atsikėlęs išgirdau, kaip ji muša kojomis ir prunkštauja su ruoniais, šėlstančiais bangose. Kai ji atbėgo, pabaigėme šampaną ir miegojome beveik iki popietės.

Diena buvo iš tų, kai būna puikus oras, nereikia ieškoti gyvenimo prasmės, tu tiesiog guli ir mėgaujiesi. Bet galiausiai turėjau prabilti.

– Nenorėjau sugadinti praėjusios nakties. Dieve, buvo gera sužinoti, jog esi gyva. Bet vienur išloši, kitur praloši. Misteris Velnio Įsikūnijimas pabėgo iš paplūdimio, nes manė, kad paskendai dėl jo. Šiaip ar taip, jis norėjo tik nardyti su akvalangu ir išdykauti vidury nakties kaip 1928 metais. Rodos, jam atiteko tik malonumas tave paskandinti. Taigi jis išvyko, bet liko tas, kuris jį atsiuntė.

– Jėzau, – sušnibždėjo Konstansė. Užmerktų akių blakstienos suvirpėjo kaip du voriukai.

Pagaliau ji išsekusi atsiduso:

– Tad viskas nėra baigta?

Suspaudžiau jos smėlėtą ranką. Ilgai mąsčiusi, ji tarė, vis dar užsimerkusi:

– O Fanės šaldytuvas? Po tos nakties prieš penkis šimtmečius taip ir neužėjau pažiūrėti. Tu žiūrėjai, bet nieko nematei.

– Štai kodėl turiu nueiti vėl pažiūrėti. Tik bėda, kad jos butą užantspaudavo įstatymo sergėtojai.

– Nori, kad išlaužčiau spyną?

– Konstanse.

– Įeisiu, išvalysiu koridorius, išvaikysiu šmėklas, tu aptrankysi jas vėzdu, tada abu sulaužysime antspaudą, išsemsime šaukštu Fanės majonezą ir trečio stiklainio viduje rasime atsakymą, sprendimą, jei jis vis dar ten, jei jis nesugedo ar jo kas nepaėmė...

Suzvimbė musė ir nutūpė man ant kaktos. Apėmė sena nuojauta.

– Tai man primena vieną nutikimą senų senovėje viename žurnale. Mergaitė parkrito ir įšalo į ledą. Po dviejų šimtų metų ledas ištirpo, o ji atsikėlė graži ir jauna kaip tądien, kai įšalo.

– Fanės šaldytuve nėra gražios merginos.

– Ne, ten kažkas baisaus.

– O kai ir jei rasi ir išimsi tai, kas ten yra... Ar tai užmuši?

– Tikriausiai devynis kartus. Aha. Devynių turėtų užtekti.

– Kaip, – paklausė Konstansė, išblyškusi po įdegiu, – dingo ta prakeikta pirmoji „Toskos“ arija?

Sutemus išlipau iš jos mašinos prie daugiabučio. Priebutyje naktis atrodė dar tamsesnė. Valandėlę žvelgiau į ją. Rankos drebėjo ant Konstansės Ratigan rodsterio durelių.

– Nori, kad geroji motušė užeitų su tavimi? – pasiteiravo ji.

– Dėl Dievo, Konstanse.

– Atleisk, vaiki, – ji patapšnojo man per skruostą, pabučiavo, nuo to mano blakstienos pakilo kaip žaliuzės, įbruko man skiautelę popieriaus. – Tai mano namuko telefonas, užrašytas Triksės Friganzos pavarde. Nerūpestinga Mergiotė, prisimeni ją? Ne? Visai ne. Jei kas nors nuspirs tavo subinę apačion, rėk. Jei rasi tą šunsnukį, sudaryk kongo eilę ir numesk jį iš antro aukšto per balkoną. Nori, kad laukčiau čia?

– Konstanse, – suaimanavau.

Kalvos apačioje ji pervažiavo sankryžą, degant raudonai šviesai.

Užlipau laiptais į koridorių, kuris visada buvo tamsus. Prieš daugelį metų buvo pavogtos lemputės. Girdėjau kažką bėgant. Bėgo lengvai, tarsi vaikas. Sustingau ir klausiausi.

Žingsniai nutyko, kažkas nubėgo laiptais žemyn daugiabučio gale.

Vėjas, pūtęs koridoriuje, atnešė dvoką. Tai apie jį man pasakojo Henris, apie drabužius, kurie daugybę metų kabojo palėpėje, apie marškinius, nekeistus šimtą dienų. Atrodė, kad stoviu siauroje gatvelėje vidurnaktį, kur gauja šunų, abejingai šiepdamiesi, pakėlė kojas.

Nuo to kvapo šokau bėgti. Nulėkiau iki Fanės durų ir sustojau, o širdis daužėsi kaip pašėlusi. Paspringau, nes dvokė ypač stipriai. Jis čia buvo vos prieš keletą akimirkų. Būčiau bėgęs iš paskos, bet sustojau pamatęs duris. Ištiesiau ranką.

Durys tyliai girgžtelėjo nesuteptais vyriais ir prasivėrė.

Kažkas sulaužė Fanės durų spyną.

Kažkas kažko norėjo.

Kažkas atėjo daryti kratos.

Dabar mano eilė.

Įžengiau į tamsius maisto prisiminimus.

Oras buvo švelnus, šiltas lizdelis, kur dvidešimt metų skaitė, dainavo ir valgė didžiulė, maloni, keista dramblė.

„Kada nors, – svarsčiau, – krapų, šaltos mėsos ir majonezo aromatas nusilps ir pranyks daugiabučio laiptinėse. Bet dabar...“

Kambaryje buvo baisi netvarka.

Jis įėjo, išvertė lentynas, stalčius ir spintas. Viskas buvo suversta ant linoleumo. Visos Fanės operų partitūros buvo suglamžytos ir numestos tarp suskaldytų gramofono plokštelių, kurias jis ieškodamas spardė į sieną arba trypė.

– Jėzau, Fane, – sušnibždėjau. – Džiaugiuosi, kad to nematai.

Visa, kas galėjo būti apieškota ir sulaužyta, buvo sulaužyta. Net didžioji sosto kėdė, kurioje Fanė karaliavo pusę savo gyvenimo ar dar ilgiau, buvo parversta ant atkaltės ir palikta gulėti.

Bet jis nepažiūrėjo į vieną vietą, paskutiniąją, kurią aš dabar apžiūrėjau. Klupinėdamas ant nuolaužų, sučiupau šaldytuvo dureles ir truktelėjau.

Vėsus oras suošė man aplink veidą. Žiūrėjau, kaip žvelgiau prieš daugelį naktų, skausmingai trokšdamas suvokti, ką matau priešais save. Ko gi atėjo ieškoti, bet paliko man stovėtojas koridoriuose, nepažįstamasis naktiniame tramvajuje?

Viskas buvo taip, kaip ir anksčiau. Uogienės, želė, salotų užpilai, suvytusios salotos, šalta turtinga kvapų ir spalvų šventovė, kur meldėsi Fanė.

Bet staiga trūkčiodamas įkvėpiau.

Ištiesiau ranką, išstumdžiau stiklainius, buteliukus ir sūrio dėžutes prie užpakalinės sienelės. Jie visi buvo sudėlioti ant plono sulankstyto popieriaus lapo, kurį iki šiol maniau esant lapą, sugeriantį lašus.

Ištraukiau jį ir perskaičiau šaldytuvo šviesoje: „Janas“, „Žaliojo pavydo savaitraštis“.

Palikau atidarytą šaldytuvą, nukrypavau prie Fanės kėdės, pakėliau ir susmukau ant jos, laukiau, kol nurims širdis.

Atverčiau pažaliavusius laikraščio puslapius. Paskutiniame puslapyje buvo nekrologai ir skelbimai. Bėgau per juos žvilgsniu, nieko neradau, vėl peržvelgiau ir pamačiau...

Mažą skelbimą, neryškiai apibrauktą raudonu rašalu.

Štai ko jis ieškojo, kad išsineštų amžiams.

Iš kur galėjau žinoti? Štai kas ten buvo parašyta:

KUR BUVAI VISUS ŠIUOS METUS? MANO ŠIRDIS RAUDA, O KAIP TAVOJI? KODĖL TU NERAŠEI IR NESKAMBINAI? BŪČIAU LAIMINGAS, JEI TIK TU PRISIMINTUM MANE, KAIP PRISIMENU TAVE. MES TIEK DAUG PATYRĖME IR VISKĄ PRARADOME. DABAR, KOL DAR NEVĖLU PRISIMINTI, GRĮŽK.

PASKAMBINK!

Raštelis buvo pasirašytas:

TAS, KURIS TAVE MYLĖJO PRIEŠ DAUGELĮ METŲ.

O paraštėje buvo kažkieno iškraigalioti žodžiai:

TA, KURI TAVE IŠ VISOS ŠIRDIES MYLĖJO PRIEŠ DAUGELĮ METŲ.

Jėzau vidurnaktį, Marija auštant.

Negalėdamas patikėti, perskaičiau šešis kartus.

Numečiau laikraštį, perlipau, atsistojau prie šaldytuvo, norėdamas atvėsti. Paskui grįžau ir perskaičiau tą žineliūkštę septintą kartą.

Na ir šedevras, na ir grožis, na ir raginimas, kokie viliojantys spąstai. Koks rašalo dėmių testas, kokia chiromantija, koks skaičių žaidimas, kur kiekvienas gali sudėti ir laimėti. Vyrai,

moterys, seni, jauni, šviesiaplaukiai, tamsiaplaukiai, aukšti, liesi. Klausykit, žiūrėkit! Čia kalbama apie TAVE.

Tai buvo taikoma žmogui, kuris kadaise mylėjo ir išsiskyrė, buvo kalbama apie kiekvieną vienišą sielą visame prakeiktame mieste, valstijoje ir visatoje.

Kam gi, perskaičius tai, nekils noras pakelti ragelį, surinkti numerį, laukti ir galiausiai sušnibždėti vėlyvą naktį:

– Aš čia. Prašau... surask mane.

Stovėjau ant linoleumo Fanės bute ir mėginau įsivaizduoti ją čia, laivo denis girgžda po jos svoriu, kai ji juda šen bei ten, kai „Toska“ aimanuoja ant gramofono, o šaldytuvo durelės plačiai atvertos, matyti surinkti pagardai, jos akys juda, jos širdis plaka tarsi kolibris, įkalintas dideliame paukščių narve.

Dieve. Penktasis Apokalipsės Raitelis turėjo būti šio laikraščio redaktorius.

Patikrinau visus kitus skelbimus. Telefono numeris visuose buvo vienodas. Tereikėjo paskambinti vienu numeriu, kad gautum visų skelbimų numerius. Ir šis telefono numeris priklausė amžiais prakeikto „Janas“, „Žaliojo pavydo savaitraštis“ leidėjams.

Fanė niekada gyvenime nebūtų pirkusi tokio laikraščio. Kažkas jai davė jį arba... Sustojau ir pažvelgiau į duris.

– Ne!

Kažkas paliko jį, kad ji rastų raudonu rašalu apibrauktą šį vieną skelbimą, kad ji tikrai jį pamatytų.

TA, KURI TAVE IŠ VISOS ŠIRDIES MYLĖJO PRIEŠ DAUGELĮ METŲ.

– Fane! – surikau sugniuždytas. – O tu kvailiuke, kvaile tu.

Nubridau per „Bohemijos“ ir „Baterflai“ nuolaužas, paskui prisiminiau ir parklupčiojau užtrenkti šaldytuvo durelių.

Trečiame aukšte buvo neką geriau.

Henrio durys buvo plačiai atidarytos. Niekada nebuvau matęs jų atidarytų, nes Henris tikėjo uždarytomis durimis. Jis nenorėjo, kad kas nors turėtų pranašumą prieš jį. Bet dabar...

– Henri?

Įėjau vidun. Mažutis butas buvo tvarkingas, neįtikėtinai tvarkingas, švarus, viskas sudėliota į vietas, gaivu... bet tuščia.

– Henri?

Jo lazda gulėjo grindų vidury, o šalia jos – tamsi juoda virvutė su mazgais.

Viskas atrodė netyčia išmėtyta, tarsi Henris tai būtų pametęs grumdamasis arba palikęs, kai bėgo...

Kur?

– Henri?

Paėmiau virvelę ir apžiūrėjau mazgus. Paeiliui du mazgai, tarpas, trys mazgai, ilgas tarpas, tada trijų, šešių, keturių ir devynių mazgų serija.

– Henri! – sušukau garsiau.

Nubėgau belstis į ponios Gutjerez duris.

Ji atidarė, pamatė mane ir pratrūko. Apsipylė ašaromis, pažvelgusi man į veidą. Ištiesė tortiljomis kvepiančią ranką ir paglostė man skruostus.

– A, vargšytis, vargšytis. Užeik, o vargšyti, sėsk. Sėsk. Nori valgyt? Kai ką atnešiu. Sėsk, ne, ne, sėsk. Kavos, taip? – ji atnešė man kavos ir nusišluostė ašaras. – Vargšė Fanė. Vargšelis. Ką?

Išlanksčiau laikraštį ir padaviau jai pažiūrėti.

– Neskaitau *inglés,* – atšoko ji.

– Ir nereikia skaityti, – paaiškinau. – Ar Fanė buvo atėjusi skambinti ir atsinešusi šį laikraštį?

– *No, no!* – jos veidą nuspalvino prisiminimai. – *Estúpido! Sí.* Ji atėjo. Bet nežinau, kam ji skambino.

– Ar ji ilgai kalbėjo, ar ilgai?

– Ilgai? – ji užtruko kelias sekundes, versdama mano žodžius, paskui energingai linktelėjo. – *Sí.* Ilgai. Ilgai ji juokėsi. O, kaip ji juokėsi ir kalbėjo, kalbėjo ir juokėsi.

„Kol kvietėsi misterį Naktį ir Laiką, ir Amžinybę ateiti“, – pagalvojau.

– O ar ji turėjo šį laikraštį?

Ponia Gutjerez pavartė laikraštį, tarsi tai būtų kiniškas galvosūkis.

– Gal *sí*, gal *no*. Gal šį, gal kitą. Nežinau. Fanė yra pas Dievą.

Apsisukau, jau svėriau 170 kilogramų, ir patraukiau prie durų, laikydamas sulankstytą laikraštį.

– Norėčiau pats būti pas Dievą, – pasakiau. – Ar galėčiau paskambinti jūsų telefonu?

Apimtas nuojautos, nesusukau „Žaliojo pavydo“ numerio. Suskaičiavau mazgus ir surinkau aklojo Henrio virvutės skaičius.

– „Jano“ leidykla, – pasakė šniaukrojantis balsas. – „Žaliasis pavydas“. Palaukit.

Ragelis nukrito ant grindų. Girdėjau, kaip sunkios pėdos skinasi kelią pro atšiaurias suglamžyto popieriaus kalvas.

– Tinka! – suklykiau išgąsdindamas ponią Gutjerez, ir ši atšoko. – Numeris tinka, – surikau „Žaliojo pavydo“ laikraščiui savo rankoje. Dėl nežinomos priežasties Henris užmezgė „Jano“ leidyklos numerį ant savo prisiminimų virvutės.

– Alio, alio! – šaukiau.

Tolumoje „Žaliojo pavydo“ biure girdėjau kažkokio maniako riksmą, nes jį įviliojo į spąstus ir pasodino į elektros kėdę, aplinkui žviegė įsiutusios gitaros. Raganosis ir du begemotai šoko fandangą* išvietėje, nepataikydami į taktą. Kažkas per kataklizmą spausdino mašinėle. Dar kažkas grojo armonika su būgnininku.

* Greitas ispanų šokis, paprastai akompanuojama kastanjetėmis ir tamburinu.

Laukiau keturias minutes, tada padėjau ragelį ir beveik kliedėdamas išdūmiau iš ponios Gutjerez.

– Ponaiti, – tarė ponia Gutjerez, – ko jūs toks nusiminęs?

– Nusiminęs, nusiminęs, kas nusiminęs! – šaukiau. – Dieve, žmonės negrįžta prie telefonų, neturiu pinigų nukakti į tą vieteliūkštę, kad ir kur ji būtų tame Holivude, nėra ko perskambinti, tas prakeiktas telefono ragelis nukeltas, o laikas bėga, ir kur, po velnių, Henris. Po velnių, jis negyvas!

Ne negyvas, turėjo pasakyti ponia Gutjerez, tik miega.

Bet ji nepasakė, padėkojau jai už tylėjimą ir išrūkau koridoriumi, nežinodamas ką daryti. Aš net neturėjau pinigų kvailam raudonam tramvajui į Holivudą. Aš...

– Henri! – sušukau laiptų aikštelėje.

– Taip? – pasakė balsas man už nugaros.

Apsisukau. Surikau. Ten buvo tik tamsa.

– Henri. Ar čia?..

– Aš, – atsakė Henris ir žingtelėjo į šviesesnį plotelį. – Kai Henris nusprendžia pasislėpti, jis išties pasislepia. Šventas Moze, Pažastys buvo čia. Manau, jis žino, kad mes žinome, ką jis žino apie šią netvarką. Aš tiesiog pasprukau pro savo buto duris, kai išgirdau jį sliūkinant balkonu už mano lango, tiesiog parkritau ir pašokau. Palikau daiktus ant grindų. Ar juos radai?

– Taip. Tavo lazdą. Ir virvelę su mazgais, reiškiančiais numerį.

– Nori žinoti apie mazgus, apie numerį?

– Taip.

– Dieną prieš tai, kai Fanė išėjo amžiams, išgirdau verksmą koridoriuje. Ji stovėjo prie mano durų. Atidariau ir įleidau tą liūdesį. Nedažnai matydavau ją viršuje, jai baisiai sunku kopti. Ji sakė, neturėjau to daryti, ne, neturėjau to daryti, tai mano kaltė, vis kartojo ji. Pasaugok šį šlamštą, Henri, paimk šį šlamštą, štai kokia aš kvailė, sakė ji ir padavė man keletą senų gramofono plokštelių ir keletą laikraščių, ypatingų, ji sakė. Aš

padėkojau, galvojau, kas per velnias, o ji ėjo koridoriumi, virkavo, kad buvo tokia kvailė, o aš tiesiog padėjau senus laikraščius šalia plokštelių ir ilgai apie juos negalvojau, kol Fanei buvo padėtos gėlės, jai buvo pagiedota, kol ji išėjo, o paskui šįryt pirštais perbraukiau tuos kvailus laikraščius ir pagalvojau: kas yra? Užėjau pas ponią Gutjerez ir paklausiau: „Ką?“, ir meksikietiškai, ir angliškai. Ji peržiūrėjo laikraštį ir pamatė žodžius, tu juos matei, apibrauktus rašalu, tie patys žodžiai penkiuose skirtinguose laikraščio leidimuose ir tas pats numeris, o aš ėmiau galvoti, kodėl Fanė taip graudžiai verkė ir koks čia numeris, taigi užmezgiau mazgus ir paskambinau. Tu skambinai?

– Taip, Henri, – atsakiau, – dabar radau tą patį laikraštį pas Fanę. Kodėl man nepasakei, kad juos turi?

– O kam? Kvailai skambėtų. Moterų šlamštas. Trumpiau tariant, ar skaitei tai? Ponia Gutjerez tai perskaitė, prastai, bet perskaitė garsiai. Juokiausi. Dieve, galvojau, kokia nesąmonė, tikra nesąmonė. Tik dabar galvoju kitaip. Kas būtų patikėjęs tokia nesąmone?

– Fanė, – galiausiai atsakiau.

– Dabar man pasakyk štai ką. Kai paskambinai tuo numeriu, kažkoks kvailys kalės vaikas priėjo, atsiliepė ir nebegrįžo?

– Kažkoks kalės vaikas.

Henris ėmė vesti mane prie atvirų savo buto durų. Tarsi aš būčiau aklasis, leidau jam tą daryti.

– Kaip jie gali spausdinti tokius dalykus? – svarstė jis.

Mes buvome prie durų. Pasakiau:

– Spėju, kad niekam nerūpi, žmonės moka pinigus.

– Aha, tai visada buvo mano problema. Pernelyg rūpinausi. Tad niekas nieko ir nemokėjo. Velniai griebtų, šiaip ar taip, turiu daug grynųjų... uch.

Jis nutilo, nes išgirdo, kaip trūkčiodamas įkvepiu.

– Tai, – tyliai linktelėjo ir nusišypsojo jis, – skamba taip, tarsi kažkas norėtų pasiskolinti mano gyvenimo santaupas.

– Tik jei eisi drauge, Henri. Padėsi man rasti vaikiną, kuris įskaudino Fanę.

– Pažastis?

– Pažastis.

– Ši nosis tavo. Vesk.

– Mums reikės pinigų taksi, kad sutaupytume laiko, Henri.

– Gyvenime nesu važiavęs taksi, kodėl dabar turėčiau važiuoti?

– Mes turime nuvažiuoti į to laikraščio redakciją, kol jos neuždarė. Kuo greičiau sužinosime tai, ką turime sužinoti, tuo bus saugiau. Nenoriu praleisti dar vienos nakties nerimaudamas dėl tavęs šiame daugiabutyje ar dėl savęs paplūdimy.

– Pažastys turi galią, a?

– Geriau jau tuo patikėtum.

– Eime, – jis šypsodamasis apsuko ratą kambaryje. – Suraskime, kur aklasis slepia pinigus. Visur. Nori aštuoniasdešimties dolcų?

– Ne, po velnių.

– Šešiasdešimties, keturiasdešimties?

– Užteks dvidešimties ar trisdešimties.

– Ką gi, tada velniop, – Henris sušnarpštė, nutilo, nusijuokė ir iš kelnių kišenės ištraukė didelį pluoštą banknotų. Keletą atskyrė. – Čia keturiasdešimt.

– Kiek užtruks, kol grąžinsiu.

– Jei pričiupsime tą, kuris pastūmė Fanę, tu nebūsi skolingas. Čiupk pinigus. Paimk mano lazdą. Uždaryk duris. Nagi! Suraskime tą kvailą triušelį, kuris atsiliepia telefonu ir niekaip neišeina atostogų.

Taksi automobilyje Henris švytėjo uosdamas naujus kvapus ir aromatus, kurių negalėjo matyti.

– Tai dabita. Niekada anksčiau neuodžiau taksi. Šis naujas ir greitai važiuoja.

Neištvėriau.

– Henri, kaip tu tiek daug sutaupei?

– Aš jų nematau, neliečiu, net neuodžiu, bet lošiu per arklių lenktynes. Turiu ten draugų. Jie klausosi, o aš statau pinigus. Lažinuosi daugiau ir pralošiu mažiau nei dauguma reginčių kvailių. Statymai didėja. Kai pasidaro per dideli, nutrepsiu pas vieną iš bjaurių damų, bent man jau taip sakė, į namelį priešais daugiabutį. Kalbama, kad jos bjaurios, bet man tai nerūpi. Aklas yra aklas, ir... Ką gi, kur dabar esame?

– Čia, – atsakiau.

Mes įsukome į skersgatvį už pastato apgriuvusiame kvartale Holivudo pietuose. Henris giliai įkvėpė.

– Tai ne Pažastys. Bet čia jo pusbrolis. Saugokis.

– Tuoj grįšiu.

Išlipau. Henris liko galinėje sėdynėje, laikė lazdą ant kelių, buvo palaimingai užsimerkęs.

– Aš tik klausysiu skaitiklio, – tarė jis, – ir žiūrėsiu, kad netiksėtų per greitai.

Prieblanda seniai dingo, jau buvo visiška naktis, kai žingsniavau skersgatviu, žvelgdamas į vos žibančias neonines šviesas pastato kiemo pusėje, virš jų buvo nutapytas didysis dviveidis dievas Janas. Pusė vieno veido išbluko nuo lietaus. Viso kito irgi netrukus neliks.

„Net dievams nekokie metai“, – pagalvojau.

Užrisnojau laiptais pro visokius jaunuolius ir moteris senais veidais, susikūprinusius kaip prilupti šunys, rūkančius, atsiprašinėjančius, pats atsiprašinėjau, bet atrodė, kad tai niekam nerūpi. Užkopiau į patį viršų.

Biurai atrodė tarsi nevalyti nuo pilietinio karo. Visur mėtėsi sugniaužytas, suglamžytas popierius, šūsnys ant kiekvieno grindų colio, pėdos ir kiekviename jarde. Visur – ant palangių

ir ant stalų – buvo šimtai senų suglamžytų ir pageltusių laikraščių. Trys šiukšliadėžės stovėjo tuščios. Jeigu kas ir mėtė į jas popieriaus gniužulėlius, prametė dešimt tūkstančių kartų. Bridau per bangas, siekiančias kulkšnis. Lipau ant sudžiūvusių cigarų, ant nuorūkų ir, sprendžiant iš to, kaip traškėjo mažytės krūtinės ląstos, ant tarakonų. Radau pamirštą ragelį po apsnigtu stalu, pakėliau jį ir klausiausi.

Pamaniau, kad girdžiu, kaip mašinos važiuoja po ponios Gutjerez langu. Pamišėlis. Ji tikriausiai senų seniausiai padėjo ragelį.

– Ačiū, kad laukėte, – tariau.

– Ei, žmogau, kas yr? – kažkas paklausė.

Padėjau ragelį ir atsisukau.

Aukštas džiūsna su vandens lašu, kybančiu ant siauros nosies galo, perbrido per popierius. Jis dėbsojo į mane nuo nikotino dėmėtomis akimis.

– Skambinau maždaug prieš pusvalandį, – linktelėjau į telefoną. – Tiesiog padėjau ragelį.

Jis pažvelgė į telefoną, pasikasė galvą ir galiausiai suprato. Sugebėjo kvailai šyptelėti ir tarė:

– Šiūūdas.

– Kaip tik tą ir galvoju.

Jaučiau, jis didžiuojasi, kad niekada negrįžta prie telefono: geriau pačiam kurti naujienas.

– Ei, žmogau, – tarė jis, kai kita mintis pakeitė pirmąją. Jis buvo iš tų mąstytojų, kuriems tenka išnešti baldus, prieš atvedant karves. – Tu, tu juk nesi policininkas.

– Ne, tik Guferio Plunksna.

– A?

– Prisimeni „Dvi juodas varnas“?

– A?

– Tūkstantis devyni šimtai dvidešimt šeštieji. Du balti vyrai, vaidinantys negrus, kalba apie Guferio Plunksną. Policinin-

kas. Pirmarūšis. Pamiršk. Ar tu tai parašei? – ištiesiau „Jano“, „Žaliojo pavydo“ laikraščio puslapį su labai liūdnu skelbimu apačioje.

Jis sumirkčiojo.

– Po velnių, ne. Tai teisėta. Jį atsiuntė.

– Ar kada pagalvoji, ką veiki su tokiais skelbimais?

– Ei, žmogau, mes kaip ir neskaitom, mes juos tik spausdinam. Tai laisva šalis, tiesa? Duokš pažiūrėt! – jis čiupo skelbimą ir įsistebeilijo į jį, judindamas lūpas. – Aišku. Tas. Keista, a?

– Ar suvoki, kad kai kas gali tiesiog pažiūrėt į tą tipą ir juo patikėt?

– Toks likimas. Ei, klausyk, ko tau tiesiog nenuriedėjus laiptais iš mano gyvenimo? – jis įgrūdo man laikraštį.

– Neišeisiu be šio keistuolio namų telefono numerio.

Jis apstulbęs mirktelėjo, paskui nusijuokė.

– Tai slapta informacija, lyg to nežinotum. Aišku, tu nori jam parašyti. Mes jam persiunčiame laiškus. Arba jis ateina jų pasiimti.

– Tai skubu. Kai kas mirė. Kai kas... – aš išsikvėpiau, apžvelgiau popieriaus vandenyną ant grindų ir, nė nesusimąstęs, išsitraukiau degtukų dėžutę.

– Atrodo, čia gaisras pavojingas, – tariau.

– Koks gaisras?

Jis apžiūrėjo metų metus augusias popierių šūsnis, tuščias alaus skardines, išmėtytus popierinius puodelius ir seną vyniojamąjį popierių nuo mėsainių. Jį apėmė neapsakomas pasididžiavimas. Jo akys kone šokinėjo, kai ant palangių pamatė penkių kvortų talpos pieno dėžutes, kur gaminosi penicilinas, ir kažkokius vyriškus apatinius, kurie suteikė vietai tikrą klasikinį spindesį.

Uždegiau degtuką, norėdamas atkreipti jo dėmesį.

– Ei, – sumurmėjo jis.

Užpūčiau pirmąjį degtuką, norėdamas parodyti, koks aš šaunuolis, bet, kai jis ir toliau neketino man padėti, uždegiau antrąjį.

Jis dar kartą apžvelgė grindis. Popierinis šlamštas kunkuliavo ir laižė jam kulkšnis. Jei numesiu degtuką, liepsnos jį pasieks maždaug po penkių sekundžių.

– Neketini jo numesti, – tarė jis.

– Ne? – užpūčiau jį ir uždegiau trečiąjį.

– Tavo toks prakeiktas humoro jausmas, ką?

Numečiau degtuką.

Jis klyktelėjo ir pašoko.

Sutrypiau liepsną, jai dar nespėjus išsiplėsti.

Jis giliai įkvėpė ir ėmė keiktis.

– Dabar varyk po velnių iš čia! Tu...

– Palauk, – uždegiau paskutinį degtuką ir pritūpiau stebėdamas liepsną, beveik siekiančią pusę tonos sugniaužytų rankraščių, senų vizitinių kortelių, suplėšytų vokų.

Šen bei ten pavedžiojau degtuku, ir popierius ėmė degti.

– Po velnių, ko nori?

– Tik telefono numerio. Tik tiek. Aš vis dar neturėsiu adreso, taigi negalėsiu pričiupt to vaikino, susekti jo. Bet aš, kad tave kur perkūnas, vis viena noriu to telefono numerio, o jei negausiu, viskas sudegs.

Suvokiau, kad mano balsas pakilo dešimčia decibelų, tapo kaip maniako. Fanė kovėsi mano kraujyje. Daugybė kitų mirusių žmonių klykė mano balsu, norėdami ištrūkti.

– Duok jį šen! – sušukau.

Liepsnos plito.

– Šūdas, žmogau, sutrypk ugnį, gausi tą prakeiktą numeriūkštį! Šūdas, ei, sutrypk!

Šokčiojau ant liepsnų, trypiau jas. Pakilo dūmai, ir gaisras baigėsi tuo metu, kai misteris Janas, redaktorius, žvelgiantis iš karto į abi puses, tarp kortelių rado numerį.

– Čia, velniai griebtų, čia tas numeriūkštis. Vermontas keturi penki penki penki. Gavai? Keturi penki penki penki!

Uždegiau paskutinį degtuką, kol jis kaišiojo kortelę man po nosimi.

Ten buvo užrašyta: „Tas, kuris tave mylėjo“ ir telefonas.

– Ar gerai! – sužviegė redaktorius.

Užpūčiau degtuką. Nuo pečių tarsi akmuo nusirito.

„Fane, – galvojau, – dabar mes jį pričiupsime.“

Tikriausiai pasakiau tai garsiai, nes redaktorius purpuriniu veidu aptaškė mane seilėmis:

– Ką tu ketini pričiupti?

– Save nužudytą, – atsakiau lipdamas žemyn.

– Tikiuosi! – išgirdau jį šaukiant.

Atidariau taksi dureles.

– Skaitiklis tiksi kaip pašėlęs, – pranešė Henris iš galinės sėdynės. – Dėkui Dievui, esu turtingas.

– Viskas bus gerai.

Paprašiau, kad taksi vairuotojas pasektų mane iki kampo, kur buvo telefono būdelė.

Ilgai dvejojau, bijojau surinkti numerį, bijojau, kad kas nors iš tiesų atsilieps.

„Ką, – svarsčiau, – galima pasakyti žudikui per vakarienę?“

Surinkau numerį.

Tas, kuris tave mylėjo prieš daugelį metų.

Kas atsilieptų į tokį kvailą skelbimą?

Visi mes, jei bus tinkamas nakties metas. Balsas iš praeities, verčiantis prisiminti pažįstamus prisilietimus, šiltą alsavimą į ausį, aistros, trenkusios tarsi žaibas, priepuolį. „Kuris iš mūsų nėra pažeidžiamas, – galvojau, – kai išgirstame tą balsą trečią nakties.“ Arba kai po vidurnakčio atsibundi nuo to, kad kaž-

kas verkia, pasirodo, tai tu, ir ašaros drėkina smakrą, o tu net nežinai, kad naktį sapnavai košmarą.

Tas, kuris tave mylėjo...

Kur ji dabar? Kur jis? Kur nors, vis dar gyvi? To negali būti. Praėjo per daug laiko. Tas, kuris mane myli, negali būti kažkur pasaulyje. O vis dėlto? Kodėl nepaskambinus, kaip padariau aš?

Paskambinau tris kartus ir grįžęs atsisėdau prie Henrio galinėje taksi sėdynėje, klausiausi, kaip tiksi skaitiklis.

– Nesijaudink, – tarė Henris. – Tas skaitiklis man nerūpi. Laukia daugybė arklių ir daugybė pinigų. Eik, vėl surink numerį, vaikeli.

Vaikelis nuėjo skambinti.

Šį kartą, rodos, kažkur tolimoje kitoje šalyje apsišaukėlis laidotuvių režisierius pakėlė ragelį.

– Taip? – paklausė balsas.

Galiausiai sužiopčiojau:

– Kas čia?

– Jei jau taip, tai kas čia? – paklausė budrus balsas.

– Kodėl taip ilgai nekėlėte ragelio? – girdėjau, kaip kitame laido gale pro šalį važiuoja mašinos.

Tai telefono būdelė alėjoje kažkur mieste. Dieve, jis elgiasi taip pat kaip aš. Jis naudoja artimiausią mokamą būdelę kaip savo biurą.

– Ką gi, jei neketinate nieko sakyti... – prabilo balsas kitame laido gale.

– Palaukit, – paprašiau. „Beveik pažinau tavo balsą, – galvojau. – Leisk dar pasiklausyti.“ – Mačiau jūsų skelbimą „Jane“. Ar galite man padėti?

Balsas kitame laido gale atsipalaidavo patenkintas, kad išsigandau.

– Galiu padėti bet kam, bet kur, bet kada, – paaiškino jis noriai. – Tu iš Vienišųjų?

– Ką? – surikau.

– Tu iš...

Vienišieji, pasakė jis. Ir viskas susidėliojo į vietas.

Grįžau pas Kramlį atgal laike, atgal į didelį tramvajų šaltame lietuje, darantį posūkį. Balsas ragelyje buvo balsas naktį audroje prieš pusę amžiaus, sakantis žodžius apie mirtį ir vienišumą, vienišumą ir mirtį. Pirmiausia balso prisiminimas, paskui sesija su Kramliu, trankančiu man per galvą, o galiausiai šis tikras garsas ragelyje. Trūko tik vienos detalės. Aš vis dar negalėjau balsui suteikti vardo. Artimas, pažįstamas, beveik jį turėjau, bet...

– Kalbėkit! – beveik šaukiau.

Kitame gale stojo įtari tyla. Tą akimirką išgirdau visų gražiausius garsus per pusę amžiaus.

Vėjas pūtė tolimajame laido gale. Bet dar daugiau: riedėjo bangos, garsiau ir garsiau, arčiau ir arčiau, kol beveik pajutau, kad jos dūžta prie mano pėdų.

– O Viešpatie, žinau, kur jūs esate! – surikau.

– Na jau ne, – atsakė balsas ragelyje, ir ryšys nutrūko.

Bet ne taip greitai. Kaip pamišęs žvelgiau į tylų ragelį rankoje ir spaudžiau jį rankoje.

– Henri! – sušukau.

Henris pasilenkė per langelį, žvelgdamas į nieką.

Pajutau lipąs į mašiną.

– Tu vis dar su manimi?

– Jei ne, – atsakė Henris, – tai kur aš esu? Sakyk viską vairuotojui.

Pasakiau. Mes nuvažiavome.

Taksi sustojo nuleistais langais. Henris pasilenkė į priekį, jo veidas buvo kaip tamsaus laivo pirmagalys. Jis pauostė.

– Nebuvau čia nuo vaikystės. Tai vandenyno kvapas. O kitas – supuvusių daiktų tvaikas? Prieplauka. Tai čia gyveni, rašytojau?

– Didysis Amerikos rašytojas? Aišku.

– Tikiuosi, tavo romanai kvepės skaniau nei kvepia čia.

– Gal, jei liksiu gyvas. Ar taksi gali palaukti, Henri?

Henris palaižė nykštį, atskyrė tris dvidešimties dolerių banknotus, padavė juos į priekinę taksi sėdynę.

– Gal dabar nebesinervinsi, sūneli?

– Už tiek, – taksi vairuotojas paėmė pinigus, – būsiu jūsų iki vidurnakčio.

– Iki tol viskas bus baigta, – atsiliepė Henris. – Vaikeli, žinai, ką darai?

Man nespėjus atsakyti, po prieplauka atriedėjo banga.

– Primena Niujorko metro, – tarė Henris. – Nesileisk užliejamas.

Mes palikome taksi laukti prie Venecijos prieplaukos. Mėginau vesti Henrį naktyje.

– Man nereikia vadovo, – suburbėjo Henris. – Tiesiog įspėk mane apie laidus, virves ar palaidas plytas, ir tiek. Bet man nepatinka, kai man liečia alkūnę.

Leidau jam eiti išdidžiai.

– Palauk čia, – liepiau. – Atsitrauk per tris pėdas. Štai dabar tu nematomas. Kai grįšiu, pasakysiu tik vieną žodį „Henri“, ir tada pasakysi man, ką užuodi, gerai? O tada tiesiog apsisuk ir eik į taksi.

– Aišku, aš vis dar girdžiu burzgiantį variklį.

– Pasakyk vairuotojui, kad nuvežtų tave į Venecijos policijos nuovadą. Pakviesk Elmą Kramlį. Jei jo ten nebus, priversk juos paskambinti jam į namus. Jis turi ateiti čia su tavimi kuo greičiau, nes viskas prasidėjo. Jei prasidėjo. Gal šiandien mes ir nepanaudosime tavo nosies.

– Tikiuosi, panaudosime. Atsinešiau lazdą tam vaikinui pritrenkti. Leisi kartelį jam trinktelėti?

Dvejojau.

– Kartelį, – pasakiau. – Ar viskas gerai, Henri?

– Brolis Lapinas tyko tavęs.

Jausdamasis kaip Brolis Triušis, nuėjau.

Prieplauka naktį atrodė kaip dramblių kapinės, visur tamsūs kaulai ir rūko stogas virš jų, o jūra skuba palaidoti, atidengti ir vėl palaidoti.

Ėjau pro parduotuves, batų dėžutės dydžio butus ir uždarytas pokerio svetaines, pakeliui šen bei ten įsidėmėdavau įvairius telefonus neapšviestose būdelėse, laukiančius, kol juos paims rytoj ar kitą savaitę.

Ėjau lentomis, dūsaujant, šnarant ir judant drėgnam ir sausam medžiui. Visas statinys girgždėjo ir svyravo kaip skęstantis laivas, kol ėjau pro raudonas įspėjamąsias vėliavėles ir ženklus su užrašu PAVOJUS, kol lipau per suraizgytas grandines. Nuėjau taip toli, kaip tik galėjau, iki prieplaukos krašto, žvalgydamasis į užkaltas duris ir nuleistą bei prisegtą brezentą.

Įslydau į paskutinę telefono būdelę, keikdamasis rausiausi kišenėse, kol radau Henrio man duotas monetas. Įmečiau vieną į telefono plyšį ir surinkau numerį, kurį davė „Jano“ redaktorius.

– Keturi penki penki penki, – sušnibždėjau ir laukiau.

Šią akimirką trūko nusitrynęs mano rankinio laikrodžio su Mikimauzu dirželis. Laikrodis nukrito ant būdelės grindų. Keikdamasis pakėliau jį ir pabrukau po telefonu ant lentynėlės. Paskui įsiklausiau. Kitame prieplaukos gale, toli, girdėjau skambant telefoną.

Paleidau ragelį, jis krito ir pakibo. Išėjau iš būdelės ir užsimerkęs klausiausi. Iš pradžių viena didžiulė banga atplūdo man po kojomis, purtydama medgalius. Ji nuslūgo. Galiausiai įsitempęs išgirdau.

Toli, prieplaukos vidury, skambėjo telefonas.

„Sutapimas?“ – galvojau. Visur visada skamba telefonai. Bet šis telefonas už šimto jardų dabar... Ar surinkau jo numerį?

Pusiau įlindęs į būdelę, sučiupau ragelį ir padėjau jį ant šakučių.

Tolumoje, vėjuotoje tamsoje kitas telefonas nustojo skambėti.

Tai vis dar nieko neįrodo.

Įmečiau dar vieną monetą ir perskambinau.

Giliai įkvėpiau ir...

Tas telefonas savo stikliniame karste už pusės šviesmečio vėl pradėjo skambėti.

Krūptelėjau, suskaudo krūtinę. Išplėčiau akis ir ėmiau traukti šaltą orą.

Leidau telefonui skambėti. Stovėjau prie būdelės, laukdamas, kol kas nors ten naktyje atbėgs iš skersgatvio ar iš už drėgno brezento, ar iš senojo „Numesk pieno butelius“ žaidimo. Kas nors, toks kaip aš, turės atsiliepti. Tas, kuris kaip aš pašoka antrą valandą nakties, bėga į lietų ir kalbasi su saulės šviesa Meksike, kur gyvenimas vis dar vaikštinėja, gyvena ir, rodos, niekada nemirs. Kas nors...

Visa prieplauka skendėjo tamsoje. Nešvietė pašiūrių langai. Brezentas nešnarėjo. Telefonas skambėjo. Bangos klaidžiojo po lentomis, ieškodamos ko nors, bet ko, kad atsakytų. Telefonas skambėjo. Jis skambėjo. Norėjau bėgti ir, po perkūnais, atsiliepti pats, tik tam, kad jis nutiltų.

„Jėzau, – galvojau. – Ištrauk monetą. Ištrauk...“

Ir tada tai nutiko.

Švystelėjo siauras šviesos spindulys ir dingo. Kažkas ėmė krutėti ten, priešais tą telefoną. Telefonas skambėjo. Telefonas skambėjo. Ir kažkas stovėjo šešėliuose, klausėsi skambesio, nedrąsiai. Mačiau, kaip balsva šmėkla pasisuko, žinojau, kad tas, kuris buvo ten, žvalgosi po prieplauką bijodamas, atsargus, tyrinėdamas.

Sustingau.

Telefonas skambėjo. Galiausiai šešėlis sujudėjo, pasuko galvą klausydamasis. Telefonas skambėjo. Šešėlis staiga ėmė bėgti.

Įšokau atgal į būdelę ir pačiu laiku sučiupau ragelį.

Spragt.

Tolimajame gale girdėjau alsavimą. Galiausiai vyro balsas pasakė:

– Taip?

„O Dieve mano! – galvojau. – Tas pats. Balsas, kurį prieš valandą girdėjau Holivude.“

Tas, kuris tave mylėjo prieš daugelį metų.

Tikriausiai pasakiau tai garsiai.

Stojo ilga tyla, laukimas, aiktelėjimas tolimajame laido gale.

– Taip?

Garsas pervėrė man ausį, paskui širdį.

„Dabar pažįstu šį balsą“, – pagalvojau.

– O Dieve, – kimiai ištariau, – čia tu!

Tikriausiai jis pasijuto kaip perkūno trenktas. Girdėjau, kaip jis giliai įkvėpė ir garsiai iškvėpė.

– Būk tu prakeiktas! – suriko jis. – Kad tave skradžiai!

Jis nepadėjo ragelio. Jis tik leido jam, iki raudonumo įkaitusiam, nukristi, atsitrenkti, šokti ant budelio kilpos. Girdėjau nubėgančiojo žingsnius.

Kai išėjau iš būdelės, visoje prieplaukoje buvo tuščia. Ten, kur trumpam švystelėjo šviesa, tvyrojo tamsa. Tik seno laikraščio skiautelės pleveno virš lentų, kai prisiverčiau nueiti, ne nubėgti, tuos ilgus šimtą jardų iki to kito telefono. Radau kabantį ragelį, besiliečiantį su šaltu būdelės stiklu.

Pakėliau jį ir klausiausi.

Girdėjau savo dešimties dolerių vertą laikrodį su Mikimauzu, tiksintį kitame gale, toje kitoje telefono būdelėje, už šimto mylių.

Jei man pasiseks ir liksiu gyvas, eisiu išgelbėti Mikimauzą.

Padėjau šitą ragelį ir apsisukau, spoksojau į visus pastatėlius, pašiūres, parduotuvių vitrinas, uždarytus atrakcionus, svarstydamas, ar dabar pasielgsiu beprotiškai.

Pasielgiau.

Nuėjau maždaug septyniasdešimt pėdų iki mažos parduotuvėlės vitrinos ir sustojau priešais ją, ėmiau klausytis. Kažkas buvo ten viduje, vaikštinėjo, gal tamsoje rengėsi. Girdėjau šnaresį, kažkieno piktą šnabždesį, girdėjau kažką tyliai burbant, girdėjau, kaip jis kalba: kur tos kojinės, kur batai ir kur, kur prakeiktas kaklaraištis? O gal čia tik bangos šnabždėjo po prieplauka meluodamos, nes niekas niekada negalės jų patikrinti.

Murmesys liovėsi. Tikriausiai jis pajuto, kad stoviu už durų. Girdėjau žingsnius. Nerangiai atšokau – suvokiau, kad mano rankos tuščios. Net nepagalvojau kaip ginklo pasiimti Henrio lazdos.

Durys atsivėrė žiauriai greitai.

Spoksojau.

Keista, bet mačiau du dalykus iš karto.

Už nugaros ant mažo stalelio prieblandoje krūva geltonų, rudų ir raudonų *Clark Bar, Nestle's Vrunch* ir *Power House* popierėlių.

O tada...

Mažytis šešėlis, pats mažasis žmogelis, žvelgiantis į mane apstulbusiomis akimis, tarsi pabudęs po keturiasdešimties metų miego.

Pats A. L. Šrenkas.

Taro kortų būrėjas, frenologas, bulvarinis psichiatras, dienos ir nakties psichologas, astrologas, Dzeno–Froido–Jungo numerologas, viso Gyvenimo Nevykėlis stovėjo čia, negrabiai sagstydamasis marškinius, mėgindamas įžiūrėti mane akimis, kurios buvo apsiblaususios arba dėl kokių nors narkotikų, arba tiesiog jam apstulbus nuo mano neprotingos demonstratyvios drąsos.

– Kad tu prasmegtum skradžiai žemę, – tyliai vėl pakartojo jis. Paskui pridūrė pervėręs mane šypsenos strėle.
– Užeik.
– Ne, – sušnibždėjau. Tada garsiau pridūriau: – Ne. Jūs išeikite.

Šį kartą vėjas pūtė ne iš tos pusės, o gal ir iš tos.
„Dieve mano, – galvojau gūždamasis, paskui atgavęs orumą. – Iš kurios pusės visas šias dienas pūtė vėjas? Kaip galėjau nepastebėti? Nes buvo prakeikta paprasta priežastis: visas dešimt dienų buvau smarkiai peršalęs. Nieko neužuodžiau. Visai nieko."
„O, Henri, – galvojau, – tu su savo visada pakelta, visada smalsia nosimi, kuri viduje susijusi su šviesiu protu." Protingasis Henris ėjo nematoma gatve devintą vakaro, užuodė neskalbtus marškinius ir neskalbtus apatinius, kai Mirtis ėjo pro šalį.
Pažvelgiau į Šrenką, mano šnervės suvirpėjo. Prakaitas – pirmasis pralaimėjimo tvaikas. Šlapimas – kitas neapykantos tvaikas. Ir koks gi mišinys? Sumuštiniai su svogūnu, nevalyti dantys, savęs griovimo kvapas. Jis sklido nuo vyro tarsi audros debesis, tarsi potvynis. Stovėjau tuščioje pakrantėje, atriedant didžiulei devyniasdešimties pėdų aukščio bangai, sukaustytas liguistos baimės, kurią staiga pajutau. Burna išdžiūvo, prakaitas išpylė kūną.
– Užeik, – vėl netvirtu balsu pasiūlė A. L. Šrenkas.
Buvo akimirka, kai pamaniau, kad gal jis įsmuks atbulas pro duris kaip vėžys. Bet tada pamatė mano žvilgsnį į telefono būdelę tiesiai priešais jo parduotuvę ir antrą mano žvilgsnį į telefoną tolimajame gale, kur tiksėjo laikrodis su Mikimauzu, ir suprato. Kol jis dar neprabilo, šūktelėjau šešėliams:

– Henri?

Tamsa sujudėjo tamsoje. Išgirdau sugirgždant Henrio batus, atsišaukė jo balsas, šiltas ir ramus:

– Taip?

Šrenkas nukreipė akis nuo manęs į ten, kur tamsoje krutėjo Henrio balsas.

Galiausiai įstengiau pasakyti:

– Pažastys?

Henris giliai įkvėpė ir iškvėpė.

– Pažastys, – patvirtino.

Linktelėjau.

– Žinai, ką daryti.

– Girdžiu tiksintį skaitiklį, – atsiliepė Henris.

Akies kampučiu mačiau jį nueinantį, paskui jis sustojo ir pakėlė ranką.

Šrenkas krūptelėjo. Aš irgi. Henrio lazda perskriejo oru ir garsiai trinktelėjo į lentas.

– Tau gali jos prireikti, – pasakė Henris.

Šrenkas ir aš stovėjome ir žiūrėjome į ginklą ant prieplaukos.

Išgirdęs nuvažiuojantį taksi, šokau į priekį. Čiupau lazdą ir prispaudžiau ją prie krūtinės, tarsi ji iš tiesų galėtų apginti nuo peilio ar šautuvo.

Šrenkas žvelgė į tolumoje nykstančias taksi švieseles.

– Ką, po velnių, visa tai reiškia? – paklausė jis.

Už jo bepročiai Šopenhaueris, Nyčė, Špengleris ir Kafka pasirėmė ant alkūnių, nugrimzdę į dulkes, ir sušnibždėjo, taip, ką visa tai reiškia?

– Palauk, apsiausiu batus, – jis pranyko.

– Daugiau nieko nepasiimk, – sušukau.

Jis dusdamas nusijuokė.

– Ką galiu paimti? – šūktelėjo jis, nematomas, besirausiantis po daiktus. Tarpdury jis man parodė po batą kiekvienoje rankoje. – Jokio šautuvo. Jokio peilio, – jis apsiavė, bet nesusivarstė.

Negalėjau patikėti tuo, kas nutiko paskui. Debesys virš Venecijos nutarė atsitraukti ir parodyti mėnulio pilnatį.

Abu pažiūrėjome į ją, mėgindami nuspręsti, ar tai gerai, ar blogai, ir kuriam iš mūsų?

Šrenkas pažvelgė į pakrantę, apžvelgė prieplauką.

– Jis žliumbė pamatęs tiek smėlio, – pasakė ir tyliai sušnarpštė. – Ateikite, austrės, tarė dailidė ir paėmė jas į rankas. Malonu pavaikštinėti, gera pakalbėti auksiniam pajūry.

Jis ėmė eiti. Aš stovėjau.

– Neketinate užrakinti durų?

Šrenkas tik žvilgtelėjo sau per petį į knygas, susispietusias į krūvą kaip grifai juodomis plunksnomis ir dulkėtomis aukso akimis, ant lentynų laukiančias prisilietimo, suteikiančio gyvenimą. Negirdimu choru jos sugiedojo keturias pašėlusias melodijas, kurias tikriausiai esu girdėjęs prieš daugelį dienų. Perbėgau akimis tą stirtą.

Dieve mano, kodėl anksčiau to nemačiau?

Baisiai status šlaitas, kuriame gyvena žlugimas, išsirikiavusios nesėkmės, vyksta tikra karų, skurdo, ligų, epidemijų, depresijos Apokalipsė, užplūsta košmarai, atsiveria karštinių prarajos, klaidina labirintai, kuriuose niekada nesimato šviesos ir iš kurių išėjimo neranda beprotės pelės ir pamišusios žiurkės. Ta tvarkinga degeneratų ir epileptikų grupė supa bibliotekos lentynų uolas, ji pakeitė šleikštulio ir pasibjaurėjimo grupę, laukiančią aukštai tamsoje.

Jei tai būtų vienas autorius, viena knyga – gerai. Vienur Po, kitur Sadas yra prieskoniai. Bet čia ne biblioteka, čia skerdykla, požemis, bokštas, kuriame amžiams uždaryta dešimt tuzinų vyrų geležinėmis kaukėmis, jie tylomis kliedi.

Kodėl aš rimtai nepažiūrėjau ir nesupratau?

Nes nykštukas viską saugojo.

Net dabar, žiūrėdamas į Šrenką, galvojau, kad bet kurią akimirką jis stvers savo koją, persiplėš pusiau, ir nukris du gabalai!

Jis buvo linksmas.

Dėl to darėsi dar baisiau.

– Tos knygos, – galiausiai prabilo Šrenkas, nutraukdamas apžavus, nežiūrėdamas į jas, žvelgdamas į mėnulį, – manimi nesirūpina. Kodėl aš turėčiau jomis rūpintis?

– Bet...

– Be to, – pridūrė Šrenkas, – argi kas nors iš tiesų norėtų pagrobti „Vakarų saulėlydį“?

– Maniau, kad mylite savo kolekciją!

– Myliu? – jis sumirksėjo. – Dieve mano, argi nesupranti? Aš visų nekenčiu. Nieko nėra pasaulyje, kas man patiktų.

Jis ėjo ten, kur Henris nuvažiavo taksi.

– Na, – prabilo, – tai eini ar ne?

– Einu, – atsakiau.

– Ar tai ginklas?

Ėjome lėtai, jausdami vienas kitą. Nustebau suvokęs, kad rankose laikau Henrio lazdą.

– Ne, manau, kad antena, – atsakiau.

– Labai didelio vabzdžio?

– Labai aklo.

– Ar jis gali rasti kelią be jos ir kur jis keliauja šiuo nakties metu?

– Jis pasiuntinys. Netrukus grįš, – pamelavau.

Šrenkas buvo melo detektorius. Jis persikreipė išgirdęs džiaugsmą mano balse ir paspartino žingsnį. Paskui sustojo ir ėmė kamantinėti.

– Manau, jis orientuojasi pagal nosį. Girdėjau, ko tu klausei ir ką jis atsakė.

– Pažastys? – tariau.

Šrenkas susitraukė senuose drabužiuose. Iš pradžių dirste-

lėjo į kairę, paskui į dešinę pažastį, apačion į išsamią dėmių istoriją ir laiko išblukintas spalvas.

– Pažastys, – pakartojau.

Tai buvo kulka į širdį.

Šrenkas susvyravo, paskui atsitiesė.

– Kur ir kodėl mes einame? – žioptelėjo jis. Jaučiau triušio širdies plakimą po jo purvinu kaklaraiščiu.

– Maniau, jūs rodote kelią. Žinau tik vieną dalyką, – pradėjau eiti, šįsyk lenkdamas jį puse žingsnio. – Aklasis Henris ieškojo neskalbtų marškinių, nešvarių apatinių, nemalonaus kvapo iš burnos. Jis rado tai ir pranešė man.

Nepakartojau baisaus epiteto. Bet Šrenkas gūžėsi sulig kiekvienu žodžiu.

– Kodėl manęs nori aklasis? – galiausiai pasiteiravo Šrenkas.

Nenorėjau iškloti visko iš karto. Turėjau atlikti testus, išmėginti.

– Dėl „Jano“, „Žaliojo pavydo savaitraščio“, – paaiškinau. – Pro langą mačiau tuos laikraščius pas jus.

Tai buvo grynas melas, bet jis trenkė į pilvą.

– Taip, taip, – suburbėjo Šrenkas. – Aklasis, o tu?..

– Todėl, – giliai įkvėpiau ir iškvėpiau. – Jūs esate visų galų meistras.

Šrenkas užsimerkė, pagalvojo, pasirinko reakciją.

– Meistras? Meistras! Juokinga! Kodėl taip manai?

– Todėl, – ėjau, o jis turseno iš paskos. Kalbėjau aplinkui tirštėjančiai miglai. – Prieš daugelį naktų Henris užuodė kai ką einantį gatve. Tas pats kvapas tvyrojo jo daugiabučio koridoriuje, jis tvyro čia šiąnakt. Ir tas kvapas esate jūs.

Triušio širdies plakimas vėl supurtė žmogelį, bet jis žinojo vis dar neišsidavęs. Nėra jokių įkalčių!

– Kodėl, – dusdamas kalbėjo Šrenkas, – turėčiau sėlinti į kažkokį apšiurusį priemiesčio daugiabutį, kuriame niekada nenorėčiau gyventi, kodėl?

– Todėl, – atšoviau, – kad ieškote Vienišųjų. O toks prakeiktas kvailys kaip aš, aklesnis už Henrį, padėdavo jums juos rasti. Fanė buvo teisi. Konstansė buvo teisi! Buvau mirties nešėjas. Dieve, buvau Marija Šiltinė. Visur pernešiau ligą – jus. Ar jūs bent jau sekėt iš paskos. Ieškodamas Vienišųjų, – garsiai alsavau. – Vienišųjų.

Vos man spėjus tai ištarti, tiek Šrenko, tiek manęs vos neištiko priepuolis. Kalbėjau tiesą, kuri buvo kaip krosnies dangtis, nukeltas, kad karštis išsiveržtų ir nuplikytų man veidą, liežuvį, širdį, sielą. O Šrenkas? Pasakojau apie slaptą jo gyvenimą, jo poreikius; viską dar reikia atskleisti ir išpešti prisipažinimą, bet žinojau, kad bent jau pakėliau asbestą ir liepsna dega atvirame ore.

– Koks buvo tas žodis? – paklausė Šrenkas, stovėdamas sustingęs kaip statula už kokių dešimties jardų.

– Vienišieji. Jūs pasakėte šį žodį. Taip juos apibūdinote pereitą mėnesį. Vienišieji.

Ir tai buvo tiesa. Pro šalį žygiavo sielų laidotuvių maršas, negirdimais žingsniais, rūko kamuoliuose. Fanė, Semas, Džimis, Kelas ir visi kiti. Niekad taip ir nepavadinau jų tinkamai. Taip ir nesugebėjau pritaikyti žodžio, susiejusio juos visus ir pavertusio juos vieniu.

– Tu kliedi, – purkštelėjo Šrenkas. – Spėlioji. Kuri. Meluoji. Visa tai neturi nieko bendra su manimi.

Bet jis žvelgė žemyn, į savo paltą, apspurusį ties kaulėtais riešais, ir į vėlyvos nakties prakaito dėmes ant jo. Man stebint net atrodė, kad jo kostiumas traukiasi. Jis gūžėsi po blyškia oda.

Nusprendžiau pulti.

– Dieve, jūs pūvate netgi čia stovėdamas. Esate įžeidimas. Nekenčiate visų ir visko pasaulyje. Ką tik pats man tai pasakėte. Tad puolate tai savo purvu, savo alsavimu. Jūsų apatiniai yra tikroji jūsų vėliava, jūs iškeliate juos ant stiebo, tildydamas vėją. A. L. Šrenkas. Apokalipsės savininkas!

Jis šypsojosi, jis džiūgavo. Įžeidimai jo ausiai skambėjo kaip komplimentai. Atkreipiau dėmesį. Jo ego pabudo. To nežinodamas, paspendžiau spąstus ir pats į juos įkliuvau.

„Kas dabar? – galvojau. – Ką, ką, dėl Dievo meilės, sakysiu dabar, dabar? Kaip jį ištraukti? Kaip jį pribaigti?“

Bet jis vėl ėjo priešaky, visas pasipūtęs nuo įžeidimų, didžiuodamasis žlugimo ir nevilties medaliais, kuriuos prisegiau jam prie purvino atvarto.

Ėjome. Ėjome. Ėjome.

„Dieve mano, – galvojau, – ar dar ilgai eisime, ar dar ilgai kalbėsime, ar ilgai tai truks?“

„Tai filmas“, – galvojau. Viena tų neįtikėtinų scenų, kurios tęsiasi be galo, žmonės kažką aiškina, kiti atsikerta, pirmieji vėl sako:

– To negali būti.

Tai yra.

Jis nežino, ką aš žinau, ir aš nežinau, ar žinau, ir abu mes svarstome, ar pašnekovas ginkluotas.

– Ir abu esame bailiai, – paskelbė Šrenkas.

Ir abu bijome tardyti vienas kitą.

Dailidė ėjo toliau. Austrė sekė iš paskos.

Ėjome.

Ir čia ne scena iš gero ar blogo filmo, kur žmonės per daug kalba; tai scena vėlyvą naktį, mėnulis pranyksta ir pasirodo, rūkas tirštėja, o aš kalbuosi su Hamleto tėvo idioto psichiatro draugo šmėkla.

„Šrenkas*, – galvojau. – Kas per pavardė. Gūžtis nuo to, gūžtis nuo ano, visiškai susitraukti! Kaip tai prasidėjo? Baigė koledžą, iškilo į viršūnę, vis dar buvo vienišas, paskui patyrė didįjį kurių nors metų sukrėtimą? Ar jis prisimena? Tie metai, kai lūžo jo kojos ir protas, teko ilgai slysti be rogučių, tik ant kaulėtos nugaros, tarp jo ir prarajos nebuvo moterų, galinčių palengvinti smūgį, sudrėkinti košmarą, nuraminti jį, verkiantį vidury nakties, nuslopinti jo neapykantą auštant? Vieną rytą jis keliasi iš lovos ir kur yra?“

Venecijoje, Kalifornijoje, paskutinėje seniai išplaukusioje gondoloje, šviesos gęsta, į kanalus liejasi nafta, tik bangos riaumoja tarp senų cirko vagonėlių narvų virbų...

– Turiu sąrašiuką, – pranešiau.

– Ką? – perklausė Šrenkas.

– „Mikado“, – atsakiau jam. – Vienoje dainoje kalbama apie jus. Jūsų tikslas taurus, jūs pasieksit jį laiku. Ir bausmė atitiks nusikaltimą. Vienišieji. Visi jie. Jūs įrašote juos į sąrašą, dainos žodžiais tariant, jų niekas nepasiges. Jie nepadarė nusikaltimo ir nemėgino jo daryti. Jie tik buvo nevykėliai. O jų bausmė, Dieve mano, buvote jūs.

Jis ėjo pasipūtęs kaip kalakutas.

– Na? – ragino eidamas priešaky. – Na?

Užtaisiau liežuvį, nusitaikiau ir šoviau.

– Manau, – nutęsiau, – kažkur netoliese yra iškirpta Skoto Džoplino galva.

Jis nesusivaldė ir dešine ranka siekė purvinos palto kišenės. Apsimetė, kad tik tikrina, ar viskas vietoj, su pasimėgavimu pažvelgė į tą ranką, nusisuko ir ėjo toliau.

Vienas taiklus šūvis. Švytėjau. „Detektyve leitenante Kramli, – galvojau, – norėčiau, kad būtum čia.“

Šoviau dar kartą.

* *Angl.* – susigūžęs.

– Parduodamos kanarėlės, – tariau tylutėliu balsu, primenančiu išblukusias pieštuku išvedžiotas raides ant skelbimo senosios damos lange. – Hirohito sėda į sostą. Adis Abeba. Musolinis.

Jo kairė ranka su slaptu išdidumu susigniaužė prie kairiosios palto kišenės.

„Dieve! – pagalvojau. – Jis nešiojasi jos senas antraštes iš paukščių narvelio dugno!“

Į taikinio centrą.

Jis žingsniavo. Sekiau iš paskos.

Trečias taikinys. Trečias tikslas. Trečias šūvis.

– Liūto narvas. Senis. Bilietų kasa.

Liesa ranka kilstelėjo prie viršutinės kišenės.

Dieve, čia bus rasti pažymėti bilietai tramvajaus, kuriuo niekada nevažiuota!

Šrenkas yrėsi per miglą visiškai užsimiršęs, nepaisydamas, kad narplioju jo nusikaltimus. Tai laimingas vaikutis Antikristo laukuose. Mažučiai bateliai kaukšėjo į lentas. Jis švytėjo.

Kas toliau? Mintys grūdosi viena per kitą. O taip.

Mačiau Džimį daugiabučio koridoriuje su naujais dirbtiniais dantimis, visą švytintį. Džimį vonioje, apsivertusį, šešių sieksnių gylyje.

– Dirbtiniai dantys, – tariau. – Viršutiniai. Apatiniai.

Dėkui Dievui, Šrenkas nebetapšnojo kišenių. Būčiau nusikvatojęs kaip velnias, jei būčiau pamanęs, kad jis nešiojasi negyvėlio šypseną. Jo žvilgsnis per petį man pasakė, kad jie ten (stiklinėje su vandeniu?). Jo trobelėje.

Penktas taikinys, nusitaikau, šaunu!

– Šokantys čiau čiau, pasipuošusios ilgauodegės papūgos!

Šrenko batai prieplaukoje sušoko šunų šokį. Akys nukrypo į kairįjį petį. Čia yra paukščio snapo žymių ir išmatų! Vienas Pjetro Masinelio paukštis tupi trobelėje.

Šeštas taikinys.

– Maroko tvirtovė prie Arabijos jūros.

Šrenkas driežišku liežuvėliu aplaižė suskeldėjusias lūpas.

Vienas Ratigan šampano butelis, pastatytas lentynoje už mūsų, šalia apsvaigusio de Kvinsio ir niūriojo Hardžio knygų.

Pakilo vėjas.

Sudrebėjau, nes staiga pajutau, kad dešimt tuzinų saldainių popierėlių, visi maniškiai, plevena tarp Šrenko ir manęs, šmėkliški išalkę graužikai iš praėjusių dienų šiurena virš naktinės prieplaukos.

Ir galiausiai teko pasakyti, nors negalėjau, bet galiausiai prisiverčiau ištarti baisius paskutinius liūdnus žodžius, kurie draskė man liežuvį, svilo krūtinėje.

– Vidurnaktis daugiabutyje. Pilnas šaldytuvas. „Toska".

Tarsi juodas diskas atskriejo per miestą pirma „Toskos" pusė, atsitrenkė, nuriedėjo ir įslydo po A. L. Šrenko durimis vidury nakties.

Sąrašas buvo ilgas. Mane beveik apėmė isterija, panika, siaubas, didžiavausi savo nuovokumu, savo pasibjaurėjimu, savo liūdesiu. Bet kurią akimirką galėjau imti šokti, mušti arba klykti.

Bet Šrenkas prabilo pirmas svajingomis akimis, šnibždančios Pučinio arijos sukosi ir sukosi jo galvoje.

– Ta stora moteris dabar ilsisi ramybėje. Jai reikėjo ramybės. Aš jai suteikiau ją.

Sunkiai prisimenu, kas vyko toliau.

Kažkas sukliko. Aš. Sukliko dar kažkas. Jis.

Sugniaužiau kumštį, jame laikiau Henrio lazdą.

„Žudyk, – galvojau. – Užmušk."

Šrenkas atšoko pačiu laiku, kai lazda jau skrodė orą. Užuot vožusi jam, ji trenkėsi į prieplauką ir išslydo man iš gniaužtų. Ji nukrito tarkštelėdama, Šrenkas ją nuspyrė, lazda nusirito prie prieplaukos krašto ir nukrito smėlin.

Dabar tik smūgiavau mažajam žmogeliui kumščiais, bet turėjau sustoti, nes jis pasitraukė, o manyje viskas galiausiai sutrupėjo.

Springau, žliumbiau. Prieš daugelį dienų verksmas duše buvo tik pradžia. Dabar prasidėjo tikras potvynis. Mano kaulai ėmė trupėti. Stovėjau žliumbdamas, o apstulbęs Šrenkas vos neištiesė rankos mane paliesti ir sušnibždėti, nagi, nagi.

– Viskas gerai, – pasakė jis pagaliau. – Ji ilsisi ramybėje. Turėtum man už tai padėkoti.

Mėnulis užlindo už stataus rūko skardžio ir davė man laiko atsigauti. Judėjau labai lėtai. Liežuvis sutino, vargiai ką mačiau.

– Norite pasakyti, – galiausiai prabilau po vandeniu, – kad jie visi yra mirę ir turiu už juos visus jums padėkoti. Taip?

Jam tikriausiai nežmoniškai palengvėjo, jis laukė visus šiuos mėnesius ar metus, norėdamas kam nors išsipasakoti, nesvarbu, kam, nesvarbu, kur, nesvarbu, kaip. Mėnulis vėl išlindo. Šrenko lūpos virpėjo, nušviestos ir trokštančios atsiverti.

– Taip. Aš jiems visiems padėjau.

– Dieve mano, – aiktelėjau. – Padėjote? Padėjote?

Turėjau atsisėsti. Jis man padėjo tai padaryti, stovėjo prie manęs, apstulbintas mano silpnumo, atsakingas už mane ir už nakties ateitį, tyras, laiminęs žmones žmogžudystėmis, išlaisvinęs juos nuo kančių, nutolinęs jų vienatvę, užmigdęs juos, kad nepatirtų nesėkmių, išgelbėjęs juos nuo gyvenimo. Apdovanojęs juos saulėlydžiais.

– Bet tu irgi padėjai, – rimtai paskelbė Šrenkas. – Tu rašytojas. Keista. Man reikėjo tik sekti iš paskos, rinkti tavo numestus saldainių popierėlius. Ar žinai, kaip lengva sekti žmones? Jie niekada neatsigręžia. Niekada. Tu niekada neatsisukdavai. Dievulėliau, taip ir nesužinojai. Buvai mano gerasis mirties šuo daugiau kartų, nei gali nuspėti. Visus metus rodei man žmones, kuriuos rinkai savo knygoms. Tas žvyras ant tako, pe-

lai vėjyje, tuščios kriauklės pakrantėje, kauliukai be taškučių, nesužymėtos kortos. Jokios praeities, jokios dabarties. Aš suteikiau jiems ateitį.

Pažvelgiau į jį. Mano jėgos grįžo. Liūdesys tuoj turėjo išgaruoti. Pyktis ėmė lėtai veržtis išorėn.

– Jūs viską prisipažįstate, tiesa?

– Kodėl ne? Visa tai tik paistalai. Nes jei mes baigsime čia ir aš iš tiesų nuvesiu tave į policijos nuovadą, o tą ir padarysiu, neturi jokių įrodymų, patvirtinančių tai, ką pasakiau. Visa tai niekai.

– Ne visai, – paprieštaravau. – Negalėjote atsispirti ir paėmėte po vieną daiktą iš kiekvienos aukos. Jūsų šlykščiame nameliūkštyje pilna gramofono įrašų, šampano ir senų laikraščių.

– Kalės vaikas! – karktelėjo Šrenkas ir nutilo. Nusijuokė, tarsi sulojo ir išsišiepė. – Gana protinga. Ištraukei viską iš manęs, a?

Jis apsisuko ant kulnų, galvojo apie tai.

– Dabar, – prabilo, – tiesiog privalau tave nužudyti.

Pašokau. Buvau pėda aukštesnis ir ne drąsuolis, bet Šrenkas atšoko.

– Ne, – tariau. – Negalite to padaryti.

– Kodėl ne!

– Nes, – atsakiau, – negalite manęs liesti rankomis. Viskas buvo atlikta neprisilietus. Dabar suprantu. Jūsų logika buvo priversti žmones viską atlikti patiems arba netiesiogiai juos sunaikinti. Tiesa?

– Tiesa! – jį vėl užplūdo išdidumas. Jis pamiršo, kad aš čia stoviu, ir pasinėrė į šviesią ir didingą praeitį.

– Tramvajaus bilietų kasos senis. Jums užteko jį tik nugirdyti? Gal jis parkrito ir susitrenkė galvą kanalo pakrantėje, paskui jūs prišokote ir įsitikinote, kad jis pateks į liūto narvą.

– Teisingai!

– Senoji dama, pardavinėjusi kanarėles. Jūs tik stovėjote prie jos lovos, nutaisęs baisią grimasą?

– Teisingai!

– Semas. Sugirdėte jam tiek alkoholio, kad jis pateko į ligoninę.

– Teisingai!

– Džimis. Pasistengėte, kad jis tris kartus per daug prisilaktų. Jums net nereikėjo apversti jo vonioje. Apsivertė pats ir numirė.

– Teisingai!

– Pjetras Masinelis. Parašėte miesto valdžiai, kad ateitų jo ir dešimties jo tuzinų šunų, kačių ir paukščių. Jei jis dar nemiręs, tai netrukus mirs?

– Teisingai.

– Žinoma, kirpėjas Kelas.

– Pavogiau Skoto Džoplino galvą, – įsiterpė Šrenkas.

– Taigi Kelas persigandęs paliko miestą. Džonas Vilkis Hopvudas. Jis ir jo milžiniškas ego. Parašėte jam ant Konstansės Ratigan laiškų popieriaus, privertėte jį kasnakt ateiti nuogą į paplūdimį. Išgąsdinote Konstansę, kad ji pasiskandintų?

– Iš tiesų!

– Tada atsikratėte Hopvudo, leisdamas jam suprasti, kad matėte jį paplūdimy tą naktį, kai dingo Konstansė. Pridėjote išties baisų ir bjaurų laišką, išvadinote jį niekšu.

– Toks jis ir buvo.

– Ir Fanė Floriana. Palikote savo skelbimą prie jos durų. O kai ji paskambino jums ir susitarė pasimatyti, jūs tiesiog atvykote, įsiveržėte, išgąsdinote Fanę kaip ir senąją kanarėlių damą, ji traukėsi, taip, parkrito ir negalėjo atsikelti, o jūs tiesiog stovėjote prie jos, kad ji neatsikeltų, tiesa?

Dabar jis jau nebesakė „taip“, nieko nebesakė, nes buvau įtūžęs, vis dar drebėjau, bet iš savo beprotybės sėmiausi vis daugiau jėgų.

– Per visas tas savaites padarėte tik vieną klaidą. Atsiuntėte laikraščius Fanei, palikote juos pažymėtus. Kai tai prisiminėte, grįžote ir įsilaužėte, jų neradote. Vienintelė vieta, apie kurią nepagalvojote, buvo šaldytuvas. Jūsų laikraščio skelbimas buvo padėtas po stiklainiais lašams sugerti. Radau jį ten. Štai kodėl esu čia. Ir neketinu būti kitas jūsų sąraše. O gal turite kitų planų?

– Taip.

– Ne, ir žinote kodėl? Dėl dviejų priežasčių. Viena, nesu Vienišasis. Nesu nevykėlis. Nesu pamirštas. Man pavyks. Būsiu laimingas. Vesiu, turėsiu gerą žmoną ir vaikų. Rašysiu nuostabiausias knygas ir būsiu mylimas. Tai neatitinka jūsų šablono. Negalite manęs nužudyti, kvailas pašlemėke, nes puikiai jaučiuosi. Matote? Gyvensiu amžinai. Antra, negalite prie manęs nė pirštu prisiliest. Jei paliesite, tai sugadins jūsų charakteristiką. Visas kitas mirtis sukėlėte įbauginęs ar išgąsdinęs. Bet dabar, jei mėginsite trukdyti man eiti į policiją, turėsite iš tikrųjų nužudyti, jūs, nesveikas šunsnuki.

Yriausi tolyn, jis bėgo iš paskos, baisiai sutrikęs, beveik liesdamas mano alkūnes, kad atkreipčiau į jį dėmesį.

– Gerai, gerai. Prieš metus tavęs vos nenužudžiau. Bet tada ėmei pardavinėti apsakymus žurnalams, susipažinai su ta moterimi, štai tada nusprendžiau tiesiog sekti tave ir kolekcionuoti žmones, taip, štai kaip buvo. O iš tiesų viskas prasidėjo tą naktį Venecijos tramvajuje, šėlstant audrai, kai buvau girtas. Tą naktį tramvajuje buvai taip arti manęs, kad galėjau ištiesti ranką ir paliesti. O lietus pliaupė, jei tik būtum atsisukęs, bet to nepadarei, būtum mane pamatęs ir atpažinęs, bet to nepadarei, ir...

Mes išėjome iš prieplaukos, įsukome į tamsią gatvę prie kanalo ir greitai perėjome tiltą. Bulvaras buvo tuščias. Nemačiau nei mašinų, nei šviesų. Paspartinau žingsnį.

Vidury tilto per kanalą, prie liūtų narvų, Šrenkas sustojo ir įsikibo į turėklus.

– Kodėl manęs nesupranti, padėk man! – suklykė jis. – Norėjau tave nužudyti. Norėjau! Bet tada tarsi būčiau nužudęs Viltį, o juk ji turi likti šiame pasaulyje net tokiems žmonėms kaip aš!

Įbedžiau į jį akis.

– Ne po šio vakaro.

– Kodėl? – žiopčiojo jis. – Kodėl? – klausė žvelgdamas į šaltą vandenį su naftos plėvele.

– Nes jūs visiškai ir beviltiškai nesveikas, – atsakiau.

– Dabar tave nužudysiu.

– Ne, – atkirtau labai nuliūdęs. – Liko tik vienas žmogus, kurį reikia nužudyti. Paskutinis Vienišasis. Tuščiasis. Jūs.

– Aš? – sužvigo žmogelis.

– Jūs.

– Aš? – rėkė jis. – Būk, būk, būk prakeiktas!

Jis apsisuko. Įsitvėrė į turėklus. Peršoko juos.

Kūnas krito tamsoje.

Nugrimzdo į tokius riebaluotus ir purvinus vandenis kaip ir jo paltas, baisius ir tamsius kaip jo siela, kad būtų paslėptas ir pamirštas.

– Šrenkai! – surikau.

Jis neiškilo.

„Grįžk“, – norėjau sušukti.

Bet staiga persigandau, kad jis grįš.

– Šrenkai, – sušnibždėjau, – Šrenkai.

Pasilenkiau per tilto turėklus, žvelgiau į žalias putas ir burbuliuojančias bangas.

– Žinau, kad tu čia.

Negali būti baigta. Pernelyg paprasta. Jis kažkur tamsoje klaidžioja kaip juoda rupūžė po tiltu, gal užvertęs galvą laukia

pažaliavusiu veidu, tylutėliai gaudo orą. Klausiausi. Jokio pliumptelėjimo. Jokio raibuliavimo. Jokio atodūsio.

– Šrenkai, – sušnibždėjau.

– Šrenkai, – atsiliepė tilto lentos.

Pakrantėje didžiuliai naftos žvėrys pakėlė galvas, išgirdę mano kvietimą, vėl jas nuleido, o vanduo dūsavo riedėdamas į krantą.

„Nelauk, – pagalvojau, kad girdžiu taip šnabždantį Šrenką. – Čia gražu. Pagaliau ramu. Manau, pasiliksiu.“

„Melagis, – galvojau. – Išlįsi, kai mažiausiai to tikėsiuosi.“

Tiltas sugirgždėjo. Atsigręžiau. Nieko, tik rūkas slenka per tuščią bulvarą.

„Bėk, – galvojau. – Bėk skambinti. Paskambink Kramliui. Kodėl jis ne čia? Bėk.“ Bet ne. Jei tai padarysiu, Šrenkas gali pasprukti.

Tolumoje, už dviejų mylių, didelis raudonas tramvajus lėkė švilpdamas, kaukdamas, tarsi baisus žvėris iš mano sapno, atėjęs atimti mano laiko, mano gyvenimo, mano ateities, skriejantis į dervuotą prarają linijos gale.

Radau akmenėlį ir įmečiau.

– Šrenkai.

Akmenukas palietė vandens paviršių ir paskendo. Tyla.

Jis paspruko nuo manęs. Norėjau atkeršyti jam už Fanę.

Tada pagalvojau apie Pegę. Paskambink jai.

Bet ne, ji irgi turės palaukti.

Širdis daužėsi taip garsiai, kad bijojau, jog vanduo sujudės po kojomis ir iškils negyvėlis. Bijojau, kad mano alsavimas nupūs naftos gręžimo bokštus. Stvėriausi už krūtinės, užsimerkiau. Širdis aprimo, ėmiau ramiau kvėpuoti.

„Šrenkai, – galvojau, – išlįsk, Fanė čia laukia. Kanarėlių dama laukia. Senis iš bilietų kasos stovi šalia manęs. Čia Pjetras, jis nori savo gyvūnėlių. Išlįsk. Aš čia, laukiu drauge su kitais.“

Šrenkai!

Šį kartą jis tikriausiai išgirdo.
Ir grįžo manęs pagriebti.

Jis iššoko iš juodo vandens kaip patrankos sviedinys.

„Dieve, – pagalvojau, – kvaily! Kam tu jį kvietei?“

Jis buvo dešimties pėdų aukščio slibinas, išsipūtęs iš nykštuko. Grendelis*, kadaise buvęs juokdarys.

Jis puolė prie manęs kaip furija, išleidusi nagus. Jis trenkėsi į mane kaip balionas, pilnas verdančio vandens, griausdamas, klykdamas ir žviegdamas. Jis jau buvo pamiršęs gerus ketinimus, planus, mitą, žudiko dorumą.

– Šrenkai! – suklikau.

Viskas vyko lėtai ir baisiai, tarsi kadras po kadro galėčiau stabdyti ir ištirti jo stebuklingą augimą. O kaip žvilgėjo jo akys, lūpos persikreipė iš neapykantos, įtūžęs siekė mano palto, kumščiai susispaudė, stvėrė mane už marškinių, suėmė kaklą geležiniais gniaužtais. Jo lūpos kraujavo nuo mano vardo, kai jis vėl paniro. Dervuoti vandenys laukė. „Dieve, tik ne čia, – galvojau. – Liūtų narvai laukia plačiai atlapotomis durimis.“

– Ne!

Lėtas judesys sustingo. Staiga – greitas kritimas.

Parblokšti jo įtūžio, kritome, krisdami traukėme orą.

Atsitrenkėme į vandens paviršių kaip dvi betoninės statulos ir grimzdome mylėdami vienas kitą beprotiška, siautulinga aistra, lipdami vienas ant kito, kad antrasis nugrimztų, statydami kopėčias į orą ir šviesą. Pasirodė, kad krisdamas girdėjau jį inkščiant, dejuojant.

– Lįsk vidun, lįsk vidun, lįsk... – kaip berniukas kažkokiame

* Vandens pabaisa iš senovinio anglų epo, ją nugalėjo Beovulfas.

žiauriame žaidime be taisyklių, kurį aš ėmiau pralaimėti. – Lįsk vidun!

Bet dabar po vandeniu nieko nematėme. Sukomės kaip du krokodilai, įsikibę vienas kitam į kaklą. Iš viršaus tikriausiai atrodėme kaip besikandžiojančios ir besidaužančios piranijos arba didžiulis propeleris, nebevaldomas, siautėjantis vaivorykštinėje alyvoje ir dervoje.

Tai pirmoji tikra jo žmogžudystė, tikriausiai pagalvojau, o gal ne? Bet aš žmogus, aš nepasiduosiu. Bijau tamsos labiau, nei jis bijo gyvenimo. Jis turi tai žinoti. Privalau laimėti!

Neįrodyta.

Mes vertėmės ir atsitrenkėme į kažką, beveik visas oras išsiveržė man iš plaučių. Mušiau kojomis. Mes sukomės, ir baltame vandenyje tarp bangų staiga pagalvojau: „Dieve, aš viduje. Narve. Viskas baigiasi taip, kaip prasidėjo! Kramlis ateis ir ras... Mane, besiprašantį lauk prie virbų auštant. Dieve“. Mano plaučiai prisipildė ugnies. Mėginau pasisukti ir išsilaisvinti. Norėjau surikti jam iš paskutinio kvapo. Norėjau...

Baigta.

Šrenkas atleido gniaužtus.

„Ką? – galvojau. – Ką? Ką!“

Jis beveik paleido mane.

Mėginau jį pastumti, bet tarsi tik grabaliojau iškamšą, kuri staiga prarado gebėjimą gestikuliuoti. Tarsi laikiau lavoną, kuris iššoko iš kapo ir nori ten grįžti.

„Jis baigtas, – pagalvojau. – Žino, kad turi būti paskutinis. Žino, kad negali manęs nužudyti, tai netinka.“

Jis iš tiesų apsigalvojo, laikydamas jį, mačiau jo veidą, išblyškusį kaip šmėklos, ir gūžtelėjimą, kuris reiškė, kad galiausiai esu laisvas, galiu kilti viršun į naktį, orą ir gyvenimą. Tamsiame vandenyje mačiau jo akis, pripažįstančias jo paties baimę, jis prasižiojo, šnervės suvirpėjo, ir išleido baisią dujų iliu-

minaciją. Paskui jis giliai įkvėpė juodo vandens ir nuskendo, pamirštas žmogus, siekiantis visiškos užmaršties.

Jis buvo šalta marionetė, kurią palikau už nugaros narve, kai tarsi aklas prasibroviau prie durų, išsiveržiau ir pakilau į viršų, be proto melsdamas, kad gyvenčiau amžinai, pasiekčiau rūką, rasčiau Pegę, kad ir kur ji būtų šiame baisiame prakeiktame pasaulyje.

Išnirau į miglą, buvo pradėjęs dulkti lietutis. Iškišęs galvą, garsiai surikau, jaučiau palengvėjimą ir širdgėlą. Visų per paskutinį mėnesį pamirštų žmonių, nenorinčių tokiais būti, sielos išsiveržė iš manęs. Žiopčiojau, iškilau, vėl vos nenugrimzdau, bet išsikapsčiau į krantą, vargais negalais išsikapanojau, atsisėdau ir laukiau kanalo pakrašty.

Išgirdau, kaip kažkur pasaulyje sustojo mašina, trinktelėjo durelės, kažkas bėgo. Iš lietaus išniro viena ilga ir didelė ranka, papurtė mane už peties. Kramlio veidas, tarsi varlės po stiklu, pasirodė priešais kaip kine, stambiu planu. Jis atrodė lyg sukrėstas tėvas, besilenkiantis prie nuskendusio sūnaus.

– Tau gerai, tau viskas gerai, tau gerai?

Gaudydamas orą, linktelėjau.

Henris atėjo už manęs, uosdamas lietų, pasiruošęs užuosti baimę ir nieko neužuosdamas.

– Jam viskas gerai? – paklausė Henris.

– Gyvas, – atsakiau ir išties taip jaučiausi. – O Dieve, gyvas.

– Kur Pažastys? Turiu jam trinktelt už Fanę.

– Aš tai jau padariau, Henri, – atsiliepiau.

Linktelėjau žemyn į liūto narvą, kur nauja šmėkla tarsi blyški želatina plaukiojo tarp virbų.

– Kramli, – tariau, – jis turi pilną pašiūrę šlamšto, įkalčių.

– Patikrinsiu.

– Kur, po velnių, buvote, vaikinai? – pasidomėjau.

– Prakeiktas kvailys taksi vairuotojas aklesnis už mane, – Henris apčiuopė kelią iki kanalo krašto ir atsisėdo šalia manęs. Kramlis atsisėdo iš kitos pusės, visų kojos kadaravo beveik siekdamos tamsų vandenį. – Net negalėjo rasti policijos nuovados. Kur jis? Aš jam irgi trinktelėsiu.

Prunkštelėjau. Vanduo pasipylė man iš šnervių.

Kramlis pasilenkė arčiau ir apžiūrėjo mane.

– Tu sužeistas?

Bent jau tos žaizdos niekas dabar nepamatys, ji iškils į paviršių vėliau. Tikiuosi, Pegė neišsigąs mano klyksmų, kai troksiu jos glamonių.

„Po akimirkos, – galvojau, – eisiu skambinti Pegei, pasakysiu, tekėk už manęs. Parvyk šįvakar, važiuok namo. Mes badausime, bet gyvensime Dievui padedant! Pagaliau ištekėk už manęs, Pege, ir apsaugok mane nuo Vienišųjų, Pege.“

O ji atsakys taip ir grįš namo.

– Nesužeistas, – atsakiau Kramliui.

– Gerai, – tarė Kramlis, – nes kas gi, po perkūnais, skaitys mano romaną, jei ne tu?

Nusikvatojau.

– Atleisk, – Kramlis panėrė galvą sutrikęs, kad buvo nuoširdus.

– Po velnių, – sučiupau jo ranką ir padėjau sau ant kaklo, rodydamas, kur masažuoti. – Myliu tave, Kramli. Myliu tave, Henri.

– Po velnių, – tyliai sumurmėjo Kramlis.

– Būk palaimintas, berniuk, – švelniai pasakė aklasis.

Atvažiavo kitas automobilis. Lietus nurimo.

Henris giliai įkvėpė.

– Pažįstu šio limuzino kvapą.

– Viešpatie Dieve, – pro langelį pasilenkė Konstansė Ratigan. – Kas per vaizdelis. Pasaulio čempionas marsietis. Svarbiausias pasaulyje aklasis ir šunsnukis Šerlokas Holmsas.

Visi vienaip ar kitaip atsiliepėme į šį pareiškimą, buvome pernelyg pavargę, kad galėtume ginčytis.

Konstansė išlipo ir sustojo šalia manęs, žiūrėjo į žemę.

– Ar viskas baigėsi? Ar jis ten?

Visi linktelėjome, kaip žiūrovai vidurnakčio teatre, negalėdami atitraukti akių nuo kanalo vandens, liūto narvo ir šmėklos už virbų, ji kilo, leidosi ir kvietė.

– Dieve, tu permirkęs, pasigausi mirtį. Nurenkime vaikį ir sušildykime. Nuvešiu jį pas save, gerai?

Kramlis linktelėjo.

Padėjau ranką jam ant peties ir tvirtai suspaudžiau.

– Šampanas dabar, alus vėliau? – paklausiau.

– Susitiksim džiunglėse, – pasiūlė Kramlis.

– Henri, – tarė Konstansė, – eini?

– Taip lengvai manęs neatsikratysite, – pasišaipė Henris.

Atvažiavo daugiau mašinų, policininkai ruošėsi nerti ir ištraukti jį iš narvo, Kramlis ėjo prie Šrenko trobos, o aš stovėjau ten drebėdamas, kol Konstansė su Henriu nuvilko man šlapią švarką, padėjo įsėsti į limuziną ir mes nuvažiavome naktine pakrante tarp didelių, dūsaujančių gręžimo bokštų, palikę už nugaros keistą, mažą butą, kur aš dirbu, palikę tamsią pašiūrėlę, kur laukė Špengleris, Čingischanas, Hitleris, Nyčė ir keletas tuzinų saldainių popierėlių, palikę uždarytą tramvajų stotį, kur rytoj vėl sėdės senoliai, pamiršti, laukiantys paskutinių šimtmečio tramvajų.

Pakeliui pamaniau, kad matau save, dvylikametį, pravažiuojantį dviračiu, išvežiojantį laikraščius ryto prietemoje. Toliau save vyresnį, devyniolikos, ryte grįžtantį namo, atsitrenkiantį į stulpus, su lūpdažio žyme ant skruosto, apsvaigusį nuo meilės.

Dar mums neįsukus į arabišką Konstansės tvirtovę, kitas limuzinas atkriokė iš priešingos pusės, palei krantą. Pralėkė kaip griaustinis. Ar čia irgi aš, susimąsčiau, po kelerių metų? Ir Pe-

gė vakarine suknele, su manimi grįžtanti iš šokių? Bet limuzinas pranyko. Ateitis turės palaukti.

Kol įvažiavome į Konstansės galinį kiemą, suvokiau, kad nepaprastai gera gyventi dabartyje.

Pasistatę limuziną, Konstansė ir aš laukėme, o Henris pompastiškai iškėlė ranką.

– Stokite šalia ar man už nugaros.

Sustojome šalia.

– Leiskite aklajam rodyti kelią.

Jis taip ir padarė.

Mes linksmi nusekėme iš paskos.

Bradbury, Ray
Br-14 Vienišasis prišaukia mirtį : romanas / Ray Bradbury ; iš anglų kalbos versė Rasa Akstinienė. – Vilnius : Tyto alba, 2004. – 283[5] p. – (Garsiausios XX a. pabaigos knygos)

ISBN 9986-16-369-2

Šiuolaikinės fantastinės literatūros meistras, daugiau nei trisdešimties knygų autorius Ray Bradbury lietuvių skaitytojams puikiai žinomas ir jų mėgstamas. „Vienišasis prišaukia mirtį“ parašytas kiek nebūdinga autoriui psichologinio detektyvo forma. Iš kitų Ray Bradbury kūrinių šis romanas išsiskiria nepaprastu stiliaus lengvumu, ypač intriguojančiu siužetu ir puikiu humoru. Gausūs rašytojo gerbėjai čia atras ne tik jam būdingą gilinimąsi į filosofines mūsų laikų problemas, bet ir daugybę autobiografinių momentų. Su švelnia nostalgija rašytojas atkuria 1949 metų įvykius Venecijos miestelyje Kalifornijoje: jaunas rašytojas „kepa“ apsakymus pigiems žurnalams ir staiga pastebi, kad aplinkui dedasi keisti dalykai, negana to – tarp jo kūrybos ir paslaptingų įvykių egzistuoja ryšys...

UDK 820(73)-3

RAY BRADBURY

VIENIŠASIS PRIŠAUKIA MIRTĮ

Romanas

Iš anglų kalbos vertė *Rasa Akstinienė*
Viršelio dailininkė *Ilona Kukenytė*

SL 1686. 2004 09 02. 10,49 apsk. l. l. Užsakymas 1117
Išleido „Tyto alba“, J. Jasinskio 10, LT-01112 Vilnius, tel./faks. 2498602
tytoalba@taide.lt
Spausdino LAB „Vilspa“, Viršuliškių skg. 80, LT-05131 Vilnius

„– Aš esu rašytojas ir kur kas daugiau numanau apie jausmus nei jūs.
– Niekai. Aš esu detektyvas ir kur kas daugiau numanau apie faktus nei tu. Bijai, kad faktai tave sutrikdys?“

Ray Bradbury – daugiau kaip 30 knygų autorius, lietuvių skaitytojams pažįstamas iš romanų „Pienių vynas“, „451° Farenheito“, „Marso kronikos“, apsakymų rinkinių „Pradžios pabaiga“, „Akies mirksniu“, „Amžinos atostogos“. Rašytojas buvo nominuotas Akademijos apdovanojimui, rašė teatrui ir kinui, sukūrė Johno Hustono „Mobio Diko“ scenarijų. Jis pritaikė šešiasdešimt penkis savo apsakymus televizijai, gavo *Emmy* apdovanojimą už televizijos spektaklį *The Halloween Tree* („Helovino medis“). Dabar dirba su naujo filmo pagal romaną „451° Farenheito“ scenarijumi. Filmą režisuos Melas Gibsonas. R. Bradbury gyvena Los Andžele, Kalifornijoje.

„Vienišasis prišaukia mirtį“ – tikro pasakojimo meistro sukurtas stilingas ir kiek fantastiškas pasakojimas apie chaosą ir paslaptingas žmogžudystes, įvykdytas tarp drumzlinų kanalų Kalifornijoje penktojo dešimtmečio pradžioje.

Plušėdamas tarp stūgsančių palmių ir irstančių namelių, jaunas rašytojas kuria fantastinius apsakymus, mėgindamas nesiilgėti merginos (kuri išvykusi studijuoti į Meksiką), kol aplink ima dėtis keisti dalykai. Iš pradžių sulaukęs keistų telefono skambučių, rašytojas randa jūržolių gumulus ant savo slenksčio. Įvykiai plinta, jo draugai tampa paslaptingų „nelaimingų atsitikimų“ aukomis – kai kurie net miršta. Padedamas Elmo Kramlio, nuovokaus detektyvo, ir buvusios aktorės, kuri gyvena kaip atsiskyrėlė, bet iš visų jėgų kabinasi į gyvenimą, rašytojas suvokia, kad tarp jo kūrybos ir keistų įvykių egzistuoja ryšys. Persekiojant žudiką, tykantį senų, praeities apsėstų ekscentrikų, gyvenančių netoliese, atsiveria jo paties asmeninis pasaulis...

ISBN 9986-16-369-2

TYTO ALBA

www.tytoalba.lt